

Reize door de binnenlanden van Noord-Amerika

Jonathan Carver, Jan David Pasteur

CARVER'S REIZE.

EERSTE DEEL.

REIZE
DOOR DE
BINNENLANDEN
VAN
NOORD-AMERIKA,
DOOR
JONATHAN CARVER, SCHILDKN.

KAPITEIN VAN EENE COMPAGNIE PROVINTIAALE TROEPEN GEDUURENDE DEN OORLOG MET FRANKRIJK.

Naar den derden Druk uit het Engelsch vertaald
DOOR
J. D. PASTEUR.

MET PLAATEN.

EERSTE DEEL.

CARVER.

TE LEYDEN,
BIJ A. EN J. HONKOOP, 1796.

VOORBERICHT

VAN DEN

VERTAALER.

De *Reis, in de volgende bladen vervat, trok in het oorspronglijke de aandacht van het algemeen zoo zeer tot zig, dat 'er, in twee jaaren tijds, twee groote oplaagen van uitverkogt wierden en het noodzaaklijk wierd nog eenen derden druk van dezelve te maaken; deeze verscheen in het jaar* 1781, *vermeerderd met het Leven van den Schrijver, en naar dien druk is deeze Vertaaling gevolgd. Niet minder gunstig wierd het werk in andere landen ontvangen, daar men 'er terstond vertaalingen van vervaerdigden. Het is dan te verwonderen dat het bij ons, daar zoo veele werken van vrij minder waarde vertolkt worden, in zijne nieuwigheid in het geheel niet in aanmerking kwam. Niemand doch zal ontkennen dat dit werk van eenen zeer belangrijken en gewigtigen inhoud is, wijl het*

* *be-*

berichten geeft van landen, in welke zoo weinige Reizigers doordringen en van zeden en gewoonten van een volk, dat zoo zeer van de Europeaanen onderscheiden is als de Negers, en welker godsdienst, zeden, gebruiken en taalen in Europa, zoo niet geheel vreemd, ten minsten weinig bekend zijn. Niet minder aangenaam is het in het leezen, naardien de Schrijver eene goede pen voert en alles beknopt en belangrijk voorstelt, terwijl hij verscheiden voorvallen inlascht, die des Leezers nieuwsgierigheid gaande houden. Voor den Natuurkundigen zelven is het van enig gewigt, alzoo het verrijkt is met de beschrijving van veele dieren en gewassen, die in deeze landen voorkoomen. Ik was dan reeds enigen tijd bedagt om het werk in de Nederduitsche taal uittegeeven, doch wierd daarin door andere bezigheden enige jaaren verhinderd, zoo dat het wat laat na de oorspronglijke uitgave verschijnt: Indien dit gebeurde met ééne reis door landen, waarin de zeden van het volk zoo veranderlijk zijn als in Europa, waarin een tiental jaaren

eene

eene geheele wending aan alles geeft, veel nieuws doet opkoomen en veel ouds in verval geraaken, zoo zoude men kunnen zeggen dat het geen tijd meer was zulk eene reisbeſchrijving het algemeen aantebieden, voor welk zij van geen belang meer konde zijn. Maar dat is hier het geval niet; de zeden en gewoonten, het karakter dier volkeren, welke niet met andere natieën vermengd worden en weinig of geene gemeenſchap met beſchaafde landen hebben, blijven altoos dezelfde, zijn nog heden zoo als zij over eeuwen waren, en zullen ook zoodanig blijven zoo lang de beſchaafde natieën zig niet onder hen uitbreiden, en hun hunne konſten, hunne weetenſchappen, hunne godsdienſten en hunne ondeugden leeren. Het is dan geenzints nog ontijdig de Nederduitſche Leezeren met die volkeren nader bekend te maaken, te meer wijl men met waarheid kan zeggen dat 'er zedert de uitgave van dit werk geen ander verſchenen is dat de zeden, gewoonten, regeering, godsdienst van de natuurlijke inwooneren van het vaste land van Noord-Amerika zoo naauwkeu-

 rig

rig en omſtandig beſchrijft en dat zig geen reis-beſchrijver heeft opgedaan, die zoo diep land-waarts in geweest is en daar zoo lang met het volk verkeerd heeft als de Heer CARVER. *Ik zal dan ook geene verſchooning vraagen voor deeze laate uitgave; ik zal alleenlijk nog zeggen dat ik het nodig en nuttig gevonden heb de Natuurlijke Historie der dieren met enige aantekeningen optehelderen en in enig opzigt te verbeteren; deeze arbeid kan den leezer niet dan aangenaam zijn en zal de waarde van het werk vermeerderen, dewijl het de Leezers, die in de Natuurlijke Historie onbedreven zijn, voor enige misſlagen van den ſchrijver, die wel een goed krijgskundige, maar geen natuurkundige ſchijnt geweest te zijn, zal waarſchuuwen.*

J. D. PASTEUR.

's Gravendeel
1 Sept. 1794.

HET

HET

LEVEN

VAN

JONATHAN CARVER.

Elke geest heeft zijne bijzondere neiging, die reeds vroeg in denzelven heerscht en haaren invloed geduurende ons gantsche leven oefent. Daar kunnen, wel is waar, veele omstandigheden zijn, die derzelver voortgang verduisteren of stuiten; maar egter zal bij alle gewigtige gelegenheden deeze neiging van ons temperament weder boven koomen en het natuurlijk karakter en de genie van den mensch laaten blijken.

JONATHAN CARVER, de schrijver van het volgend werk, was kleinzoon van WILLEM JOSEPH CARVER van *Wigan* in *Lancashire*, die Kapitein in het leger was onder Koning WILLIAM en die met zoo veel glans in Ierland diende, dat het deezen Vorst behaagde hem met de Landvoogdij van *Connecticut* in *Nieuw-Engeland* te beloonen, dat de eerste benoeming tot dien post door de Kroon schijnt geweest te zijn.

 On-

Onze ſchrijver was in het jaar 1732 geboren te *Stillwater*, in de provintie van *Connecticut*, die zedert berugt geworden is door de overgave van het leger onder Generaal BURGOYNE; zijn vader, die te dier plaatſe woonde en een vrederechter was, kwam te ſterven toen hij eerst vijftien jaaren bereikt had. Hij had de beginzelen van eene zoo goede opvoeding ontvangen als in die nabuurſchap mogelijk was en, tot het beoefenen der geneeskunde beſtemd zijnde, wierd hij, kort na zijns vaders dood, bij eenen Geneesheer te *Eliſabethtown* in die zelfde provintie beſteld. Eene kostwinning, die niet alleen eene regelmaatige en ſterke ſtudie, maar ook eene aanhoudende ſtandvastigheid vereischt, was niet geſchikt voor dien geest van ſtoute onderneeming en zwerving, die de heerſchende neiging van onzen ſchrijver ſcheen te zijn; hij kogt dan, toen hij agttien jaaren oud was, een vaendel in het regiment van *Connecticut*, in welk hij, naar mij bericht is, zoo veel roem verwierf, dat men hem het bevel over eene compagnie opdroeg. Van deeze gebeurtenis heb ik egter geen het minst gewag gemaakt gevonden in zijne papieren, zoo min als van enig ander gewigtig voorval van zijn leven tot het jaar 1757, toen hij in het leger onder Generaal WEBB was en gelukkiglijk de vreeslijke ſlagting aan het Fort *William Henry* ontkwam,

kwam, waarin vijftien honderd braave troepen door de Indiaanen van het Fransch leger van den Generaal MONTCALM in koelen bloede vermoord wierden.

In het volgend jaar 1758 wierd 'er een battallion ligt voetvolk, onder bevel van Kolonel OLIVIER PARTRIDGE, in de provintie van *Masfachufet-baai* opgerigt, op last van Gouverneur POWNALL, om in *Kanada* te vallen, waarin onze fchrijver diende als tweede Luitenant van de Compagnie van Kapitein HAWK en in het jaar 1760 wierd hij bevorderd tot den rang van Kapitein eener Compagnie in het regiment voetvolk van Kolonel WHETCOMB, geduurende het beftier van Gouverneur HUTCHINSON. Onder het beftier van Gouverneur BARNARD, in het jaar 1762, voerde Kapitein CARVER het bevel over eene compagnie voetvolk in het regiment van Kolonel SALTONSTALL.

Het is mij niet gelukt enige voorvallen van des fchrijvers leven geduurende zijnen krijgsdienst optezamelen; doch uit de gefchreven aanbeveelingen, die ik in handen heb, van perfoonen van hoogen rang, onder welke hij gediend heeft, blijkt dat hij zig met veel eer gekweten heeft en zeer tot genoegen van zijne Opper-bevelhebbers. Deeze getuigenisfen zijn niet enkel bepaald tot zijn gedrag in den dienst; zij befchrijven hem

 alle

alle, als uit eenen mond, als eenen man van godsvrugt, en van een goed zedenlijk gedrag. En daar heerscht ook in het verhaal van zijne reizen baarblijklijk een ijver en eerbied voor de pligten van den godsdienst, die de feiten, welke hij opgeeft, eene geloofwaerdigheid bijzetten, waaraan men anders nog enigzints zoude kunnen twijfelen. Zoo de schrijvers, die landen bezogt hebben, welke hunnen tijdgenooten nog onbekend waren, altoos waren bezield geweest door eenen heiligen eerbied voor de waarheid en zedenlijke rechtschapenheid, zou de geschiedenis over het algemeen met juiste en overtuigende verhaalen beschreven, en niet in twijfelingen en duisterheid omwikkeld zijn.

Deeze onschendbaare braafheid en onwankelbaare moed vertoonden zig bij alle gewigtige gelegenheden; en zij waren ook indedaad wezenlijk nodig om hem door de gevaarlijkste onderneemingen te brengen met eene standvastigheid, die meer de uitwerking van waare dapperheid is dan van vermetele stoutheid of wilde verbeelding.

Men zou kunnen vraagen waarom Kapitein CARVER, met zoo veele gunstige vereischten tot bevordering en geluk, van ouderen afkomstig, die in achting waren wegens hunne waerdigheid in den krijgs- en burgerstand zoo wel als om hunne bezittingen, met moed, schranderheid en

eenen

eenen geest van onderneeming, die men zelden in eenen zelfden persoon vereenigd vindt, begaafd, wiens gedrag zoo uitmuntend was, zoo wel in het zedenlijke als in zijnen stand als krijgsman, nooit verder gekoomen zij dan tot het bevel eener Compagnie.

Het is eene waarheid die door de geschiedenis bevestigd wordt, dat de waare dapperheid de egte dogter van eenen nederigen geest is. Dat wij door arbeid en nijverheid verkrijgen, zullen wij hoog schatten; het is eene soort van nieuwe schepping van ons eigen maakzel en de overtuiging hiervan boezemt eerzugt in en zelfs eene voorbaarige drift om zig te onderscheiden; en dat eene partijdige verbeelding ons voor ons zelven doet vergrooten, vergrooten wij natuurlijk ook voor anderen; men verkrijgt dus trapswijze aanzien, en raapt belooningen, die gelijk staan met onze verdiensten, zoo zij die al niet overtreffen: maar die van natuur dapper is is van natuur zedig; dat ons aangeboren is vertoont zig niet voor onzen geest als iets dat ons eigen is; het teelt geenen hoogmoed, noch het wekt geene eerzugt en dus worden groote begaafdheden, die zouden hebben kunnen worden aangekweekt en tot het gewigtigst voordeel aangewend, dikwerf verwaarloosd en zijn voor de maatschappij verloren. De uitmuntende begaafdheden, welke Kapi-

tein CARVER van natuur bezat of verder verkregen had, scheenen niet alleen bij hem in geene aanmerking te koomen, maar waren zelfs verzeld van een mistrouwen, dat in sommige omstandigheden indedaad zonderling was; hiervan zal de leezer overtuigd zijn als men hem bericht dat Kapitein CARVER met drie lastbrieven in zijn zak van gebrek gestorven is.

In het jaar na dat zijne commissie onder Kolonel SALTONSTALL getekend was, wierd de vrede van *Versailles* gesloten, namelijk in het jaar 1763, wanneer onze schrijver, zijnen pligt in den krijg voor het vaderland volbragt hebbende, van het leger scheidde; maar zijne natuurlijke drift tot onderneemingen en het najaagen van nieuwigheden lieten hem niet toe een leven van nutloos gemak te leiden; hij begon te denken (om zijne eigen woorden te gebruiken) hoe hij, zijn land geduurende den oorlog enigen dienst gedaan hebbende, hetzelve nog van dienst zoude kunnen zijn en, zoo veel in zijn vermogen was, zou kunnen medewerken om die groote aanwinning van grond, door Groot-Brittannië in Noord-Amerika gedaan, voordeelig voor hetzelve te doen zijn en hier begint hij zijne eigen gevallen te beschrijven en vervolgt zijn verhaal in de volgende geschiedenis van zijne reizen tot zijne wederkomst in Engeland in het jaar 1769.

Schoon

Schoon ik niet in ſtaat geweest ben veele voorvallen van het leven van deezen ſchranderen reiziger optezamelen, wekte egter de eerbied voor zijne gedagtenis en een gevoel van de dienſten, welke hij de natie in het algemeen bewezen heeft, een verlangen in mij op om enige weinige trekken van zijn karakter bijeentebrengen en waarſchijnlijk zal men, in het vervolg van tijd, wanneer de ongelukkige ſtrijd tusſchen dit Rijk en de Amerikaanſche volkplantingen een einde heeft, belangrijker bijzonderheden dan ik heb kunnen vinden uit dat waereld-deel kunnen opzamelen, dat hij met zoo veel nuttigen arbeid beſchreven heeft.

Deeze dorheid van ſtoffe wordt egter enigermaate vergoed door de gewigtige berichten, welke hij in de volgende bladzijden heeft medegedeeld, welke niet alleen hem zelven betreffen, maar ook een gedeelte van het groot vast land van Amerika, dat tot nog toe bijna geheel onbekend was aan de bewooneren van Europa, en zelfs aan die geenen, die in de bebouwde deelen van hetzelfde vast land woonden.

In zijne beſchrijvingen van deeze uitgeſtrekte landen ſchijnt hij alle gelegenheden omhelsd te hebben om de voordeelen aantewijzen, welke men, met opzigt tot den koophandel, zoude kunnen trekken uit eene juiste kennis van dezelve

en van de huishouding der verfchillende Stammen, die dezelve bewoonen. In zijne fchilderachtige fchets van het land van het meir *Pepin*, is zijne verbeelding, hoe zeer ook opgewekt door de uitgeftrektheid, de nieuwheid en grootschheid van het voorwerp, niet zoo verre vervoerd, dat zij de naauwkeurigfte oplettendheid op de ligging, hoedanig die tot nationaale voordeelen en tot den koophandel gefchikt is, zoude ftooren.

Hij gaf de mogelijkheid op om, in het midden eener nieuwe en rijke fchepping, dit meir en deszelfs zoo onderfcheiden ommeftreeken tot het middenpunt eens onmeetlijken handels te maaken met een volk, welks naamen en Stammen naauwlijks bekend waren bij het handeldrijvend gedeelte van het Britfche Rijk aan deeze en geene zijde van den Oceaan, doch welks geneigdheid en handelingen gefchikt fcheenen om dit belangrijk nationaal voordeel te bevorderen en te verzeekeren.

Het meir, dat omtrent twintig mijlen lang en zes breed is, en door welk de *Misfisfippi* haaren loop heeft, is omtrent twee duizend mijlen van den mond van die rivier en de golf van *Mexico*, en even zoo verre westwaarts van *Quebec*, *Boston* en *Nieuw-York*; het ligt tusfchen de twee en veertig en drie en veertig graaden Noorder

Breed-

Breedte. De vlakten rondom hetzelve zijn uitgeftrekt en bekwaam om terftond bebouwd te worden: de Eland, het Hert, en andere viervoetige dieren, onder welke de Bever, de Otter, de Poel-Otter, de Marter, het Sabeldier, de Muskus-rot en de grootfte Buffels uit Amerika zijn de bewooners van deeze ftreeken, terwijl verfcheiden foorten van wild gevogelte het meir bezoeken, welks water met grooten overvloed van visch voorzien is; de weiden zijn grasrijk, en de Suiker-ahorn groeit 'er in het wild, van welks fap de Indiaanen eene groote hoeveelheid fuiker maaken, die tot gesting gebragt kan worden en brandewijn levert; de druiven-trosfen hangen in zulke bosfen, dat men 'er zoo veel brandewijn van zou kunnen ftooken, als men wilde; de rijst, een graan, tot veele nuttige einden in het leven gefchikt, is 'er ook in grooten overvloed.

Het getal jaagende Indiaanen, die het meir *Pepin* bezoeken, is niet minder dan twee duizend, van welke elk omtrent honderd ponden gewigts aan bever-vellen te vermangelen brengt, die, tot den laagften prijs op de markt van London, vijf fchellingen het pond kost; dus zal een handel aan deeze plaats jaarlijks de waarde van twee honderd duizend kroonen aan pelterijen, behalven huiden, beloopen. Maar daar is reden om te denken dat, als hier eene algemeene markt is aan-

aangelegd, die met eenen genoegzaamen voorraad van goederen en ſterke dranken voorzien is, 'er nog veel meerder handelaars naar toe zouden vloeijen.

De Franſchen hadden, wel is waar, eenen handel aan dit meir, voor de Engelſchen het land veroverd hadden; maar zij ondernamen nooit den voordeeligen tak van ſterke dranken op de plaats zelve te ſtooken, ſchoon zij die hier twee duizend mijlen op eene bezwaarlijke wijze te land naar toe voerden en 'er nog aanmerklijk voordeel mede deeden.

Men kan in eenen zedenlijken, zoo niet in eenen ſtaatkundigen zin twijfelen of zulk een handel, waardoor de middelen van dronkenſchap gemaklijker te verkrijgen gemaakt worden, door de Regeering wel moest aangemoedigd worden. Kapitein CARVER berekende egter dat men twee duizend *gallons* brandewijn op de plaats zoude kunnen maaken zoo goedkoop als in de West-Indieën, en dat de kooplieden, door het vermijden van de vervoer-kosten van drie duizend mijlen, nog twintig ten honderd zouden ſpaaren, behalven de rechten en verſchillende toevallige onkosten; en, alzoo, volgens eene maatige berekening, elke *gallon* brandewijn aldaar zoo veel zal opleveren als tien ponden op de markt van Londen, zoo moet het bij de uitkomst een zeer voordeeli-

lige tak van koophandel worden, als hij met de vereischte voorzigtigheid en overleg gedreven wordt.

De groote overvloed van eetbaare noodwendigheden des levens zal een goedkoopen, gemaklijken en gezonden voorraad leveren, en de goedheid van den grond, die met zeer weinig arbeids te bebouwen is, zal de eetwaaren nog gemaklijker te verkrijgen maaken en alles met elkander zal eene handelplaats vormen, die tot hier toe haare wedergade niet gehad heeft. (*a*)

Door een lang verblijf in de nabuurfchap van het meir *Pepin*, onder de *Naudowesfies* en *Chipéways* Indiaanen, verkreeg hij kundigheid van hunne taal en gemeenzaame kennis aan veele van hunne opperhoofden, dat, gevoegd bij zijn moedig en oordeelkundig gedrag in zig als bemiddelaar te ftellen tusfchen deeze twee natieën, hem hunne vriendfchap en gunst won, en als een blijk van hunne dankbaarheid voor zijne gelukkige tusfchenkomst, deeden hem de *Naudowesfies* eene plegtige gift van eene ftreek lands, liggende aan de Noord-zijde van het meir *Pepin*. Het oorfprong-

---

(*a*) De Amerikaanfche Staaten verzuimen deezen voordeeligen handel ook niet, terwijl de volkplantingen zig meer en meer binnen lands uitbreiden. VERT.

ſpronglijke, behoorlijk door twee Opperhoofden getekend, heb ik in bezit, en, alzoo een Indiaanſche gift-brief voor veele leezeren eene merkwaerdigheid zal zijn, zal ik hier een afſchrift van denzelven mededeelen.

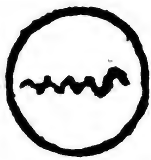
„ Aan JONATHAN CARVER, een Opper-
„ hoofd onder den zeer magtigen en grooten
„ George III, Koning van de Engelſche en an-
„ dere natieën, wiens moedige krijgslieden hun-
„ nen roem tot onze ooren verbreid hebben,
„ welke ons nog duidlijker is verhaald door
„ onzen goeden broeder den voornoemden JO-
„ NATHAN, die wij met blijdſchap zien dat on-
„ der ons gekoomen is en die ons goed nieuws
„ van zijn land medebrengt. Wij, Opperhoof-
„ den der *Naudowesſies*, die onze zegels hier
„ onder gezet hebben, ſchenken, geeven en ver-
„ gunnen, mits deezen voor ons en onze erven
„ voor eeuwig, tot vergelding van de veele ge-
„ ſchenken en andere goede dienſten, door
„ den voornoemden JONATHAN aan ons en onze
„ bondgenooten gedaan, aan hem, den voor-
„ noemden JONATHAN, en aan zijne erfgenaamen
„ en recht verkrijgende voor eeuwig, het gant-
„ ſche eener zekere ſtreek lands, begrensd als
„ volgt: namelijk, van den waterval van *St. An-*
„ *thony* langs den Oostlijken oever van de *Mis-*
„ *ſisſippi*, ten naasten bij Zuid-Oost, tot het

„ Zuid-

„ Zuid-eind van het meir *Pepin*, daar de *Chi-*
„ *peway-rivier* in de *Misſisſippi* valt en van daar
„ Oostwaarts vijf dagen reizens, tot twintig En-
„ gelſche mijlen daags gerekend, en van daar
„ Noordwaarts zes dagreizen, tot twintig En-
„ gelſche mijlen daags en van daar weder tot den
„ waterval van *St. Anthony* op eene regte lijn.
„ Wij ſchenken voor ons zelven, voor onze er-
„ ven en rechtverkrijgende voor eeuwig den
„ voornoemden JONATHAN, zijnen erven en
„ rechtverkrijgenden voor eeuwig alle de voor-
„ noemde landen, met alle de boomen, rotſen
„ en rivieren daarin, behoudende voor ons zel-
„ ven en voor onze erven alleen de vrijheid van
„ te jaagen en te visſchen op land dat niet be-
„ plant of verbeterd is door den voornoemden
„ JONATHAN, zijne erven en rechtverkrijgende,
„ waaraan wij onze bijzondere zegels gehecht
„ hebben in den grooten Kelder, den eerſten
„ Meij 's jaars een duizend zeven honderd en ze-
„ ven en zestig.

„ Hawnopawjatin
zijn merk.

„ Otohtongoomlisheaw
zijn merk.

Kort

Kort na den bovengemelden tijd besloot onze schrijver naar *Boston* te keeren, daar hij in het jaar 1768 aankwam, na eene afwezigheid van twee jaaren en vijf maanden, geduurende welken tijd hij omtrent zeven duizend Engelsche mijlen had afgereisd. Zijne dagverhaalen en kaarten in orde gebragt hebbende, stak hij naar Engeland over, daar hij in het jaar 1769 aankwam. De redenen, welke hem noopten deeze reis te onderneemen, zijn door hem op het einde van zijne Reize omstandig opgegeeven, waar henen ik dan ook den Leezer wijze.

Daar zijn weinige voorwerpen, die een algemeener onderzoek ondergaan hebben dan de ontdekking van eenen Noord-Wester doortocht; om eene gemeenschap te openen met den grooten Stillen Oceaan en de Oost-Indieën langs eenen korteren weg dan het omstevenen van de groote voorgebergten, de Kaap *de Goede Hoop* of Kaap *Hoorn.* Men heeft alle aanlokzelen van vergelding en nationaale voordeelen voorgesteld om tot deeze onderneeming aantemoedigen; maar alle pogingen zijn tot nog toe vrugtloos geweest, schoon de bedrevenste zee-lieden de zaak beproefd hebben. Onze schrijver stelde voor eene poging te land te doen, over de Noord-Westlijke deelen van Noord-Amerika en maakte daadlijk eene kaart op van den weg, dien hij zig

voor-

voorſtelde te volgen om zijn ontwerp ter uitvoer te brengen, dat, hoe hersſenſchimmig het nu moge geacht worden, ten minſten een bewijs oplevert van den onderneemenden geest van Kapitein CARVER, en dat hij waarſchijnlijk zoude ondernoomen hebben, zoo hij ſlegts enige aanmoediging ontvangen hadd', gelijk uit zijne Inleiding en het Aanhangzel agter dit werk kan gezien worden.

Toen hij in Engeland kwam, verſcheen hij met geloofsbrieven in alle opzigten gunſtig voor zijn karakter; veele derzelve zijn thans in mijn bezit; maar die, welke hem van den meeſten dienst beloofde te zullen zijn, was hem gegeeven door Generaal GAGE en, ingevolge van een verzoekſchrift, den Koning aangeboden, en aan de Lords Commisſarisſen van koophandel en plantagieën verwezen, had onze reiziger de grootſte hoop opgevat dat zijn arbeid ten minſten zoo zou beloond worden, dat men hem de gelden zoude goed doen, welke hij tot dienst van het land beſteed had, volgens het verhaal, dat hij zelf in zijne Inleiding gegeeven heeft.

In een groot, vrij en wijd uitgeſtrekt rijk, daar elke beweeging van eene menigte verſchillende raderen afhangt, moeten de mindere en ondergeſchikte beweegingen door de grootere gedreven worden en gevolglijk zullen de benedenſte werktuigen van den ſtaat zoo verre afgelegen

** 2 zijn,

zijn, dat zij niet merkbaar zijn in het groote werktuig. Of de te leurſtellingen van Kapitein CARVER hieruit voortkwamen dan of de regeering zijne dienſten niet zoo hoog waardeerde als het denkbeeld dat hij 'er zig van gemaakt had, is niet zoo gemaklijk te verzeekeren als dat hij niet alleen meende verwaarloosd, maar zelfs onrechtvaerdig behandeld te zijn.

Zijn geest zou zig met weêrzin tot de rol van een verzoeker vernederd hebben. Mannen van uitmuntende begaafdheden zijn onderhevig om naijverig te zijn van de minſte verwaarloozing, welke zij geneigd zijn te beſchouwen als eene belediging in hun ongeluk. Eene gevoelige ziel als de zijne, zijner waerdigheid en zijne uitmuntende verdienſten bewust, zal niet in ſtaat geweest zijn zig te voegen naar die aanhoudende aanzoeken en vleijerij, die ſomtijds vereischt worden om een vriendlijken blik en gunſten van degeene, die in magt geſteld zijn, te erlangen; anders zou men natuurlijker wijze denken dat zijne uitgeſtrekte kennis van Amerika en van de gewoonten en taalen der Indiaanen in de binnenſte deelen van dat groot vast land, toen het toneel van eenen onnatuurlijken en bloedigen oorlog, hem moeſten aanbevoolen hebben als een allernuttigst werktuig in de handen der Regeering.

Bij de voordeelen egter van eene grondige kennis

nis van de Indiaanſche zaaken voegde hij eene onſchendbaare getrouwheid aan den Koning en eene ſtandvastige verknogtheid aan zijne Amerikaanſche landgenooten en dus moest het beginzel van volgens de opgave van zijn geweten te handelen even gelijk op hem werken omtrent beiden de oorloogende partijen. Hij had meer dan eens zijn leven gewaagd in den dienst van zijnen Koning, tegens wiens regeering hij even zoo ongaerne zijn zwaerd wilde trekken als tegens zijne over-zeeſche broederen; hij wierd dan misſchien voor geene gewigtige aanwinning gehouden bij de regeerende magten alhier en zijn verzoek wierd naauwlijks gehoord onder het geſchreeuw van volks-beroering.

Schrandere lieden, ſchoon door eigen lijden ter neder gedrukt, kunnen in een bezig handeldrijvend land, altoos enig middel van beſtaan vinden; maar in eenen huislijken ſtaat, daar veele van de nijverheid van eenen moeten leeven, wordt de moeijelijkheid van onderhoud te verkrijgen niet alleen treffender gemaakt voor een gevoelig hart, maar zij wordt ook grootlijks vermeerderd. Kapitein CARVER, na zijne bezittingen uitgeput te hebben, had nog een huisgezin te onderhouden, zonder te weeten langs welken weg zijne bekwaamheden aantewenden om het te helpen. Hartzeer veroorzaakt zwakheid van lighaam, die

nog vergroot wordt door armoede en gebrek aan de gemeene noodwendigheden des levens. Zijne gesteldheid, die natuurlijk sterk was, wierd trapswijze zwakker en zwakker; maar zijne liefde voor zijn huisgezin moedigde zijnen geest aan tot pogingen, die de kragten van zijn lighaam te boven gingen, hetgeen hem in staat stelde den winter van het jaar 1779 door te koomen, met als klerk in een loterij-comptoir te dienen, maar de levenskragten, schoon ondersteund door deezen toevalligen onderstand, verminderden met zeekere, schoon onmerkbaare trappen, tot 'er eindelijk eene rotkoorts kwam en eene langduurige loop, door gebrek veroorzaakt, een einde maakte van het leven van eenen man, die, na zijn land ten kosten van zijn goed en zijne gezondheid, en op gevaar van zijn leven, veele gewigtige diensten gedaan te hebben, in de eerste stad der waereld van gebrek vergong.

In gestalte was Kapitein CARVER wat boven de middelmaatige en van een gespierd gestel; zijne wezenstrekken drukten eene standvastigheid van geest en stoutheid van besluit uit en hij behield tot zijne uiterste oogenblikken eene frisse kleur.

In den omgang was hij gezellig en spraakzaam daar hij gemeenzaam verkeerde; maar zijne groote bloheid en zedigheid hielden hem, over het algemeen, ingetogen in gezelschap. In zijne gemeen-

meenzaame brieven had hij eene vloeiende en aangenaame ſchrijfwijze en enige zijner dichtſtukken, die men mij heeft medegedeeld, draagen blijken van zijne levendige verbeelding, en van de welluidendheid zijner verzen.

De eenigſte egte uitgegeeven werken, die mij onder het oog gekoomen zijn, zijn dit werk en eene *Verhandeling over het kweeken van de Tabaks-plant* in het jaar 1779 (*a*). Het eerſte zal voor zigzelf ſpreeken, en het denkbeeld, dat men 'er in het algemeen van voedde, is ten vollen gebleken door het ſpoedig vertier van twee zwaare uitgaven in den tijd van twee jaaren.

Onze ſchrijver overleed den 31 Januarij 1780 in den ouderdom van agt en veertig jaaren en ligt op het kerkhof van *Holywell-Mount* begraaven.

(*a*) Van deeze Verhandeling heb ik eene vertaaling geleverd, die ik aan den toen pas ontluikenden Oeconomiſchen tak heb opgedraagen; zij is uitgegeeven te Leyden bij *Hendrik Hoogenſtraaten* in het jaar 1780 en voert ten tijtel: *Verhandeling over het kweeken van de Tabaks-plant en de manier om dezelve te bereiden in de Noordlijke lugtſtreeken*, door JONATHAN CARVER.

VERTAALER.

I N H O U D

VAN HET

EERSTE DEEL.

IN-

INHOUD

VAN HET

TWEEDE DEEL.

VIJF-

INLEIDING.

Zoo dra de oorlog met Frankrijk een einde genoomen had, en de vrede door het Tractaat van *Versailles* in het jaar 1763 bevestigd was, begon ik te denken hoe ik, mijn vaderland, geduurende den oorlog, enigen dienst gedaan hebbende, hetzelve nog nuttig zoude kunnen zijn, en op wat wijze ik, zoo veel in mijn vermogen was, zoude kunnen toebrengen om die wijduitgeſtrekte aanwinning van grond, door Groot-Brittannie in Noord-Amerika verkregen, voor hetzelve voordeelig te maaken. Het ſcheen mij toe onvermijdlijk noodzaaklijk te zijn dat de Regeering in de eerſte plaats bekend wierde met den waaren ſtaat van de landen, in welker bezit zij nu gekoomen was. Hiertoe nam ik voor, om een bewijs van mijnen ijver te geeven, de onbekendſte deelen derzelve te bezoeken, en geene moeite of kosten te ſpaaren om eene kennis te verkrijgen, welke beloofde van zoo veel nut te zullen zijn voor mijne landgenooten. Ik wist wel dat mijn ontwerp veele hinderpaalen zou ontmoeten wegens gebrek aan goede kaarten en aftekeningen van kusten: want de Franſchen hadden, terwijl zij

nog in het bezit van Noord-Amerika waren, allerleie listen aangewend om alle andere volkeren, en bijzonderlijk de Engelschen, onkundig te houden van hetgeen de inwendige gesteldheid betrof, en, om dit oogmerk des te zeekerer uittevoeren, hadden zij onnaauwkeurige kaarten, en valsche berichten uitgegeeven, waarin zij de verschillende Indiaansche volkeren met bijnaamen benoemden, welke zij hun gegeeven hadden, en niet met die, welke zij wezenlijk voeren. Of nu het oogmerk der Franschen hiermede ware, voortekoomen dat deeze volkeren zouden ontdekt en met dezelve handel gedreven worden, of wel hunne redenen te bedekken, wanneer zij met elkanderen in tegenswoordigheid der Indiaanen van hunne zaaken spraken, zal ik niet beslissen; doch welke ook de beweegreden van hun gedrag geweest zij, het strekte om te misleiden.

Een bewijs dat de Engelschen door deeze berichten grootlijks bedrogen zijn geweest, en dat hunne kundigheid met betrekking tot *Canada* in het gemeen zeer bepaald was, is dat, voor de verovering van *Crown-Point* in het jaar 1759, hetzelve voor eene onwinbaare sterkte gehouden wierd, maar niet zoo haast was het genoomen of wij waren overtuigd dat het zijne grootste veiligheid aan valsche berichten, door de bezitters

uit-

uitgeſtrooid, had te danken gehad, en dat het met enige weinige vierponders plat geſchoten zou hebben kunnen worden; ja zelfs de ligging, die als zoo voordeelig was afgeſchilderd, was haare voordeelen aan dezelfde bron van dwaaling alleen verſchuldigd, gelijk wij toen bevonden. Men kan egter niet ontkennen dat 'er enige kaarten van deeze landen met enigen ſchijn van naauwkeurigheid door de Franſchen zijn aan het licht gebragt, maar deeze zijn zoo beknopt en op zulk eene kleine ſchaal getekend dat zij bijna onverklaarbaar zijn. De oorſprong van de rivier *Misſisſippi* is, gelijk ik volgens mijne eigen ondervinding kan getuigen, zeer verkeerd geplaatst; want toen ik dien onderzogt, en de ligging met de Franſche kaarten vergeleken had, vond ik dezelve zeer kwalijk voorgeſteld, en ik ben overtuigd dat zij die ſlegts uit de ruuwe ſchetſen der Indiaanen ontleend hadden.

Bij hunne ontruiming van *Canada* zelfs volgden zij nog hun ontwerp om ons te bedriegen; zij lieten geene voetſtappen agter, waardoor hunne overwinnaars enige meerdere kennis zouden hebben kunnen verkrijgen; want, ſchoon zij wel bekend waren met alle de meiren, bijzonderlijk met het opper-meir, waarop zij altoos een zwaar ſchip hadden, zijn egter hunne kaarten van dezelve

zeer onnaauwkeurig. Ik ontdekte eene menigte dwaalingen in de beſchrijvingen, welke zij geeven van deszelfs eilanden en baaien, geduurende eene vaart van elf honderd Engelſche mijlen, die ik in canoos langs deszelfs kusten gedaan heb. Zij droegen ook, bij de overgave, zorg de plaatſen, welke zij bezeten hadden, in denzelfden onbebouwden ſtaat te verlaaten, waarin zij die gevonden hadden, terwijl zij tegelijk ook hunne geheele ſcheepsmagt vernielden. Ik heb zelf een gedeelte van den romp van een zeer groot ſchip, tot op het water afgebrand, aan den mond van de Straat *St. Maria* in het meir zien liggen.

Deeze zwaarigheden waren egter niet in ſtaat mij van de onderneeming te doen afzien, en ik maakte toebereidzelen tot mijn vertrek. Ik had voornamelijk in het oog, na dat ik kennis zou verkregen hebben van de zeden, gewoonten, taalen, grond, en natuurlijke voortbrengzelen van de volkeren en landen agter de *Misſisſippi* gelegen, de breedte te onderzoeken van dat wijduitgebreid vast land, dat zig van den Atlantiſchen tot den Stillen Oceaan uitſtrekt, en wel in zijn breedst gedeelte tusſchen den drie en veertigſten en zes en veertigſten graad Noorder Breedte. Ware ik in ſtaat geweest zulks ter uitvoer te brengen, dan was mijn voorneemen de regeering voorteſtellen om

eene

eene post aanteleggen in eene van deeze ſtreeken omtrent de Straat van *Annian*, die, het eerst door FRANCIS DRAKE ontdekt zijnde, gevolglijk den Engelſchen toebehooren. Ik ben overtuigd dat zulks de ontdekking van een Noord Westlijken doortocht of eene gemeenſchap tusſchen *Hudſons-baai* en den Stillen Oceaan grootlijks zou kunnen bevorderen, eene zaak, die zoo zeer te wenſchen was en waarnaar men zoo dikwerf, doch te vergeefsch, gezogt heeft. Behalven dit gewigtig einde zoude eene vastigheid op dat uiterst gedeelte van *Amerika* veel voordeel kunnen aanbrengen, en de kosten, welke aan derzelver aanleg zouden moeten beſteed worden, rijklijk vergoeden; want zulks zoude niet alleen nieuwe bronnen van koophandel openen, en veele nuttige ontdekkingen bevorderlijk zijn, maar het zoude ook eenen doortocht verleenen om tijdingen naar *China* en de Engelſche volkplantingen in de Oost-Indieën overtebrengen in korter tijd dan eene langduurige reis om de Kaap de *Goede Hoop* of door de Straat van *Magellaan* toelaat.

Hoe verre de voordeelen, uit zulk eene onderneeming ſpruitende, zig kunnen uitſtrekken, kan alleen door den gunſtigen zaamenloop van toekoomende gebeurtenisſen bepaald worden; maar dat het plan, dat ik de eer gehad heb het eerst te

ontwerpen en te onderneemen, den eenen of anderen tijd eens zal ter uitvoer gebragt worden, hieraan twijfel ik geenen oogenblik. De ongelukkige gefchillen, die thans tusfchen *Groot Brittannien* en *Amerika* plaats hebben, zullen waarfchijnlijk nog wel enige jaaren doen verloopen, alvoorens het wederom ondernoomen worde, doch wanneer zulks ook gefchiedt, en de zaak wordt op de regte wijze aangevangen, zullen zij, die zoo gelukkig zijn van die te volbrengen, daaruit, behalven de nationaale voordeelen, die 'er noodwendig uit zullen voortvloeijen, meer voordeel behaalen dan zij ooit zouden hebben durven wenfchen. En, terwijl hun geest door den goeden uitflag hunner pogingen verblijd is, zullen zij misfchien wel enigen lof en zegenwenfchingen ten besten hebben voor hem, die hun het eerst den weg gewezen heeft. Dit, fchoon flegts eene flaauwe vergelding voor al mijn zwoegen, zal ik egter met vermaak ontvangen.

Aan welke magt of welk gezag deeze nieuwe waereld onderworpen zal worden, als zij eens uit haaren onbebouwden ftaat verrezen is, kan de tijd alleen ontdekken. Maar naardien de zetel van Gebiedvoering van onheuglijke tijden trapswijze Westwaards is voortgegaan, is 'er geen twijfel of 'er zullen, in enig toekomftig tijdperk, mag-

magtige Koningrijken uit deeze wildernisſen oprijzen, en ſtatige paleizen en plegtige tempels met vergulde ſpitſen, die tot de wolken reiken, de plaats der Indiaanſche hutten inneemen, welker eenigſte verſierſelen in de barbaarſche zegetekenen van hunne verſlagen vijanden beſtaan.

Naardien enige der bovenſtaande uitdrukkingen den Leezer reeds onderrigt hebben dat het ontwerp, dat ik gemaakt had, om tot aan de Stille Zee doortedringen, niet ſlaagde, is het nodig daar bij te voegen dat zulks niet uit deszelfs onuitvoerlijkheid (want hoe verder ik ging hoe meer ik overtuigd was dat het zeekerlijk kon ter uitvoer gebragt worden) voortkwam, maar uit onvoorziene teleurſtellingen. Ik trok egter zoo verre voorwaarts dat ik in ſtaat was ontdekkingen te doen, die van dienst kunnen zijn, als iemand anders zulks weder onderneemt, en die een goede grondſlag kunnen worden, waarop de een of ander, die beter ſlaagen zal, kan bouwen. Deeze zal ik thans in de volgende bladeren den Leezer voor oogen leggen, in de volle verzeekering dat het grootst gedeelte derzelve nimmer door iemand te vooren, die over de binnenſte volkeren der Indiaanen gehandeld heeft, zijn aan het licht gebragt, voornamelijk het bericht, dat ik geeve, van de *Naudowesſies*, en de ligging van de bronnen der

vier groote rivieren, die haaren oorſprong neemen binnen enige weinige mijlen van elkanderen omtrent in het middenpunt van dit groot vast land; namelijk de rivier *Bourbon*, die zig in *Hudſons baai* ontlast, de wateren van *St. Laurence*, de *Miſſisſippi*, en de rivier *Oregon* of de *West-rivier*, die bij de Straat *Annian* in den Stillen Oceaan valt.

De beletſelen, die mij noopten terug te keeren alvoorens ik mijne oogmerken ter uitvoer gebragt had, waren deeze. Bij mijne aankomst te *Michillimackinac*, de afgelegenſte Engelſche vastigheid, in de maand September des jaars 1766, verzogt ik den Heer ROGERS, die toen het bevel in dezelve voerde, om mij te voorzien van eenen gevoeglijke voorraad van goederen, tot geſchenken voor de Indiaanen, die de landen, welke ik meende doortetrekken, bewoonden. Dit deed hij ſlegts gedeeltelijk, maar beloofde mij dat hij mij van het nodige voorzien zoude, als ik den waterval van *St. Anthony* zou bereikt hebben. Naderhand hoorde ik dat de bevelhebber zijne beloſte volbragt had door last te geeven dat mij die goederen zouden geleverd worden, doch de geene, welken hij zulks had toevertrouwd, in plaats van zijne bevelen te gehoorzaamen, hadden daar anders over beſchikt.

In

In mijne verwagting dus van dien kant te leur gesteld vond ik het nodig om naar *la Prairie Le Chien* wedertekeeren; want het was onmogelijk verder op te trekken zonder geschenken, om mij een gunstig onthaal te winnen. Ik bragt dit ter uitvoer in het begin des jaars 1767, en mijn voortgang Westwaarts dus gestuit vindende, besloot ik mijnen tocht Noordwaarts te rigten. Ik ging hier toe over met inzigt om eene gemeenschap te ontdekken van den oorsprong van de *Missisippi* in het groote-meir (*Lake Superior*) ten einde bij de groote overdragt aan de Noord-west kant van dat meir de handelaars te ontmoeten, die gewoonlijk in dit jaargetijde van *Michillimackinac* koomen. Van deeze meende ik goederen te koopen, en dan mijne reis van daar te vervolgen langs de meiren *de Pluye*, *Dubois*, en *Ounipique* naar de bronnen van de West-rivier, die, gelijk ik boven gezegd heb, zig in de Straat van *Annian* ontlast, en daar het eind van mijne voorgenoomen reis moest wezen.

Ik volbragt het eerst gedeelte van mijn voorneemen, en bereikte het Groote-meir ter gelegenen tijd, maar ongelukkig berigtten mij de handelaars, die ik daar vond, dat zij geene goederen missen konden; naardien die, welke zij bij zig hadden, naauwlijks genoeg waren om hun in deeze

afgelegen ſtreeken te gerijven. Dus voor de tweede maal teleur geſteld vond ik mij verpligt weder naar de plaats te keeren, van waar ik mijnen tocht begonnen had, hetgeen ik ook deed na enige maanden op de Noordlijke en Oostlijke oevers van het Opper-meir doorgebragt, en de baaien en rivieren, die zig in deeze groote waterplas ontlasten, onderzogt te hebben.

Alzoo men misſchien verwagt dat ik het algemeen de redenen zal voorleggen dat deeze ontdekkingen, van zoo veel belang voor ieder, die enige gemeenſchap met Amerika heeft, niet eerder zijn aan het licht gebragt, niettegenſtaande zij reeds meer dan tien jaaren geleden gedaan zijn, zal ik die op eene eenvoudige en opregte wijs der waereld mededeelen, zonder enige klagten te uiten wegens de ſlegte behandeling, welke ik ondergaan heb.

Bij mijne aankomst in Engeland leverde ik aan Zijne Majesteit en den Raad een verzoekſchrift in, waarbij ik verzogt dat mij de ſommen, welke ik in dienst der regeering beſteed had, mogten worden goed gedaan. Deeze zaak wierd in handen van de Heeren Commisſarisſen van den handel en de plantagieën geſteld. Deeze Heeren oordeelden, uit den inhoud van hetzelve, de onderrigtingen, welke ik geeven kon, van zoo veel

ge-

gewigt voor de natie, dat zij mij gelastten voor den Raad te verſchijnen. Ik gehoorzaamde aan dit bevel en onderging een langduurig onderzoek, zoo ik geloof, zeer naar genoegen van alle de aanwezende Heeren. Toen het geëindigd was, verzogt ik te mogen weeten wat ik met mijne papieren doen zoude; de eerſte Lord antwoordde zonder zig te bedenken dat ik die kon uitgeeven wanneer mij zulks goed dagt. In gevolge van dit verlof verkogt ik dezelve aan eenen boekhandelaar; doch toen zij bijna voor de pers gereed waren, kwam 'er een bevel van den Raad, waarbij mij gelast wierd zonder uitſtel alle mijne kaarten en dagregisters met alle de papieren, die betrekking hadden tot de ontdekkingen, die ik gedaan had, in het plantage-comptoir te brengen. Om aan dit bevel te voldoen was ik genoodzaakt dezelve tot eenen zeer hoogen prijs van den boekverkooper weder intekoopen en die overtegeeven. Ik tragtte dit nieuw uitſchot bij de rekening gevoegd te krijgen, welke ik reeds ingeleverd had; dan dit verzoek wierdt mij afgeſlaagen, niettegenſtaande ik, in het verkoopen van mijne papieren, overeenkomſtig het verlof gehandeld had, hetwelk ik van den Raad van Koophandel had verkreegen. Dit verlies, dat eene zeer aanmerklijke ſom bedroeg, was ik genoodzaakt de draagen, en

mij

mij te vreden te houden met eene ſchadevergoeding van mijne overige onkosten.

In deeze mijne omſtandigheden is mijne eenigſte verwagting op de gunst van eene edelmoedige natie gevestigd, aan dewelke ik nu mijne plans, dagregisters, en waarneemingen, van welke ik gelukkig een afſchrift gehouden heb, toen ik de eerſte aantekeningen in het Comptoir overleverde, zal mededeelen. En ik doe zulks des te gereeder, wijl ik hoore dat men niet weet waar zij gelegd zijn, en 'er geene waarſchijnlijkheid is dat zij immer aan het licht zullen gebragt worden. Zij zullen dengeenen, die belang hebben in de aangelegenheden van de binnenſte deelen van Noord-Amerika, wegens de aangrenzing van hunne bezittingen, of hunnen Koophandel, van zeer veel nut wezen, en het geld, waarvoor zij gekogt worden, volkoomen vergoeden. Hun, die uit eene prijzenswaerdige nieuwsgierigheid wenſchen bekend te zijn met de zeden en gewoonten van alle de bewooners van deezen aardbol, zullen de berichten, welke hier gegeeven worden van de verſchillende volkeren, die zoo groot eene oppervlakte van denzelven bewoonen, een land bijna tot heden toe onbezogt, een wijd veld van verlustiging openen en hunne nieuwsgierigſte verwagting voldoen. Ik vleie mij dan, dat zij door het

alge-

algemeen even gunſtig zullen ontvangen worden als beſchrijvingen van eilanden, die geen ander vermaak verſchaffen, dan hetgeen hunne nieuwigheid doet geboren worden, en als ontdekkingen, die dit land zeer luttel voordeels ſchijnen te belooven, ſchoon zij op onnoemlijke kosten koomen te ſtaan.

Om het volgend werk zoo beknopt en aangenaam te maaken als mogelijk is, zal ik mijnen Leezeren eerst verſlag doen van den weg, dien ik gereisd ben over dat onmeetlijk vast land (waarin zij mij zullen kunnen volgen als zij de kaart aan het hoofd van mijn dagregister geplaatst, raadpleegen) en terwijl ik voortgaa, het getal der inwooners, de ligging der rivieren en meiren, en de voortbrengzelen des lands beſchrijven. Daarna zal ik in onderſcheiden Hoofdſtukken handelen van de zeden, gewoonten en taalen der Indiaanen, en, om het volledig te maaken een woordenlijst van de onder hen gebruiklijkſte woorden laaten volgen.

Doch het is vooral nodig dat ik de toegeevendheid van het geleerd gedeelte mijner Leezeren in de doorbladering mijns werks verzoeke, naardien het het voortbrengzel is van iemand, die, wegens andere bezigheden, niet gewoon is geweest zig op boekoefeningen toeteleggen. Hij verzoekt hen

hen derhalven het met geen al te naauwkeurig oog te onderzoeken, bijzonderlijk daar hij hun verzeekert dat hij zijne aandacht meer bezig heeft gehouden om eene juiste beſchrijving te geeven van een land, dat in een toekomſtig tijdperk, eene onuitputbaare bron van rijkdommen belooft te zijn voor het volk, dat zoo gelukkig zal zijn van het te bezitten, dan om in een goeden ſtijl te ſchrijven, en zorgvuldiger geweest is om verſtaanbaar en beknopt dan vloeijende en ſierlijk van taal te zijn.

REIS

9 3
ne groote Bende der
an deeze Meeren,
Franschen Lac de
genoemd worden
Indiaanen hebben my be
ht gegeeven van deeze Keten
an Meeren, maar onzeeker
welke gemeenschap zy met elkand
hebben.

REIS

IN DE

BINNENLANDEN

VAN

NOORD-AMERIKA.

Ik vertrok in de maand Junij des jaars 1766 van *Boston* en ging over *Albanie* en *Niagara* naar *Michillimackinac*, eene ſterkte, tusſchen de meiren *Huron* en *Michigan*, en dertien honderd Engelſche mijlen van *Boston* gelegen. Deeze plaats, de uiterſte van onze factorijen naar het Noord-Westen zijnde, kwam mij voor de geſchiktſte te zijn om van daar mijne voorgenoomen reis aantevangen en om eensklaps de ſtreeken, welke ik begeerde te onderzoeken, intetrekken.

Mijne leezeren omtrent de beſchrijving van die gedeelten van Noord-Amerika, die, aan de agterſte wooningen grenzende, reeds menigmaalen be-

beſchreven zijn, naar de reeds uitgegeeven werken wijzende, zal ik mij alleen bepaalen tot eene beſchrijving van de dieper binnenwaarts gelegen deelen, die, zelden bezogt zijnde, gevolglijk ook weinig bekend zijn. Dit doende zal ik nimmer de paalen der waarheid te buiten gaan, of mijne toevlugt neemen tot die nuttelooze en buitenſpoorige vergrootingen, van welke de reizigers maar al te dikwerf gebruik maaken om de nieuwsgierigheid van het algemeen optewekken, ten einde hunne eigen aangelegenheid te doen rijzen. Ik zal ook geene waarneemingen opgeeven dan die ik zelf gedaan heb, of voor welker echtheid ik, wegens de geloofwaerdigheid van degeene, die mij dezelve verhaald hebben, kan inſtaan.

Michillimackinac, van waar ik mijne reizen aanvong, is eene ſterkte, beſtaande uit een ſterk ſtaketzel en wordt doorgaans door eene bezetting van honderd mannen verdedigd. Zij bevat omtrent dertig huizen, van welke een den Gouverneur en een ander den Commisſaris toebehoort. Daar woonen ook verſcheiden kooplieden binnen derzelver verſchanſingen, welke die plaats wel gelegen achten om met de nabuurige volkeren te handelen. *Michillimackinac* betekent in de taal der *Chipeway* Indiaanen eene ſchildpad; en men onderſtelt dat de plaats haaren naam hebbe ontvangen van een

ei-

eiland, omtrent zes of zeven mijlen naar het Noord-Oosten, in het gezigt van de Sterkte, liggende, dat de gedaante van dit dier heeft.

Geduurende den Indiaanschen oorlog, welke kort op de verovering van *Canada* in het jaar 1763 volgde, en die gevoerd wierd door een leger van verbonden volkeren, bestaande uit de *Hurons*, *Miamies*, *Chipeways*, *Ottowaws*, *Pontowattimies*, *Missisauges*, en enige andere Stammen, onder de aanvoering van PONTIAC, eenen beroemden Indiaanschen oorlogsman, die altijd in de belangen der Franschen geweest was, wierd deeze Sterkte op de volgende wijze bij verrassching ingenoomen. De Indiaanen, hun ontwerp beraamd hebbende, kwamen nabij de plaats, en begonnen met den bal te speelen, eene tijdkorting onder hen zeer in gebruik, en ons kaatsen niet ongelijk. In het driftigst van het spel, bij 't welk enige der Engelsche officieren, geen bedrog vermoedende, stonden te kijken, sloegen zij den bal, als bij geval, over het staketzel; dit herhaalden zij twee of driemaalen, om hen des te zeekerer te bedriegen, tot dat zij, eindelijk, door dit middel allen agterdogt van de schildwagt aan de zuidlijke poort weggenoomen hadden, wanneer eensklaps eene bende hem voorbij stoof, en, de overige terstond volgende, namen zij bezit van de Sterkte zonder enigen tegenstand te ontmoeten.

 Hun-

Hunnen toeleg dus uitgevoerd hebbende hadden de Indiaanen de menschlievendheid het leven van het grootst gedeelte der bezetting en der kooplieden te ſpaaren, maar zij namen hen alle gevangen en voerden hen weg. Enigen tijd daarna bragten zij hen egter naar *Montreal*, daar zij tot een goeden prijs gelost wierden. Ook wierd de Sterkte den Engelſchen wederom afgeſtaan bij den vrede, die in het volgend jaar door den bevelhebber van *Detroit* met PONTIAC geſlooten wierdt.

Na hier de nodige ſchikkingen tot het voortzetten mijner reize gemaakt, en een' geloofsbrief van den Heer ROGERS den Gouverneur, voor enige Engelſche en Canadaſche kooplieden, die op de rivier *Misſisſippi* gingen handelen, ontvangen te hebben, met beloſte van verſche toevoer van goederen, als ik den waterval van *St. Anthony* zou bereikt hebben, verliet ik de Sterkte op den derden September in gezelſchap van deeze handelaars. Wij waren overeengekoomen dat zij mij de goederen, die ik nodig had voor geſchenken aan de Indiaanſche Opperhoofden, zoo lang ik bij hen bleef, volgens het bevel des Gouverneurs, zouden leveren; maar, als ik aan het uiterſte van hunne reis gekoomen was, moest ik andere gidſen vinden en alsdan moest ik vertrouwen op de goederen, van welke de Gouverneur beloofd had mij te zullen voorzien.

Wij

Wij toogen dan te zaamen op weg en kwamen op den agttienden aan Fort *La Bay*. Deeze Sterkte is gelegen aan het Zuidlijk eind van eene baai in het Meir *Michigan*, door de Franſchen de baai *des Puants* geheten, doch die, zedert de Engelſchen in bezit van alle de vastigheden op dit gedeelte van het vaste land gekoomen zijn, door hen de *Groene-baai* (*Green bay*) genoemd wordt. De reden deezer benaaming is in derzelver vertooning te vinden; want als men *Michillimackinac* in de lente verlaat, wanneer de boomen aldaar nog niet zijn begonnen uittebotten, vindt men egter het land om *La Bay*, niettegenſtaande de overtocht niet langer dan veertien dagen geduurd heeft, met het ſchoonſte groen bedekt, en de groeijing zoo verre gevorderd als of het in den zomer ware.

Deeze Sterkte is ook ſlegts van een ſtaketzel omringd, en, ſterk vervallen zijnde, zou zij naauwlijks tegens klein geweer verdedigd kunnen worden. Zij wierd door de Franſchen opgeworpen tot beſcherming van hunnen handel, korten tijd voor dat zij gedwongen waren dezelve te verlaaten; en toen *Canada* en deszelfs onderhoorigheden den Engelſchen wierd overgeleverd, wierd zij terſtond bezet van eenen Officier en dertig mannen, welke kort na de verrasſching van *Michillimackinac* door de *Menomonies* krijgsgevan-

gene gemaakt wierden, en de Sterkte is zedert noch bezet, noch in goeden ſtaat gehouden geworden.

De baai is omtrent negentig mijlen (*a*) lang, maar verſchilt veel in haare breedte, zijnde op ſommige plaatſen ſlegts vijftien, op andere van twintig tot dertig mijlen breed. Zij ligt ten naasten bij in eene rigting van het Noord-Oosten naar het Zuid-Westen. Aan den ingang van dezelve uit het Meir is eene reeks eilanden, ſtrekkende van het Noorden naar het Zuiden, en de *Grand Traverſe* genaamd. Deeze ſtrekken omtrent dertig mijlen in de lengte en dienen om den overtocht der canoos te beveiligen, alzoo zij die bedekken voor de winden, die met geweld over het Meir koomen waaien. Aan de Zuid-Oost zijde is de naaste en beste overvaart.

De eilanden van *Grand Traverſe* zijn meest klein en rotsachtig. Veele der rotzen zijn van eene verbaazende grootte, en vertoonen zig als waren zij door de handen van konſtenaars gevormd. Op het grootst en best deezer eilanden ſtaat eene ſtad der *Ottowaws*, in welke ik een der aanzienlijkſte Opperhoofden deezer natie vond, die

(*a*) Hier en overal elders worden Engelſche mijlen bedoeld. VERT.

die mij met alle eerbewijzingen ontving, welke hij met mogelijkheid eenen vreemdeling kon aandoen. Doch wat mij op dien tijd zeer bijzonder voorkwam, en iedereen, die niet bekend is met de gewoonten der Indiaanen, vreemd moet schijnen, is het onthaal, dat ik ontvong, toen ik aanlandde. Zoo als onze canoos het ſtrand naderden en hetzelve op omtrent zestig ellen na bereikt hadden, begonnen de Indiaanen een vreugde-vuur, waarin zij hunne ſtukken met ſcherp losten, egter zorg draagende dezelve zoo te rigten, dat de kogels enige ellen hoog over onze hoofden vloogen; ondertusſchen liepen zij van den eenen boom of ſtomp tot den anderen, ſchreeuwende en zig gedraagende als of zij in het heetst van een gevegt waren. Ik was in het eerst grootlijks verzet en op het punt om mijn volk te beveelen hun vuur te beandwoorden, naardien ik meende dat zij vijandlijke oogmerken hadden; maar door enige van de kooplieden, die mij onderrigtten dat dit hunne gewoonlijke wijze was van de opperhoofden van andere natieën te ontvangen, uit den dut geholpen, beſchouwde ik de zaak in haar waar licht en was wel voldaan over de eer, die zij mij aandeeden.

Ik hield mij hier eenen nagt op. Onder de geſchenken, welke ik den Opperhoofden deed, waren enige ſterke dranken, met welke zij

zig vrolijk maakten, en zij vereenigden zig alle tot eenen dans, die het grootst gedeelte van den nagt aanhield. Des anderen daags 's morgens, toen ik vertrok, begeleidde mij het Opperhoofd naar het ſtrand, en, zoo dra ik mij ingeſcheept had, deed hij, met eene verſtaanbaare ſtem, en met groote plegtigheid, een vuurig gebed voor mij, waarin hij ſmeekte „ dat de groote Geest
„ mij met eene voorſpoedige reis wilde begunſti-
„ gen; dat hij mij eenen onbewolkten hemel en
„ eene ſtille zee bij dag wilde verleenen, dat ik
„ bij nagt mogt nederliggen op een deken van
„ bevervel, en eenen ongeſtoorden ſlaap en aange-
„ naame droomen genieten, en dat ik ook geduu-
„ rige beſcherming mogt vinden onder de groote
„ vrede-pijp." Op deeze wijze gong hij voort zijne wenſchen uitteboezemen tot dat ik hem niet langer kon hooren.

Ik moet hier aanmerken dat, niettegenſtaande de Europeaanen doorgaans ijslijke denkbeelden van de woestheid deezer wilden (gelijk zij genoemd worden) voeden, ik egter van alle de Stammen in de binnenlanden een zeer beleefd en gastvrij onthaal heb ontvangen, en ik ben overtuigd dat zij dit vriendlijk en onbeledigend gedrag jegens de vreemdelingen zullen blijven oefenen, zoo lang zij niet door het voorbeeld en de ſterke dranken van hunne meer beſchaafde nabuuren

zul-

zullen besmet wezen. Ik beken dat hunne ingewortelde haat en wreedheid jegens hunne vijanden het gunstig denkbeeld, dat ik van hun wenschte te houden, grootlijks vermindert; maar dit gebrek is erflijk, en de bevestiging van eene onheuglijke gewoonte verkregen hebbende, heeft het reeds te diepe wortelen in hunne zielen geschoten om uitgeroeid te worden.

Ik at onder dat volk van een zeer ongemeen slag van brood. De Indiaanen over het algemeen gebruiken slegts weinig deezen voedzaamen leeftogt: terwijl hun graan in de melk is, gelijk zij het noemen, dat is, even voor dat het begint te rijpen, snijden zij de korrels van de toppen der halmen af, en kneeden die tot deeg, hetgeen zij doen kunnen zonder daar enig vogt bij te gieten, door de melk, die 'er uit vloeit; als dit gedaan is, verdeelen zij het in koeken, en dezelve in bladeren van den Withoutboom windende, leggen zij die onder heeten asch, alwaar zij weldra gaar gebakken worden. En ik heb nooit in enig land smaaklijker brood gegeeten.

Deeze plaats is slegts een klein dorp, bestaande uit omtrent vijf en twintig huizen en zestig of zeventig oorlogslieden. Ik vond daar niets anders aanmerkingswaerdigs.

Het land aan de Zuid-Oost zijde van de *Groenebaai* is niet al te goed, zijnde overdekt met een

 zwaar

zwaar gewas van Pijnboomen, Balzem-pijnboomen, Harstboomen en Denneboomen. Sommige hebben gezegd dat de gemeenschap tusschen het Meir *Michigan* en de *Groene-baai* niet te bevaaren is voor vaartuigen, die grooter zijn dan canoos of booten, wegens de ondiepten, die tusschen de eilanden in de *Grand Traverse* liggen; maar dezelve peilende vond ik diepte genoeg voor een vaartuig van zestig tonnen, en de breedte was naar evenredigheid.

Het land, dat aan den bodem deezer baai strekt, is zeer vrugtbaar, de grond over het algemeen plat, en het levert een aangenaam en veruitstrekkend gezigt.

Daar woonen enige weinige huisgezinnen in de Sterkte, die aan de West-zijde van de *Vossen-rivier* ligt, en regt over dezelve, aan de Oost-zijde van derzelver mond woonen enige Fransche planters, die het land bebouwen en zeer genoeglijk schijnen te leeven.

De *Greene-baai* of *Baye des Puants* is eene dier plaatsen, aan welke de Franschen, gelijk ik in mijne Inleiding aanmerkte, bijnaamen gegeeven hebben. Zij draagt bij de bewooners haarer kusten den naam van *Menemonie-baai*, maar waarom de Franschen haar den naam van *Baye des Puants* of *Stinkers-baai* gegeeven hebben, weet ik niet. De reden, welke de Franschen van

dit

dit hun doen geeven, is dat zulks niet gefchiedde met inzigt om vreemdelingen te misleiden, maar omdat zij op deeze wijze met elkanderen konden fpreeken omtrent de Indiaanen in derzelver tegenswoordigheid, zonder van hun verftaan te worden. Want zij, die de eerfte onder hen kwamen handel drijven, hadden opgemerkt dat, als zij met elkanderen over hen fpraken, en derzelver eigen naamen noemden, zij hen aanftonds begonnen te mistrouwen en dagten dat hunne bezoekers of kwaad van hun zeiden, of affpraken om hen te vermoorden. Om hier in te voorzien gaven zij hun andere naamen. Het eenigst kwaad gevolg van die ingevoerde gewoonte is dat Engelfche en Franfche Aardbefchrijvers in hunne kaarten van de binnenfte deelen van Amerika, hetzelfde volk met verfchillende naamen benoemen, en daardoor degeene, die dezelve moeten raadpleegen, misleiden.

Het Meir *Michigan*, van welk de *Groene-baai* een gedeelte uitmaakt, is aan het Noord-Oosten van het Meir *Huron* gefcheiden door de Straat van *Michillimackinac*, en ligt tusfchen twee en veertig en zes en veertig graaden breedte, en tusfchen vier en tagtig en zeven en tagtig graaden Westlijke lengte. Deszelfs grootfte lengte is twee honderd en tagtig, de breedte omtrent veertig, en deszelfs omtrek ten naasten bij zes honderd mijlen. Daar

is eene aanmerklijke reeks eilandjens, beginnende tegens over *Askins* Hoeve en zig omtrent dertig mijlen naar het Zuid-Westen in het meir uitſtrekkende. Deeze worden de *Bever-eilanden* genoemd. Hunne ligging is zeer aangenaam, maar de grond dor. Zij leveren egter een fraai gezigt op.

Aan het Noord-Westlijk gedeelte van dit Meir verdeelt zig het water in twee baaien. Die naar het Noorden is de *Noquets-baai*, en de andere de reeds beſchreven *Groene-baai.*

Het water van dit, zoo wel als van de andere groote Meiren, is helder en gezond, en heeft diepte genoeg voor groote ſchepen. De helft van het land dat naar het Oosten ligt, en zig tot het Meir *Huron* uitſtrekt, behoort den *Ottowaws* Indiaanen. De lijn, die hun grondgebied van dat der *Chipeways* ſcheidt, loopt ten naastenbij van het Noorden naar het Zuiden, en ſtrekt zig bijna van het Zuidlijk eind van dit Meir, over de hooge landen, tot *Michillimackinac* uit, door welks middenpunt zij doorgaat, zoodat, als deeze twee Stammen elkanderen bijgeval aan de Factorij ontmoeten, zij zig elk op zijn eigen grond nederſlaan, enige weinige roeden van het ſtaketſel.

Het land aan de Oostlijke en Westlijke zijde van dit Meir gelegen, beſtaat uit een niet zeer goeden grond, uitgezonderd ter plaatſe daar zig kleine

kleine beeken of rivieren in hetzelve ontlasten; op de oevers van deeze is hij buitengemeen vrugtbaar. Digt bij de boorden van het Meir groeit eene groote menigte Zand-kersſen, die niet minder aanmerkenswaerdig zijn wegens haare wijze van groeijen dan wegens haaren allerkeurigſten ſmaak. Zij wasſen aan een kleinen heester, niet meer dan vier voeten hoog, welks takken zoo belaaden zijn, dat zij met geheele trosſen op het zand liggen. Naardien zij alleen op het zand groeijen, welks hitte waarſchijnlijk medewerkt om haar tot die volkoomenheid te brengen, worden zij door de Franſchen *ceriſes de ſable* of zand-kersſen genoemd. Haare grootte gaat die van een kleinen ſnaphaan-kogel niet te boven, maar zij worden boven alle andere gekeurd om in brandewijn te leggen. Daar groeijen rondom het Meir ook Aalbeziën, gelijk ook Zwarte-aalbeziën en overvloed van Jenever-bezieën, die eene groote menigte van de ſchoonſte bezieën draagen.

Daar groeit hier ook Sumack in grooten overvloed, welks blad, te *St. Michiel* geplukt, wanneer het rood wordt, bij de inlanders zeer geacht wordt. Zij mengen het onder hunne tobak en neemen omtrent van elk even veel, hetgeen aangenaam doet rooken. Bij dit Meir, gelijk bij alle groote Meiren, groeit eene ſoort van Wilg, door de Franſchen *bois rouge* d. i. Rood hout genaamd. Derzelver bast,

als

als hij maar een jaar wasdom heeft, is van eene ſchoone ſcharlaken kleur en vertoont zig zeer fraai, maar als hij ouder wordt, verandert hij in een mengzel van graauw en rood. De ſtammen van deezen heester groeijen veele bij elkanderen, en klimmen tot de hoogte van zes of agt voeten, terwijl de grootſte niet meer dan een duim middellijns dikte hebben. De bast, van de ſtaaken geſchrapt, gedroogd en fijn gewreven, wordt door de Indiaanen ook onder hunne tobak gemengd en bij hen in de hoogſte achting gehouden om des winters gerookt te worden. In den zomer gebruiken zij een kruid, dat bij de groote meiren op rotsachtige plaatſen groeit. Het wordt bij de Indiaanen *Segockimac* genaamd en kruipt als een wijngaard over den grond, zig ſomtijds agt of tien voeten verre uitſtrekkende, en het draagt een blad omtrent van de grootte van eene zilveren (Engelſche) ſtuiver, bijna rond; het is van zelfſtandigheid en kleur als de laurier en is, gelijk de boom, naar welken het gelijkt, altoos groen. Deeze bladeren, gedroogd en fijn gewreven, mengen zij ook onder hunne tobak, en rooken dezelve, gelijk ik gezegd heb, alleen des zomers. Met deeze drie elkanderen volgende kruiden zijn de pijpen der Indiaanen in alle jaargetijden wel voorzien, en, alzoo zij groote rookers zijn, zijn zij zeer bedagt om dezelve wel optezamelen en te bereiden. Op

Op den twintigſten September verliet ik de *Groene-baai* en trok de *Vosſen-rivier* op, altoos in gezelſchap van de handelaars en enige Indiaanen. Op den vijf en twintigſten kwam ik aan de groote ſtad van de *Winnebagoes*, gelegen op een klein eiland, juist daar men aan het Oostlijk eind in het Meir *Winnebago* koomt. Hier ontvong mij de Koningin, die, in plaats van een *Sachem*, over deeze Stam het bevel voerde, met groote beleefdheid, en behandelde mij met alle onderſcheiding, geduurende de vier dagen, welke ik bij haar vertoefde.

Daags na mijne aankomst woonde ik eene raadsvergadering van de Opperhoofden bij, welken ik verlof verzogt om door hun land te trekken in mijnen weg naar verder afgelegen volken, om zaaken van gewigt. Dit wierd mij gereedlijk toegeſtaan en het verzoek als eene groote beleefdheid aangemerkt, die ik hunne Stam bewees. De Koningin zat in den raad, maar deed ſlegts enige vraagen, of gaf ſlegts enige weinig beduidende bevelen in zaaken van den Staat; want het is de vrouwen nooit geoorloofd in hunne raadsvergaderingen zitting te hebben, uitgezonderd wanneer zij met de opperſte magt bekleed zijn, en dan is het haare gewoonte niet opzetlijke redenvoeringen te doen, gelijk de Opperhoofden. Zij was eene zeer oude vrouw, klein van geſtalte, en door

haare

haare kleeding niet zeer onderscheiden van verscheiden jonge vrouwen, die haar verzelden. Deeze haare opwagteresſen scheenen grootlijks verheugd, zoo dikwerf ik haare Koningin enige tekenen van eerbied bewees, bijzonderlijk als ik haar kuste, dat ik menigmaal deed om haare gunst te verwerven. Bij deeze gelegenheden deed de goede oude juffer haar best om eene jeugdige vrolijkheid aanteneemen, en toonde door haar glimlachen dat zij ook behagen schepte in de beleefdheid, welke ik haar betoonde.

Den tijd, dien ik hier vertoefde, besteedde ik tot het doen van waarneemingen zoo goed mij mogelijk was, en tot het verzamelen van de best mogelijke berichten omtrent den oorsprong, de taal, en gewoonten van dit volk. Volgens dit onderzoek heb ik reden om te besluiten dat de *Winnebagoes* oorspronglijk gezeten zijn geweest in enige der Provintieën tot *Nieuw-Mexico* behoorende, en dat zij, uit hun vaderland gedreven zijnde, of door binnenlandsche verdeeldheden, of door de uitbreiding der Spaansche veroveringen, omtrent eene eeuw geleden naar deeze Noordlijker gewesten zijn geweken.

De redenen, welke ik heb, om deeze onderstelling aanteneemen, zijn, ten eersten hunne onveranderlijke aankleeving aan de *Naudowessische* Indiaanen, (die, zeggen zij, hun geduurende

hun-

hunne verhuizing, de eerste hulp bewezen hebben) en zulks niettegenstaande hunne tegenswoordige verblijfplaats meer dan zes honderd mijlen van dat volk afgelegen is. Ten tweeden, omdat hunne taal geheel verschillend is van die van alle andere tot nu toe ontdekte Indiaansche natieën; zij is eene ruuwe brabbeltaal, die veelal met de keel wordt uitgesprooken, en welke geene hunner nabuuren wil onderneemen te leeren. Zij spreeken met de andere volkeren de Chipewaysche taal, die de heerschende is onder alle de natieën, van de *Mohawks* van *Canada* tot die, welke de boorden van de *Missisippi* bewoonen, en van de *Hurons* en *Illinois* tot die bij *Hudsons-baai* gezeten zijn. Ten derden, wegens hunnen ingewortelden haat tegens de Spanjaarden. Sommige hunner vertelden mij dat zij verscheiden tochten Zuid-Westwaarts gedaan hadden, die veele maanden hadden geduurd. Een der oudste Opperhoofden in het bijzonder verhaalde mij dat hij, omtrent zes en veertig winters geleden, was opgetrokken aan het hoofd van vijftig oorlogsgasten, naar den kant van het Zuid-Westen, drie maanden lang, dat zij, op deezen tocht, eene vlakte overkruissende, eene hoop volks te paerd ontdekten, die tot het zwarte volk behoorden, want zoo noemen zij de Spanjaarden; dat zij, zoo haast zij hen bespeurd hadden, met omzigtigheid voortgingen,

en

en zig verbiergen tot de nagt gekoomen was; wanneer zij zoo nabij kwamen, dat zij het getal en den toeftand hunner vijanden konden onderfcheiden: Bevindende dat zij niet in ftaat waren hun, wegens hun grooter getal, bij dag het hoofd te bieden, wagteden zij tot dat zij zig te rust hadden begeeven, wanneer zij op hen aanvielen, en, na de meefte gedood te hebben, tagtig paerden, met hetgeen zij witten fteen noemden gelaaden, veroverden. Dit onderftel ik zilver geweest te zijn, naardien hij mij zeide dat de paerden daarmede beflaagen, en dat hunne toomen ook met hetzelve verfierd waren. Toen zij hunne wraak gekoeld hadden, voerden zij den buit weg, en zoo verre heen getrokken zijnde, dat zij zig buiten bereik der Spanjaarden, die hunne woede ontfnapt waren, bevonden, lieten zij den onnutten en zwaaren last, met welken de paerden beladen waren, in de bosfchen, befteegen die zelve, en keerden op deeze wijs naar hunne vrienden te rug. De bende, welke zij dus verflaagen hadden, is, naar mijne gedagten, de Caravane geweest, die jaarlijks het zilver naar *Mexico* voert, dat de Sanjaarden in groote hoeveelheid vinden op de bergen, die bij de bronnen van de rivier *Coloredo* liggen; en de vlakte, in welke de aanval gefchiedde, was waarfchijnlijk eene dergeene, die zij moeten doortrekken op hunnen weg naar den oor-

oorſprong van de rivier *St. Fee*, of *Rio del Nord*, die ten Westen van de *Misſisſippi* in de Golf van *Mexico* ſtort.

De *Winnebagoes* kunnen omtrent twee honderd oorlogsmannen op de been brengen. Hunne ſtad bevat omtrent vijftig huizen, die ſterk gebouwd zijn met paalwerk, en het eiland, waarop zij gelegen is, is omtrent vijftig akkers groot. Het ligt vijf en dertig mijlen, volgens den loop der rivier gerekend, van de *Groene-baai* af.

De rivier loopt omtrent vier of vijf mijlen lang van de baai af gerekend, met eenen zagten ſtroom; verder op tot aan het Meir *Winnebago* is zij vol rotſen en zeer ſnel. Op verſcheiden plaatſen waren wij genoodzaakt onze canoos op het land te haalen en dezelve een aanmerklijk eind wegs te draagen. Derzelver breedte is van de *Groene-baai* tot het Meir *Winnebago* gemeenlijk van zeventig tot honderd roeden: het land op derzelver boorden is zeer goed en dun bezet met witte Walnootenboomen, Eikenboomen en Hazelaars.

Het Meir *Winnebago* is omtrent vijftien mijlen lang van het Oosten naar het Westen, en zes mijlen breed. Aan deszelfs Zuid-Oostlijken hoek valt eene rivier in hetzelve, die haaren oorſprong neemt bij een der Noordlijke takken van de rivier *Illinois*. Deeze noemde ik de *Krokodillen-rivier*

wegens een gerugt, dat onder de Indiaanen loopt, dat men ergens in dezelve een dier gedood heeft, hetwelk volgens hunne befchrijving een krokodil of alligator moet wezen.

Het land, dat aan het Meir ligt, is zeer vrugtbaar, en heeft overvloed van Druiven, Pruimen, en andere vrugten, die in het wild groeijen. De *Winnebagoes* zaaien daar eene groote hoeveelheid Indiaansch koren, boonen, pompoenen, kalebasfen, en water-meloenen met enige tobak. Het Meir zelf heeft overvloed van visch, en in het najaar zijn 'er veele ganzen, eendvogels, en talingen. De laatste, die 'er in groote menigte koomen, zijn bijzonder goed en zeer vet, en fmaaken veel beter dan die, welke nabij de zee gevonden worden, naardien zij zeer vet worden door te aazen op de wilde rijst, die in deeze ftreeken zoo overvloedig groeit.

Enige aangenaame gefchenken aan de goede oude Koningin gedaan, en haaren zegen ontvangen hebbende, verliet ik de ftad der *Winnebagoes* op den negen en twintigften September, en kwam omtrent twaalf mijlen verder aan de plaats, daar de *Vosfen-rivier* in het Meir valt aan deszelfs Noordlijke zijde. Deze rivier voeren wij op, en bereikten op den zevenden October de groote overdraag-plaats, die haar van de *Ouisconfin-rivier* affcheidt.

De

De *Vosſen-rivier* is van de *Groene-baai* tot de overdraag-plaats omtrent honderd en tagtig mijlen lang. Van het Meir *Winnebago* tot de overdraag-plaats is de ſtroom zagt, en de diepte der rivier aanmerklijk, en desniettegenſtaande kunnen de canoos op ſommige plaatſen met moeite 'er door koomen, wegens de hindernisſen, welke zij ontmoeten van de rijst-ſtengels, die zeer groot en dik zijn, en hier in grooten overvloed groeijen. Het omliggende land is zeer vrugtbaar, en allerbekwaamst om bebouwd te worden, uitgezonderd op ſommige plaatſen digt aan de rivier, daar het wat te laag is. Het is nergens veel met hout bezet, en het kan egter genoeg opleveren om zoo veele 'er woonen kunnen te gerijven. Deeze rivier is de grootste vergaderplaats van allerlei wilde vogelen, welke ik in den loop van alle mijne reizen ontmoet heb; menigmaalen was de zon enige minuuten lang door dezelve verduisterd.

Omtrent veertig mijlen op deeze rivier, van de groote ſtad der *Winnebagoes* gerekend, ſtaat eene kleinere ſtad, aan die natie toebehoorende.

In deeze ſtreeken zijn veele Herten en Beeren, en men vangt 'er een groot getal Bevers en andere dieren, welker vagt gebruikt wordt, op de beeken, die zig in deeze rivier ontlasten.

De rivier, van welke ik hier ſpreek, is aan-

merklijk, omdat zij, omtrent tagtig jaaren geleden, de verblijfplaats was van de vereenigde benden der *Ottigaumies* en *Saukies*, welke de Franschen, volgens hunne gewoonte, de bijnaamen gegeeven hadden van *les Sacs* en *les Renards*, de *Zakken* en de *Vosfen*; de volgende gebeurtenis wierd mij van hun door eenen Indiaan verhaald.

Wanneer, omtrent zestig jaaren geleden, de Fransche Zendelingen en handelaars veele beledigingen van dit volk ontvangen hadden, trok eene bende Franschen en Indiaanen, onder het bevel van Kapitein MORAND, op, om hun ongelijk te wreeken. De Kapitein vertrok in den winter van de *Groene-baai*, wanneer zij geen vermoeden van een diergelijk bezoek hadden, en zijnen weg over de sneeuw vervolgende tot aan hunne dorpen, die omtrent vijftig mijlen de *Vosfen-rivier* op lagen, overviel hij die bij verrassching. Onvoorziens aangevallen wordende, wierden zij gemakkelijk overrompeld, en dus voor het grootst gedeelte gedood of gevangen genoomen. Bij de terug tocht der Franschen naar de *Groene-baai*, hield een der Indiaansche Opperhoofden, die met hun in bondgenootschap waren, en die eene groote bende gevangene onder zijn opzigt had, stil om uit eene beek te drinken; zijne medgezellen vervolgden ondertusschen hunnen weg, hetwelk eene der vrouwen, die

die zij gevangen genoomen hadden, ziende, vattede zij hem fchielijk, terwijl hij nederbukte om te drinken, met beiden haare handen, op eene allergevoeligste plaats en hield hem zoo lang vast tot dat hij op de plaats dood bleef. Naardien het Opperhoofd door de groote pijn, die hij leed, niet in ftaat was zijne vrienden te roepen, of op enige wijze zijnen nood te kennen te geeven, trokken zij voort, zonder te weeten wat 'er gebeurd ware, en de vrouw, de banden van haare medegevangenen, die in de agterhoede waren, losgefneden hebbende, ontfnapte met hun. Deeze heldin wierd daarna bij haare natie altoos voor hunne verloster gehouden, en tot oppervoogdes verkoren met de vrijheid om dezelfde eer op haare nakoomelingen te doen overgaan, eene ongewoone onderfcheiding, en die alleen bij buitengewoone gelegenheden verleend word.

Omtrent twaalf mijlen voor dat ik de overdraagplaats bereikte, zag ik verfcheiden kleine bergen, die zig volkoomen tot aan dezelve uitftrekten. Deeze zouden, wel is waar, flegts als mollen-hoopen gerekend worden, als men die vergelijkt met die, welke agter tegens onze volkplantingen liggen, maar alzoo zij de eerste waren, die ik gezien had, zedert ik *Niagara* verliet, een tocht van bijna elf honderd mijlen, kon ik dezelve niet onaangeroerd voorbijgaan.

De *Vosſen-rivier* is, ter plaatſe daar zij in het Meir *Winnebago* uitkoomt, omtrent vijftig roeden wijd, maar zij vermindert over het algemeen langzaamerhand in breedte naar de overdraag-plaats, daar zij niet meer dan vijf roeden breedte heeft, uitgezonderd op enige weinige plaatſen, daar zij zig tot kleine meirtjens verwijdt, die egter nog zeer diep zijn. Ik kan mij niets anders aanmerkingswaerdigs in deeze rivier herinneren dan dat zij vijf mijlen ver zig zoo kronkelt, dat zij in dezelve ſlegts een vierde van eene mijl vordert.

De overdraag-plaats tusſchen de *Vosſen* en *Ouisconſin-rivieren* is niet meer dan eene en drie vierde mijl breed, ſchoon zij op ſommige kaarten zoodanig getekend ſtaat dat zij wel tien mijlen breed ſchijnt. En ik moet hier aanmerken dat alle de kaarten van deeze ſtreeken, die ik ooit gezien heb, zeer gebrekkig zijn. De rivieren worden over het algemeen afgetekend als in andere rigtingen loopende, dan zij waarlijk doen, en veele van derzelver takken, bijzonderlijk van de *Misſisſippi*, worden agtergelaaten. Ook worden de afſtanden der plaatſen grootlijks mistekend. Of zulks door de Franſche Aardrijksbeſchrijvers (want alle de Engelſche kaarten zijn uit de hunne overgenoomen) met opzet gedaan zij, dan wel uit een gebrek van eene

juiste

juiste kennis van het land kan ik niet zeggen; maar ik ben verzeekerd dat reizigers, die in die streeken, welke ik bezogt heb, op dezelve vertrouwen, zig zeer verlegen zullen vinden. Naardien ik alle de landen, welke ik doorgetrokken ben, met de grootste zorgvuldigheid, heb opgenoomen, zoo kan ik verzeekeren dat de kaart, die voor dit werk gevoegd is, met veel grooter juistheid dan 'er nog enige is, getekend is geworden.

Omtrent in de helft van den weg tusschen de twee rivieren is een moeras, overgroeid met eene soort van lang gras, het overige is eene vlakte, waarop enige Eiken en Pijnboomen groeijen. Hier zag ik een groot getal Ratelslangen. De Heer PINNISANCE, een Fransche handelaar, verhaalde mij een aanmerkenswaerdig geval omtrent een deezer kruipende dieren, waarvan hij zeide getuige geweest te zijn. Een Indiaan tot de *Menomonie*-natie behoorende, eene dier slangen gevangen hebbende, vond middel om haar te temmen, en behandelde haar als eene godheid, noemde haar zijn' grooten Vader, en droeg haar werwaarts hij ging in eene doos met zig. Dit had de Indiaan reeds enige zomers gedaan, toen de Heer PINNISANCE hem bijgeval aan deeze overdraag-plaats ontmoette, juist toen hij op eene winter-jagt vertrok. Op een zekeren

dag was de Fransche Heer verwonderd den Indiaan de doos, waarin zijn God was, op den grond te zien nederzetten, en dezelve openende hem te zien vrij laaten, terwijl hij hem ondertusschen zeide dat hij verzeekerd was dat hij zou wederkoomen omtrent den tijd dat hij zelf van zijnen tocht zoude wederkeeren, hetgeen in de volgende maand Mey wezen zou. Naardien zij toen eerst in October waren, zeide de Franschman tot den Indiaan, wiens eenvoudigheid hem verwonderde, dat hij dagt dat hij, als het Mey was, lang genoeg wagten zoude naar de aankomst van zijn' grooten Vader. De Indiaan had zulk een sterk vertrouwen op de gehoorzaamheid van zijn dier dat hij den Franschman aanbood eene weddingschap aantegaan om negen flesschen rum, dat het op den bepaalden tijd zou wederkoomen en in zijne doos kruipen. Dit wierd aangenoomen, en de tweede week in de volgende maand Mey bepaald om de weddingschap te beslissen. Op dien tijd ontmoeteden zij elkanderen daar weder, wanneer de Indiaan zijne doos ter neder zette en zijnen grooten Vader riep. De slang hoorde hem niet, en den tijd nu verstreken zijnde, erkende hij het verloren te hebben; Doch, zonder den moed te laaten zakken, bood hij aan het verlorene te verdubbelen, als zijn groote Vader niet binnen twee dagen aankwam.

Dit

Dit wierd ook aangenoomen; en, ziet, op den tweeden dag, omtrent een uur, kwam de ſlang en kroop van zelve in de doos, die voor haar gereed ſtond. De Franſche Heer verzeekerde mij van de waarheid van deeze gebeurtenis, en volgens de berichten, welke ik menigmaalen gehoord heb van de leerzaamheid deezer dieren, zie ik geene reden om dezelve in twijfel te trekken (*a*). Ik

(*a*) Enige Journaal-ſchrijvers hebben de waarheid deezer gebeurtenis, gelijk ook eener andere, van welke hier na geſprooken zal worden, in twijfel getrokken en, (waarlijk wat te ligtvaerdig) belagchen: hierop merkt de Schrijver in de uitgaave, die ik volg, aan, (zonder de geloofwaerdigheid van zijn getuige te rekenen) dat, indien de leezers zoo wel met de ſchranderheid en het ingeſchapen inſtinct van dit dier bekend waren als hij, zij even zoo zeer van de waarheid van het geval verzeekord zouden wezen. Het is wel bekend, zegt hij, dat de ſlangen, die geduurende den zomer de toevallen, waaraan kruipende dieren zijn bloot geſteld, overleefd hebben, zig jaarlijks, zoo dra de winter nadert, naar de boſchen begeeven, daar elke van haar (gelijk naauwkeurige waarneemers aangemerkt hebben) het hol in bezit neemt, dat zij het voorig jaar bewoond heeft. Zoodra het jaargetijde gunſtig is, verlaaten zij, door de verkwikkende zonneſtraalen verlevendigd, deeze verblijfplaatſen, en begeeven zig naar dezelfde plek gronds, hoe verre ook afgelegen, daar zij voorheen haar onderhoud,

Ik heb reeds aangemerkt dat de voornaamste tak van de *Vosſen-rivier* van het Zuid-Westen, en die van de *Ouisconſin-rivier* van het Noord-Oosten kwamen, en ook dat ſommige der kleine takken van deeze twee rivieren, in hunne nederdaaling naar dezelve op weinig voeten afſtands verwisſelden, iets ten Zuiden van de overdraagplaats. Dat twee zulke rivieren haaren oorſprong zoo

en middelen om haar geſlagt voortteplanten gevonden hebben. Wordt 'er dan een buitengewoone dwang van den geest vereischt om te gelooven dat een van deeze regelmaatig werkende ſchepzelen, door zijnen meester wel gehandeld zijnde, weder naar de doos zoude keeren, in welke het gewoonlijk zijn voedzel gevonden, en eene aangenaame ſchuilplaats ontmoet had, en wel omtrent dien tijd, welken de Indiaan, uit voorige ondervinding kon raaden? Zeekerlijk niet; en ſchrandere en opregte leezers zullen niet aan de waarheid van een zoo wel bevestigd geval twijfelen, omdat de omſtandigheden buitengewoon voorkoomen in een land, daar het onderwerp derzelve naauwlijks bekend is.

Deeze verklaaring (voegt de Schrijver 'er bij) zal, hoop ik genoegzaam zijn om mijne leezeren te overtuigen dat ik hen niet heb zoeken te vermaaken (gelijk men veelal onderſtelt dat reizigers doen) met onwaarſchijnlijke vertellingen, of mij in hun oog te verheffen door in mijne gevallen het wonderbaarlijke te mengen.

zoo nabij elkanderen hebben, en, na in zulke verschillende rigtingen gevloeid te hebben, zig op zulk een verbaazenden afstand van elkanderen in de zee ontlasten, (want de eerste valt, na eerst door verscheiden groote meiren gevloeid en meer dan twee duizend mijlen gestroomd te hebben, in de Golf van *St. Laurence*, en de andere, na zig met de *Missisippi* vereenigd, en even zoo veele mijlen voortgevliet te hebben, ontlast zig in de Golf van *Mexico*) is een voorbeeld dat men niet ligt elders in het uitgestrekt vast land van *Noord-Amerika* ontmoeten zal. Ik had in het volgend jaar gelegenheid om dezelfde waarneeming te doen omtrent de nabijheid van verscheiden oorspronglijke takken van de rivier *St. Laurence* en de *Missisippi*, en breng dezelve nu bij als een bewijs, dat het gevoelen dier Aardrijksbeschrijvers, die beweeren dat rivieren, die haaren oorsprong zoo nabij elkanderen hebben, uit dezelfde bronnen moeten voortspruiten, niet juist is; want ik zag eene merklijk onderscheiden afscheiding in alle, schoon zij op sommige plaatsen zoo nabij elkanderen kwamen, dat ik van de eene aan de andere kon stappen.

Op den agtsten October hadden wij onze canoos in de *Ouisconsin-rivier* overgebragt, die op deeze plaats meer dan honderd roeden breed is, en des anderen daags kwamen wij aan de groo-

groote ſtad der *Saukies*. Deeze is de grootſte en best bebouwde Indiaanſche ſtad, welke ik ooit gezien heb. Zij bevat omtrent negentig huizen, elk groot genoeg voor verſcheiden gezinnen. Zij zijn gebouwd van gezaagde planken, net aan elkanderen gevoegd, en zoo dik met boomſchors bedekt, dat zij voor de ſterkſte regen ondoordringbaar zijn. Voor de deuren zijn aangenaame luifels, waar onder de inwooners, als het weder zulks toelaat, hunne pijpen zitten te rooken. De ſtraaten zijn ruim en regelmaatig, zoo dat zij meer naar eene beſchaafde ſtad dan naar het verblijf van wilden gelijken. Het land rondom de ſtad is zeer goed. Op hunne akkers, die agter aan hunne huizen liggen, en die net verdeeld zijn, teelen zij eene groote menigte van Indiaansch koren, boonen, meloenen, enz. zoo dat deeze plaats bij de handelaars voor de beste marktplaats om zig van leeftogt te voorzien, die in den omtrek van agt honderd mijlen is, gehouden wordt.

De *Saukies* kunnen omtrent drie honderd oorlogsmannen op de been brengen, die gemeenlijk elken zomer doorbrengen met ſtroperijen te gaan doen in de landen der *Illinois* en *Pawnee*, van waar zij met een groot getal ſlaaven terug keeren. Doch deeze volkeren koomen dit dikwerf op hen verhaalen en dooden dan, op hunne beurt, veele der *Saukies*, hetgeen ik denk de

re-

reden te zijn dat zij niet ſterker in bevolking toeneemen.

Terwijl ik hier vertoefde, ging ik enige bergen bezigtigen, die omtrent vijftien mijlen Zuidwaarts liggen, en waarin veel looderts gevonden wordt. Ik beklom eenen der hoogſte, en had toen een uitgeſtrekt gezigt over het land. Veele mijlen verre kon ik niets zien dan laager bergen, die zig op deezen afſtand als hooi-ſcherven vertoonden, zijnde met geene boomen bezet. Slegts enige valeijen waren met boschjens van Nootenboomen en kleine Eiken, bedekt. Lood is hier zoo overvloedig, dat ik groote hoopen van hetzelve in de ſtraaten van de ſtad der *Saukies* zag liggen, en het ſcheen mij toe zoo goed te zijn als dat uit andere landen gehaald wordt.

Den tienden October voeren wij de rivier af en des anderen daags bereikten wij de eerste ſtad der *Ottigaumies*. Deeze ſtad bevatte omtrent vijftig huizen, maar wij vonden de meeste derzelve ledig, ter oorzaake van eene beſmetlijke ziekte, die kort te vooren onder hen gewoed had, en meer dan de helft der inwooneren had weggeſleept. Het grootſte gedeelte van hun, die overgeſchoten waren, waren naar de bosſchen geweken om de beſmetting te ontgaan.

Op den vijftienden kwamen wij in die uitgeſtrekte

ſtrekte rivier, de *Misſisſippi.* De *Ouisconſin-rivier* vloeit van de overdraag-plaats tot daar zij in de *Misſisſippi* valt, met eenen gelijken, doch ſterken, ſtroom; derzelver water is zeer helder, en men onderſcheidt door hetzelve henen een ſchoonen zandgrond, met zeer weinige klippen. Daar liggen enige weinige eilanden in dezelve, welker grond goed ſcheen, doch wat ſterk bezet met hout. Het land langs de rivier ſcheen ook over het algemeen voortreflijk te zijn; maar op een' grooteren afſtand van dezelve is het zeer vol van heuvelen, waarin men zegt dat veele loodmijnen gevonden worden.

Op omtrent vijf mijlen afſtands van de plaats daar de twee rivieren zig vereenigen zagik de overblijfzelen van eene groote ſtad in eene zeer aangenaame ligging. Bij de nabuurige Indiaanen verneemende waarom zij dus verlaaten ware, onderrigtten zij mij dat, omtrent dertig jaaren geleden, de groote Geest verſchenen was op den top van eene hoop rotſen, op een kleinen afſtand van dezelve, naar het Westen gelegen, en dat hij hun gewaarſchuuwd had dat zij hunne wooningen zouden hebben te verlaaten, want dat het land, waarop zij gebouwd waren, hem toebehoorde, en dat hij het noodig had. Als een bewijs dat hij, die hun dat bevel gaf, waarlijk de groote Geest was, zeide hij hun verder dat op deeze zelfde rotſen, van

welke

welke hij hun nu toefprak, welke zij wisten dat kaal en dor waren, onmiddelijk gras zou uitfpruiten. De Indiaanen gehoorzaamden en ontdekten kort daarna dat deeze wonderdaadige verandering wezenlijk ftand gegrepen had. Zij toonden mij de plaats, doch het uitfpruiten van het gras kwam mij geenzints bovennatuurlijk voor. Ik gis dat dit eene list van de Franfchen of Spanjaarden geweest zij om enig inzigt van eigenbelang te bevorderen; maar op welke wijs zij hun oogmerk ter uitvoer bragten kan ik niet zeggen.

Dit volk bouwde, kort na hunne verhuizing, eene ftad op den oever der *Misfisfippi* nabij den mond van de *Ouisconfin-rivier*, op eene plaats, door de Franfchen *la prairie des Chiens*, dat is, de *Honden-weide* genaamd; de ftad is groot en bevat omtrent drie honderd huisgezinnen; de huizen zijn wel gebouwd naar de Indiaanfche wijze, en aangenaam gelegen op eenen zeer rijken grond, in welken zij alle levens-onderhoud in grooten overvloed teelen. Ik zag hier veele paerden van eene goede grootte en geftalte. Deeze ftad is de groote markt plaats, daar alle de omliggende Stammen, en zelfs die, welke langs de afgelegenfte takken van de *Misfisfippi* woonen, jaarlijks, omtrent het laatst van Mey, verzamelen, hunne bonte vellen medebrengende om die aan de handelaars te verkoopen. Doch het ge-

gebeurt niet altijd dat zij hier hunne verkoopplaats houden; dit wordt bepaald door eene algemeene raadsvergadering der Opperhoofden, die beraadslaagen of het beter met hunne belangen strooke hunne goederen te deeze plaats te verkoopen dan wel dezelve naar *Louisiana* of *Michillimackinac* te voeren. Volgens de beslissing van deeze raadsvergadering trekken zij of verder, of begeeven zig elk weder naar zijn huis.

De *Missisippi* is bij den mond van de *Ouisconsin-rivier*, bij welken een berg van eene aanmerklijke hoogte ligt, omtrent eene halve mijl breed; maar bij de laatsgenoemde stad schijnt zij meer dan eene mijl breed, en is vol eilanden, welker grond buitengemeen rijk, en slegts dun met hout bezet is.

Wat verder naar het Westen, aan de overzijde, valt eene kleine rivier in de *Misissippi*, welke de Franschen *la Rivière jaune*, de *Geele-rivier*, noemen. Hier namen de handelaars, die mij tot dus verre verzeld hadden, hun winter-verblijf. Toen kogt ik eene canoo, en voer met twee bedienden, van welke de een een Fransche Canadier en de ander een *Mohawk* van *Canada* waren, op den negentienden de rivier *Missisippi* op.

Omtrent tien dagen na dat ik van de handelaars gescheiden was ging ik aan land, gelijk ik gemeenlijk elken avond deed, en, mijne tent opgezet hebben

bende, gelastte ik mijnen bedienden, dat zij als het nagt wierd, zig te ſlaapen zouden leggen. Ik zette mij neder bij een licht, dat ik aangeſtooken hield, om de aantekeningen, welke ik den voorigen dag gemaakt had, overteſchrijven. Omtrent tien uuren, zoo als ik mijne aantekeningen had afgeſchreven, trad ik uit mijne tent, om te zien, welk weder het ware. Mijne oogen naar den oever der rivier wendende, meende ik bij het licht der ſterren, die helder ſcheenen, iets te zien, dat het voorkoomen had van eene kudde beesten, die op enigen afſtand van eene hoogte daalden; terwijl ik mij verwonderde wat zulks wezen mogte, ſprong een van hun eensklaps op en vertoonde mij de gedaante van een mensch. In eenen oogenblik waren zij alle overeind, en ik kon omtrent tien of twaalf hunner tellen, die naar mij toe kwamen. Ik ging terſtond weder in mijne tent en, mijn volk wekkende, beval ik hun hunne wapenen op te neemen en mij te volgen. Naardien mijne voornaamste vrees voor mijn canoo was, liep ik naar den water-kant en vond eene bende Indiaanen (want nu ontdekte ik dat zij zoodanige waren) gereed om dezelve te plonderen. Alvoorens ik onder hun bereik kwam, gelastte ik mijn volk niet te ſchieten, voor dat ik hun zulks zou beveelen, alzoo ik niet gaerne vijandlijkheden wilde beginnen, ten zij zulks vol-

ſtrekt noodzaaklijk ware. Ik trad dan ſtoutmoedig toe tot digt aan de punten van hunne ſpeeren, (zij hadden geene andere wapenen dan deeze) en vroeg hen, mijn hartsvanger zwaaiende, met eene forſche ſtem, wat zij hebben moesten. Dit ontzette hen, en ziende dat zij naar oogenſchijn wel zouden ontvangen worden, wendden zij zig om en trokken ſchielijk af. Wij vervolgden hen tot een nabuurig bosch, welk zij in liepen, en wij vernamen hen niet weder. Wij hielden egter, uit vrees dat zij zouden wederkoomen, geduurende het overige van den nagt beurtelings de wagt. Des anderen daags waren mijne bedienden in groote verlegenheid en verzogten mij met allen ernst dat wij tog weder naar de handelaars zouden keeren, welke wij korteling geleden verlaaten hadden; Maar ik antwoordde hun dat, als zij niet voor oude wijven wilden gehouden wezen (een allerſchandelijkst ſcheldwoord onder de Indiaanen) zij mij volgen moesten, want dat ik vast beſloten had mijne voorgenoomen reis doortezetten, dat een Engelschman, die eens in eene onderneeming gewikkeld was, nimmer agteruit week. Hierop begaven zij zig in de canoo, en ik wandelde langs den kant om hen tegens alle verdere aanvallen te verdedigen. Ik hoorde naderhand dat de Indiaanen, die mij dus hadden gemeend te plonderen, eene van die zwervende

vende benden waren, die, om verſchillende misdaaden uit de Stammen, waar onder zij behoorden, verjaagd zijnde, zig met elkanderen vereenigen, en, van den roof leevende, den reizigers, die deezen weg doortrekken, zeer hinderlijk zijn; ja zelfs ſpaaren zij de Indiaanen, van welken Stam zij ook zijn mogen, niet. De handelaars hadden mij te vooren gewaarſchuuwd dat ik tegens hen op mijne hoede moest wezen, en ik herhaal deeze waarſchuuwing aan allen, welker zaaken hen noopt om deeze ſtreeken door te trekken.

Op den eersten November kwam ik aan het Meir *Pepin*, dat eerder eene uitbreiding van de rivier *Misſisſippi* is, welke de Franſchen dus genaamd hebben, en 't welk omtrent twee honderd mijlen van de *Ouisconſin-rivier* ligt. De *Misſisſippi* vloeit beneden dit Meir met eenen zagten ſtroom, maar haare breedte is zeer verſchillende, zijnde op ſommige plaatſen meerder dan eene mijl, op andere niet meer dan een vierde van eene mijl breed. Deeze rivier heeft aan elke zijde, langs deezen geheelen weg, eene reeks bergen, die in ſommige ſtreeken nabij dezelve, in andere op eenen grooteren afſtand van haar af liggen. Het land tusſchen de bergen en op derzelver hellingen is in het algemeen met gras begroeid, met enige weinige boschjens van boomen tusſchen beiden, bij welke men menigmaalen groote driften van herten

en elanden ziet graazen. Op verſcheiden plaatſen vertoonden zig ſtapels rotſen, naar oude vervallen torens gelijkende; op andere verbaazende ſteilten; en, dat zeer aanmerklijk is, terwijl dit tooneel zig aan de eene zijde vertoonde, was de tegensoverliggende zijde van denzelfden berg met het ſchoonst gras begroeid, dat zig trapswijze tot zijnen top uitſtrekte. Van deezen opent zig voor het oog het ſchoonst en uitgeſtrektst gezigt dat men zig verbeelden kan. Groene vlakten, vrugtbaare weiden, ontallijke eilanden, en deeze alle overvloedig voorzien van verſchillende boomen, die eene verbaazende menigte vrugten geeven, zonder zorg of kweeking, gelijk de Nootenboom, de Ahornboom die ſuiker geeft, Wijngaarden met ſchoone druiven belaaden, en Pruimenboomen, die onder hunnen last nedergebogen hangen, maar boven al de ſchoone rivier beneden zagtjens voortvlietende, en zig zoo verre uitſtrekkende als het oog reiken kan, trekken beurtelings de aandacht en wekken de verwondering van den aanſchouwer.

Het Meir is omtrent twintig mijlen lang en bijna zes breed; het is op ſommige plaatſen zeer diep, en bevat overvloed van allerlei ſoort van visch. Ook wordt dit Meir, en de aangrenzende rivieren door eene groote menigte vogelen bezogt, als Ojevaars, Zwaanen, Ganzen, Rotganzen,

zen, en Eendvogels; en in de boschjens onthouden zig eene groote menigte Kalkoenen en Patrijzen. In de vlakten zijn de grootste Buffels van Amerika. Hier zag ik de overblijfzelen van eene Fransche Factorij, daar men zegt dat Kapitein ST. PIERRE, voor de verovering van *Canada*, zijn verblijf gehouden en eenen grooten handel met de *Naudowessies* gedreven heeft.

Omtrent zestig mijlen beneden dit Meir is een berg, welks ligging aanmerkingswaerdig is, want hij staat op zigzelven, juist in het midden der rivier, en heeft het aanzien als ware hij van den oever in den stroom gegleden. Hij kan geen eiland genoemd worden, naardien hij van de oppervlakte van het water onmiddelijk tot eene aanmerklijke hoogte oprijst. Beiden de Indiaanen en de Franschen noemen hem den *berg in de rivier*.

Op eenen zekeren dag aan den oever van de *Missisippi* aan land gegaan zijnde, enige mijlen beneden het Meir *Pepin*, wandelde ik, terwijl mijne bedienden mijn middagmaal toebereidden, uit, om het omliggend land te bezien. Ik was nog niet verre gegaan of ik kwam aan eene schoone, gelijke, open vlakte, in welke ik op enigen afstand eene afzonderlijke hoogte bespeurde, die het voorkoomen van eene verschansing had. Bij eene nadere beschouwing had ik nog meer re-

den om te denken dat zij wezenlijk veele eeuwen geleden daartoe aangelegd was. Niettegenſtaande zij nu met gras bedekt was, kon ik egter duidlijk onderſcheiden dat het voorheen eene borstweering geweest was van omtrent vier voeten hoogte, zig bijna eene mijl uitſtrekkende en groot genoeg om vijf duizend mannen te bedekken. Derzelver gedaante was rondachtig en de ſtrijkhoeken ſtrekten tot de rivier. Schoon zij door den tijd zeer veel van haare gedaante verloren had, kon men nog elken hoek beſpeuren, die zig zoo regelmaatig vertoonden, en met zoo veel krijgskunde waren aangelegd als of zij door VAUBAN zelven waren ontworpen geweest. De graft was niet te zien, maar, naauwkeuriger onderzoek doende, meende ik te kunnen beſpeuren dat er waarlijk eene geweest was. Ook ben ik uit derzelver ligging overtuigd dat zij tot dat einde moet aangelegd geweest zijn. Zij was tegens het land gerigt en wierd van agteren door de rivier gedekt, en daar was een aanmerklijk eind wegs geen hooge grond, van waar men haar beſtrijken kon; daar ſtonden ſlegts hier en daar enige weinige Eikenboomen omtrent. Op veele plaatſen waren kleine paden dwarsch over dezelve liggende, die getreden waren door de voeten van de elanden en herten, en de dikte van de laag aarde, die haar bedekte, ſtelde mij in ſtaat om

met

met zeekerheid over haare groote aloudheid te oordeelen. Ik onderzogt alle de hoeken en elk gedeelte derzelve met veel aandacht, en heb zedert mijzelven dikwijls beschuldigd, dat ik mijne tent niet op die plaats nedergeslaagen, en eenen naauwkeurigen platten grond van dezelve getekend hebbe. Om te toonen dat deeze beschrijving de vrugt niet is van eene verhitte verbeelding of de hersenschimmige beuzeltaal van eenen zig bedriegenden reiziger, zal ik nog aanmerken dat ik bij mijne wederkomst daaromtrent navraag doende, vernam dat de Heer ST. PIERRE en verscheiden handelaars op verschillende tijden diergelijke vertooningen waargenoomen hebben, omtrent welke zij dezelfde gissingen vormden, doch zonder die zoo naauwkeurig onderzogt te hebben als ik gedaan heb. Hoe een werk van deezen aart kan gevonden worden in een land, dat tot heden toe (volgens het algemeen aangenoomen gevoelen) alleen voor onkundige Indiaanen de zetel des oorlogs geweest is, welker geheele voorraad van krijgskundige kennis, tot over twee eeuwen, alleen bestond in het behandelen van den boog en welker eenigste borstweering zelfs nu nog de struiken zijn, kan ik niet zeggen. Ik heb een zoo omstandig bericht van deeze buitengewoone vertooning gegeeven als mij mogelijk was, en laate het voor toekomende bezoekers

van deeze afgelegen oorden over om te ontdekken of zij een voortbrengzel van natuur of van konst zij. Veelligt zal de fchets, welke ik 'er hier van geeve, eene aanleiding wezen tot eene nadere nafpeuring van dezelve, die ons geheel andere denkbeelden zullen doen opvatten omtrent den ouden ftaat van rijken, welke wij thans denken dat van de vroegfte tijden af alleen de verblijfplaatfen van Wilden geweest zijn.

De *Misfisfippi* is tot den ingang van de rivier *St. Croix*, dertig mijlen boven het Meir *Pepin*, met veele eilanden bezet, van welke fommige eene aanmerklijke lengte hebben. Op deeze groeijen ook veele Suiker-Ahornboomen, en rondom deeze, Wijngaarden met druiven belaaden, die tot aan derzelver toppen opkruipen. Boven het Meir ziet men weinige bergen en deeze zijn flegts klein. Nabij de rivier *St. Croix* woonen drie benden der *Nawdoweffie* Indiaanen, die de rivier-benden genoemd worden.

Deeze natie beftaat thans uit elf benden. Zij waren oorfpronglijk twaalf in getal; maar naardien de *Affinipoils* enige jaaren geleden opgeftaan zijn en zig van de andere afgezonderd hebben, blijven 'er flegts elf overig. Zij, welke ik hier ontmoette, worden de rivier-benden genaamd, omdat zij voornamelijk aan de oevers deezer rivier woonen; de andere agt worden gemeenlijk onderfchei-

ſcheiden door den naam van de *Nawdoweſſies* uit de vlakten, en bewoonen een land, dat meer Westwaarts ligt. De naamen der eerste zijn de *Nehogatawonahs*, de *Mawtawbauntowahs*, en de *Shahsweentowahs*, en zij beſtaan uit omtrent vier honderd oorlogs-mannen.

Kort voor dat ik aan deeze drie benden kwam, ontmoette ik eene partij van de *Mawtawbauntowahs*, beſtaande uit veertig oorlogs-mannen met hunne huisgezinnen. Bij deeze bleef ik een dag of twee, binnen welken tijd vijf of zes van hun, die op eenen tocht uit geweest waren, in grooten haast terug kwamen, en hunnen medgezellen berichtten dat eene groote bende der *Chipéways* oorlogs-mannen, *genoeg*, gelijk zij zig uitdrukten, *om hen alle opte vreeten*, hen kort op de hielen volgden en op het punt waren om hunne kleine legerplaats aantetasten. De Opperhoofden ſpraken mij aan en verzogten dat ik mij aan hun hoofd zoude plaatſen en hen zou opleiden om hunnen vijanden te wederſtaan. Naardien ik een vreemdeling was, en mij niet gaerne de gramſchap van eene der twee natiën wilde op den hals haalen, wist ik niet wat te doen, en vond mijzelven nimmer in grootere verlegenheid. Hadde ik geweigerd de *Naudoweſſies* bijteſtaan, zoude ik hunne gramſchap op mij gewend hebben, of ware ik de *Chipéways* met vijandlijke inzigten tegens-

getrokken, zoude ik dat volk mij tot vijanden gemaakt hebben, en al ware ik ook al zoo gelukkig geweest op dien tijd hunne pijlen te ontkoomen, zou ik egter waarfchijnlijk bij enige volgende gelegenheid de geftrengheid hunner wraakzugt hebben ondervonden. In dit uiterste koos ik een middenweg en verzogt de *Naudowesfies* mij naar hen toe te laaten gaan, zeggende dat ik zou tragten hunne woede te bevredigen. Hier in ftemden zij, egter met weerzin, toe, naardien zij zig overtuigd hielden, wegens de verbittering, die langen tijd tusfchen hen beftaan had, dat mijne poogingen te vergeefsch zouden zijn.

Mijnen Franschman, die hunne taal kon fpreeken, met mij neemende, fpoedde ik mij naar de plaats, daar men onderftelde dat de *Chipéways* zig bevonden. Ondertusfchen bleeven de *Nawdoweffies* op enigen afftand agter ons. Alzoo ik hen naderde met de vredes-pijp, kwam eene kleine partij hunner Opperhoofden van omtrent agt of tien, op eene vriendlijke wijze, naar mij toe, met welke ik, door middel van mijn tolk, een lang gefprek hield, waarvan het flot was, dat hunne toorn door mijne overredingen enigermaate verzagt zijnde, zij aannamen terug te keeren, zonder hunne woeste oogmerken ter uitvoer te brengen. Geduurende ons onderhoud kon ik befpeuren, zoo als zij verfpreid lagen, dat de

bende

bende zeer talrijk was, en dat verscheiden hunner met snaphaanen gewapend waren.

Dus gelukkig in mijne onderneeming geslaagd zijnde, keerde ik zonder draalen naar de *Nawdowessies* terug, en verzogt hen aanstonds hunne legerplaats naar enig ander gedeelte van het land te verplaatsen, uit vrees dat hunne vijanden berouw mogten krijgen van de beloften, die zij hun gedaan hadden, en hun eerste voorneemen in het werk stellen. Zij volgden ook mijnen raad en begonnen onmiddelijk hunne tenten te strijken. Terwijl zij dit verrigteden overlaadden zij mij met dankbetuigingen, en toen ik hen in hunne canoos had zien gaan, vervolgde ik mijnen weg.

Ik was aan dit geval voornamelijk het vriendlijk onthaal, welk ik naderhand van de *Nawdowessies* in de vlakten ontmoette, en den eerbied en de eerbewijzingen, welke ik geduurende mijn verblijf onder hen ontvong, verschuldigd. En, toen ik, verscheiden maanden daarna, in het *Chipéways* dorp, bij de *Ottowaw-meiren* aankwam, bevond ik dat mijn roem die plaats eerder dan ik bereikt had. De Opperhoofden ontvongen mij met veel hartlijkheid, en de oudste onder hen bedankten mij dat ik hen bevredigd had. Zij verhaalden mij dat de oorlog tusschen hunne natie en de *Naudowessies* zonder tusschenpoozing meer dan veertig winters geduurd had,

had, dat zij reeds lang gewenscht hadden denzelven te eindigen, doch dat zulks gewoonlijk belet wierd door de jonge oorlogs - mannen van beiden de natieën, die hunne drift niet bedwingen konden, als zij elkanderen ontmoetten. Zij zeiden dat zij gelukkig zouden zijn, indien enig Opperhoofd van zulk eene vreedzaame gezindheid als ik, en die ook zoo veel moed en bedaardheid bezat, zig in het land tusschen de twee volkeren wilde nederzetten; want door tusschenkomst van zulk eenen zou eene bevrediging, naar welke zij aan hunnen kant opregtlijk verlangden, kunnen bewerkt worden. Naardien ik na dien tijd geenen der *Naudowessies*, ontmoette, had ik geene gelegenheid om zulk een goed werk te bevorderen.

Omtrent dertig mijlen beneden den waterval van *St. Anthony*, aan welken ik den tienden dag na dat ik het Meir *Pepin* verlaaten had, kwam, is een aanmerklijk hol van eene verbaazende diepte. De Indiaanen noemen het *Wakon-teebe*, dat is, de *Wooning van den Grooten Geest.* De ingang, die in hetzelve leidt, is omtrent tien voeten breed, en vijf voeten hoog. De boog van binnen is bijna vijftien voeten hoog, en omtrent dertig voeten breed. De grond van hetzelve bestaat uit fraai helder zand. Omtrent twintig voeten van den ingang af begint een

Meir,

Meir, welks water doorfchijnend is en zig tot eenen onnafpeurlijken afftand uitftrekt; want de duisterheid van dit hol laat niet toe dat men poogingen doe om zulks te onderzoeken. Ik wierp een klein fteentjen uit alle mijne magt naar binnen: Ik kon het in het water hooren vallen, en fchoon het zoo klein was, gaf het een verbaazend en ijslijk geluid, dat door deeze duistere plaatfen weêrgalmde. Ik vond in dit hol veele Indiaanfche beeldfpraakige figuuren, die zeer oud fcheenen, want de tijd had dezelve bijna met mosch overdekt, zoo dat ik die niet dan met moeite kon onderfcheiden. Zij waren op eene ruuwe wijze op de binnenzijde der muuren gefneden, die uit eenen fteen beftonden, zoo zagt dat hij gemakkelijk met een mes kon doorboord worden; deezen fteen vindt men overal nabij de rivier *Misfisfippi*. Het hol is alleen toeganglijk door een engen fteilen doorgang, welken men moet opklimmen, en die op den kant der rivier ligt.

Op eenen kleinen afftand van dit ijslijk hol is de begraafplaats van verfcheiden benden der *Naudowesfie* Indiaanen. Schoon dit volk geen vast verblijf houdt, en in tenten woont, met welke zij flegts enige weinige maanden op de zelfde plaats verblijven, brengen zij egter altijd de beenderen hunner dooden naar deeze plaats, waartoe

zij

zij de gelegenheid waarneemen, als de Opperhoofden verzamelen om raadsvergadering te houden en om alle openbaare zaaken voor den volgenden zomer te regelen.

Tien mijlen beneden den waterval van *St. Anthony* valt de rivier *St. Pierre*, bij de inwooneren de *Waddapawmenesotor* genaamd, van het Westen in de *Misfisfippi*. Vader HENNEPIN heeft van dezelve geen gewag gemaakt, schoon zij eene schoone breede rivier is: Dit stilzwijgen denk ik dat veroorzaakt is door een klein eiland, dat juist aan haaren mond gelegen is, en waardoor het gezigt van dezelve onderschept wordt. Ik zoude deeze rivier zelf niet ontdekt hebben, indien ik niet, naar haar zoekende, mijn gezigt hadde laaten weiden van de daar tegensoverliggende verheven landen, die tot eene groote hoogte oprijzen.

Omtrent over deeze rivier was ik genoodzaakt mijne canoo te verlaaten, ter oorzaake van het ijs, en over land te reizen naar den waterval van *St. Anthony*, dien ik den zeventienden November bereikte. De *Misfisfippi* is van de rivier *St. Pierre* tot deeze plaats wat sneller dan ik die tot hier toe bevonden had, en heeft geene aanmerklijke eilanden.

Voor dat ik mijne canoo verliet, onderhaalde ik eenen jongen Prins van de *Winnebago*-Indiaanen,

nen, die op een gezantfchap naar fommige der benden van de *Naudoweffies* uitgong. Hoorende dat mijn voorneemen was den waterval te gaan bezien, wilde hij mij verzellen, naardien zijne nieuwsgierigheid dikwerf was gaande gemaakt door de berichten, welke hij omtrent denzelven van fommige zijner Opperhoofden gehoord had; hij liet dan zijn huisgezin op deeze plaats, (want de Indiaanen reizen nooit zonder hun huishouden) onder bewaaring van mijnen *Mohawk* bediende, en wij reisden te zaamen te land, alleen van mijn Franschman verzeld, naar deeze beroemde plaats.

Wij konden onderfcheidenlijk het geruisch van het water hooren, volkoomen vijftien mijlen voor dat wij aan den waterval kwamen, en ik was grootlijks verwonderd en verheugd, toen ik dit verbaazend werk der natuur naderde; maar ik kon niet lang mijn inwendig gevoel den teugel vieren, naardien mijne aandacht door het gedrag mijns reisgezels wierd afgetrokken.

De prins had niet zoo haast de plaats bereikt, van waar hij deezen verwonderlijken waterval overzien kon of hij begon met eene verftaanbaare ftem den Grooten Geest aantefpreeken, zig verbeeldende dat deeze eene van de plaatfen was, waar hij zig onthoudt. Hij zeide hem dat hij eene lange reis gedaan had, om hem zijne hulde te koomen bewijzen en dat hij hem nu de beste offer-

offerhanden zou doen, die in zijn vermogen waren. Hij wierp dan eerst zijne pijp in den ſtroom, vervolgens zijne rol tobak, daarop de armringen, die hij aan zijne armen en vuisten droeg, hierna een verſierzel, dat om zijnen hals hing, van kraalen en ijzerdraaden gemaakt, en laatstlijk de ringen uit zijne ooren; om kort te gaan hij bood zijnen God alle deelen zijner kleeding aan, die van enige waarde waren; ondertusſchen ſloeg hij dikwijls met groote hevigheid op zijne borst, ſtrekte zijne armen uit, en ſcheen in eene groote ontroering te wezen.

Geduurende allen deezen tijd hield hij aan met zijne gebeden en beſloot dezelve met een vuurig gebed dat de Groote Geest ons altoos zijne beſcherming wilde verleenen op onze reizen, dat hij ons wilde geeven eene heldere zonneſchijn, een blaauwen hemel, en zuivere onberoerde wateren; en hij wilde de plaats niet verlaaten voor dat wij te zaamen uit mijne pijp gerookt hadden, ter eere van den grooten Geest.

Ik was zeer verwonderd op het zien van dit voorbeeld van verheven godsdienſtigheid in zulk eenen jongen Indiaan, en, in plaatſe van met de plegtigheden, van welke hij die verzeld deed gaan, den draak te ſteeken, gelijk ik zag dat mijn Roomsch - Katholijke knegt ſtilzwijgend deed, beſchouwde ik den prins met meerder

eer-

eerbied om de opregte blijken, welke hij van zijne godsvrugt gegeeven had, en ik twijfel niet of zijne offerhanden en gebeden zijn den algemeenen Vader des menschdoms even aangenaam geweest, als waren zij met meerder pragt en in eene gewijde plaats verrigt geworden.

Indedaad het geheel gedrag van deezen jongen prins verwonderde en bekoorde mij te gelijk. Geduurende de weinige dagen, dat wij bij elkanderen waren, fcheen hij zijne aandacht geheel bezig te houden met mij allen bijftand te verleenen, die in zijn vermogen was, en zelfs gaf hij mij in dien zoo korten tijd ontelbaare blijken van de edelmoedigfte en belangloosfte vriendfchap, zoo dat ik bij onze wederkomst met den grootften weêrzin van hem fcheidde. Terwijl ik de konstlooze en egter aanvallige manieren van deezen onbefchaafden Wilden befchouwde, kon ik mij niet onthouden eene vergelijking te maaken tusfchen hem en enige meer verfijnde inwooneren van befchaafde landen, welke, moet ik bekennen, niet zeer ten voordeele van de laatste was.

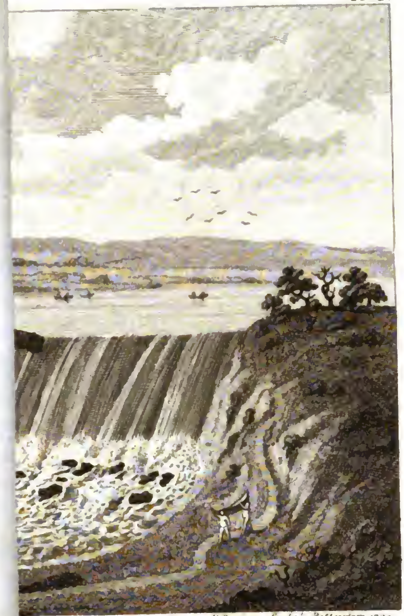
De waterval van *St. Anthony* heeft zijnen naam gekregen van Vader LOUIS HENNEPIN, eenen Franfchen zendeling, die omtrent het jaar 1680 deeze ftreeken bereisde, en de eerste Europeëer was, welke de Indiaanen ooit gezien hadden. Deeze verbaazende masfa van water, dat

meer dan twee honderd en vijftig ellen breed is, maakt eenen allerfraaisten waterval; het valt omtrent dertig voeten lijnregt neder en de ſnelle afvlieting, die zig beneden nog drie honderd ellen verder uitſtrekt, maakt de hoogte nog aanmerklijk grooter, zoo dat hij, op eenen afſtand gezien wordende, veel hooger ſchijnt dan hij werklijk is. De voornoemde reiziger beſchrijft denzelven als meer dan zestig voeten hoog; maar hij heeft eenen nog grooter misſlag begaan in het berekenen van de hoogte van den waterval van *Niägara*, welke hij beweert dat zes honderd voeten hoog is, daar het, volgens laatere waarneemingen, die naauwkeurig gedaan zijn, wel bekend is dat hij niet hooger is dan honderd veertig voeten. Maar de goede Vader had, vrees ik, maar al te dikwijls geenen anderen grond voor zijne berichten dan hooren zeggen, of, op zijn best, eene oppervlakkige beſchouwing.

In het midden van den waterval ligt een klein eiland, omtrent veertig voeten breed, en wat meer in de lengte hebbende, waarop enige weinige ruuwe Balzem-pijnboomen, en Harstboomen groeijen; en omtrent half weg tusſchen dit eiland en den Oostlijken oever is eene rots, die op den uitersten rand des watervals ligt in eenen ſchuinſchen ſtand, die omtrent vijf of zes voeten breed en dertig of veertig lang ſchijnt te zijn.

Dee-

Pl. I.

H Roosing Sculp' Rotterdam 179

Mississippi omtrent
van Mexico valt.

Breedte
omtrent
600 v.t

Deeze waterval verschilt veel van alle andere, welke ik gezien heb, alzoo men denzelven kort bij kan naderen zonder enige hindernis te vinden van berg of steilte.

Het land rondom denzelven is allerfraaist. Het is geene onafgebrooken vlakte, daar het oog geene rust vindt, maar bestaat uit veele zagte hellingen, die in den zomer met het schoonst groen bedekt en met kleine boschjens doormengd zijn, die eene aangenaame verscheidenheid voor het gezigt opleveren. Over het geheel, als men den waterval 'er onder neemt, die op den afstand van vier mijlen kan gezien worden, kan 'er, geloof ik, geen aangenaamer en schilderachtiger gezigt in het geheelal gevonden worden. Ik zou wel gewenscht hebben dat ik het zoo getroffen hadde dat ik dit heerlijk gezigt op den regten tijd van het jaar hadde mogen genieten, als de boomen en de heuveltjens in het vrolijkst gewaad van de natuur gekleed waren, hetgeen het vermaak, dat ik genoot, grootlijks zou hebben moeten vermeerderen; doch toen zelfs ging het mijne grootste verwagting te boven. Ik heb getragt den leezer zulk een juist denkbeeld van deeze betoverende plaats te geeven als mij mogelijk was; maar alle beschrijvingen, zoo van de pen als het penseel, moeten bij het oorspronglijke oneindig te kort koomen.

Op eenen kleinen afſtand beneden den waterval ligt een eilandjen, omtrent anderhalven akker groot, waarop eene groote menigte Eikenboomen ſtaan, van welke alle takken, die ſlegts in ſtaat waren het gewigt te draagen, met arendsnesten bezet waren. De reden dat deeze ſoort van vogelen op deeze plaats in zulk eene menigte te zaamen ſchoolen, is dat zij hier veilig zijn voor de aanvallen van menſchen en dieren, naardien hunne verblijfplaats verdedigd wordt door den ſnellen afloop van water, welken de Indiaanen nooit onderneemen overtetrekken. Eene andere reden is dat zij geſtadig toevoer van voedzel vinden voor zig en hunne jongen aan de dieren en visſchen, die door den waterval verpletterd worden en op den aangrenzenden oever worden aangeſpoeld.

Mijne nieuwsgierigheid voldaan hebbende zoo verre 's menſchen oog voldaan kan worden, trok ik voort, nog van mijnen jongen vriend verzeld, tot dat ik de rivier *St. Franciskus*, bijna zestig mijlen boven den waterval, bereikt had. Aan deeze rivier gaf Vader HENNEPIN den naam van *St. Franciskus*, en dit was het uiterſte zijner, zoo wel als mijner, reize naar het Noord-Westen. Naardien het jaargetijde zoo verre verloopen, en het weder zeer koud was, kon ik zoo veele waarneemingen omtrent deeze ſtreeken

ken niet doen als ik anders wel gedaan zou hebben.

Het is egter misſchien nodig aantemerken dat ik op den kleinen tocht, welken ik omtrent den waterval deed, na veertien mijlen langs de *Misſisſippi* gereisd te hebben, aan eene rivier kwam, bijna vijf roeden breed, die uit het Noord-Oosten vloeide, en *Rum-rivier* genoemd wierd; en dat ik op den twintigſten November nog aan eene andere kwam, de *Ganzen-rivier* genoemd, die omtrent drie roeden breed was. Op den een en twintigſten kwam ik aan de rivier *St. Franciskus*, die omtrent zeven en eene halve roeden breed was. Hier wordt de *Misſisſippi* zelve eng, zijnde niet meer dan ruim twee en twintig roeden breed van den eenen oever tot den anderen, en zij ſchijnt hoofdzaaklijk te beſtaan uit kleine takken. Het ijs belette mij de diepte van eene deezer rivieren te peilen.

Het land is op ſommige plaatſen heuvelachtig, doch zonder groote bergen, en de grond is tamelijk goed. Ik zag hier verſcheiden Herten en Rendieren, enige Elanden, en overvloed van Bevers, Otters, en andere dieren, die goede pelterijen leveren. Een weinig hooger op, naar het Noord-Oosten, is eene menigte kleine meiren, genaamd de *Duizend Meiren*, en de ſtreeken daar omtrent, ſchoon zij zelden bezogt worden, zijn de beste binnen veele mijlen voor de jagt,

naardien de jager nooit wederkeert zonder boven zijne verwagting belaaden te zijn.

De *Misſisſippi* is nooit hooger dan de rivier *St. Franciscus* onderzogt geworden, en tot hier toe alleen door Vader HENNEPIN en mij, zoo dat wij alle de narichten, welke wij omtrent de Noordlijker deelen geeven kunnen, alleen aan de Indiaanen verſchuldigd zijn. Alzoo deeze rivier voor ſchepen van enige aanmerklijke grootte niet veel verder bevaarbaar is dan van de zee tot de takken van de *Ohio*, en dat zelfs nog met groote moeijelijkheid, ter oorzaake van de ſnelheid van den ſtroom en de kronkelingen der rivier, moeten de volkplantingen, welke men langs de binnenſte takken van dezelve zoude aanleggen, onbetwistbaar veilig zijn tegens alle aanvallen van eene zeemagt. Maar de volkplantelingen zullen tegelijk het voordeel hebben van hunne voortbrengzelen met groote gemaklijkheid naar de zee-havens te kunnen brengen, naardien de ſtroom der rivier van haaren oorſprong af tot daar zij in de golf van *Mexico* valt zeer günſtig is om zulks in kleine vaartuigen te verrigten. Dit zou ook met den tijd nog gemaklijker kunnen gemaakt worden door kanaalen of korter afſnijdingen, terwijl 'er eene gemeenſchap te water zou kunnen geopend worden met *Nieuw-York*, *Canada* enz. door middel van de meiren. De

volk

vork of tak van de *Ohio* is omtrent negen honderd mijlen van den mond van de *Misfisfippi*, als men den loop der rivier volgt, en de *Mefforie* honderd mijlen boven denzelven. Van de laatste tot de *Illinois-rivier* zijn omtrent twintig mijlen, en van deeze tot de *Ouisconfin*, van welke ik een bericht gegeeven heb, nog omtrent agt honderd mijlen.

Op den vijf en twintigften keerde ik weder naar mijne canoo, welke ik aan den mond van de rivier *St. Pierre* gelaaten had, en hier fcheidde ik met weêrzin van mijnen jongen vriend, den prins der *Winnebagoes*. Naardien deeze rivier vrij van ijs was wegens haare Zuidlijke ligging wierd ik door niets in mijnen doortocht verhinderd. Op den agt en twintigften omtrent veertig mijlen gevorderd zijnde, kwam ik aan eenen kleinen tak, die uit het Noorden in dezelve viel, aan, welken ik, alzoo hij geen naam had waardoor ik hem onderfcheiden kon, mijnen eigen gaf, en de Leezer zal denzelven in de kaart van mijne reizen met den naam van *Carvers-rivier* getekend vinden. Omtrent veertig mijlen hooger kwam ik aan de takken van de *Groene-* en *Rood-marmer-rivieren*, die zig op eenen kleinen afftand voor dat zij in de rivier *St. Pierre* vallen, vereenigen.

De rivier *St. Pierre* is aan haare vereeniging

met de *Misſisſippi* omtrent vijf en twintig roeden breed, en behoudt ten naasten bij deeze breedte langs allen den weg, dien ik haar bezeilde. Zij heeft eene groote diepte, en ſtroomt op ſommige plaatſen zeer ſnel. Omtrent vijftig mijlen van haaren mond zijn enige ſnel afvallende ſtroomen, en veel hooger zijn 'er nog eene menigte andere.

Ik voer deeze rivier omtrent honderd mijlen op tot het land der *Naudoweſſies* van de vlakten, dat een weinig boven de vork ligt, welke de *Groene* en *Rood marmer-rivieren*, van welke ik zoo even geſprooken heb, maaken, alwaar een Zuidlijke tak de *Meſſorie-rivier* nabij koomt. Volgens de narichten, welke ik van de Indiaanen ontving, heb ik reden om te gelooven dat de rivier *St. Pierre* en de *Meſſorie*, ſchoon zij twaalf honderd mijlen van elkanderen in de *Misſisſippi* vallen, hunnen oorſprong in de nabuurſchap van elkanderen hebben, en wel binnen de ruimte van eene mijl. De Noordlijke tak van de rivier *St. Pierre* heeft zijnen oorſprong van een getal meiren bij de blinkende bergen; en het is ook van enige deezer dat een hoofdtak van de rivier *Bourbon*, die in *Hudſons-baai* loopt, zijnen oorſprong neemt.

Uit de narichten, welke ik opdeed bij de *Naudoweſſie*-Indiaanen, onder welke ik den zevenden December kwam, en welker taal ik geduurende

rende een verblijf van vijf maanden volmaakt meester werd, gelijk ook uit de berichten, welke ik naderhand verkreeg van de *Assinipoils*, die dezelfde taal spreeken, zijnde eene afgevallen bende van de *Naudowessies*, en van de *Killistinoes*, nabuuren van de *Assinipoils*, die de *Chipéwaysche* taal spreeken, en bij den oorsprong van de rivier *Bourbon* woonen; uit de berichten van deeze volkeren, zeg ik, bij mijne eigen waarneemingen gevoegd, heb ik geleerd dat de vier voornaamste rivieren op het vaste land van *Noord-Amerika*, namelijk de *St. Laurence*, de *Missisippi*, de rivier *Bourbon* en de *Oregon* of de *West-rivier*, (gelijk ik in mijne inleiding reeds te kennen gaf) haaren oorsprong in dezelfde streeken hebben. De wateren van de drie eerste zijn niet verder dan dertig mijlen van elkanderen, maar de laatste is egter wat Westlijker.

Dit bewijst dat deeze streeken de hoogste landen in *Noord-Amerika* zijn, en het is een voorbeeld, dat zijne wedergaê niet heeft in de drie andere waerelddeelen, dat vier rivieren van die grootte haaren oorsprong bij elkanderen hebben, en elke van haar, na eenen verschillende loop gehad te hebben, haare wateren in verschillenden oceaanen, op den afstand van tweeduizend mijlen van haaren oorsprong ontlast; want in haaren loop van deeze plaats af naar de baai van *St. Lau-*

rens Oostwaarts, naar de baai van *Mexico* Zuidwaarts, naar *Hudſons* baai Noordwaarts, en naar de baai van de Straat van *Annian* Westwaarts, doorloopt elke van haar meer dan twee duizend mijlen.

Ik zal mijnen Leezeren hier de aanmerkingen mededeelen, die mij voor den geest kwamen, toen ik deeze belangrijke onderrigting gekregen en door ontallijke navraagingen mij van derzelver waarheid verzeekerd had, dat is, voor zoo verre het mogelijk was tot zeekerheid daarvan te koomen, zonder het in perſoon onderzogt te hebben.

Het is wel bekend dat de Volkplantingen, bijzonderlijk die van *Nieuw-Engeland* en *Canada* omtrent den tijd dat haar winter begint grootlijks aangedaan worden door eenen Noord-Westen-wind, die verſcheiden maanden aanhoudt, en die de koude daar veel geſtrenger maakt dan in de binnenſte deelen van *Amerika*. Dit kan ik volgens mijne eigen ondervinding verzeekeren, naardien ik den winter, welken ik Westwaarts van de *Miſſisſippi* doorbragt, verre van geſtreng bevond te zijn, en den Noord-Westen-wind, over deeze ſtreeken waaiende, merklijk zagter dan ik denzelven dikwerf nader bij de kust bevonden heb. En dat zulks niet veroorzaakt wierd door de wisſelvalligheid der jaargetijden, maar dat het jaarlijks het ge-

geval was, besluit ik en uit de geringe hoeveelheid sneeuw, die toen viel, en daaruit dat de sneeuw-schoenen bij deeze Indiaanen in het geheel in geen gebruik waren, zonder welke geene der Oostlijker natiëen met mogelijkheid geduurende den winter kan reizen.

Naardien de Natuurkundigen waarneemen dat de lugt in veele opzigten het water gelijkt, bijzonderlijk daarin, dat zij dikwijls in een zaamgedrongen lighaam voortvloeit, en men algemeen heeft waargenoomen dat zij langs den stroom van groote vloeden, en zelden dwarsch over dezelve heenvloeit, zoude het dan niet kunnen zijn dat de winden, die omtrent het eind van het jaar hevig beginnen te waaien in de baai van *Mexico* hunnen loop over het vast land namen in dezelfde rigting als de *Missisippi*, tot dat zij, de Noorden winden ontmoetende, (die uit eene dierge lijke oorzaak de rivier *Bourbon* uit de *Hudsons* baai opwaaien) over de groote meiren den stroom van de rivier *St. Laurens* afgedreven worden, en, dus vereenigd, die verwoestingen aanregten, en die gestrenge winters veroorzaaken, welke men in de voorgemelde landen ondervindt? Zij worden geduurende hunnen togt over de meiren uitgezet en doen gevolglijk eene grooter streek lands aan dan zij anderzints doen zouden.

Vol-

Volgens mijne geringe kennis in de Natuurkundige wijsbegeerte schijnt dit niet onwaarschijnlijk, maar of het overeenkomstig de wetten zij, welke de Natuurkundigen vastgesteld hebben om reden te geeven van de werkingen van dat element, weet ik niet. Doch misschien zal de beschrijving, welke ik hier gegeeven heb van de ligging van deeze groote verzamelingen van water, en van haare nabijheid aan elkanderen met mijne eigen onbekookte onderstellingen van haare uitwerkingen op de winden, in bekwaamer handen een middel worden om tot veele nuttige ontdekkingen opteleiden.

Op den zevenden December kwam ik (gelijk ik hier boven gezegd heb) aan het uiterst eind van mijne reizen Westwaarts, daar ik eene groote bende *Naudowessie* Indiaanen ontmoetede, bij welke ik zeven maanden verbleef. Deeze maakten een gedeelte uit van de agt benden der *Naudowessies* uit de vlakten, en worden genaamd de *Wawpeentowahs*, de *Tintons*, de *Asrdhcootans*, de *Mawhaws* en de *Schians*. De drie andere benden, welker naamen zijn de *Schianese*, de *Chongousceton*, en de *Waddapawjestin* woonen hooger op, Westwaarts van de rivier *St. Pierre*, op vlakten, die, volgens hunne berichten, onbegrensd zijn, en waarschijnlijk eindigen aan de kust van den stillen Oceaan. De *Naudowessie* natie bestaat, als zij

zij geheel bij elkanderen is, uit meer dan twee duizend oorlogsmannen. De *Assinipoils*, die van hun zijn afgevallen, zijn omtrent drie honderd in getal, en leeven, met de *Killistinoes* vereenigd, in eenen geduurigen ſtaat van vijandſchap met de andere elf benden.

Terwijl ik de rivier *St. Pierre* opvoer en bijna de plaats bereikt had, daar dit volk gelegerd was, zag ik twee of drie canoos den ſtroom afzakken, doch niet zoo haast hadden de Indiaanen, die 'er in waren, ons ontdekt of zij roeiden naar land, en, met overijling op den oever ſpringende, lieten zij hunne canoos voor ſtroom afdrijven. Weinige minuuten daarna beſpeurde ik nog enige andere, die, zoo haast zij in ons gezigt kwamen, met even grooten haast het voorbeeld van hunne landslieden volgden.

Nu meende ik dat het nodig was dat ik met voorzigtigheid voorttrok en hield het daarom aan de overzijde der rivier; ik vervolgde egter nog mijnen weg, overtuigd dat de vredes-pijp, die aan de voorſteven van mijne canoo was vastgemaakt, en de Engelſche vlag, die van de agterſteven woei, mij veiligheid verſchaffen zouden. Eene halve mijl verder geroeid zijnde en een hoek omvaarende, ontdekte ik een groot getal tenten, en meer dan duizend Indiaanen, op eenen kleinen afſtand van den oever. Mij nu bijna

bijna vlak over hen bevindende, beval ik mijn volk regt over te roeijen, naardien ik door deezen ſtap de Indiaanen begeerde te doen zien dat ik enig vertrouwen in hen ſtelde.

Zoo dra ik het land bereikt had, reikten twee van de Opperhoofden mij de hand toe, en geleidden mij midden onder de verwonderde menigte, van welke de meeste nooit te vooren eenen blanken gezien hadden, naar eene tent. Hier traden wij in, en begonnen, volgens eene gewoonte, die algemeen onder alle de Indiaanſche natieën in zwang is, de vredes-pijp te rooken; wij hadden daar niet lang gezeten of het gedrang wierd zoo groot om en op de tent, dat wij in gevaar waren van door derzelver inſtorting verpletterd te worden; waarom wij wederom naar de vlakte keerden, daar de nieuwsgierigheid van het gemeen volk voldaan wierd, zoo dat hunne verwondering ophield, en zij behandelden mij naderhand altoos met grooten eerbied.

De Opperhoofden ontvingen mij met de grootſte vriendlijkheid en gastvrijheid, hetgeen mij noopte, naardien het jaargetijde zoo verre verlopen was, geduurende den winter mijn verblijf onder hen te neemen. Om mij dit verblijf zoo aangenaam te maaken als mogelijk was, tragtede ik eerst hunne taal te leeren. Hierin ſlaagde ik in korten tijd zoodanig, dat ik mij volkoomen kon

doen

doen verstaan, naardien ik te vooren enige oppervlakkige kennis van de taal dier Indiaanen, die agter de uiterste plantagieën woonen, verkregen had, en, in gevolge hiervan, bekwam ik alle gerieflijkheden, welke hunne levenswijs verschaffen kon. Het ontbrak mij ook niet aan vermaaken, die mij zulk eenen langen tijd vrolijk konden doen doorbrengen. Dikwijls ging ik met hun op de jagt; op andere tijden beschouwde ik met vermaak hunne uitspanningen en tijdkortingen, die ik in het vervolg beschrijven zal. Somtijds zat ik bij de Opperhoofden en onderhield hen, terwijl wij de vriendschaps-pijp rookten, in vergelding van de berichten, die zij mij gaven van hunne oorlogen en tochten, met een verhaal van mijne eigen gevallen en met eene beschrijving van alle de veldslagen tusschen de Engelschen en Franschen in *Amerika* geleverd, van welke ik veele persoonlijk had bijgewoond. Zij luisterden altijd met veel aandacht naar mijne verhaalen en deeden veele gepaste vraagen betreffende de wijze van oorlog te voeren die in Europa gebruiklijk is.

Ik hield deeze zaamenspraaken met hun hoofdzaaklijk om enig bericht van hun te ontvangen betreklijk het hoofd oogmerk, dat ik altijd in het oog had, namelijk om kennis te verkrijgen van de ligging en de voortbrengzelen en van hun

ei-

eigen land, en van de landen, welke Westwaarts van hun eigen liggen. En ik wierd in mijn voorneemen niet te leur gesteld, want ik ontving van hun veele nuttige narichten. Zij trokken ook plans voor mij van alle de landen, die hun bekend waren ; maar geene groote gedagten van hunne aardrijkskundige kennis hebbende, stelde ik geen groot vertrouwen in dezelve, en acht het daarom onnodig die mijnen Leezeren mededeelen. Die, welke mij naderhand door andere berichten of door mijne eigen waarneemingen bevestigd wierden maaken een gedeelte van de kaart uit, die voor dit werk geplaatst is. Zij tekenen met een stuk houtskool van den haard op de binnenzijde van den bast van den berkenboom, die zoo glad is als papier en tot hetzelfde einde kan dienen, schoon hij wat geelachtig is. Hunne schetsen zijn op eene ruuwe wijze opgemaakt, maar zij schijnen zulk een juist denkbeeld van een land te geeven, schoon het plan zoo naauwkeurig niet is, als tekenaars van meer ondervinding doen kunnen.

Ik verliet de wooningen van deeze gastvrije Indiaanen in het laatst van de maand April des jaars 1767 ; maar scheidde egter niet van hun voor enige dagen daarna, alzoo ik op mijne reis door bijna drie honderd van hun, waaronder veele Opperhoofden waren, tot den mond van de

de rivier *St. Pierre* verzeld wierd. In dit jaargetijde gaan deeze benden jaarlijks naar het groote hol, van welk ik boven gesprooken heb, om eene groote raadsvergadering met alle de andere benden te houden, waarin zij regelen wat zij in den volgenden zomer doen zullen. Zij voeren tegelijk hunne dooden met zig, in buffels-vellen gewonden, om die te begraaven. Behalven degeene, die mij verzelden, waren 'er andere voorafgegaan, en de overige moesten nog volgen.

Nimmer reisde ik met zulk een vrolijk en vergenoegd gezelschap. Maar hunne vrolijkheid wierd eensklaps voor eenen tijd afgebrooken door een hevigen storm, die ons in onzen overtocht overviel. Wij waren even aan land gegaan en maakten ons gereed om onze tenten voor den nagt opterigten, wanneer eene dikke wolk de lugt bezette, waaruit de vreeslijkste donder, blikzem en regen kwamen, die ik ooit bijgewoond heb.

De Indiaanen waren zeer verschrikt en liepen zig onder de beschuttingen plaatsen, welke zij vinden konden; want daar waren nog slegts enige weinige tenten opgezet: Voor het gevaar dugtende, dat mij dreigen konde, als ik mij nabij iets bevond, dat tot een geleider konde dienen, alzoo de wolk zulk eene ongemeene hoeveelheid elektrieke vloeistof bevatte, nam ik mijne plaats

zoo verre van enige beſchutting als mij mogelijk was, liever verkiezende aan alle de woede van den ſtorm blootgeſteld te zijn dan eenen doodlijken ſlag te ontvangen. Hierover waren de Indiaanen zeer verwonderd en maakten 'er gevolgtrekkingen uit op, die het denkbeeld, dat zij reeds van mijne ſtoutmoedigheid opgevat hadden, niet verminderden. Ik moet egter bekennen dat ik nooit in mijn leven meer aangedaan geweest ben, want bijna niets kon dit verſchrikkend tooneel overtreffen. De donderſlagen waren zoo luid dat zij de aarde deeden daveren, en de blikzem ſchoot in vuurige ſtraalen langs den grond, zoo dat de Indiaanſche Opperhoofden zelve, ſchoon hun moed in den ſtrijd gemeenlijk onbezweken is, zig niet onthouden konden voor deeze ijslijke losbarſting te beeven. Zoo dra de ſtorm voorbij was, ſchoolden zij rondom mij en zeiden mij dat dit een bewijs was van den toorn der kwaade geesten, welke zij vreesden grootlijks beledigd te hebben.

Toen wij aan het groot hol kwamen, en de Indiaanen de overblijfzelen van hunne overleden vrienden in de begraaf-plaats, die naast hetzelve is, hadden bijgezet, hielden zij hunne groote raadsvergadering, waarin ik toegelaaten wierd, terwijl ik tegelijk de eer had van als een Opperhoofd van hunne benden aangenoomen of ingehuldigd

digd te worden. Bij deeze gelegenheid deed ik de volgende redenvoering, welke ik hierin voeg om mijnen Leezeren een staaltjen te geeven van de taal en de wijze, waarop men de Indiaanen moet aanspreeken om hunne aandacht te wekken en de uitdrukkingen van den spreeker met hunne denkbeelden overeenstemmende te maaken. Zij wierd door mij uitgesprooken op den eersten Mey van het jaar 1767.

„ Mijne broeders, Opperhoofden van de tal-
„ rijke en magtige *Naudowessies!* Ik verheug
„ mij dat ik door mijn lang verblijf onder U thans
„ tot U het woord kan voeren (alhoewel op eene
„ gebrekkige wijs) in Uwe eigen taal, gelijk
„ een Uwer eigen kinderen. Ik verheug mij ook
„ dat ik gelegenheid gehad hebbe om U zoo dik-
„ wijls te spreeken van de glorie en magt van
„ den grooten Koning, die over de Engelsche
„ en andere natieën regeert, die van een zeer
„ oud geslagt van Vorsten afstamt, zoo oud als
„ de aarde en de wateren, wiens voeten op twee
„ groote eilanden rusten, grooter dan enige,
„ die gij ooit gezien hebt, midden in de grootste
„ wateren der waereld, wiens hoofd tot de zon
„ reikt, en wiens armen de geheele aarde om-
„ vatten; wiens oorlogsmannen in getal gelijk
„ zijn aan de boomen in de valeijen, aan de rijst-
„ halmen in gintsche moerassen, of de bladeren

 „ van

„ van het gras in gintſche vlakten, die honder-
„ den van canoos in eigendom heeft van zulk
„ eene verbaazende grootte, dat alle de wateren in
„ Uw land niet toereikende zouden zijn voor eene
„ om in te drijven, die alle kanonnen hebben,
„ niet klein gelijk die, welke gij hier voor U
„ ziet, maar van zulk eene grootte, dat honderd
„ van Uwe ſterkste jonge lieden bezwaarlijk in
„ ſtaat zouden zijn een te draagen; en even ver-
„ baazende is hunne uitwerking tegens de vijan-
„ den van den grooten Koning, als hij in een
„ ſtrijd ingewikkeld is; uwe taal ontbreekt woor-
„ den om den ſchrik uittedrukken, dien zij ver-
„ ſpreiden. Gij herinnert U nog wel, wanneer
„ wij laatst te *Wadawpawmeneſoter* gelegerd
„ waren, de zwarte wolken, den wind, het
„ vuur, het vreeslijk gedruis, de ijslijke ſlagen
„ en het daveren van den grond, dat U bevreesd
„ maakte, en U reden gaf om te denken dat
„ Uwe Goden op U vertoornd waren; even zoo-
„ danig is het oorlogstuig van de Engelſchen,
„ wanneer zij den ſtrijd van hunnen grooten Ko-
„ ning ſtrijden.

„ Verſcheiden Opperhoofden Uwer benden heb-
„ ben mij in voorleden tijden, toen ik bij U in Uwe
„ tenten woonde, dikwijls gezegd dat zij zeer
„ wenschten onder de kinderen en bondgenooten
„ van den grooten Koning, mijnen meester,

„ ge-

„ geteld te worden. Gij herinnert U hoe dik-
„ werf gij mij verzogt hebt, wanneer ik weder
„ naar mijn eigen land gaa, den grooten Koning
„ kennis te geeven van Uwe goede geneigdheid
„ jegens hem en zijne onderdaanen, en dat gij
„ wenschtet dat 'er handelaars van de Engel-
„ ſchen tot U mogten koomen. Thans op het
„ punt zijnde van afſcheid van U te neemen en
„ naar mijn land te keeren, verre na de opkoomen-
„ de zon, verzoek ik nogmaals mij te zeggen of
„ gij nog in dezelfde voorneemens blijft als toen
„ ik laatstleden winter tot U in de vergadering
„ ſprak, en naardien 'er nu verſcheiden van Uwe
„ Opperhoofden hier aanwezig zijn, die van de
„ groote vlakten, naar de ondergaande zon ge-
„ legen, gekoomen zijn, met welke ik nooit te
„ vooren in eene vergadering geſprooken heb,
„ verzoek ik U mij te laaten weeten of gij alle
„ begerig zijt om U als kinderen te erkennen
„ van mijnen grooten meester den Koning van
„ de Engelſche en andere natiëen, naardien ik
„ de eerste gelegenheid zal waarneemen om hem
„ te onderrigten van Uwe begeerte en goede oog-
„ merken. Ik waarſchuuw U geen geloof te ſlaan
„ aan ſlegte gerugten, want daar vliegen booze
„ vogels rond onder de nabuurige volkeren, die
„ U kwaade zaaken zouden kunnen inluisteren
„ tegens de Engelſchen, ſtrijdig met hetgeen ik

„ U gezegd heb; gij moet hen niet gelooven,
„ want ik heb U de waarheid gezegd.

„ En wat de Opperhoofden belangt die tot
„ naar *Michillimackinac* voorttrekken, ik zal
„ zorgen hun eenen regten weg, effen water en
„ een onbewolkten hemel te doen hebben, op-
„ dat zij daar mogen gaan, en de vredes-pijp
„ rooken en veilig mogen rusten op bever-vel-
„ len, onder de ſchaduw van den grooten boom
„ des vredes. Vaarwel! "

Op deeze aanſpraak ontving ik het volgend antwoord uit den mond van het voornaamst Opperhoofd.

„ Goede Broeder! Ik gaa thans tot U ſpree-
„ ken uit de monden van deeze mijne broeders,
„ Opperhoofden van de agt benden van de mag-
„ tige natie der *Naudoweſſies*. Wij gelooven
„ aan en zijn wel overtuigd van de waarheid van
„ alles dat gij ons verhaald hebt omtrent Uwe
„ groote natie, en den grooten Koning onzen
„ grootsten Vader, voor wien wij deeze bever-
„ deken ſpreiden, opdat zijne vaderlijke beſcher-
„ ming altijd onder ons, zijne kinderen, veilig
„ en wel zij: Uwe vlag en Uwe wapenen ſtem-
„ men overeen met de berichten, welke gij ons
„ omtrent Uwe groote natie gegeeven hebt. Wij
„ verzoeken dat, als gij naar huis keert, gij
„ den grooten Koning zeggen zult, hoe zeer
„ de

„ de *Naudowessies* wenschen onder zijne goede
„ kinderen gerekend te worden. Gij moogt ons
„ gelooven, als wij U zeggen dat wij het oor
„ niet zullen leenen aan iemand, die ons kwaad
„ zou durven spreeken van onzen grooten Va-
„ der, den Koning van de Engelsche en andere
„ natieën.

„ Wij bedanken U voor hetgeen Gij voor ons
„ gedaan hebt door vrede te maaken tusschen de
„ *Naudowessies* en de *Chipéways*, en wij hoo-
„ pen dat gij, als gij weder tot ons koomt, dit
„ goed werk zult volbrengen, en de benevelen-
„ de wolken geheel verdrijvende, den blaauwen
„ hemel des vredes zult openen en de bloedige
„ bijl diep onder de wortelen van den grooten
„ boom des vredes zult doen begraaven.

„ Wij verzoeken U, U te herinneren dat Gij
„ onzen grooten Vader voorstelt, hoe zeer wij
„ verlangen dat 'er handelaars mogen gezonden
„ worden om onder ons te verblijven, met zulke
„ dingen als wij nodig hebben, opdat de harten
„ van onze jonge lieden, onze wijven en kinde-
„ ren blijde mogen gemaakt worden. En dat
„ de vrede onder ons stand houde zoo lang de
„ zon, de maan, de aarde en de wateren duuren
„ zullen. Vaarwel."

Ik achtede het noodzaaklijk de Indiaanen te
waarschuuwen dat zij geen geloof moesten geeven

aan kwaade gerugten , welke van de nabuurige natieën tot hen mogten koomen, ten nadeele der Engelſchen, naardien ik op verſcheiden plaatſen, door welke ik doortrok, gehoord had dat de Franſchen nog zendelingen gebruikten om de volkeren, die in vriendſchap met de Engelſchen waren, van hunne belangen te vervreemden; en ik heb zelf verſcheiden gordels van *Wampum* gezien, die tot dat einde aan enige van de Stammen, waaronder ik mij bevond, geſchonken waren. Bij het overleveren van elke deezer gordels was 'er eene redenvoering gedaan, waarin men de Indiaanen wijs gemaakt had dat de Engelſchen, die ſlegts een gering volk waren, dat land geſtoolen hadden van hunnen grooten Vader, den Koning van Frankrijk, terwijl hij ſliep; maar dat hij weldra weder ontwaaken zoude en hen weder onder zijne beſcherming zoude neemen. Ik bevond dat deeze van *Canada* gezonden waren door perſoonen, die zig hielden als of zij de regeering, onder welke zij leefden, wel toegedaan waren.

Terwijl ik met deeze vriendlijke Indiaanen aan den mond van de rivier *St. Pierre* vertoefde, tragtede ik bericht te erlangen of 'er enige goederen naar den waterval van *St. Anthony* tot mijn gebruik gezonden waren, volgens de belofte, welke ik van den Gouverneur ontvangen had, toen ik *Mi-*

chil-

chillimackinac verliet. Doch van enige Indiaanen, die op hunne terugkomst uit die ſtreeken voorbij kwamen, verneemende dat deeze afſpraak niet was naargekomen, was ik genoodzaakt alle gedagten te laaten vaaren van langs deezen weg verder Noord-Westwaarts optetrekken, gelijk mijn eerst ontwerp geweest was. Ik keerde dan naar *la Prairie des Chiens* terug, daar ik zoo veele goederen van de handelaars, welke ik het jaar te vooren daar gelaaten had, overnam als zij misſen konden.

Naardien deeze egter niet toereikende waren om mij in ſtaat te ſtellen van mijn eerst ontwerp op nieuw te volgen, beſloot ik te tragten eenen weg te vinden door het land der *Chipéways* naar het groot meir, in hoop van aan de groote overvoer-plaats, aan de Noord-zijde van hetzelve, de handelaars te zullen ontmoeten, die jaarlijks van *Michillimackinac* naar het Noord-Westen trekken, niet twijfelende of ik zou van hun goederen genoeg kunnen krijgen tot mijn oogmerk, en door deeze Noordlijker ſtreeken tot aan de Straat van *Annian* doordringen.

Ik keerde ook des te gereeder naar *la Prairie des Chiens* terug, omdat ik dus doende mijne belofte te beter vervullen kon, welke ik aan de bende der *Naudowesſies* gedaan had, en waarvan ik gewag maakte in het einde mijner aanſpraak.

Geduurende mijn verblijf onder dat volk had ik, hen geheel in het belang der Engelſchen willende overhaalen, enige der Opperhoofden geraaden zig naar *Michillimackinac* te begeeven, daar zij gelegenheid zouden vinden om te handelen, en de berichten, welke ik hun omtrent mijne landslieden gegeeven had, te hooren bevestigen. Ik had hen met een voorzien van eene aanbeveeling aan den Gouverneur en hun alle de onderrigtingen gegeeven, die zij tot die reis nodig hadden.

Ingevolge hiervan kwamen een der voornaamſte Opperhoofden en vijfentwintig van eenen laageren rang overeen om den volgenden zomer daar henen te gaan. Zij namen hiertoe de gelegenheid waar dat zij met de overige hunner bende de groote vergadering aan den mond van de rivier *St. Pierre* kwamen bijwoonen. Doch verpligt zijnde, wegens de teleurſtelling, van welke ik daar eerst tijding ontving, de rivier *Misſisſippi* zoo verre aftezakken, kon ik hen van daar gemaklijker op den weg helpen.

Naardien de middenſte deelen deezer rivier veel door de *Chipéways* bezogt worden, met welke de *Naudowesſies* in geduurigen oorlog zijn, rekenden zij het voorzigtiger, alzoo zij maar eene kleine bende uitmaakten, den nagt te baat te neemen dan met mij over dag te reizen; de groote ver-

vergadering was dus niet zoo haast gescheiden of ik nam een vriendlijk afscheid van dit volk, van hetwelk ik ontelbaare beleefdheden ontvangen had, en vervolgde andermaal mijne reis.

Ik bereikte dien zelfden nagt de Oostlijke zijde van het meir *Pepin*, daar ik, gelijk gewoonlijk, aan den wal ging en mij legerde. Den volgenden morgen, enige mijlen verder voortgetrokken zijnde, zag ik op eenigen afstand voor mij rook opgaan, hetgeen een teken was dat 'er Indiaanen daar omtrent waren, en kort daarna ontdekte ik tien of twaalf tenten niet verre van den oever der rivier. Naardien ik bedugt was dat deeze eene bende van diezelfde roovers ware, welke ik voorheen ontmoet had, wist ik niet welken weg ik neemen zoude. Mijne bedienden raadden mij dat ik zou tragten hen aan de overzijde der rivier voorbij te vaaren; maar, alzoo ik tot hier toe bevonden had dat de beste weg om vriendlijk bij de Indiaanen ontvangen te worden was, hen stoutmoedig onder de oogen te treeden, zonder enig blijk van vrees te toonen, wilde ik geenzints in hun voorstel bewilligen, maar roeide regt over naar hun toe, en landde in het midden van hun, want nu stond het grootst gedeelte hunner op den oever der rivier.

De eerste, welke ik aansprak, waren *Chipéways*, die bij de *Ottowaw-meiren* woonden, die mij

mij met veel hartlijkheid ontvingen en mij in teken van vriendschap bij de hand schuddeden. Op eenen kleinen afstand agter deeze stondt een Opperhoofd, zeer lang en welgemaakt van gestalte, maar van zulk een woest uitzigt, dat de onverzaagdste man hem niet zou kunnen aanzien zonder enige vrees te gevoelen. Hij scheen boven eenen middelbaaren ouderdom te wezen, en uit de wijze, waarop hij geschilderd en geprikt was, kon ik zien dat hij van hoogen rang was. Ik naderde hem egter op eene beleefde wijs, en verwagtte hetzelfde onthaal van hem te ontvangen als van de andere; maar, tot mijne groote verwondering, hield hij zijne hand terug en, mij fier aanziende zeide hij in de *Chipéwaysche* taal: *Cawin nishishin saganosh:* dat is, „ de Engelschen zijn niet goed." Naardien hij zijn tomahawk in de hand had, verwagtte ik dat deeze korte aanspraak zou gevolgd worden door een slag; om hem hierin voortekoomen trok ik een pistool uit mijnen gordel, en hetzelve op eene onachtzaame wijs in de hand houdende ging ik digt voorbij hem henen, om hem te doen zien dat ik niet bevreesd voor hem was.

Ik hoorde kort daarna van de andere Indiaanen dat hij een Opperhoofd was, bij de Franschen *le grand Sautor* of *het groot Chipéwaysch Opperhoofd* genaamd, want zij noemen de Opperhoofden

den *Sautors*. Zij verhaalden mij ook dat hij altijd een ſtandvastig vriend van dat volk geweest was, eñ toen zij *Michillimackinac* aan de Engelſchen hadden overgegeeven, bij hunne ontruiming van *Canada*, hadt deeze groote *Sautor* gezwooren dat hij altijd de openbaare vijand van deszelfs nieuwe bezitters zou blijven, alzoo de grond, waarop de Sterkte gebouwd is, hem toebehoorde.

Bevindende dat hij dus gezind was droeg ik zorg altijd op mijne hoede te wezen, zoo lang ik daar vertoefde; maar opdat hij niet denken zoude dat ik door zijn gezigt verdreven ware, nam ik dien nagt aldaar mijn verblijf en zette mijne tent op enigen afſtand van de Indiaanen op; ik had mij niet zoo dra te rusten gelegd of ik wierd door mijnen Franſchen knegt opgewekt. Door het hooren van Indiaansch ſpeeltuig ontrust geworden zijnde was hij buiten de tent gegaan, daar hij eene bende jonge Wilden, op eene bijzondere wijze danſende naar ons toe zag koomen, elk eene toorts, aan het eind van een langen ſtok vastgemaakt, in de hand draagende. Maar ik zal het omſtandiger verhaal van deeze zonderlinge vermaaklijkheid, die mij tegelijk verwonderde en verlegen maakte, uitſtellen tot dat ik over de Indiaanſche danſen handele.

Den volgenden morgen vervorderde ik mijne reis,

reis, en bereikte voor den avond *la Prairie des Chiens*, op welke plaats de bende *Naudowessies* mij weldra onderhaalde. Niet lang daarna kwam aldaar ook de Groote *Sautor* aan, en voor dat de *Naudowessies* die plaats verlieten om hunne reis naar *Michillimackinac* te vervolgen, vond hij middel, om, met overleg van enige Fransche handelaars van *Louisiana*, omtrent tien van de *Naudowessie* opperhoofden van mij aftetrekken, welke hij overhaalde om naar die ſtreeken te gaan.

De overige gingen, volgens mijne onderrigting, naar het Engelsch Fort, van waar ik naderhand hoorde dat zij naar hun land gekeerd zijn, zonder enig ongeval te ontmoeten, en zeer in hunnen ſchik over het onthaal dat zij ontvangen hadden, terwijl niet meer dan de helft van hun, die Zuidwaarts getrokken waren, door het verſchil deezer Zuidlijke lugtſtreek met de hunne, in het leven bleef en hun land bereikte. En zedert dat ik in Engeland gekoomen ben heb ik gehoord dat de Groote *Sautor*, zig meer en meer bij de Engelſchen gehaat gemaakt hebbende door zijne ingewortelde verbittering tegens hen, eindelijk door eenen handelaar, wien ik de voorgaande gebeurtenis verhaald had, in zijne tent, terwijl hij te *Michillimackinac* gelegerd was, doorſtooken is.

Ik moest reeds aangemerkt hebben dat, welke In-

Indiaanen zig ook bij geval in *la Prairie des Chiens* de groote marktplaats, naar welke alle, die de omliggende ſtreeken bewoonen, toevloeijen, mogen ontmoeten, zij, ſchoon de natieën, tot welke zij behooren, met elkanderen in oorlog zijn, egter verpligt zijn zig van alle vijandelijkheden te onthouden, en alle daaden van vijandſchap, geduurende den tijd dat zij daar vertoeven, natelaaten. Deeze wet is langen tijd onder hen vastgeſteld geweest tot hun wederzijdsch voordeel, alzoo, zonder die, geen handel zou kunnen gedreven worden. Hetzelfde wordt ook in acht genoomen aan den Rooden-berg, (hieragter beſchreven) van wâar zij de ſteenen haalen, van welke zij hunne pijpen maaken; naardien ieder der nabuurige Stammen die nodig hebben tot hun gebruik, is een diergelijk verbod aldaar noodzaaklijk, en van eene algemeene nuttigheid.

De rivier *St. Pierre*, die door de landen der *Naudowesſies* loopt, vloeit door eene alleraangenaamſte landſtreek, in welke alle de behoeften van het leven in overvloed in het wild groeijen, en, met een weinig bebouwens, zou men haar zelfs de voortbrengzelen, die tot veraangenaaming van het leven dienen, kunnen doen leveren. Hier groeit groote overvloed van wilde Rijst, en overal is het vol van boomen, welker takken onder den last hunner vrugten neêrgebogen hangen,

gen, als Pruimen, Druiven, en Appelen. De weiden ſtaan vol Hop en veele ſoorten van andere gewasſen, terwijl de grond voorzien is van nuttige wortelen, Angelica, Lavendel, en Aardakers, zoo groot als hoender-eieren. Op een kleinen afſtand van de rivier zijn kleine hoogten, van welke men uitzigten heeft, die niet overtroffen kunnen worden zelfs door de ſchoonſte van die, welke ik reeds beſchreven heb; tusſchen deeze vindt men vermaaklijke boschjens, en zulke verbaazende menigten Suiker-boomen, dat zij ſuiker genoeg zouden kunnen leveren om zoo veele inwooners, als 'er zijn konden, te gerieven.

Een weinig van den mond deezer rivier af, aan de Noordzijde van dezelve is een berg, van welken een gedeelte, dat naar de *Misſisſippi* ligt, geheel uit witten ſteen beſtaat, van dezelfde zagte zelfſtandigheid als ik hier boven beſchreven heb, want zoodanig is ook al de ſteen in dit land. Maar, dat aanmerklijk is, deszelfs kleur is zoo wit als versch gevallen ſneeuw. Het buitenst gedeelte van denzelven was door den wind en het weder tot hopen zand gekruimeld, van welk eene fraaie *compoſitie* zou kunnen gemaakt worden; ik ben zelfs van gevoelen dat de ſteen zelf, als hij wel behandeld wierd, met den tijd harder zou worden, en eene zeer fraaie uitwerking in het bouwen zou hebben.

Digt

Digt bij den tak, die de *Marmer-rivier* genoemd wordt, is een berg, uit welken de Indiaanen eene ſoort van rooden ſteen haalen, waaruit zij de koppen van hunne pijpen houwen. In ſommige deezer ſtreeken vindt men eene zwarte harde klei, of liever ſteen, waarvan de *Naudowesſies* hun huisgereedſchap maaken. Ook heeft dit land overvloed van eene melk-witte klei, waarvan men porcelein zoude kunnen maaken, dat in deugd het Oost-Indisch zou evenaaren, gelijk ook van blaauwe klei, die den Indiaanen dient om te ſchilderen; met deeze laatſte, die zij dan met den rooden ſteen, tot poeder gemaakt, vermengen, beſchilderen zij zig met verſchillende kleuren. Zij, die de blaauwe klei, van welke ik hier ſpreek, krijgen kunnen, beſchilderen zig veel daarmede, bijzonderlijk als zij hunne ſpelen en tijdkortingen ſtaan te beginnen. Zij wordt bij hen ook voor een teken van vrede aangezien, naardien zij in kleur naar een blaauwen hemel gelijkt, die bij hen een zinnebeeld van denzelven is en in hunne aanſpraaken gebruikt wordt als eene zinnebeeldige uitdrukking om den vreede te betekenen. Als zij willen toonen dat hunne geneigdheid jegens andere natieën vredelievend is, verſieren zij zigzelve en hunne gordels veel met dezelve.

Mijne zaaken aan de *prairie des Chiens* ver-

rigt hebbende, voer ik wederom de rivier *Misfisfippi* op tot de plaats, alwaar de *Chipéway*-rivier in dezelve valt, een weinig beneden het meir *Pepin*. Hier eenen Indiaan tot lootsman aangenoomen hebbende belastte ik hem naar de *Ottawaw*-Meiren te ftuuren, die bij den oorfprong deezer rivier liggen. Dit deed hij, en ik kwam in het begin van Julij aan dezelve.

De *Chipéway*-rivier is aan haare vereeniging met de *Misfisfippi* omtrent twintig roeden breed, maar wordt veel wijder hoe verder men die opvaart. Omtrent dertig mijlen hooger verdeelt zij zig in twee takken en ik nam mijnen weg langs dien, die Oostwaarts loopt.

Het land langs de rivier, omtrent zestig mijlen ver, is zeer effen, en aan derzelver oever liggen fchoone weiden, waarin talrijker kudden van Buffels en Elanden liepen weiden dan ik ergens elders op mijne reizen had waargenoomen. De landftreek tusfchen de twee takken deezer rivier word genaamd de heirbaan of oorlogsweg tusfchen de *Chipéways* en *Naudowesfie* Indiaanen.

Het land bij de waterval, die in de kaart als het uiterfte van de reizen der handelaars getekend is, is bijna zonder enig grof hout, en boven dien zeer oneffen en hobbelig, en digt bewasfen met Pijnboomen, Beukenboomen, Suikerboomen, en Berkenboomen. Hier deed zig een alleraanmerk-

lijkst

lijkst en verbaazend gezigt voor mijn oog op. In een bosch, aan de Oostlijke zijde der rivier, dat omtrent drie vierde van eene mijl lang was, en breeder dan mijn oog bereiken kon, zag ik dat alle de boomen, van welke veele meer dan zes voeten omtreks hadden, vlak op den grond lagen, en geheel ontworteld waren. Dit scheen veroorzaakt te wezen door eenen zwaaren orkaan, die, enige jaaren geleden, uit het Westen gewaaid had, maar hoe lang zulks geleden ware kon ik niet te weeten koomen, alzoo ik in dien omtrek geene bewooners vond, van welke ik onderrigting kon verkrijgen. Het land aan de Westlijke zijde der rivier, minder met hout bezet zijnde, was grootendeels van deeze verwoesting vrij gebleven, alzoo 'er slegts enige boomen waren omverre gewaaid.

Digt bij den oorsprong deezer rivier is eene stad der *Chipéways*, van welke zij haaren naam ontvangt. Zij is aan wederzijde der rivier gebouwd (die te deeze plaats niet zeer breed is) en ligt aan den oever van een meirtjen. Deeze stad bestaat uit omtrent veertig huizen, en kan meer dan honderd strijdbaare mannen uitzenden, waar onder veele schoone onverzaagde jonge lieden waren. De huizen zijn op de Indiaansche wijze gebouwd met nette beplantingen agter dezelve, maar de bewooners over het algemen schee-

nen mij toe het morsigste volk te zijn, onder welk ik ooit geweest was. Ik zag dat de vrouwen en kinderen eene gewoonte hadden, die, schoon enigermaate gemeen onder alle de Indiaansche natieën, in onze denkbeelden van den walglijksten en onkieschsten aart is, die, namelijk, van op malkanderens hoofden te zoeken en de gevangene prooi opteëeten.

Ik verliet deeze stad in de maand Julij, en, eene menigte meirtjens en overdraag-plaatsen, die tusschen beiden kwamen, overgekruisd hebbende, kwam ik aan eenen voornaamen tak van de rivier *St. Croix*. Deezen tak voer ik af tot aan eene vaneenscheiding en voer toen wederom eenen anderen op tot aan zijnen oorsprong. Aan beiden deeze rivieren ontdekte ik verscheiden mijnen maagde-koper, dat zoo zuiver was als men het ergens vindt.

Hier kwam ik aan een klein beekjen, 't welk mijn gids meende dat misschien wat verder op door stroomen zou vervangen worden, die het eindelijk bevaarbaar zouden maaken. In het eerst was 'er zoo weinig water dat mijne canoo 'er niet in kon vlotten; doch enige oude bever-dammen, die door de jagers doorgebrooken waren, toegedamd hebbende, kon ik enige mijlen voortvaaren tot dat door het bijkoomen van enige weinige beekjens deeze hulp niet langer noodzaaklijk was.

In

In korten tijd groeide het water tot eene zeer ſnelle rivier aan, welke wij afvoeren, tot dat zij in het groote meir viel. Deeze rivier noemde ik naar eenen heer, die mij had willen verzellen van de ſtad der *Ottagaumies* tot de overvoer-plaats aan het groote meir, *Goddarts-rivier.*

Westwaarts van deeze is nog eene andere kleine rivier, die zig insgelijks in het meir ontlast. Deeze noemde ik *Aardbezieën-rivier* (*Strawberry-river*) wegens de groote menigte Aardbezieën van eene goede grootte en lekkeren ſmaak, die op derzelver oevers groeiden.

Het land tusſchen de *Ottawaw-meiren* en het *Groote-meir* is over het algemeen zeer ongelijk, en digt met bosſchen bezet. De grond is op ſommige plaatſen vrij goed, op andere ſlegts middelmaatig. Aan den oorſprong van de rivieren *St. Croix* en *Chipéway* zijn zeer ſchoone Steuren. De geheele wildernis tusſchen de *Misſisſippi* en het *Groote-meir* wordt bij de Indiaanen *het musquiten land* genaamd, volgens mijn gevoelen met veel recht, want naardien het toen in den tijd derzelve was, heb ik nooit in mijn leven zoo veele van deeze inſekten gezien of gevoeld.

In het laatst van Julij kwam ik, na de *Westbaai* langs de kusten omgevaaren te zijn, aan de groote overdraag-plaats, die aan den Noord-Westlijken oever van het Groote-meir ligt. Hier

draagen zij, die op den Noord-Westlijken handel uitgaan, naar de Meiren *de Pluye*, *Dubois* enz. hunne canoos en goederen omtrent negen mijlen over, tot dat zij aan veele kleine meirtjes koomen, welker water van ſommige in het *Groot-meir*, van andere in de rivier *Bourbon* afloopt. Het *Groote-meir* is van de *West-baai* tot deeze plaats met rotſen omzet, uitgezonderd aan het Zuid-Westlijk gedeelte van de baai, daar ik dezelve eerst invoer; daar was het vrij gelijk.

Aan de groote overvoer-plaats is eene kleine baai, voor welker ingang een eiland ligt, dat het akelig en onbepaald gezigt over het meir, dat zig anders vertoond zou hebben, onderſchept, en de baai ſtil en aangenaam maakt. Hier ontmoette ik eene groote bende van de *Killiſtinoe* en *Asſinipoil* Indiaanen met hunne Koningen en huisgezinnen. Zij waren hier naar toe getrokken om de handelaars van *Michillimackinac* te ontmoeten, die deezen weg naar het Noord-Westen volgen. Het was van hun dat ik het volgend bericht ontving van de meiren, die ten Noord-Westen van het *Groote-meir* gelegen zijn.

Het meir *Bourbon*, het Noordlijkſte van alle die tot nog toe ontdekt zijn, ontving zijnen naam van enige Franſche handelaars, die, enige jaaren geleden, eene bende Indiaanen naar *Hudſons-baai* verzelden, en wierd door hen dus genoemd ter

eere

eere van de Koninglijke familie van Frankrijk. Het bestaat uit de wateren der rivier *Bourbon*, die, gelijk ik boven heb aangemerkt, verre Zuidwaarts, niet verre van den Noodlijken oorsprong van de *Missisippi*, ontspringt.

Dit meir is omtrent tagtig mijlen lang van het Noorden naar het Zuiden, en is bijna rond. Het heeft geene zeer groote eilanden. Het land aan den Oost-kant is zeer goed, en aan den Zuid-West-kant zijn enige bergen: In veele andere streeken om hetzelve zijn onvrugtbaare vlakten, poelen, en moerasfen. Het ligt tusschen de twee en vijftigste en vier en vijftigste graaden Noorder breedte en bijna ten Zuid-Westen van *Hudsons baai*. Naardien door deszelfs Noordlijke ligging het weder daar zeer koud is, vindt men slegts enige weinige dieren in het land, dat aan hetzelve grenst. Zij gaven mij maar een tamelijk goed bericht van de dieren, vogelen, en visschen. Daar zijn egter enige Buffels, die klein en omtrent het laatst van den zomer vet en goed zijn, met enige weinige Elanden en Rendieren (*a*); dit gebrek wordt egter weder vergoed door de pel-

(*a*) *Moose* en *Carribboo deer*, van welke hier agter de beschrijving volgt. VERT.

pelterijen van allerhande ſoort, welke men in grooten overvloed rondom het meir vindt. Het grof hout, dat hier groeit, beſtaat voornamelijk in Ceders, Harstboomen en enige Suikerboomen.

Het meir *Winnepeek*, of, gelijk de Franſche ſchrijven, *Lac Ouinipique*, dat het naast bij het voorig ligt, wordt door dezelfde wateren gevormd. Het ſtrekt zig omtrent twee honderd mijlen in de lengte van het Noorden naar het Zuiden uit, deszelfs breedte is nooit naauwkeurig onderzogt geworden, maar wordt onderſteld omtrent honderd mijlen in zijn breedst gedeelte te zijn. Dit meir is zeer vol met eilanden, deeze zijn egter niet groot; daar ontlasten zig veele aanmerklijke rivieren in hetzelve, die tot nog toe geene onderſcheiden naamen ontvangen hebben. De wateren zijn met visch voorzien, men vindt 'er Forellen en Steuren, gelijk ook andere kleiner visſchen, deeze meiren bijzonder eigen.

Het land, aan het Zuid-Westlijk gedeelte gelegen, is zeer goed, bijzonderlijk aan den mond van eenen grooten tak van de rivier *Bourbon*, die van het Zuid-Westen koomt vloeijen. Aan deeze rivier is eene factorij, door de Franſchen gebouwd, en *Fort la Reine* of *Koninginne ſchans* genaamd, daar de handelaars van *Michillimackinac* zig naar toe begeeven om met de *Asſinipoils* en *Killiſtinoes* te handelen. Naar deeze plaats

koo-

koomen ook de *Mahahs*, die een land bewoonen, twee honderd en vijftig mijlen naar het Zuid-Westen gelegen, om met hun te handelen, en brengen eene groote hoeveelheid Indiaansch koren om te verruilen voor messen, *tomahawks*, en andere waaren. Men denkt dat dit volk aan enige der takken van de West-rivier woont.

Aan de Noord-Oostlijke zijde van het meir *Winnepeek* liggen enige bergen, en aan de Oostlijke zijde veele dorre vlakten. De Suikerboom groeit hier in groote menigte, en daar wordt ook een groote overvloed van Rijst geoogst, hetgeen bewijst dat het graan in deeze Noordlijke lugtstreeken zoo wel als in warmer groeijen zou. Buffels, Elanden en Rendieren zijn in deeze streeken talrijk. De Buffels van dit land verschillen alleen in grootte van die, welke meer naar het Zuiden gevonden worden, zijnde de eerste veel kleiner, even gelijk de zwarte runderen van de Noordlijke deelen van Groot Brittannien van de Engelsche ossen verschillen.

Op de wateren, die in dit meir vallen, bekoomen de nabuurige natieën groote menigte van uitneemende pelterijen. Enige van deeze brengen zij naar de factorijen en vastigheden, die aan de Maatschappij van de *Hudsons-baai* behooren en boven den mond van de rivier *Bourbon* gelegen zijn; maar dit doen zij met weêrzin om verschei-

den redenen; want enige der *Asſinipoils* en *Killiſtinoes*, die gewoonlijk met de dienaaren der Maatſchappij handelden, zeiden mij dat, als zij verzeekerd konden zijn van altoos van goederen voorzien te zullen worden over *Michillimackinac*, zij nergens elders zouden gaan handelen. Zij toonden mij enig linnen en andere goederen, welke zij aan de *Hudſons-baai* gekogt hadden, waarover zij zeer onvoldaan waren, naardien zij meenden grootlijks in de koop bedrogen te zijn.

Indien hunne berichten waarachtig waren, kon ik mij niet onthouden hun gelijk te geeven; doch deeze te onvredenheid koomt waarſchijnlijk grootendeels door de listige ſtreeken van de Canadaſche handelaars; want naardien de Franſchen, toen zij *Michillimackinac* in bezit hadden, eene grondige kennis verkreegen hadden van den handel der Noord-Westlijke landen, wierden zij om die reden, na de overgave van *Canada*, door de Engelſche handelaars aldaar gebruikt in het aanleggen van deezen handel, van welken deeze in het geheel geene kennis hadden. Eene der listen, welke zij gebruikten om deeze Indiaanen van hunne verkleefdheid aan de Maatſchappij van *Hudſons-baai* aftetrekken, en hun een goed denkbeeld te geeven van hunne makelaars, was dat zij bij alle gelegenheden de goederen der Maatſchappij verachteden, en de voordeelen opvijzelden,

welke

welke zij genieten zouden, als zij hunnen handel geheel met de Canadasche kooplieden dreeven. Hierin slaagden zij maar al te wel, en hieruit sproot ongetwijfeld gedeeltelijk het ongenoegen, dat mij de *Assinipoils* en *Killistinoes* lieten blijken. Maar daar was nog eene andere reden die het versterkte, namelijk, de langheid van de reis naar de factorijen van de *Hudsons-baai*, die zij mij zeiden dat hen drie maanden geduurende het heetst van den zomer kostede om heen en weder te reizen, en wegens de kleinheid van hunne canoos konden zij niet meer dan een derde der bevers, welke zij doodden, medeneemen, zoo dat het niet te verwonderen is dat deeze Indiaanen wenschen dat 'er handelaars onder hen koomen woonen. Het is zeeker dat de streeken, die zij bewoonen, binnen de grenspaalen van het grondgebied der *Hudsons-baai* zijn, maar de Maatschappij moet in de noodzaaklijkheid koomen om voor een inbreuk van deezen aart de oogen te sluiten, naardien de Indiaanen ongetwijfeld de handelaars, als zij onder hen gezeten waren, zouden beschermen. Daarenboven geeven de paspoorten, welke men aan de handelaars, die van *Michillimackinac* vertrekken, verleent, hun vrijheid om in het Noord-Westen omtrent het *Grootmeir* te gaan handelen, waardoor verstaan wordt *Fort la Reine*, het Meir *Winnepeek* of enige andere ge-

gedeelten van de wateren der rivier *Bourbon*, welken de *Couriers de Bois* of de handelaars het best tot hunne verblijfsplaatfen kunnen maaken.

Lac du Bois, gelijk het gewoonlijk door de Franfchen in hunne kaarten genoemd wordt, of in het Engelsch *the Lake of the Wood*, het *Boschmeir*, is zoo genaamd wegens de menigvuldigheid van het hout, dat op deszelfs oevers groeit, gelijk Eiken, Pijnboomen, Denneboomen, Harstboomen enz. Dit meir ligt nog hooger aan eenen tak van de rivier *Bourbon*, en bijna Oostwaarts van het Zuidlijk eind van het meir *Winnepeek*. Het is op fommige plaatfen zeer diep. Zijne lengte van het Oosten naar het Westen is omtrent zeventig, en zijne grootfte breedte omtrent veertig mijlen. Het heeft flegts weinige eilanden en deeze zijn niet groot. De visfchen, vogelen, en viervoetige dieren, die aan hetzelve gevonden worden, verfchillen flegts weinig van die der twee andere meiren. Enige weinige *Killiftinoe* Indiaanen zijn op de oevers van hetzelve gelegerd om te visfchen en te jaagen.

Dit meir ligt in de gemeenfchap tusfchen het *Groot-meir* en de meiren *Winnepeek* en *Bourbon*. Deszelfs wateren worden voor niet zoo zuiver gehouden als die der andere meiren, hebbende hetzelve op veele plaatfen eenen modderigen grond.

Lac

Lac la Pluye, bij de Franſchen dus genoemd, *Regen-meir*, heeft, naar men zegt, deezen naam verkregen van de eerſte reizigers, die hetzelve overtrokken, en ongemeen veel regen hadden, of, gelijk ſommige willen, van een mist, als regen, veroorzaakt door eenen loodregt nederſtortenden waterval, die zig in eene rivier ontlast, welke naar het Zuid-Weſten ligt.

Dit meir ſchijnt door eene engte in het midden in twee deelen verdeeld te zijn: het Westlijk gedeelte wordt *het groote Regenachtig-meir*, het Oostlijk, als zijnde de kleinſte verdeeling, *het klein Regenachtig-meir* genoemd. Het ligt enige mijlen verder Oostwaarts, aan denzelfden tak van de rivier *Bourbon*, dan het laatstgemeld meir. Het is over het algemeen zeer ondiep. Het is in zijn breedst gedeelte niet meer dan twintig mijlen wijd; deszelfs lengte, van beiden te zaamen gerekend, is omtrent drie honderd mijlen. In het Westlijk gedeelte is het water zeer helder en goed, en men vangt 'er enige uitneemenden visch. Op het eind van het jaar trekken hier veele vogels te zaamen. Men vindt 'er Elanden in grooten overvloed, gelijk ook Rendieren; het vel van de laatſte overtreft voor broeken en handſchoenen verre alle ander leder uit Noord-Amerika. Het land aan de oevers van dit meir acht men op ſommige plaatſen zeer goed te zijn, maar

maar wat al te digt met hout bedekt. Hier woont eene aanmerklijke groote bende van de *Chipéway* Indiaanen.

Ten Oosten van dit meir liggen verfcheiden kleinere, die zig in eene reeks tot aan de groote overdraag-plaats uitftrekken, en van daar in het *Groot-meir*. Tusfchen deeze kleine meiren zijn verfcheiden overvoer-plaatfen, die den handel naar het Noord-Westen moeijelijk te volbrengen en uitermaate lastig maaken, naardien men twee jaaren nodig heeft om eene reis van *Michillimackinac* naar deeze ftreeken te doen.

Het *Rood meir* (*red Lake*) is een bij vergelijking klein meir aan den oorfprong van een tak van de rivier *Bourbon*, die bij fommige de *Roode-rivier* genaamd wordt.

Deszelfs gedaante is bijna rond en het heeft omtrent zestig mijlen in den omtrek. Aan eene zijde van hetzelve is een vrij groot eiland, waarbij een klein riviertjen in het meir valt. Het ligt bijna Zuid-Oostlijk van het meir *Winnepeek* en het meir *du Bois* af. De omliggende ftreeken zijn zeer weinig bekend en worden zeer zelden bezogt, zelfs door de Wilden.

Niet verre van dit meir, een weinig naar het Zuid-Westen, is nog een meir, *Witte-beeren-meir* (*White bear lake*) genaamd, dat omtrent evén groot is als het laatstgemelde. De wateren, die

die dit meir vormen, zijn de Noordlijkfte van alle die de *Misfisfippi* voorzien, en kunnen met voeglijkheid haare verstafgelegen bron genaamd worden. Het wordt door twee of drie kleine riviertjens of liever groote beeken gevoed.

Enige mijlen van dat meir, naar het Zuid-Oosten, is eene groote menigte kleine meirtjens, waarvan geen een meer dan tien mijlen omtreks heeft, die de *Duizend Meiren* genoemd worden. In het daar omtrent liggend land rekent men de beste jagt naar pelterijen te zijn van het geheel vast land, naardien de Indiaanen, die hier jaagen, zelden naar huis keeren of hunne canoos zijn tot zinkens toe gelaaden.

Naardien ik zoo even aanmerkte dat dit meir de uiterfte Noordlijke bron is van de *Misfisfippi*, zal ik hier verder aantekenen dat deeze rivier, alvorens de golf van *Mexico* te bereiken, door alle haare kronkelingen niet minder dan drie duizend mijlen voortftroomt, of in eene regte lijn van het Noorden naar het Zuiden omtrent twintig graaden, die ten naasten bij veertien honderd Engelfche mijlen uitmaaken.

Deeze Indiaanen berichteden mij dat Noord-Westwaarts van het meir *Winnepeek* nog een ander ligt, welks omtrek dien van alle de andere, van welke zij mij gefprooken hadden, te boven ging.

ging. Zij beſchrijven het als veel grooter dan het *Groot-meir.* Maar naardien het zoo verre Noord-Westwaarts ſchijnt te liggen, zou ik vermoeden dat het geen meir zij, maar liever de archipel, die de gemeenſchap tusſchen *Hudſons-baai* en de Noordlijke deelen van den ſtillen Oceaan uitmaakt.

Daar zijn ontallijke kleine meirtjens in de Westlijker gedeelten van de Westlijke hoofdtakken van de *Misſisſippi*, gelijk ook tusſchen deeze en het meir *Winnepeek*, maar geen van deeze is groot genoeg om te onderſtellen dat hij het meir of de wateren, door de Indiaanen bedoeld, wezen zoude.

Zij onderrigteden mij ook dat ſommige der Noordlijke takken van de *Mesſorie* rivier en de Zuidlijke takken van de rivier *St. Pierre* gemeenſchap met elkanderen hebben op eene mijl na, over welke zij hunne canoos draagen. En, volgens hetgeen ik van hun verneemen kon, is deeze de weg, welken zij neemen, wanneer hunne oorlogs-benden uittochten doen tegens de *Pawnees* en *Pawnawnees*, volkeren, die enige takken van de rivier *Meſſòrie* bewoonen. Men zegt dat, in het land, dit volk toebehoorende, dikwijls *mandragoras* gevonden worden, eene ſoort van wortel naar menſchen van

bei-

beiden de kunnen gelijkende, en dat deeze volmaakter zijn dan die aan den Nyl, in Neder-Ethiopie ontdekt worden. (*a*)

Verder verhaalden mij de Indiaanen dat'er een weinig Noord-Westwaarts van den oorſprong der *Meſſorie* en *St. Pierre* eene natie was, wat kleiner en blanker dan de nabuurige Stammen, die den grond bebouwt, en (voor zoo verre ik uit hunne uitdrukkingen kon opmaaken) de konſten enigermaate oefent. Bij dit bericht voegden zij nog dat ſommige der natieën, die de ſtreeken ten Westen van de blinkende bergen bewoonen, zoo veel goud onder zig hebben, dat zij hun gemeenst gereedſchap van dat metaal maaken. Deeze bergen, welke ik hier agter omſtandiger beſchrijven zal, ſcheiden de wateren, die in de Zuid-zee vallen, van die, welke in den Atlantiſchen Oceaan ſtroomen.

Het Volk, dat bij deeze bergen woont, wordt onderſteld een der verſchillende Stammen geweest te zijn, die den Koningen van *Mexico* cijnsbaar waren, en die uit hun geboorte-land vlugteden om

---

(*a*) Het is genoegzaam bekend dat men deeze gelijkenis grootendeels aan het bedrog van Kwakzalvers verſchuldigd is. Zie VALMONT DE BOMARE a. *Mandragora*. VERTAALER.

om in die ſtreeken eene ſchuilplaats te zoeken, omtrent den tijd van de verovering van *Mexico* door de Spanjaarden, meer dan twee eeuwen geleden.

Als eene bevestiging van deeze onderſtelling, merkt men aan dat zij de binnenste deelen tot hun verblijf gekozen hebben, wijl zij nog in het denkbeeld zijn dat de zee-kusten zedert altijd onveilig zijn gemaakt door monsters, die vuur braaken en donder en blikzem uitwerpen, uit welkers ingewanden mannen voortkwamen, die, met onzigtbaare werktuigen, of door kragt van toverij, de onſchuldige Indiaanen op eenen verbaazenden afſtand doodden. Voor de zoodanige vlugtten hunne voor-vaders (volgens eene overlevering onder hen, die nog onverzwakt blijft) naar de afgezonderde ſtreeken, die zij thans bewoonen; want naardien zij bevonden dat de drijvende monſters, die hen dus verſchrikt hadden, het land niet naderen konden, en dat zij, die uit hunne ingewanden waren voortgekoomen, het'er niet op toeleiden om tochten tot eenen aanmerklijken afstand van hun te doen, namen zij het besluit om zig naar het een of ander land te begeeven, dat verre van de zee-kust lag, alwaar zij alleen veilig konden zijn voor zulke helſche vijanden. Zy braken dan met hunne huisgezinnen op, en, na eenen langen optocht, zetteden zij zig bij deze bergen neder, daar zij eene vol-

komen veilige plaats meenden gevonden te hebben.

De *Winnebagoes*, die aan de *Vossen-rivier* woonen, (van welke ik reeds gesprooken heb) worden ook gezegd eene zwervende bende van de Mexicaansche landen te zijn. Maar zij kunnen slegts een onvolkoomen verslag van hunne oorspronglijke verblijfsplaats geeven. Zij zeggen dat zy eertijds verre uit het Westen gekoomen zijn, en, door den oorlog verdreven zijnde, eene schuilplaats onder de *Naudowessies* zijn koomen zoeken; maar, alzoo zij geheel onbedreven zijn in de konsten en de waarde van het goud niet kennen, moet men eerder onderstellen dat zij uit hunne oude verblijfsplaatsen verdreven zijn door de bovengemelde verhuizende benden, toen zij naar hunne tegenswoordige woonplaats trokken.

Deeze onderstellingen vereisschen egter nadere bevestiging; want de kleinere Sammen van Indiaanen zijn zulke verschillende veranderingen onderhevig in hunne verblijfsplaatsen, door de oorlogen, in welke zij geduurig gewikkeld zijn, dat het bijna onmogelijk is eene halve eeuw daar na de oorspronglijke gelegenheid van enige haarer met zeekerheid aan te duiden.

De keten-bergen, van welke de blinkende bergen een gedeelte uitmaaken, beginnen in *Mexico*, en agter, of Oostwaarts van *California* voortloopende, scheiden zij de wateren van een van die

die talrijke rivieren, die of in de Golf van *Mexico*, of in de Golf van *California* ſtorten. Van daar hunnen loop nog Noordwaards vervolgende tuſſchen de bronnen van de *Misſisſippi* en de rivieren, die in de Zuid-zee loopen, ſchijnen zij te eindigen op omtrent zeven en veertig of agt en veertig graaden Noorder Breedte, daar veele rivieren ontſtaan, die zig of in de Zuid-zee, of in *Hudſons-baai*, of in de wateren, die de gemeenſchap tuſſchen deeze twee zeeën uitmaaken, ontlasten.

Van deeze bergen worden die, welke Weſtwaarts van de rivier *St. Pierre* liggen, de *blinkende bergen* genaamd, naar een oneindig getal krijstallen, van eene verwonderlijke grootte, met welke zij als overdekt zijn, en die, als de zon op dezelve ſchijnt, zoodanig ſchitteren, dat men het op eenen zeer grooten afstand zien kan.

Men rekent dat deeze reeks bergen meer dan drie duizend mijlen lengte heeft, zonder enige aanmerklijke tuſſchenruimten, hetgeen, naar mijne gedagten, alles van dien aart in de andere waereld-deelen overtreft. Waarſchijnlijk zal men in volgende eeuwen ondervinden dat zij meer ſchatten in hunne ingewanden verborgen houden, dan die van *Indoſtan* en *Malabaar*, of dan de Goud kuſt van *Guinea* voortbrengt, ja zelfs zonder ik de Peruviaanſche mijnen hiervan niet uit. Ten Weſten

van

van deeze bergen, als zij door toekomstige *Columbussen* of *Raleighs* bezogt worden, zal men misschien andere meiren, rivieren en landen vinden, overvloedig voorzien van alle de benodigdheden en aangenaamheden van het leven, en daar toekoomende geslachten eene schuilplaats zullen kunnen vinden, hetzij zij uit hun land verdreven zijn door de verwoestingen van onwettige dwinglanden, of door godsdienst-vervolging, hetzij zij hetzelve met wêerzin verlaaten om de nadeelen van eene al te veel aangroeijende bevolking te herstellen; hetzij zij, zeg ik, door deeze beweegredenen genoopt, of door de hoop op voordeelen van den koophandel aangelokt worden, daar is weinig twijfel aan, of hunne verwagting zal volkoomen voldaan worden in deeze rijke en onuitputtelijke luchtstreeken.

Maar om tot de *Assinipoils* en *Killistinoes* weder te keeren, welke ik aan de groote overvoerplaats gelaaten heb, en van welke ik het voorgaand bericht omtrent de meiren, die ten Noord-Westen van deeze plaats liggen, ontving.

Naardien de handelaars, naar welke wij wagteden, dit jaar laater kwamen dan gewoonlijk, en wij een aanmerklijk getal manschappen uitmaakten, want wij waren meer dan drie honderd sterk, was de voorraad van mondbehoeften, die zij mede-gebragt

gebragt hadden, bijna verteerd, en wij wagteden met ongeduld naar hunne aankomst.

Op een dag dat wij alle ons verlangen naar deeze wenſchelijke gebeurtenis te kennen gaven, en van eene hoogte ſtonden uittezien, op hoop van hen op het meir in het gezigt te krijgen, zeide ons de Opperprieſter, tot de bende der *Killiſtinoes* behoorende, dat hij zou tragten een onderhoud met den Grooten Geest te verkrijgen, en van hem te weeten te koomen, wanneer de handelaars aankoomen zouden. Ik ſloeg weinig acht op dit zeggen, naardien ik vooronderſtelde dat zulks op het een of ander gochel-ſpel zou uitkoomen, even bedekt genoeg om de onkundige Indiaanen te bedriegen. Maar alzoo de Koning van dien Sam mij zeide dat de Prieſter zulks voornamelijk ondernam om mijne ongerustheid te verdrijven, en om mij te gelijk te overtuigen, hoe veel hij bij den Grooten Geeſt vermogt, meende ik mijne gisſingen omtrent zijn oogmerk te moeten opſchorten.

De volgende avond wierd tot dit geestlijk onderhoud bepaald. Toen alles naar eiſch in gereedheid was, kwam de Koning tot mij, en geleidde mij naar eene ruime tent, welker boven doek opgeſlagen was, zoo dat degeene, die buiten ſtonden, zien konden wat in dezelve omging. Wij vonden

den de tent omringd van een groot getal Indiaanen, maar wij wierden gereedlijk toegelaaten, en zetteden onszelve op vellen neder, die tot dat einde op den grond uitgefpreid waren.

Ik merkte op dat in het middenpunt eene plaats was van eene langwerpig ronde gedaante, gemaakt van ftokken, die in den grond geftooken waren, met tusfchenruimten tusfchen beiden, zoo dat zy eene foort van koffer of kift vormden, zoo groot dat een man 'er in liggen kon. Deeze ftokken waren van eene middelmaatige grootte, en zoo verre van elkanderen geplaatst, dat al wat binnen dezelve lag, genoegzaam kon onderfcheiden worden. De tent was volkoomen verlicht door een groot getal toortfen van fplinters van pijn- of berken-boomen, welke de Indiaanen in hunne handen hielden.

In weinig minuten trad de Priefter binnen, wanneer 'er een verbaazend groot elands vel aan mijne voeten op den grond gefpreid wierd; hij leide zig daar op neder, na zig van alle zijne klederen ontdaan te hebben, behalven het geen hij vast om zijn middel droeg. Thans op zijnen rug liggende, vatte hij eerst de eene zijde van het vel, en vouwde die over zig henen, toen de andere; alleen zijn hoofd onbedekt laatende. Dit was niet zoo haast gedaan of twee der jonge lieden, die daar bij ftonden, namen omtrent veertig ellen fterk koord, ook

ook van eene elands huid gemaakt, en wonden het vast om zijn lighaam, zoo dat hy volkoomen in het vel gebakerd was. Toen hy dus omwonden was als eene Egijptische mummie, nam een hem bij de voeten, en een ander bij het hoofd op en ligteden hem over de paalen in het afschutsel. Nu kon ik hem zoo duidelijk zien als te vooren, en ik droeg zorg dat ik mijn gezigt geenen oogenblik van het voorwerp, dat ik voor mij had, afwendde, op dat ik de kunstgreep gemaklijker zou kunnen ontdekken, want ik twijfelde niet of het zou op iets diergelijks uitkoomen.

De Priester had niet langer dan enige seconden zoo gelegen, of hy begon te prevelen. Dit bleef hij enigen tijd lang doen, en sprak toen bij trappen hoe langer hoe luider, tot hij eindlijk duidlijk zijne woorden begon uittebrengen; hetgeen hij zeide, was in zulk eene gemengde brabbeltaal van de *Chipéway*, *Ottowaw*, en *Killistinoe* taalen, dat ik'er slegts zeer weinig van verstaan kon. Eenen aanmerklijken tijd op deezen toon voortgegaan zijnde, verhief hij eindlijk zijne stem tot haare uiterste kragt, dan raaskallende, dan biddende, tot hij zigzelven in zulk eene ontroering gebragt had, dat hem het schuim op den mond stond.

Bijna drie kwartier uurs op die plaats gelegen, en zijn luidrugtig geschreeuw met onbezweken kragt voortgezet hebbende, scheen hij geheel afgemat

gemat te zijn en bleef ſpraakloos liggen. Maar eenen oogenblik daarna ſprong hij op de been, niettegenſtaande het, toen hij 'er in gelegd wierd, onmogelijk ſcheen dat hij handen of voeten beweegen konde, en zijn dekzel zoo ſchielijk afwerpende als of de banden, met welke het gebonden geweest was, afzonderlijk afgebrand waren, begon hij de omſtanders, met eene vaste en verſtaanbaare ſtem dus aanteſpreeken: „ Mijne broe-„ ders, de Groote Geeſt heeft zig verwaerdigd „ eene zaamenſpraak te houden met zijnen knegt „ op mijne dringende bede. Hij heeft mij, wel „ is waar, niet gezegd, wanneer de perſoonen, „ die wij verwagten, hier zijn zullen, maar mor-„ gen, zoo dra de zon haar hoogst toppunt in „ den hemel bereikt zal hebben, zal'er eene ca-„ noo aankoomen, en het volk, dat'er in is, zal „ ons zeggen wanneer de handelaars koomen zul-„ len. " Dit gezegd hebbende ſlapte hij uit het afſchutzel, en, zijne klederen aangetrokken hebbende, zond hij de vergadering weg. Ik moet bekennen dat ik grootlijks verwonderd was over hetgeen ik gezien had, maar ziende dat aller oogen in de vergadering op mij gevestigd waren, om te ontdekken wat ik'er van dagt, zoo verbierg ik zorgvuldig 't geen ik gevoelde.

Des anderendaags ſcheen de zon helder, en reeds lang voor den middag waren alle de Indiaanen op

de hoogte, van waar men het meir kon overzien, verzameld. De oude Koning kwam naar mij toe, en vroeg mij of ik genoeg vertrouwen hadde in hetgeen de Priester voorzegd had, om bij zijn volk op den heuvel te gaan en de vervulling af te wagten? Ik zeide dat ik niet wist wat ik van de voorzegging denken moest, maar dat ik hem gaerne verzellen wilde. Hierop traden wij te zaamen naar de plaats, daar de andere verzameld waren. Aller oogen waren wederom beurtelings op mij en op het meir gevestigd, wanneer'er, juist op den tijd dat de zon het toppunt bereikt had, overeenkomstig hetgeen de Priester voorspeld had, eene canoo een uithoek, omtrent drie mijlen af gelegen, kwam rondvaaren. Niet zoo haast kreegen de Indiaanen haar in het oog, of zy hieven een algemeen gejuich aan, en scheenen door hun gelaat zig te verheugen over het vermogen, dat hun Priester zoo baarblijklijk bij den Grooten Geest had.

In minder dan een uur bereikte de canoo den oever, wanneer ik den Koning en de Opperhoofden verzelde om degeene, die aan boord waren, te ontvangen. Toen zij aan land gestapt waren, traden wij alle naar 's Konings tent, daar wij volgens hunne onveranderlijke gewoonte begonnen te rooken; en zulks, ondanks onze onverduldigheid om te weeten welke tijding zij bragten, zonder

der enige vraagen te doen; want de Indiaanen zijn het omzigtigste volk van de waereld.

Na enige nietsbeduidende woorden, vroeg de Koning hen egter of zij iets van de handelaars vernoomen hadden? Zij antwoordden dat zij enige dagen te vooren van hun gescheiden waren, en dat zij zig voorstelden twee dagen na deezen dag hier te zullen zijn. Zij kwamen ook op dien tijd, tot ons groot genoegen, maar voornaamelijk tot dat der Indiaanen, die door deeze gebeurtenis het gewigt en van hunnen Priester en van hunne Natie in het oog van eenen vreemdeling grootlijks vermeerderd zagen.

Ik erken dat deeze historie tekenen van groote ligtgeloovigheid in dengeenen, die haar verhaalt, schijnt aanteduiden; doch niemand kan minder met die zwakheid behebt zijn dan ik. Ik beken dat de omstandigheden van eenen zeer bijzonderen aart zijn; doch egter, naardien ik kan instaan dat zij noch vergroot, noch verkeerd voorgesteld zijn, naardien ik zelf een koel en bedaard aanschouwer van die alle geweest ben, achtte ik het noodzaaklijk dezelve medetedeelen. En zulks doe ik zonder dat ik het oordeel mijner Leezeren wil misleiden, of enige bijgeloovige indrukzelen op hunnen geest wil maaken; maar ik laat het aan hun over om 'er zulke gevolgtrekkingen uit optemaaken als hun zal goeddunken. (*a*)

Ik

Ik heb reeds aangemerkt dat de *Asſinipoils*, van welke ik hier een deel ontmoette, eene afgevallen bende van de *Naudowesſies* zijn, die, ter oorzaake van enige wezenlijke of ingebeelde redenen van klaagen, want de Indiaanen zijn in het algemeen zeer verkleefd aan hunne vrijheid, zig van hunne lands-

(*a*) Men heeft de waarheid van dit verhaal, even als dat van de ratelſlang hier boven in twijfel getrokken, waar tegens de Schrijver op nieuw bevestigt dat het omſtandigheden zijn, waarvan hij getuige geweest is; „ doch of de voorzegging, "zegt hij, "de gevolgtrekking „ van voorige waarneemingen, uit welke de ſchrandere „ Prieſter verwagtte dat zekere gevolgen zouden voort- „ vloeijen, en de vervulling enkel toevallig ware, dan „ of hij waarlijk met bovennatuurlijke vermogens begaafd „ ware, laat ik aan het oordeel mijner Lezeren over."— Zonder tot het laatſte onze toevlugt te neemen, zou het, dunkt mij, redenlijker zijn te onderſtellen dat of de vervulling der voorzegging enkel toevallig zij geweest, of dat de Prieſter door enig middel reeds tijding gehad hadde van de toekoomende aankomst van die canoo, en de voorzegging als eene kunstgreep gebruikt heeft om zijn aanzien en het vertrouwen bij zijn volk te vergrooten. De geſchiedenisſen en ondervinding leeren maar al te veel dat Prieſters, in alle tijden, by alle natieën, diergelijke kunstgreepen, en, helaas! meestentijds met eenen al te goeden uitslag, gebezigd hebben om hunnen invloed te vermeerderen. VERTAALER.

landslieden afgefcheiden en hunne vrijheid gezogt hadden ten kosten van hun gemak; want het land, dat zij thans bewoonen, omtrent de oevers van het meir *Winnepeek*, veel Noordlijker liggende, is op verre na zoo vrugtbaar of aangenaam niet als dat, 't welk zij verlaaten hebben. Zy hebben nog de zeden en de taal van hunne voorgaande landslieden behouden.

De *Killiftinoes*, thans de nabuuren en bondgenooten van de *Asfinipoils*, want zij woonen ook by het zelfde meir, en aan de wateren van de rivier *Bourbon*, fchijnen oorfpronglijk eene Stam van de *Chipéways* geweest te zijn, naardien zij hunne taal fpreeken, fchoon met eenen verfchillenden tongval. Hunne Natie beftaat uit omtrent drie of vier honderd ftrijdbaare mannen, en zij fchijnen een gehard en dapper volk te zijn. Ik heb reeds een bericht van hun land gegeeven daar ik van het meir *Winnepeek* gehandeld heb. Naardien zij binnen de grenzen van *Hudfons-baai* woonen, koomen zij gewoonlijk handelen aen de Faktorijen, die die Maatfchappij toebehooren, maar om de boven opgegeeven redenen gaan zij dikwijls naar de plaats, daar het geval wilde dat ik hen ontmoette, om de handelaars van *Michillimackinac* te koomen vinden.

De verlegenheid, waar in ik mij bevonden had

we-

wegens het uitblijven van de handelaars, wierd niet veel verligt door hunne aankomst. Ik vond mij wederom in mijne verwagting teleur gesteld, want ik kon de goederen, die ik nodig had, van geenen van hun bekoomen. Ik was dan genoodzaakt van mijne ontwerpen af te zien, en wederom naar de plaats te keeren, van waar ik mijne uitgestrekte tocht begonnen had. Ik nam dan mijn afscheid van den ouden Koning der *Killistinoes*, gelijk ook van de Opperhoofden van beiden de benden, en begaf mij op weg. Deeze Vorst was boven de zestig jaaren oud, lang en tenger van gestalte, maar hij hield zig zeer regt. Hij was beleefd en vriendlijk van aart en behandelde mij, gelijk alle de Opperhoofden deeden, met veel beleefdheid.

Ik merkte op dat dit volk nog eene gewoonte onderhield, die algemeen schijnt geweest te zijn voor dat iemand van hun met de zeden der Europeaanen bekend wierd, die, namelijk van den vreemdelingen het gezelschap hunner vrouwen aante bieden; en dit wordt niet alleen door het gemeen volk, maar door de Opperhoofden zelve gedaan, die zulks voor het grootst bewijs van beleefdheid rekenen, welk zij eenen vreemdeling geeven kunnen.

In het begin van October kwam ik, na de Noordlijke en Oostlijke kusten van het *Groot Meir* rondom langs gevaaren te zijn, aan *Cadots Fort*, dat

aan

aan den waterval van *Ste. Maria* grenst en aan den Zuid-Westlijken hoek van hetzelve gelegen is.

Het *Groote-meir* (*Lake Superior*) voorheen het *Opper-meir* (*the Upper Lake*) genoemd na zijne Noordlijke ligging, wordt nu zoodaanig geheten, om dat het alle de meiren op dat uitgeſtrekt vastland in grootte overtreft. Het zou met recht de *Caſpiſche Zee van Amerika* kunnen genaamd worden, en wordt voor de grootſte verzameling van verſch water op den aardbodem gehouden. Deszelfs omtrek is, volgens de Franſche kaarten, omtrent vijftien honderd mijlen; maar ik geloof dat, als men het langs de kuſten rondvoer, en alle de baaien in haare grootste diepte medegerekende, het meer dan zestien honderd mijlen in den omtrek zou hebben.

Na het zelve eerſt uit *Goddarts-rivier* in de *Weſt-baai* ingevaaren te zijn, voer ik ten naasten bij twaalf honderd mijlen langs de kuſten van deszelfs Noordlijke en Ooſtlijke oevers, en nam waar dat het grootst gedeelte van deeze uitgeſtrekte landſtreeken door rotſen en ongelijke gronden begrensd wordt. Het water ſcheen in het algemeen op eenen rotsachtigen bodem te ſtaan. Als het ſtil weder was en de zon helder ſcheen, kon ik in mijne canoo zittende daar het meer dan zes vademen diep was, duidlijk groote ſteenhoopen van verſchillende gedaanten op den bodem onderſcheiden, van welke

welke fommige zig vertoonden als of zij gezaagd waren. Het water was op dien tijd zoo zuiver en doorfchijnend als de lucht, en het fcheen als ware mijne canoo in die vloeiftof opgehangen. Het was onmogelijk met aandacht door deeze heldere doorfchijnende middenftof naar de rotfen, die beneden waren, te zien, zonder dat, eer weinig minuuten verloopen waren, het hoofd draaide, en de oogen buiten ftaat waren dit verblindend fchouwfpel aantezien.

Ik ontdekte bij geval nog eene andere buitengewoone eigenfchap aan de wateren van dit meir. Schoon het in de maand Julij was dat ik over het zelve voer, en de oppervlakte van het water door de warmte van de drukkende lucht geenen geringen graad van warmte had aangenoomen, was egter het water, dat ik van de diepte van een vadem, door middel van een beker, dien ik liet zinken, ophaalde, zoo bovenmaatig koud, dat het in den mond de zelfde uitwerking deed als ijs.

De legging van dit meir is verfchillend geplaatft, doch volgens de nauwkeurigfte waarneemingen, welke ik doen kon, ligt het tusfchen de zes en veertig en vijftig graaden Noorder Breedte, en tusfchen vier en tagtig en drie en negentig graaden Westlijke Lengte van de middellijn van Londen.

Daar zijn verfcheiden eilanden in dit meir, waar onder twee, die zeer groot zijn, en, als het land

op

op dezelve goed is om bebouwd te worden; ſchijnt 'er genoeg te zijn om op elk eene aanmerklijke volkplanting aanteleggen, voornamelijk op *Konings eiland* (*Isle Royal*) dat niet minder dan honderd mijlen lang kan zijn, en op veele plaatſen veertig mijlen breed. Maar daar is thans geen middel om de juiste lengte of breedte van een derzelve op te geeven. Zelfs de Franſchen, die altijd een klein ſchooner-ſchip op dat meir hielden, toen zij in het bezit van *Canada* waren, door middel van welk zij deeze ontdekking zouden hebben kunnen doen, hebben ſlegts eene oppervlakkige kennis van de buitenste deelen van deeze eilanden verkregen; zij hebben ten minſten, voor zoo ver ik hebbe kunnen nagaan, geen verſlag van de binnenſte deelen derzelve aan het licht gegeeven.

Even min kan ik uit de ſamenſpraaken, welke ik met de nabuurige Indiaanen hield, ontdekken dat zij immer enige volkplantingen op dezelve aangelegd, of zelfs in hunne jagt-partijen op dezelve geland waren; volgens hetgeen ik uit hunne geſprekken kon opmaaken, denken zij dat deeze eilanden van het begin dat zij kennis van dezelve kreegen, de verblijfplaats van den Grooten Geeſt geweeſt zijn, en zij verhaalen veele belagchelijke geſchiedenisſen van betoveringen en toverſtreeken, welke degeene ondervonden hebben, die zig door

ſtorm genoodzaakt vonden op dezelve eene ſchuilplaats te zoeken.

Een der *Chipéways* Opperhoofden verhaalde mij dat enige van hun volk, eens op het eiland *Mauropas* gedreven zijnde, dat naar het Noord-Ooſtlijk gedeelte van het meir ligt, op hetzelve eene groote hoeveelheid zwaar geel blinkend zand gevonden hadden, dat, volgens hunne beſchrijving, ſtofgoud moet geweest zijn. Getroffen zijnde door de ſchoonheid van hetzelve, tragteden zij in den morgenſtond, wanneer zij weder in hunne canoo te ſcheep gingen, iets van hetzelve medeteneemen; maar een Geest van eene verbaazende grootte, volgens hun zeggen zestig voeten hoog, trad hen in het water na, en beval hun hetgeen zij weggenoomen hadden wedertegeeven. Verſchrikt over zijne reusachtige geſtalte en ziende dat hij hen bijna onderhaald had, gaven zij gretig hunnen blinkenden ſchat wederom, waar op hij hen zonder verdere moeijelijkheid liet vertrekken. Zedert dien tijd zal geen Indiaan, die ooit daar van gehoord heeft, zig nabij deeze ſpookende kust waagen. Zij verhaalden mij, behalven deeze, nog veele andere vertellingen van deeze eilanden, die even belagchelijk waren.

De kust aan de Noordlijke en Ooſtlijke deelen van het *Groote-meir* is zeer bergachtig en dor. Naardien het in den winter aldaar zeer koud is, en

de

de zon in den zomer weinig kragts heeft, is de groeijing 'er zeer agterlijk, en gevolglijk vindt men ook weinig vrugten op deszelfs kusten. Zy brengen egter enige weinige soorten in grooten overvloed voort. Op de bergen naby het meir groeijen Boschbezieën van eene ongemeene grootte en aangenaame smaak in groote hoeveelheid, gelijk ook zwarte en roode Aalbezieën op dezelfde welige wijze.

Maar eene vrugt, die alle de andere overtreft, is eene Bezië, in wijze van groeijen een frambois gelijkende, maar van eene ligter roode kleur en veel grooter; haare smaak is veel lekkerer, dan van de vrugt, met welke ik haar vergeleeken heb, schoon die in Europa zoo zeer geacht is: zij groeit op een heester van den aart van den wijngaart, met bladeren, die naar die van den wijngaart gelijken: en ik ben verzeekerd dat, als zij in eene warmer en zagter luchtstreek verplant was, zij eene allerzeldzaamste en allerlekkerste vrugt zou zijn.

In dit meir ontlasten zig twee groote rivieren, eene aan de Noord- en eene aan de Noord-Oost zijde; de eene is de *Nipegon-rivier* genaamd, of, gelijk de Franschen het uitspreeken, de *Allanipegon*, die naar eene bende der *Chipéways* leidt, welke een meir van denzelfden naam bewoont, en de andere heet de *Michipicooton-rivier*, welker bron naar *James-baai* ligt, van waar slegts eene korte overdraag-plaats is naar eene andere

rivier, die zig in die baai ontlast bij eene Sterkte, de Maatfchappij toebehoorende. Het was langs deezen weg dat eene partij Franfchen van *Michillimackinac* in de vastigheden van deeze Maatfchappy vielen onder de regeering van Koninginne *Anna*. Derzelver Sterkten ingenoomen en geflegt hebbende, bragten zij het gefchut, dat zij 'er in vonden, naar het Fort, waaruit zij getrokken waren; het waren kleine metaalen ftukjens, die 'er nog heden ten dage zijn, en door de gewoonlijke wisfelvalligheid van de fortuin tot hunne voorige meefters zijn wedergekeerd.

Niet verre van de *Nipegon* is eene kleine rivier, die, even voor dat zij in het meir valt, eenen loodregten waterval maakt van den top van een berg van meer dan zes honderd voeten hoogte. Naardien hij zeer fmal is, vertoont hij zig van verre als een witten band in de lucht opgehangen.

Om de Oostlijke oevers van dit meir woonen enige weinige Indiaanen, welke men onderftelt de overgeblevene van de *Algonkins* te zijn, die weleer dit land bezaten, doch die door de *Iroquoifen* van *Canada* bijna uitgeroeid zijn. Het *Groote-meir* ontvangt bijna veertig rivieren, van welke enige vrij groot zijn. Aan de Zuid-zijde is eene aanmerklijke kaap of punt, omtrent zestig mijlen in lengte, *Chegomegan*-punt genaamd. Zij zou met evenveel recht een fchier-eiland kunnen genoemd

wor-

worden, alzoo het aan de Oost-zijde bijna van het vaste land gescheiden is door eene smalle baai, die zig van het Oosten naar het Westen uitstrekt. De canoos moeten slegts een korten weg overgedraagen worden over deeze land-engte, daar zij, de kaap omvaarende, nog meer dan honderd mijlen af te leggen hebben.

Omtrent op dien afstand van de zoo even beschreven kaap valt eene aanmerklijke rivier in het meir, welker oorsprong uit eene groote verzameling van kleine beekjens bestaat. Deeze rivier is aanmerklijk wegens den grooten overvloed van maagdekoper, die op en nabij haare oevers gevonden wordt, welk metaal men ook op verscheiden andere plaatsen op deeze kust vindt. Ik nam waar dat veele der kleine eilanden, voornamelijk die van de Oostlijke oevers, met Koper-erts bedekt waren. Zij vertoonde zig als beddingen van koperrood, waar van verscheiden tonnen in eene kleine ruimte lagen.

Eene maatschappy van gelukzoekers uit Engeland begon, kort na de verovering van *Canada*, van dit metaal te vervoeren, doch de onlusten in *Amerika* hebben hen genoodzaakt hun ontwerp te laaten vaaren. Het zou in het toekoomende tot een zeer voordeeligen handel kunnen gemaakt worden, naardien het metaal, dat op de plaats zelve niets kost, en met weinig kosten aan boord kan

gebragt worden, in booten of canoos over den waterval van *Ste. Maria* naar *St. Josephs-eiland* zou kunnen gevoerd worden, dat in het diepst van de ſtraat bij den ingang in het meir *Huron* ligt, alwaar het in grooter ſchepen zou kunnen gelaaden, en met dezelve over dat meir naar den waterval van *Niagara* geſcheept worden; daar zou het over land over de overvoer-plaats moeten gevoerd worden, en dan zou men het, zonder veel meer hindernis te ontmoeten, naar *Quebec* kunnen brengen. De weinige kosten en gemaklijkheid, waarmede men zoo veel als men wilde zou kunnen bekoomen, zou de lengte van den weg vergoeden, welken men het vervoeren moet, alvoorens het de zee-kust bereikt, en zou de eigenaars in ſtaat ſtellen het naar vreemde markten te zenden tot een zoo goeden prijs als het uit andere landen uitgevoerd kan worden.

Het *Groot-meir* heeft overvloed van viſch; de voornaamste zijn de Forel en de Steur, die bijna in alle jaargetijden in de grootſte menigte kan gevangen worden. De Forellen weegen over het algemeen omtrent twaalf ponden; maar daar worden 'er ſomtijds gevangen, die meer dan vijftig ponden weegen. Behalven deeze vangt men 'er ook de menigte van eene ſoort van witte visch, die in maakzel naar een elft gelijkt, maar wat dikker, en niet zoo vol graaten is; zij weegen elk omtrent

vier

vier ponden, en zijn uitneemend lekker. De beste wijze om deezen visch te vangen, is met een net; maar de forel kan te alle tijden met den hoek gevangen worden. Daar zijn hier ook veele foorten van kleiner vifch in grooten overvloed, die gemaklijk kunnen gevangen worden; onder deeze is eene foort, die naar haring gelijkt, en welke men gemeenlijk gebruikt als een lokaas voor de forellen. Men vindt ook in dit meir en in het meir *Michigan* zeer kleine krabbetjens, niet grooter dan een Engelfch halve kroon-ftuk.

Het meir wordt zoo zeer door ftormen beroerd als de Atlantifche Oceaan. De golven loopen even hoog en zijn even gevaarlijk voor de fchepen. Het ontlast zijn water aan den Zuid-Oostlijken hoek door de Straat van *Ste. Maria*. Aan het opper eind van deeze ftraat ftaat eene Sterkte, die haaren naam van dezelve ontvangt, en in welke een zeker Heer *Cadot*, een Franfch Canadier, het bevel voert, dien, eigenaar van den grond zijnde, nog toegelaaten wordt denzelven in bezit te houden. Bij dit Fort is een zeer fterk afhellende ftroom, waar tegens de canoos wel niet kunnen opkoomen, doch egter kunnen zij, als zij door voorzigtige lootslieden beftuurd worden, zonder gevaar naar beneden vaaren.

Schoon het *Groote-meir*, gelijk ik hier voor heb aangemerkt, bijna veertig rivieren ontvangt,

waar onder verfcheiden aanmerklijke zijn, blijkt het egter dat geen tiende gedeelte van de wateren, welke door deeze rivieren in hetzelve aangevoerd worden, door deeze opening ontlast worden. Waar zulk een overvloed van water blijft (en het moet op de eene of andere wijs uit hetzelve geraaken, want zonder dat zou de omtrek van het meir geduuriglijk vergrooten) weet ik niet. Dat het zig niet door een beneden-ftroom, die geduurig tegens dien van de oppervlakte inloopt, ontlast, gelijk de Middellandfche zee onderfteld wordt te doen, is zeeker; want de ftroom, die over de rots valt, is niet dieper dan vijf of zes voeten, en de geheele ftroom loopt door de ftraat in het nabuurig meir; het is ook niet waarfchijnlijk dat zoo groot eene hoeveelheid door uitwaasfeming kan opgeheven worden; bij gevolg moet het eenen uittocht vinden door fommige onderaardfche, diepe, onpeilbaare en nooit te onderzoeken holligheden.

De waterval van *Ste. Maria* valt niet loodregt neder gelijk die van *Niagara* en *St. Anthony*, maar beftaat uit eenen fnel afvallenden ftroom, die omtrent drie vierde van eene mijl lang is, over welken de canoos, als zij wel beftierd worden, kunnen heenen vaaren.

Aan den voet van deezen waterval heeft de natuur eene zeer gemaklijke plaats gevormd om vifch te

te vangen, die aldaar in ontzagchelijke menigte gevonden wordt. Als men op de klippen ſtaat, die langs dezelve liggen, kan men in de maanden September en October met werpnetten de voorgemelde witte viſch vangen; in dat jaargetijde ſchoolen zij met verſcheiden andere ſoorten van visſchen aan deeze plaats in zulke ontzagchelijke troepen te zaamen, dat men 'er genoeg kan vangen om, als zij wel bewaard worden, het geheel jaar door duizenden van inwooneren mede te ſpijzen.

De Straat van *Ste. Maria* is omtrent veertig mijlen lang, in eene Zuid-Oostlijke ſtrekking, maar is op de eene plaats veel breeder dan op de andere. De ſtroom tusſchen den waterval en het meir *Huron* is niet zoo ſnel als men wel verwagten zou; ook belet hij de ſcheepvaart van gelaaden ſchepen niet, tot zoo hoog als het eiland *St. Joſeph.*

De reizigers hebben opgemerkt dat de ingang uit deeze ſtraat in het *Groot-meir* een van de aangenaamſte gezigten in de waereld oplevert. De plaats van waar het op zijn voordeeligst beſchouwd kan worden, is juist aan de opening van het meir, van waar men ter ſlinker zijde veele fraaie eilandjens ziet, die zig een aanmerklijk eind wegs voor U uitſtrekken, en aan de regter hand eene aangenaame reeks van kleine uithoeken van het land, die een weinig in het water uitſteeken en met de eilanden

medewerken om deeze vermaaklijke kom (gelijk men haar zou kunnen noemen) ſtil en veilig te maaken voor de verwoestingen der ſtormwinden, waardoor het nabuurig meir menigwerf beroerd wordt.

Het meir *Huron*, waarin men nu uit de Straat *Ste. Maria* koomt, is het naast aan het *Groot-meir* in uitgeſtrektheid. Het ligt tusſchen de twee en veertig en zes en veertig graaden Noorder-breedte, en tusſchen de negen en zeventig en vijf en tagtig graaden Westlijke-lengte. Deszelfs gedaante is ten naaſten bij driehoekig, en de omtrek bedraagt omtrent een duizend mijlen.

Aan de Noord-zijde van hetzelve ligt een eiland, dat deswegens aanmerklijk is dat het ten naaſten bij honderd mijlen lang, en niet meer dan agt mijlen breed is. Dit eiland is bekend bij den naam van *Manataulin*, die eene *plaats van geesten* betekent, en wordt bij de Indiaanen voor heilig gehouden, gelijk die in het *Groot-meir*, van welke ik reeds gesprooken heb.

Omtrent het midden van de Zuid-Westlijke zijde van dit meir is de *Saganaum-baai*. De kaapen, die deeze baai van het meir afſcheiden, zijn omtrent agttien mijlen van elkanderen gelegen; omtrent het midden van de tusſchen beiden liggende ruimte liggen twee eilanden, die grootlijks helpen om den overtocht van canoos en kleine vaartuigen

gemak-

gemaklijk te maaken, door hun befchutting te verleenen, naardien het, zonder deze bedekking, niet voorzigtig gedaan zou zijn zig over zulk eene uitgeftrekte zee te waagen, en het rond vaaren van de baai langs de kusten, zou de reis lang en verdrietig maaken. Deeze baai is omtrent tagtig mijlen lang en, over het algemeen, omtrent agttien of twintig mijlen breed.

Omtrent ten halven weg tusfchen *Saganaum-baai* en den Noord-Westlijken hoek van het meir is nog eene andere, die *Donder-baai* (*Thunder-bay*) genoemd word. De Indiaanen, die van onheugchelijke tijden deeze ftreeken bezogt hebben, en alle Europeaanfche reizigers, die door dezelve getrokken zijn, hebben eenpaarig ingeftemd om haar met dien naam te benoemen wegens den geduurigen donder, welken zij hier altijd hebben waargenoomen. De baai is omtrent negen mijlen breed en even zoo lang, en, terwijl ik dezelve overvoer, waarmede ik bijna vier en twintig uuren bezig was, donderde en weerlichtte het geduurende het grootst gedeelte van dien tijd op eene zeer fterke wijze.

Ik kon geene zigtbaare reden hier van ontdekken, en het land is over het algemeen niet veel aan donder onderhevig; de omliggende bergen waren niet van eene aanmerklijke hoogte, en de uitwendige deelen derzelve fcheenen met geene

zwa-

zwavelachtige zelfstandigheden bedekt te zijn. Maar naardien dit verschijnsel eene natuurlijke oorzaak moet hebben, gis ik dat de bijgelegen bergen of eene ongemeene hoeveelheid zwaavel stoffen in zig bevatten, of enige metaalen of mineraalen in zig hebben, die geschikt zijn om de elektrieke deeltjens, die alle uuren door de overtrekkende wolken over dezelve gevoerd worden, grootlijks aantetrekken. Maar de oplossing van deeze en andere Natuurkundige aanmerkingen, die hier en daar in deeze bladeren voorkoomen, laat ik voor kundiger mannen ter verklaaring over.

De visschen in het meir *Huron* zijn veelal dezelfde soorten als die in het *Groot-meir*. Een gedeelte van het land aan zijne oevers is zeer vrugtbaar, en goed om te bebouwen, maar in andere streeken is het zandig en dor. Het voorgebergte, dat dit meir van het meir *Michegan* scheidt, bestaat uit eene wijde vlakte van meer dan honderd mijlen lengte, maar van verschillende breedte, zijnde van tien tot vijftien mijlen breed. Deeze streek is, gelijk ik te vooren reeds heb aangemerkt, in twee bijna gelijke deelen verdeeld tusschen de *Ottowaw* en *Chipéway* Indiaanen. Aan den Noord-Oostlijken hoek heeft dit meir eene gemeenschap met het meir *Michegan* door de Straat van *Michillimackinac*, die alreeds beschreven is.

Ik zoude haast eene zeer buitengewoone omstan-

ſtandigheid betreffende deeze ſtraat vergeeten hebben. Volgens de waarneemingen, door de Franſchen gedaan, terwijl zij in bezit van de Sterkte waren, heeft men, ſchoon 'er in deeze wateren geen dagelijkſe eb of vloed gezien wordt, egter, door naauwkeurig acht 'er op te ſlaan, eene geregelde verandering in dezelve ontdekt. Men heeft waargenoomen dat het trapswijze, doch bijna onmerkbaar, oprees tot dat het de hoogte van omtrent drie voeten bereikt had. Dit geſchiedde in zeven en een half jaar, en in het zelfde tijdsverloop daalden het even langzaam, tot dat het op zijne voorige hoogte gekoomen was, zoo dat het in vijftien jaaren deeze onverklaarbaare omwenteling volbragt had. Ten tijde dat ik mij daar bevond, kon de waarheid van deeze waarneemingen mij door de Engelſchen niet bevestigd worden, alzoo zij toen ſlegts enige weinige jaaren in het bezit van de Sterkte geweest waren, maar zij ſtemden alle overeen dat'er enige verandering in de grenzen van de ſtraat te zien was. Alle deeze meiren worden zoodanig door de winden aangedaan, dat zij ſomtijds den ſchijn van een getijde vertoonen volgens de ſtreek, waar uit zij dan waaien; doch dit is ſlechts voor een tijd en voor een gedeelte.

Daar woont een groot getal *Chipéway* Indiaanen rondom dit meir verſpreid, bijzonderljk nabij *Saga-*

ganaum-baai. Men vind op deszelfs oevers eene verbaazende menigte Zand-kersſen, en in het omliggende land ten naasten bij dezelfde vrugten als in den omtrek van de andere meiren.

Van den waterval van *Ste. Maria* trok ik op mijn gemak terug naar *Michillimackinac*, daar ik in het begin van November des jaars 1767 aankwam, na dat ik veertien maanden aan deezen uitgeſtrekten tocht doorgebragt, omtrent vier duizend mijlen bereisd', en twaalf Indiaanſche natiën, ten Westen en Noorden van deeze plaats gezeten, bezogt had. Naardien de winter kort na mijne aankomst inviel, was ik verpligt mij aldaar optehouden tot Junij daaraanvolgende, zijnde de ſcheepvaart over het meir *Huron* voor dien tijd niet open voor groote ſchepen, ter oorzaake van het ijs. Hier aangenaam gezelſchap vindende, bragt ik deeze maanden zeer vermaaklijk door en zonder dat mij de tijd lang viel.

Eene mijner voornaamſte tijdkortingen was het visſchen naar forellen. Schoon de ſtraat met ijs bezet was, vonden wij middel om gaten in het zelve te maaken, waar door wij ſterke lijnen van vijftien ellen lengte, met drie of vier angels 'er aan, met aas van den kleinen viſch, hier boven beſchreven, lieten hangen, en dus vongen wy dikwijls twee te gelijk elke van veertig ponden; maar de gewoone grootte is van tien tot twintig ponden.

den. Het is een allersmaaklijkst eeten. Om dezelve te bewaaren geduurende de drie maanden dat de winter gewoonlijk duurt, hangt men hen op in de lucht, en in eenen nagt zullen zij zoo sterk bevriezen, dat zij zoo goed zullen blijven als of zij ingezouten waren.

Ik heb in de kaart van mijne reizen alleen den omtrek aangestipt, welken ik ben rondgereisd van toen ik *Michillimackinac* verliet, tot dat ik die Sterkte wederom bereikte. De landen, die nader bij de volkplantingen liggen, zijn zoo dikwerf en zoo omstandig beschreven dat het nutloos zou zijn een verder verslag van dezelve te geeven. Ik zal derhalven mijnen Leezer in het overige van mijn dagverhaal, gelijk ik van het begin af voorneemens was, slegts eene beschrijving geeven van de andere groote meiren van *Canada*, van welke ik veele overgevaaren ben, en tegelijk enige weinige aanmerklijke voorvallen verhaalen, die, zoo ik vertrouw, niet ongepast of verveelende zullen gevonden worden.

In de maand Junij des jaars 1768 verliet ik *Michillimackinac*, en keerde met het schooner-schip *de Gladwyn*, een vaartuig van omtrent tagtig tonnen, over het meir *Huron* naar het meir *St. Claire*, daar wij het schip lieten, en in booten naar de straat voeren. Dit meir heeft omtrent negentig mijlen in den omtrek, en ontvangt door de rivier *Hu-*

Huron, die uit den Zuidlijken hoek van het meir *Huron* ſtroomt, de wateren van de drie groote meiren, het *Groot-meir*, het meir *Michegan*, en het meir *Huron*. Deszelfs gedaante is enigzints rond, en het is op ſommige plaatſen diep genoeg om door groote ſchepen bevaaren te worden, maar omtrent het midden is eene zandplaat, die de gelaaden ſchepen belet daar over te vaaren. Die geene, welke alleen geballast zijn, kunnen water genoeg vinden om het meir geheel over te ſteeken; de laading van die, welke bevragt zijn, moet 'er uit genoomen, in booten over de plaat gevoerd, en vervolgens weder ingelaaden worden.

De rivier, die van het meir *St. Claire* naar het meir *Erie* (of liever de ſtraat, want zoo zou zij volgens haaren naam geheten kunnen worden) is *Detroit* genaamd, dat in het franſch *de Straat* betekent. Zij loopt bijna Zuidlijk, heeft eenen zagten ſtroom en genoegzaame diepte voor ſchepen van eene aanmerklijke grootte. De ſtad *Detroit* is gelegen op den Westlijken oever van deeze rivier omtrent negen mijlen beneden het meir *St. Claire*.

Bijna regt over op den Oostlijken oever ligt het dorp van de aloude *Hurons*, eenen Stam van Indiaanen, welke door zoo veele Schrijvers beſchreven zijn, dat ik, mijn ontwerp volgende van allen plaatſen en volkeren, die weinig bekend,

kend, of voorvallen, die bij andere onaangeroerd zijn gebleven, te beſchrijven, alhier niets van hun zal ter neder ſtellen. Een Zendeling van de orde der Karthuizer monnikken houdt, met verlof van den Biſſchop van *Canada*, onder hen zijn verblijf.

De oevers van de rivier *Detroit*, en boven en beneden deeze ſteden, zijn bezet met woningen, die zig verder dan twintig mijlen uitſtrekken; zijnde het land uitneemend vrugtbaar, en geſchikt tot het teelen van tarw, Indiaansch koren, haver en boonen. Daar zijn ook veele ſchoone weilanden; doch naardien de inwooners, die meest Franſchen zijn, welke zig onder de Engelſche regeering begeeven hebben na de verovering van deeze ſtreeken door Generaal AMHERST, zig meer op den Indiaanſchen handel dan op den landbouw toeleggen, worden de landen maar ſlegt beteeld.

In de ſtad *Detroit* telt men meer dan honderd huizen. De ſtraaten hebben iets regelmaatigs, en men ziet 'er eene reeks zeer gemaklijke en fraaie barakken, met eene ruime parade-plaats aan het Zuid-einde. Aan de West-zijde ligt 'sKonings tuin, den Gouverneur toebehoorende, die zeer wel aangelegd is en wel onderhouden wordt. De verſchanſingen van de ſtad beſtaan uit een ſterk ſtaketzel, van ronde paalen ge-

maakt, die vast in den grond zijn geſlaagen. Deeze worden door enige kleine bolwerken beſtreken, waarop enige weinige niet al te beste kanonnen van eene geringe grootte geplaatst zijn, die even genoeg zijn om dezelve tegens de Indiaanen, of eenen vijand, van geen geſchut voorzien, te verdedigen.

De bezetting beſtaat in vredestijd uit twee honderd mannen, onder het bevel van eenen Hoogen Officier, die het ampt van Opper-magiſtraatsperſoon, onder den Gouverneur van *Canada*, waarneemt. De Heer TURNBULL, Kapitein van het zestigst regiment, of van de Koninglijke Amerikaanen, voerde het bevel, toen ik mij daar bevond. Deeze Heer wierd met regt, zoo wel bij de inwooners als de handelaars, wegens zijn goed gedrag, geächt en geëerd, en ik ſchat mij gelukkig eene gelegenheid gevonden te hebben om hem in het openbaar mijne erkentenis te betuigen voor de beleefdheid, welke ik geduurende mijn verblijf aldaar van hem ontvangen heb.

In het Jaar 1762, in de maand Julij, regende het op deeze ſtad en de omliggende ſtreeken een zwavelachtig water van de kleur en dikte van inkt; een gedeelte daarvan in fleſſchen verzameld, en gebruikt zijnde om te ſchrijven was volmaakt leesbaar op het papier en beändwoordde aan alle vereischten van dat nuttig vogt. Kort daarop braken

ken de Indiaansche oorlogen, waarvan ik reeds gesprooken heb, in deeze streeken uit. Ik meen niet te zeggen dat dit geval een voorteken daarvan ware, niettegenstaande het wel bekend is dat 'er ontelbaare wel bewezen voorbeelden van buitengewoone verschijnzelen, buitengewoone gebeurtenissen voorgaande, in bijna alle eeuwen door geloofwaerdige Historieschrijvers zijn te boek geslaagen; ik verhaal de omstandigheden slegts als een feit, van hetwelk ik door veele persoonen van ontwijfelbaare vroomheid onderrigt ben, en laat mijne leezeren, gelijk ik tot hier toe gedaan heb, hunne eigen gevolgtrekkingen daaruit afleiden (*a*).

PON-

(*a*) Daar zijn veele voorbeelden voor handen, dat het op sommige plaatsen water geregend heeft, dat eene vreemde kleur had, omdat het met vreemde lighaamen was bezwangerd; wanneer de regen in druppels nedervalt, sleept zij de vreemde lighaamen, die in de lucht zijn opgeheven en daarin zweevende blijven, welke zij ontmoet, mede, waar door dan de regendruppen somtijds eene vreemde kleur aanneemen. Het is dus menigmaal gebeurd dat de regen bezet was met geel stofmeel van bloeizems van verschillende gewassen, wanneer het gemeen dagt dat 'er zwavel-regen gevallen was. In het jaar 1761 viel 'er te *Bordeaux*, met eenen Zuid-Oostenwind zoodanige eene geele regen, welke men bevond

PONTIAC, onder wiens bevel de bende ſtond, die het Fort *Michillimackinac* verraschte, gelijk in het begin van dit dagverhaal gezegd is, was een onderneemend Opperhoofd of Oorlogsbevelhebber van de *Miames*. Geduurende den laatſten oorlog tusſchen de Engelſchen en Franſchen was hij ſtandvastig op de zijde der laatſte geweest, en behield nog zijne verbitterde vijandſchap tegens de eerſte, zelfs na dat de vrede tusſchen deeze twee natieën geſloten was. Ongenegen zijnde de plunderingen, welke hij zoo langen tijd bedreven had, te ſtaaken, verzamelde hij een leger

---

veroorzaakt te zijn door de ſtofmeeltjens van de bloemen der pijnboomen, die in groote menigte ten Zuiden van *Bordeaux* gevonden wierden, en die door een zwaaren dwarlwind waren opgeheven. Men heeft meermaalen roode regen zien vallen, die bij onkundigen voor bloed-regen wierd aangezien, doch welke men bevonden heeft veroorzaakt te worden door kleine inſekten van die kleur, die in menigte in den dampkring vloogen en met den regen nedervielen. Ik twijfel niet of de zwarte regen zal ook aan vreemde lighaamen toeteſchrijven zijn geweest, hetgeen men misſchien zou ontdekt hebben, als men dezelve nader onderzogt hadd'. Het is niet mogelijk enige gisſingen daar omtrent voorteſtellen, die ſteek houden, naardien de Schrijver de waarneeming te oppervlakkig opgeeft; zou men egter niet

ger van Indiaanen, uit de verſchillende natieën beſtaande, welke ik hier boven heb opgenoemd, en die zig met elkanderen in een bontgenootſchap begaven, met oogmerk om den oorlog weder aantevangen. In plaatſe egter van de Engelſche vastigheden openlijk aantetasten, maakte hij een ontwerp om de Sterkten aan de grenzen, welke zij kort geleden in bezit gekregen hadden, bij verrasſching in te neemen.

Hoe wel de bende, welke hij afzond om het Fort *Michillimackinac* inteneemen, ſlaagde, is den leezer reeds bewust. *Detroit*, eene plaats van

---

niet kunnen vermoeden dat de kopermijnſtof, die niet zeer verre van daar, volgens hetgeen de Schrijver kort te vooren verhaald heeft, op de oppervlakte van den grond gevonden wordt, daaraan zou kunnen toegebragt hebben? Voor het overige is hetgeen de Schrijver hier van ter zijde aanroert als of zulks eene voorſpelling van daarop gevolgde oorlogen zoude zijn, te ongerijmd om wederlegd te worden. Het is waar dat de geſchiedenisſen menigwerf door diergelijke belagchelijke gevolgtrekkingen ontluiſterd zijn, maar moet men in eene verlichter eeuw gelegenheid geeven om diergelijke dwaalingen bij minkundige en ligtgeloovige leezers voortteplanten? Eene twijfeling omtrent zulk een gevolg te uiten is reeds redenlooze bijgeloovigheid. VERTAALER.

van meer belang en veel beter bezet, in zijne handen te krijgen vereischte meer onverzaagdheid en eenen listigeren aanslag; waarom hij het bestier deezer zaak zelf op zig nam en met het voornaamst gedeelte zijner troepen nabij die plaats trok. Hij wierd egter belet zijnen aanslag uittevoeren door eene naar aanzien beuzelachtige en onvoorziene omstandigheid. Van zoodanige hangt dikwerf het noodlot van magtige rijken en staaten af!

De stad *Detroit* was, toen PONTIAC zijn ontwerp smeedde, bezet door omtrent drie honderd mannen onder het bevel van den Majoor GLADWYN, eenen braaven Officier. Alzoo op dien tijd alle schijn van oorlog verdweenen was, en de Indiaanen op eenen vreedzaamen voet scheenen te zijn, naderde PONTIAC de Sterkte zonder enige vermoedens in den geest van den Gouverneur of de inwooners te verwekken. Hij sloeg zig op eenen kleinen afstand van hetzelve neder, en liet den bevelhebber weeten dat hij was gekoomen om te handelen, en dat hij, begerig zijnde de keten des vredes tusschen de Engelschen en zijne natie opteluisteren, verzogt dat hij en zijne Opperhoofden mogten toegelaaten worden om eene raadsvergadering met hem te houden. De Gouverneur nog geen agterdogt hebbende, en geenen den minsten twijfel slaande aan de opregt-

regtheid der Indiaanen, ſtond het verzoek van hunnen Opperbevelhebber toe, en bepaalde den volgenden morgen om hen te ontvangen.

Den avond van dienzelfden dag, bragt eene Indiaanſche vrouw, welke Majoor GLADWYN had te werk geſteld om hem een paar Indiaanſche ſchoenen uit fraai elands-leder te maaken, dezelve t'huis. De Majoor was zoo wel over dezelve voldaan, dat hij, voorneemens zijnde die aan eenen vriend ten geſchenk te geeven, haar gelastte het overſchot weder mede te neemen, en 'er andere voor hemzelven van te maaken. Toen beval hij zijnen bediende haar te betaalen voor die, welke zij reeds afgemaakt had, en zond haar weg. De vrouw ging naar de ſtraat-deur, doch niet verder; zij bleef daar omſtreeks omzwerven als of zij de zaak, om welke zij gekoomen was, niet afgedaan hadde. Eindlijk ſloeg een knegt acht op haar, en vroeg haar waarom zij daar vertoefde; dan zij gaf hem geen andwoord.

Korten tijd daarna zag de Gouverneur haar zelf, en vroeg zijnen knegt wat haar dus ophield. Geen voldoenend antwoord kunnende verkrijgen liet hij de vrouw binnen roepen. Toen zij voor hem gebragt was, wilde hij van haar weeten welke de reden ware die haar dus deed vertoeven, waarom zij zig niet naar huis begaf voor de poorten geſloten wierden om het werk, dat hij

haar besteld had, op den behoorlijken tijd afte-maaken. Zij zeide hem, na zig lang bedagt te hebben, dat, naardien hij altijd veel goedheid voor haar gehad had, zij niet gaerne het overschot van het leder medenam, omdat hij zoo veel prijs op hetzelve stelde, en dat zij evenwel van zig niet had kunnen verkrijgen het hem te zeggen. Toen vroeg hij haar waarom zij thans onwilliger was om zulks te doen dan toen zij het voorig paar gemaakt had. Met meer en meer weêrzin andwoordde zij dat zij nooit in staat zou zijn de-zelve terug te brengen.

Zijne nieuwsgierigheid thans opgewekt zijnde drong hij haar hem het geheim te openbaaren, dat in haar hart worstelde om lugt te krijgen. Eindlijk op belofte dat het verslag, dat zij gee-ven zou, niet tot haar nadeel zou strekken en dat zij, als het nuttig bevonden wierd, daarvoor be-loond zou worden, onderrigtte zij hem dat PON-TIAC en zijne bevelhebbers voorneemens waren in de raadsvergadering, die den volgenden dag met de Indiaanen stond gehouden te worden, hem te vermoorden, en, na de bezetting en de inwooners afgemaakt te hebben, de stad te plon-deren. Dat tot dat einde alle de bevelhebbers, die in de Raad-kamer moesten koomen, hunne snap-haanen kort afgesneden hadden zoo dat zij dezel-ve onder hunne kleedjens verbergen konden,

waar-

waarmede zij op een teken, dat hun opperbevelhebber bij het overleveren van den gordel geeven moest, alle zouden oprijzen en oogenbliklijk op hem en zijn gevolg ſchieten. Dit verrigt hebbende moesten zij onmiddelijk de ſtad inrukken, daar zij zouden onderſteund worden door een groot getal hunner oorlogsmannen, die, terwijl de raad vergaderd was, in dezelve koomen moeſten, onder voorwendzel van te handelen, doch bedektelijk op dezelfde wijze gewapend. Dus van deeze vrouw alle nodige omſtandigheden met betrekking tot deezen aanſlag vernoomen hebbende, gelijk ook door welken weg zij dezelve te weeten gekoomen was, zond hij haar henen met aanbeveeling van het geheim te bewaaren, en eene belofte van aan zijnen kant hetgeen, waartoe hij zig verbonden had, ſtiptelijk te zullen naarkoomen.

Deeze tijding maakte den Gouverneur zeer ongerust, en hij pleegde onmiddelijk den Officier, die het naast aan hem in rang was, over dezelve raad. Doch deeze heer, de onderrigting als eene vertelling beſchouwende, uitgevonden om enige listige oogmerken te bevorderen, raadde hem geen acht op dezelve te ſlaan. Deeze raad vond egter gelukkiglijk bij hem geen ingang. Het kwam hem voorzigtigst voor die voor waarachtig te houden tot dat hij overtuigd ware dat

zij valsch was, en daarom nam hij, zonder zijne vermoedens aan iemand anders te kennen te geeven, alle nodige voorzorgen, welke de tijd hem toeliet in het werk de ftellen. Hij wandelde den gantfchen nagt de Sterkte rond, en zag zelf na of elke fchildwagt op haare post, en of alle wapenen van verdediging in goede orde waren.

Toen hij over de wallen gong, naar den kant van de Indiaanfche legerplaats, hoorde hij dat zij in volle vreugd waren, en, weinig denkende dat hun aanflag ontdekt was, zig waarfchijnlijk in voorraad vermaakten met de hoop van eenen goeden uitflag. Zoo dra de morgenftond aanbrak, liet hij de gantfche bezetting onder de wapenen koomen, en toen zijne vrees aan enige van de voornaamfte Officieren te kennen geevende, gaf hij hun zoodanige onderrigtingen als hij nodig oordeelde. Te zelfden tijd zond hij bij alle de kooplieden rond, hun laatende weeten dat, alzoo men verwagtte dat 'er dien dag een groot aantal Indiaanen in de ftad zouden koomen, die misfchien in den zin zouden hebben om te plonderen, hij hen verzogt dat zij hunne wapenen zouden gereed houden en alle poogingen van dien aart te keer gaan.

Omtrent tien uuren kwam PONTIAC met zijne bevelhebbers, en zij wierden naar de Raadkamer geleid, daar de Gouverneur en zijne voornaam-

naamfte Officieren, elk met pistoolen in den gordel, hunne aankomst afwagteden. Terwijl de Indiaanen voorttrokken, konden zij niet nalaaten optemerken dat een grooter getal foldaaten dan gewoonlijk op de parade-plaats gefchaard ftond of voorttrok. Zij waren niet zoo haast binnen getreden, en op de huiden, voor hun gereed gemaakt, gezeten, of PONTIAC vroeg den Gouverneur, bij welke gelegenheid zijne jonge lieden, meenende de foldaaten, dus onder de wapenen waren en door de ftraaten trokken. Hij ontving tot antwoord dat zulks alleen gefchiedde om hen hunne wapenoefeningen te doen onderhouden.

Nu begon de Indiaanfche Opperbevelhebber zijne aanfpraak, die de fterkfte betuigingen van vriendfchap en toegenegenheid jegens de Engelfchen bevatte; en toen hij aan de overgaave van den gordel van *wampum* kwam, die, op eene zekere wijze gedaan wordende, volgens de onderrigting van de vrouw, zijnen bevelhebberen tot een teken moest dienen om te fchieten, trokken de Gouverneur en alle zijne bijhebbende Officieren hunne degens half uit de fchede, en op hetzelfde tijdftip maakten de foldaaten een geklater met hun geweer voor de deur, die met opzet open gelaaten was. PONTIAC, fchoon een alleronverzaagdst mensch, verbleekte terftond en beef-

beefde, en, in plaats van den gordel op de afgefprooken wijze overteleveren, gaf hij dien op de gewoone wijze over. Zijne bevelhebbers, die onverduldig naar het teken gewagt hadden, zagen elkanderen met verbaasdheid aan, maar hielden zig ftil, de uitkomst afwagtende.

De Gouverneur deed op zijne beurt eene redenvoering, maar, in plaats van den grooten oorlogs-man te bedanken voor de betuigingen van vriendfchap, welke hij zoo even geüit had, fchold hij hem voor eenen verraader. Hij zeide hem dat de Engelfchen, die alles wisten, verzeekerd waren van zijne verraaderij en fchelmfche oogmerken, en als een bewijs dat zijne geheimfte gedagten en voorneemens hem niet onbekend waren, trad hij naar den Indiaanfchen bevelhebber, die naast bij hem zat, en zijn kleed ter zijde trekkende, ontdekte hij den verkortten fnaphaan. Dit bragt de Indiaanen geheel van hun ftuk en deed hunnen aanflag misfen.

Toen ging hij voort met hun te zeggen dat, vermits hij, toen zij om gehoor verzogten, zijn woord gegeeven had dat hunne perfoonen veilig zouden zijn, hij onfchendbaar zijne belofte zou houden, fchoon zij zulks zoo weinig verdienden. Hij raadde hun egter zig, hoe eer hoe beter, uit het Fort wegtepakken, wilden zij geen gevaar loopen dat zijne jonge lieden, hun verraaderlijk

oog-

oogmerk te weeten koomende, hen alle aan ſtukken hakten. PONTIAC tragtede de beſchuldiging tegen te ſpreeken en verſchooningen voor zijn argwaan verwekkend gedrag bijtebrengen, maar de Gouverneur, overtuigd van de valschheid van zijne betuigingen, wilde naar dezelve niet luiſteren. De Indiaanen verlieten onmiddelijk de Sterkte, maar, in plaats van erkentelijk te zijn over het edelmoedig gedrag des Gouverneurs, ligteden zij het masker af en begonnen des anderen daags de Sterkte regelmaatig aantetasten.

De Majoor GLADWYN heeft veele berisping ondergaan over deeze kwalijk begrepen zagtmoedigheid; want hadde hij enige weinige van de voornaamſte bevelhebberen gevangen gehouden, terwijl hij hen in zijne magt had, zou hij waarſchijnlijk in ſtaat geweest zijn om de geheele zaamenzweering een einde te doen neemen, en een oorlog voorgekoomen hebben. Doch hij heeft deezen misſlag vergoed door de wakkere verdediging, welke hij meer dan een jaar heeft uitgehouden onder eene menigte van ongunstige omſtandigheden.

Geduurende dien tijd vielen 'er enige zeer hardnekkige ſchermutſelingen voor tusſchen de belegeraars en de bezetting, onder welke de volgende de voornaamſte en bloedigſte was. Kapitein DELZEL, een dapper Officier, haalde den Gouverneur over

om

om hem het bevel te geeven over omtrent twee honderd mannen, en hem toetelaaten 's vijands legerplaats aantetasten. Verlof hiertoe verkregen hebbende, trok hij voor den dageraat de ſtad uit; maar PONTIAC, van enige zijner ſnel loopende oorlogsgasten, welke altijd bezig waren de bewegingen van de bezetting te beſpieden, bij tijds kennis van hun oogmerk gekregen hebbende, verzamelde de uitgelezendſte zijner benden bijeen, en trok hen op enigen afſtand van zijne legerplaats te gemoet bij eene plaats, zedert *bloedige brug* (*bloody-bridge*) genaamd. Naardien de Indiaanen veel meer in getal waren dan de bende van Kapitein DELZEL, wierd hij welhaast overmand, en terug gedreven. Thans ten naasten bij omſingeld zijnde, deed hij eene wakkere pooging om den brug, die hij even overgetrokken was, te herwinnen, over welken hij alleen eenen aftocht vinden kon; maar in deeze onderneeming verloor hij zijn leven, en veele van zijn volk ſneuvelden met hem. De Majoor ROGERS, die hem in het bevel opvolgde, door den Lieutenant BREHAM geholpen, vond egter middel om het verſtrooid overſchot van hun klein leger 'er af te brengen, en geleidde het in de Sterkte terug.

Zoo aanmerklijk afbreuk geleden hebbende, kon de Majoor de ſtad naauwlijks blijven verdedigen, en niettegenſtaande dat hield hij het uit tegens

de

de Indiaanen tot hij ontzet kreeg, naardien zij na dien tijd de plaats zelden aantasteden, en flegts voortgingen dezelve te blokkeeren.

Omtrent deezen tijd kwam het fchooner-fchip *de Gladwyn* (hetzelfde, in hetwelk ik den overtocht van *Michillimackinac* naar *Detroit* gedaan heb, en dat ik hoor dat zedert met al het volk gebleven is op het meir *Erie* door de koppigheid van den Kapitein, welken men niet kon overhaalen om genoegzaam ballast inteneemen) aan de ftad met eene verfterking en benodigdheden. Doch eer dit vaartuig de plaats zijner beftemming bereiken kon, wierd het allerfterkst aangetast door eene afgezonden bende van het leger van PONTIAC. De Indiaanen omfingelden het in hunne canoos en maakten eene groote flagting onder het volk. Eindelijk de Kapitein met een aanmerklijk getal zijner manfchappen gefneuveld zijnde, en de Wilden aan alle zijden langs het fchip opklimmende, beval de Lieutenant (de Heer JACOBS, die het naderhand gevoerd heeft en met hetzelve gebleven is) vast befloten hebbende dat de behoeften niet in 's vijands handen zouden vallen, en geene andere uitkomst ziende, den kanonnier de kruidkamer aantefteeken en het fchip in de lucht te doen fpringen. Dit bevel was op het punt van ter uitvoer gebragt te worden, wanneer een Opperhoofd der *Hurons*, die

de

de Engelsche taal verstond, zijnen vrienden het voorneemen van den bevelhebber aankondigde; op het ontvangen van dit bericht vlugteden de Indiaanen met de grootste overhaasting van het schip, en begaven zig zoo verre van hetzelve als mogelijk was, terwijl de bevelhebber terstond zijn voordeel deed met hunne verbijstering en zonder enige verdere hindernis aan de stad kwam.

Deeze tijdige toevoer gaf de bezetting nieuwen moed en PONTIAC nu overtuigd zijnde, dat het niet in zijne magt zou zijn de plaats tot overgaave te dwingen, sloeg een verdrag voor. De Gouverneur, die even zeer wenschte van zulke lastige vijanden ontslaagen te zijn, die de gemeenschap van de handelaars met de nabuurige natieën beletteden, luisterde naar zijne voorslagen, en voordeelige voorwaarden bedongen hebbende, maakte hij vrede. Kort daarna scheidden de Indiaanen van elkanderen en keerden naar hunne verschillende provintieën, en zedert hebben zij niet goedgevonden den vrede, ten minsten op eene aanmerklijke wijze, in deeze streeken te koomen stooren.

PONTIAC scheen van dien tijd af aan alle vijandschap tegens de Engelschen afgelegd te hebben en wierd in schijn hun ieverige vriend. Om deeze nieuwe verkleefdheid te beloonen, en derzelver voortduuring te verzeekeren, verleende hem

hem de regeering een ſraai jaargeld. Maar zijn rustlooze en woelzieke geest liet niet toe dat hij deeze vergunning dankbaar erkennen zou, en zijn gedrag begon eindlijk vermoeden te verwekken, zoo dat, toen hij, in het jaar 1767, in het land der *Illinois* eene vergadering bijwoonde, een getrouwe Indiaan, die, of daartoe door eenen der Engelſche Gouverneurs gelast was, of door genegenheid voor de Engelſche natie bezield wierd, hem als een ſpion verzelde, en door de aanſpraak, welke PONTIAC in de vergadering deed, verzeekerd zijnde dat hij nog zijne voorige vooroordeelen tegens degeene, welke hij nu vriendſchap betoonde, behouden had, hem, zoo dra hij gedaan had met ſpreeken, zijn mes in het hart ſtak en hem op de plaats doodde. Maar om van deezen uitſtap wedertekeeren.

Het meir *Erie* ontvangt het water, waarmede het voorzien is, uit de drie groote meiren, door de Straat, die aan zijnen Noord-Westlijken hoek ligt. Dit meir ligt tusſchen een en veertig en drie en veertig graaden Noorder Breedte, en tusſchen de agt en zeventig en drie en tagtig graaden Wester Lengte. Het is bij de drie honderd mijlen lang van het Oosten naar het Westen, en omtrent veertig mijlen in zijn breedst gedeelte: en aan deszelfs Noord-zijde ligt een aanmerklijke

lange ſmalle uithoek, die verſcheiden mijlen Zuid-Oostwaarts in het meir uitſteekt.

Aan het West-einde van hetzelve zijn verſcheiden eilanden, die zoo beſmet zijn met ratel-ſlangen, dat het zeer gevaarlijk is op dezelve te landen. Het is onmogelijk dat enige plaats een grooter getal van alle ſoorten deezer kruipende dieren konne voortbrengen dan deeze, voornamelijk van de Water-ſlang. Het meir is bij de oevers der eilanden bedekt met de groote Water-lelij, welker bladeren zoo dik op de oppervlakte van het water liggen dat zij hetzelve veele akkers ver bedekken, en op elk der zelve lagen, toen ik het meir overvoer, bundels van Waterſlangen in de zon te bakeren, die duizenden bedroegen.

De aanmerklijkſte der verſchillende ſoorten, waarmede dit meir bezet is, is de Schuiffelende Slang, die van de kleine geſpikkelde ſoort, en omtrent agttien duimen lang is. Als haar iets nadert, legt zij zig in eenen oogenblik plat neder en haare vlekken, die van verſchillende kleuren zijn, worden zigtbaar helderer van woede; zij blaast te zelfden tijd met groote kragt uit haaren mond een fijnen wind, welke men zegt dat van eene walglijke reuk is, en als die onverhoeds door den reiziger ingeademd wordt, vervalt hij onfeilbaar

baar in eene kwijning, die binnen weinig maanden doodlijk moet worden, naardien 'er tot nog toe geen geneesmiddel ontdekt is dat deszelfs pestachtigen invloed kan ſluiten.

De ſteenen en keijen aan den oever van dit meir zijn meestendeels in een meerderen of minderen graad getint met vlekken, die in kleur naar koper gelijken, maar van eenen zwavelachtigen aart zijn. Daar worden ook op het zand van deszelfs banken en onder het water kleine ſtukjens van dezelfde ſoort van erts, omtrent van de grootte van hazelnooten, gevonden.

De ſcheepvaart op dit meir wordt voor gevaarlijker gehouden dan op een van de andere meiren, ter oorzaake van veele hooge gronden, die aan deszelfs oevers liggen en veele mijlen ver in eene lijnregte rigting in het water vooruitſteeken, zoo dat, als 'er ſchielijk een ſtorm ontſtaat, de canoos en booten dikwerf vergaan, omdat 'er voor dezelve geene ſchuilplaats te vinden is.

Dit meir ontlast zijn water aan het Noord-West-einde in de rivier *Niagara*, die van het Zuiden naar het Noorden loopt en omtrent zes en dertig mijlen lengte heeft, waaruit het in het meir *Ontario* valt. Aan den ingang van die rivier, op haaren Westlijken oever, ligt het Fort *Niagara*, en omtrent agttien mijlen verder die

aanmerklijke waterval, die voor een van de zonderlingste voortbrengzelen der natuur, die tot nog toe bekend zijn, gehouden wordt.

Naardien deeze waterval door zoo veele reizigers bezogt, en zoo menigmaalen beschreven is (*a*), zal ik alhier geene omstandige beschrijving van denzelven geeven, maar slegts aanmerken dat het water, waardoor hij onderhouden wordt, na bijna twee duizend mijlen naar het Noord-Westen zijnen oorsprong genoomen te hebben en het *Groote-meir*, het meir *Michegan*, het meir *Huron* en het meir *Erie* doorgeloopen te zijn, langs welken weg het geduuriglijk toevoer gekregen heeft, eindelijk van een verbaazenden afgrond van honderd en veertig voeten loodregt nederstort, en in eenen sterken afstortenden stroom, die zig beneden tot den afstand van agt of negen mijlen uitstrekt, nog bijna zoo veel nedervalt; kort hierna ontlast zig die rivier in het meir *Ontario*.

Het gedruis van deezen waterval kan op eenen verbaazenden afstand gehoord worden. Ik kon hetzelve in eenen stillen morgenstond meer dan twin-

(*a*) Men vindt deezen berugten waterval beschreven en afgebeeld in de *Nieuwe Vaderlandsche Letteroefeningen IV Deel. Mengelw.* bladz. 20. VERTAALER.

twintig mijlen ver duidlijk onderfcheiden. Andere hebben gezegd dat op bijzonderen tijden, en als de wind dient, het geluid van denzelven zig vijf en veertig Engelfche mijlen uitftrekt.

Het land rondom den waterval is zeer heuvelachtig en ongelijk, maar het grootst gedeelte langs de rivier *Niagara* is zeer goed, voornamelijk voor gras en weilanden.

Het Fort *Niagara* ftaat ten naastenbij aan het West-eind van het meir *Ontario* en aan het Oostlijk gedeelte van de Straat van *Niagara*. Het wierd in het jaar 1759 den Franfchen ontnoomen door de krijgsbenden onder bevel van den Heer WILLIAM JOHNSON, en wordt thans door eene aanmerklijke bezetting verdedigd.

Het volgend is het meir *Ontario*, het kleinst van de vijf groote meiren van *Canada*. Het ligt tusfchen de drie- en vijf en veertig graaden Breedte, en tusfchen zes- en negen en zeventig graaden Westlijke Lengte. Het is ten naastenbij eirond van gedaante, en deszelfs grootfte lengte ftrekt zig van het Noord-Oosten naar het Zuid-Westen, en het heeft omtrent zes honderd mijlen omtreks. Aan het Zuid-Oostlijk gedeelte ontvangt het de wateren van de *Oswego*-rivier, en het ontlast zig aan het Noord-Oosten in de rivier *Cataraqui*. Niet verre van deszelfs mond

ſtondt voorheen Fort *Frontenac*, dat geduurende den laatſten oorlog in het jaar 1758 van de Franſchen genoomen is, door een klein leger provintiaale troepen onder bevel van den Kolonel BRADSTREET.

Aan den ingang van de rivier *Oswego* ſtaat eene Sterkte van denzelfden naam, die thans ſlegts door eene kleine bende volks bezet is. Deeze Sterkte wierd in het jaar 1756 door de Franſchen ingenoomen, wanneer een groot gedeelte der bezetting, die uit de gewezen regimenten van SHIRLEY en PEPPERIL beſtondt, in koelen bloede door de Wilden vermoord wierd (*a*).

In het meir *Ontario* worden veele ſoorten van viſſchen gevangen, onder welke de Oswego-braaſem van eenen uitneemenden ſmaak en weegende omtrent drie of vier ponden. Daar is ook nog eene ſoort, Kattenkop genaamd, die over het algemeen zeer groot zijn, naardien ſommige agt of tien ponden weegen, en zij worden voor een

---

(*a*) Van deeze gruwelijke gebeurtenis, geeft de Schrijver hier agter een omſtandig verhaal in het negende Hoofdſtuk, daar zij egter een jaar laater, namelijk in het jaar 1757, geſteld wordt.

VERTAALER.

een uitgelezen ſchotel eeten gehouden, als zij wel toebereid zijn.

Aan de Noord-Westlijke deelen van dit meir en ten Zuid-Oosten van het meir *Huron* is een Stam Indiaanen, de *Misſiſauges* genaamd, welker ſtad *Toronto* genaamd wordt, naar het meir, waaraan zij ligt, maar zij zijn niet zeer talrijk. Het land omtrent het meir *Ontario*, bijzonderlijk de Noordlijker en Oostlijker deelen, beſtaat uit goed land, en zou met den tijd tot zeer bloeijende plantagieën kunnen aangelegd worden.

Het meir *Oniada* bij den oorſprong van de rivier *Oswego* gelegen, ontvangt zijn water uit de *Wood-kreek*, die haaren oorſprong neemt niet verre van de *Mohawks-rivier*. Deeze twee liggen zoo nabij elkander dat men aan het Fort *Stanwix*, omtrent twaalf mijlen van den mond van het eerſte meir, door ſluizen eene vereeniging gemaakt heeft. Dit meir is omtrent dertig mijlen lang en ſtrekt van het Oosten naar het Westen, en ten naasten bij vijftien breed. Het land rondom hetzelve behoort den *Oniada* Indiaanen.

Het meir *Champlain*, het naast in grootte aan het meir *Ontario*, en dat ten naasten bij Oostlijk van hetzelve ligt, is omtrent tagtig mijlen lang, ſtrekt van het Zuiden naar het Noorden, en is

aan zijn wijdst gedeelte veertien mijlen breed. Het is wel van visch voorzien, en het land, dat om alle deszelfs oevers, of aan zijne rivieren ligt, is zeer goed.

Het meir *George*, voorheen bij de Franſchen *le Lac du St. Sacrement*, (*St. Sacraments - meir*) geheten, ligt ten Zuid Westen van het laatstgenoemde meir en is omtrent vijf en dertig mijlen lang van het Noord - Oosten naar het Zuid - Westen, maar heeft geene groote breedte. Het land rondom hetzelve is zeer bergachtig, maar in de valeijen is de grond tamelijk goed.

Toen deeze twee meiren eerst ontdekt wierden, waren zij bij geenen anderen naam bekend dan dien van de *Iroquois meiren*, en ik geloof dat zij in de eerſte kaarten, die van deeze ſtreeken gemaakt zijn, dus aangetekend ſtaan. Ook zijn de Indiaanen, die toen de *Iroquois* genoemd wierden, zedert bekend geworden bij den naam van de *vijf Mohawkſche natieën* en de *Mohawks* van *Canada*. In den laatſten oorlog ſtreeden de eerſte, die uit de *Onondagoes*, *Oniadas*, *Senecas*, de *Tuscarories*, en de *Iroondocks* beſtaan, aan de zijde der Engelſchen; de laatſte, die de *Cohnawaghans* genaamd worden, en de Indiaanen van *St. Franciscus* voegden zig bij de Franſchen.

In

In het jaar 1629 wierd eene groote ſtreek lands, die tusſchen de twee laatstgenoemde meiren, en het meir *Ontario* ligt, door de Plymouth Maatſchappij, onder een patent, dat zij van Koning JAKOBUS I ontvangen had, verleend aan den Heer FERDINANDO GORGES en aan Kapitein JOHN MASON, het hoofd van dat geſlacht, dat naderhand van andere van denzelfden naam onderſcheiden wierd door dien van de MASONS *van Connecticut.* Het land, in deeze vergunning aangeduid, wordt gezegd te beginnen tien mijlen van den oorſprong der rivieren, die van het Oosten en Zuiden in het meir *George* en in het meir *Champlain* vloeijen, en daarvandaan in eene regte lijn Westwaarts loopende, ſtrekt het zig uit tot in het midden van het meir *Ontario*; van daar, door de rivier *Cataraqui*, of de rivier der *Iroquois* begrensd wordende, neemt het zijnen loop door *Montreal*, tot aan het Fort *Sorrell*, dat aan de vereeniging van deeze rivier met de rivier *Richelieu* ligt, en van die plaats wordt het omgeeven door de laatstgemelde rivier, tot het naar de twee meiren terug keert.

Deeze ontzagchelijke uitgeſtrektheid lands wierd den voorgemelden Heeren verleend, onder den naam van de *provintie van Laconia*, onder bepaalde voorwaarden, en zekere ſtraffen; doch in

gevalle van verzuim in het vervullen van enig gedeelte derzelve wierd deeze nooit uitgeſtrekt tot verbeurte, maar men kon hun ſlegts eene geldboete opleggen.

Om de geduurige oorlogen, welken deeze ſtreeken onderworpen geweest zijn, wegens haare ligging tusſchen de wooningen der Engelſchen, Franſchen en Indiaanen, hebben de waare eigenaars deeze giftbrief ongebruikt laaten liggen, en desniettegenſtaande zijn 'er zedert den laatsten oorlog verſcheiden ſteden gebouwd op de oevers van het meir *Champlain*, en zijn 'er giftbrieven verleend aan verſcheiden perſoonen door den Gouverneur van *Nieuw-York* van gedeelten van deeze landen, die nu aan die provintie zijn gehecht geworden.

Daar is een groot getal meiren ten Noorden van *Canada*, tusſchen *Labrador*, het *Groot-meir*, en *Hudſons-baai*, doch deeze zijn bij vergelijking klein. Naardien zij buiten den weg liggen, dien ik gevolgd ben, zal ik ſlegts een oppervlakkig bericht van dezelve geeven. De Westlijkſte van dezelve zijn de meiren *Nipiſing* en *Tamiscaming*. Het eerſte ligt aan den oorſprong van de *Franſche-rivier* en vloeit in het meir *Huron*; het ander aan de *Ottowaw-rivier*, die zig in de *rivier Cataraqui*, te *Montreal* ontlast.

last. Deeze meiren zijn elk omtrent honderd mijlen in den omtrek.

Het volgend is het meir *Mistasſin* aan den oorſprong van *Ruperts-rivier*, die in de *James-baai* valt. Dit meir is zoo onregelmaatig door de groote uitſteekende punten lands, door welke het aan alle zijden doorſneden wordt, dat het moeijelijk is deszelfs gedaante te beſchrijven, of deszelfs grootte met juistheid te bepaalen. Het ſchijnt egter over het geheel meer dan twee honderd mijlen in den omtrek te hebben.

Het meir *St. John*, dat omtrent tagtig mijlen in de rondte heeft, en van eene ronde gedaante is, ligt aan de *Saguenay-rivier* regt Noordwaarts van *Quebec*, en valt in de rivier *St. Laurens* wat Noord-Oostwaarts van die ſtad. Het meir *Manikouagone* ligt bij den oorſprong der *Zwarte-rivier*, die zig in de rivier *St. Laurens* Oostwaarts van de laatstgenoemde rivier, bij de kust van *Labrador* ontlast, en omtrent zestig mijlen in den omtrek heeft. Het meir *Pertibi*, het meir *Wincktagan*, het meir *Etchelaugon*, en het meir *Papenouagane* en een groot getal andere kleine meirtjens liggen aan den oorſprong van de *Bustard-rivier* ten Noorden van de rivier *St. Laurens*. Daar worden nog veele andere,

dere, welke het onnodig is hier optenoemen, tusfchen de meiren *Huron* en *Ontario* gevonden.

Alle, die ik hier heb opgenoemd, een getal van meer dan twintig uitmaakende, zijn binnen de grenzen van *Canada*, en uit dit bericht zou afgeleid kunnen worden dat de Noordlijke deelen van *Noord-Amerika* door deeze talrijke binnenlandfche zeeën meer water bevatten dan enig ander gedeelte van den aardbol.

In de maand October van het jaar 1768 kwam ik te *Boston* aan, van waar ik op deezen tocht twee jaaren en vijf maanden afwezig was geweest, geduurende welken tijd ik bijna zeven duizend mijlen bereisd had. Van daar vertrok ik, zoo dra ik mijn dagregister en mijne kaarten behoorlijk in het net gebragt had, naar Engeland om van de ontdekkingen, die ik gedaan had, verflag te doen, en dezelve nuttig te doen zijn voor het Rijk. Doch de voortzetting van mijne ontwerpen ter bereiking van die voordeelen is tot heden toe belet geworden door de ongelukkige verdeeldheid, welke tusfchen Groot-Brittannien en de Volkplantingen door hunne onderlinge vijanden is aangeftookt. Wordt de vrede eens weder herfteld, dan twijfele ik niet of de landen, welke ik befchreven heb, zullen eene overvloe-

vloediger bron van rijkdommen voor deeze natie opleveren dan haare Oost- of West-Indische Volkplantingen; en ik zal mij niet alleen verhoogmoedigen, maar ook opregt verheugen het middel geweest te zijn om haar zulk eene voordeelige aanwinning aantewijzen.

Ik kan het bericht van mijne uitgestrekte reizen niet besluiten zonder mijne erkentenis uittedrukken jegens dat weldaadig Opperwezen, dat mij zigtbaarlijk behoed heeft in de gevaaren, die zulk eenen langen tocht onder woeste en onbeschaafde Wilden onvermijdlijk verzeld hebben.

Men beschuldige mij ook niet van hoogmoed of vooringenoomenheid, als ik verklaar dat de beweegredenen, in de Inleiding tot dit werk opgegeeven, de eenigste niet waren, die mij noopten om deeze moeijelijke taak te onderneemen. Mijne oogmerken waren niet geheel bepaald tot de voordeelen, die 'er of voor mij zelven, of voor de burger-maatschappij, tot welke ik behoor, uit konden voortvloeijen; maar daar waren edeler beginzelen, die voornamelijk medewerkten om mij voorttedrijven.

De onbeschaafde staat, zoo met opzigt tot burgerlijke als godsdienstige verbeteringen, in welken zoo veele mijner mede-schepzelen nog blij-

blijven verkeeren, wekte in mijnen boezem eene onweêrſtaanbaare begeerte om de bijna onbekende landen, welke zij bewoonen, te gaan onderzoeken, en om, als een voorbereidende ſtap tot beſchaafder zeden en menschlievender gevoelens, kundigheid te verkrijgen van hunne taal, gewoonten, en beginzelen.

Ik beken dat het gering voordeel, dat al te veele Indiaanſche natieën tot hiertoe van hunne verkeering met die zig Christenen noemen ontvangen hebben, niet zeer ſtrekte om mijne liefdaadige oogmerken aantemoedigen; doch daar egter veele, ſchoon niet alle, enig voordeel zouden kunnen ontvangen van de invoering der Europeaanſche beſchaafdheid en godsdienst, als zij niet ſlegts alleen de dwaalingen en gebreken overnamen, die uit de verdorvenheid en verkeerdheid van deszelfs belijders ongelukkig daarmede verzeld gaan, beſloot ik in mijn oogmerk te volharden.

Ik kon mij nimmer vleijen dat ik in ſtaat zoude wezen dit groot oogmerk alleen ter uitvoer te brengen; doch ik was egter begeerig om, zoo veel in mijn vermogen was, daaraan toetebrengen. Wilde iedereen dit in alle openbaare onderneemingen doen, en met ijver zijn bijzonder

aan-

aandeel leveren, welke verbaazende werken zou men niet al ter uitvoer brengen!

Het is eene waarheid dat de Indiaanen niet zonder enig gevoel van godsdienst zijn, en wel zoo eenen, die bewijst dat zij den grooten Schepper eeren met eenen graad van zuiverheid, onbekend bij volkeren, die grooter gelegenheid hebben om verbeterd te worden; maar hunne godsdienſtige beginzelen zijn verre van zoo onbevlekt te zijn als een geleerd Schrijver die heeft opgegeeven, of van onvermengd te zijn met gevoelens en plegtigheden, die hunne uitneemendheid in dit ſtuk grootlijks verminderen, zoo dat, indien de leerſtellingen van het waar en levendig Christendom onder hen konden ingevoerd worden, zoo zuiver en onbeſmet als het van de lippen van den Godlijken Inſteller vloeide, het zeekerlijk ſtrekken zou om dien bijgeloovigen en afgodiſchen nevel, door welken de redenlijkheid van hunne godsdienſtige ſtellingen verduisterd wordt, optehelderen. Deszelfs zagte en liefdaadige voorſchriften zouden ook toebrengen om hunne onverzoenlijkheid te bevredigen en hunne wilde zeden te beſchaaven, eene allerwenschlijkſte gebeurtenis! en gelukkig zal ik mij achten, als dit werk een middel zal worden om het

pad

pad aantewijzen, langs welk hun heilzaame onderrigtingen kunnen toegebragt worden, en slegts de bekeering, van enige weinige, het gevolg zal wezen.

EINDE VAN DE REIZE.

VAN

VAN DEN

OORSPRONG, DE ZEDEN, GEWOONTEN, GODSDIENST EN TAALEN

DER

INDIAANEN

VAN

NOORD-AMERIKA.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van den oorfprong der Noord-Amerikaanfche Indiaanen.

De vraag, door welke middelen Amerika zijne eerfte bewooners ontvangen hebbe, is zedert den tijd van deszelfs ontdekking door de Europeaanen, het onderwerp van ontallijke nafpeuringen geweest. Zoo ik onderneemen wilde de verfchillende gevoelens en redeneeringen van onderfcheiden fchrijveren, die de pen ter verdediging van hunne gisfingen opgevat hebben, te verzamelen, de optelling zou de paalen, welke ik

mijzelven heb voorgeſchreven, verre te buiten gaan en mij noodzaaken minder omſtandig te zijn omtrent zaaken van grooter aangelegenheid.

Uit de duisterheid, waarmede dit geſchil beneveld is, doordien alle natieën der Indiaanen op dit uitgeſtrekt vast land geheel het gebruik van letteren misſen, en de mondelinge overlevering op eenen afſtand van zoo veele eeuwen zeer onzeeker is, vrees ik dat wij, zelfs na de naauwkeurigſte naſpooringen, niet in ſtaat zullen zijn zulks met enigen grond van zeekerheid te bepaalen. En deeze vrees zal nog verſterkt worden, als men in aanmerking neemt dat het verſchil in de taal, die onder de meeste Indiaanen blijkt onderſcheiden te zijn, ſtrekt om te bewijzen dat deeze bevolking niet uit een bijzonder land is voortgeſproten, maar uit verſcheiden nabuurige landen en in verſchillende tijdperken geſchied is.

De meeste hiſtorieſchrijvers of reizigers, die van de oorſpronglijke bewooners van Amerika gehandeld hebben, koomen in hunne gevoelens omtrent hen niet overeen. Men onderſtelt dat veele der Ouden geweeten hebben niet alleen dat dit gedeelte van den Aardbol beſtond, maar zelfs dat het bewoond was. PLATO heeft in zijn *Timæus* beweerd dat agter het eiland, dat hij *Atlantis* noemt, en dat, volgens zijne beſchrijving,

ving, in den Westlijken Oceaan gelegen was, eene groote menigte andere eilanden lagen, en agter deeze een wijduitgeſtrekt vast land.

OVIEDO, een beroemd Spaansch ſchrijver van eenen veel laateren tijd, heeft geene zwaarigheid gemaakt te verzeekeren dat de *Antilles* de berugte *Hesperides* zijn, van welke de dichters zoo dikwerf melding maaken, die eindlijk wedergegeeven zijn aan de Koningen van Spanje, de afſtammelingen van Koning HESPERUS, die meer dan drie duizend jaaren geleden, geleefd heeft, en naar welken deeze eilanden hunnen naam ontvangen hebben.

Twee andere Spanjaarden, de een Vader GREGORIO GARCIA, een Dominikaaner, de ander Vader JOSEPH D'ACOSTA, een Jeſuit, hebben ook over den oorſprong der Amerikaanen geſchreven.

De eerste, die als Zendeling naar *Mexico* en *Peru* was geweest, tragt uit de overleveringen der Mexicaanen, Peruviaanen en andere, welke hij op de plaatſen zelve had opgedaan, en uit de verſcheidenheid van aart, gewoonten, taalen, en godsdienst, welke men in de verſchillende ſtreeken van de nieuwe waereld waarneemen kan, te bewijzen dat meer dan eene natie aan derzelver bevolking toegebragt heeft.

De tweede, Vader D'ACOSTA, weêrſpreekt

in zijn onderzoek van de middelen, door welke de eerste Indiaanen van Amerika eenen weg naar dat vast land kunnen gevonden hebben, de gevolgtrekkingen van hun, die onderſteld hebben dat zij ter zee op hetzelve gekoomen zijn, omdat geen oud ſchrijver melding gemaakt heeft van het kompas, en beſluit dat het moet bevolkt zijn of door het Noorden van Aſia en Europa, dat aan elkanderen koomt, of door die landen, die Zuidwaarts van de *Straat van Magellaan* liggen. Ook wederlegt hij degeene, die beweerd hebben dat het door de Hebreeërs bevolkt is geworden.

JOHANNES DE LAËT, een Vlaamsch ſchrijver, heeft de gevoelens van deeze Spaanſche Vaders weêrſprooken, gelijk ook van veele andere, die over hetzelfde onderwerp geſchreven hebben. De ſtelling, welke deeze zoekt te bewijzen, is dat Amerika zeekerlijk bevolkt is door de Scythen of Tartaaren, en dat de verhuizing van dit volk kort na de verſtrooijing van NOACHS kleinkinderen voorviel. Hij onderneemt te doen zien dat de Noordlijkſte Amerikaanen meer gelijken niet alleen in de trekken van hun gelaat, maar zelf in hunne geſteldheid en levenswijs, naar de Scythen, Tartaaren, en Samoieden, dan naar enige andere volkeren. Tot wederlegging van GROTIUS, die beweerd heeft dat enige Noorwegenaars naar *Amerika* zijn overgeſtooken over

Groen-

Groenland en over een wijduitgestrekt vast land, zegt hij dat het wel bekend is dat *Groenland* niet ontdekt is geworden voor in het jaar 964, en GOMERA en HERRERA berichten ons dat de *Chichimeques* aan het meir van *Mexico* woonden in het jaar 721. Hij voegt 'er bij dat deeze Wilden, volgens de eenstemmige overlevering der Mexicaanen, die hen uit het bezit van hun land joegen, uit het land gekoomen zijn, dat zedert *Nieuw-Mexico* genoemd is, en van den omtrek van *California*; bijgevolg moet *Noord-Amerika* bewoond geweest zijn, veele jaaren voor dat het enige bewooners uit *Noorwegen* over *Groenland* kon bekoomen.

Het is, merkt hij aan, niet minder zeeker dat de wezenlijke Mexicaanen hun rijk gegrondvest hebben in het jaar 902, na de *Chichimeques*, de *Otomias*, en andere barbaarsche volkeren, die het land om het meir van *Mexico* in bezit genoomen hadden, en van welke elk eene bijzonder eigene taal sprak, te onder gebragt te hebben. De waare Mexicaanen onderstelt men ook gekoomen te zijn uit enige der landen, die bij *California* liggen, en dat zij hunne reis voor het grootste gedeelte te land volvoerd hebben; bijgevolg konden zij niet uit *Noorwegen* koomen.

DE LAËT voegt 'er verder nog bij dat, schoon sommige der bewooneren van *Noord-Amerika*

door het Noord-Westen in dit land kunnen gekoomen zijn, het egter, naardien PLINIUS en enige andere ſchrijvers verhaalen dat op veele der eilanden langs de West-kust van *Afrika*, bijzonderlijk op de *Canariſche* eilanden, enige oude gebouwen gevonden zijn, grootlijks waarſchijnlijk is, omdat zij thans verlaaten zijn, dat de bewooners naar *Amerika* zijn overgeſtooken, zijnde de overtocht noch langduurig noch moeijelijk. Deeze verhuizing moet, volgens de berekening deezer ſchrijveren, meer dan twee duizend jaaren geleden geſchied zijn, op eenen tijd dat de Spanjaarden zeer door de Carthagers ontrust wierden; van welke zij de kundigheid in de zeevaart en ſcheepsbouw verkregen hebbende naar de *Antilles* kunnen overgeſtooken zijn langs de Westlijke eilanden, die juist ter halven weg op hunne reis gelegen waren.

Hij is ook van gedagte dat *Groot-Brittannien*, *Ierland*, en de *Orcadiſche eilanden* zeer gelegen waren om eene diergelijke gisſing voet te geeven. Als een bewijs hiervan brengt hij de volgende plaats bij uit de geſchiedenis van *Wales*, door Doct. DAVID POWEL in het jaar 1170 geſchreven.

Deeze geſchiedſchrijver verhaalt dat MADOC, een der zoonen van Prins OWEN GWYNNITH, een afkeer gekregen hebbende van de burgerlijke

lijke oorlogen, die na den dood van zijnen vader tusſchen zijne broederen ontſtaan waren, verſcheiden ſchepen uitrustede, en dezelve van alles, wat tot eene lange reis vereischt wierd, voorzien hebbende, nieuwe landen westwaarts van Ierland ging opzoeken; daar ontdekte hij zeer vrugtbaare landſtreeken, maar die van inwooners ontbloot waren, waarop hij een gedeelte van zijn volk daar laatende, naar *Groot-Brittannien* wederkeerde, daar hij nieuw volk wierf, dat hij naderhand naar zijne volkplanting overbragt.

Vervolgens keert de Vlaamſche ſchrijver terug naar de Scythen, tusſchen welke en de Amerikaanen hij eene vergelijking maakt. Hij merkt aan dat verſcheiden deezer natieën ten Noorden van de *Caspiſche* zee een zwervend leven leidden, dat, gelijk veele andere van hunne gewoonten, en hunne levenswijs, in veele omſtandigheden, met die der Indiaanen van *Amerika* overeenkwam. En ſchoon de gelijkenis niet volſtrekt juist is, verſchilden egter de verhuizers, zelfs voor dat zij hun eigen land verlieten, van elkanderen, en voerden niet denzelfden naam. Hunne verandering van verblijfplaats had invloed op het overige.

Hij zegt verder dat 'er eene diergelijke gelijkenis beſtaat tusſchen verſcheiden Amerikaanſche

natieën en de Samoieden, die, volgens de Rusſiſche berichten, aan de groote rivier *Oby* gezeten zijn. En het is natuurlijker, dus vervolgt hij, te onderſtellen dat volkplantingen van deeze natieën naar *Amerika* de ijs-zee op hunne ſleden zijn overgereden dan dat de Noorwegers dien geheelen weg, welken GROTIUS hun aangeſtipt heeft, zouden overgereisd wezen.

Deeze ſchrijver maakt nog veele andere aanmerkingen, die even redenlijk zijn en juist voorkoomen; maar hij mengt 'er enige andere onder, die niet zoo wel gegrond zijn.

EMANUEL DE MORAEZ, een Portugees, beweert in zijne geſchiedenis van Brazilie, dat geheel *Amerika* is bevolkt geworden door de Carthagers en Iſraëliten. Als een bewijs van dit voorſtel brengt hij de ontdekkingen bij, welke men weet dat de eerste gemaakt hebben op een grooten afſtand van de kust van *Afrika*. Toen de voortgang van deeze ontdekkingen door den Raad van *Carthago* geſtuit wierd, vervielen zij, die zig toen in de nieuw ontdekte landen bevonden, van alle gemeenſchap met hunne landslieden afgeſneden zijnde, en verſtooken zijnde van veele benodigdheden van het leven, in eenen ſtaat van barbaarschheid. Wat de Iſraëliten belangt, denkt deeze ſchrijver dat 'er niets dan de beſnijdenis ontbreeke om eene volmaakte ge-

gelijkenis tusschen hen en de Braziliaanen te maaken.

VAN HOORN, een geleerde Hollander, heeft insgelijks over dit onderwerp zijne gissingen te boek geslaagen. Hij begint met te verklaaren dat hij het voor onmogelijk aanziet dat *Amerika* voor den zondvloed bevolkt kon wezen, als men den korten tusschentijd in aanmerking neemt, die tusschen de schepping der waereld, en die gedenkwaerdige gebeurtenis verliep. Vervolgens stelt hij als een beginzel vast dat, na den zondvloed, de menschen en andere op land leevende dieren, en ter zee en te land in dat land zijn doorgedrongen, sommige bijgeval, en sommige willens en weetens, dat de vogelen daar al vliegende zijn gekoomen dat zij in staat waren te doen, door op de klippen en eilanden, die in den Oceaan verspreid liggen, te rusten. Verder merkt hij aan dat de wilde dieren eenen vrijen overgang te land zullen hebben kunnen vinden; en dat, zoo wij daar geene paerden of rundvee vinden (waarbij hij de olyphanten, kameelen, rhinocerossen, en veelerleie andere dieren zou hebben kunnen voegen) zulks koomt omdat de natieën, die daar naar toegingen, of derzelver nuttigheid niet kenden, of geene gelegenheid hadden dezelve te onderhouden.

Na verscheiden volkeren, welke andere voor

de waarſchijnlijke eerste bewooners van *Amerika* gehouden hebben, te hebben buitengeſloten, waarvoor hij bondige redenen bijbrengt, onderſtelt hij dat het door het Noorden is begonnen bevolkt te worden, en beweert dat de eerste volkplantingen zig over de land-engte van *Panama*, door de geheele uitgeſtrektheid van het vast land verſpreid hebben.

Hij gelooft dat de eerste grondleggers van de Indiſche volkplantingen Scythen waren; dat de Phoeniciers en Karthagers zig naderhand over den Atlantiſchen Oceaan en de Chineezen over den ſtillen Oceaan in *Amerika* zijn koomen vestigen; en dat 'er van tijd tot tijd andere natieën langs een deezer wegen kunnen aangeland zijn, of wel door ſtorm op de kusten geworpen wezen; naardien wij door de geheele uitgeſtrektheid van dat vast land, zoo in deszelfs Noordlijke als Zuidlijke deelen, ontwijfelbaare tekenen ontmoeten van eene vermenging van de Noordſche natieën met die, welke van andere plaatſen gekoomen zijn; en laatstlijk dat ſommige Jooden en Christenen door diergelijke gebeurtenisſen daar henen kunnen gevoerd zijn, maar dat zulks geſchied moet zijn op eenen tijd dat de geheele nieuwe waereld reeds bevolkt was.

Hij erkent egter met dit alles dat het vraagſtuk zeer moeijelijk opteloſſen is, voor eerst,

zegt

zegt hij, door de onvolmaakte kennis, welke wij hebben van de ſtreeken der waereld aan de Noord- en Zuid-poolen, en ten tweeden door de verwoesting, welke de Spanjaarden, de eerste ontdekkers van de nieuwe waereld, onder de oudſte gedenkſtukken aangeregt hebben, getuige zij de groote dubbele weg tusſchen *Quito* en *Cuzco*, eene onderneeming zoo verbaazende dat de pragtigſte werken, door de Romeinen volbragt, bij dezelve in geene vergelijking koomen.

Hij onderſtelt ook dat 'er nog eene andere verhuizing der Phoeniciers, behalven de eerstgemelde, plaats gehad hebbe, en deeze geſchiedde geduurende eene driejaarige reize door de Tyriſche vloot in dienst van Koning SALOMO. Hij beweert, op gezag van JOSEPHUS, dat de haven, in welke deeze inſcheeping geſchiedde, in de Middellandſche zee gelegen was. De vloot, zegt hij, ging om olyphantstanden, en paauwen naar de West-kust van *Afrika*, daar *Tarſis* is, toen om goud naar *Ophir*, dat *Haité*, of het eiland *Hispaniola* is; en in dit laatste gevoelen wordt hij gerugſteund door COLUMBUS, die, toen hij dat eiland ontdekte, de fornuizen meende te kunnen naſpooren, in welke het goud gezuiverd wierd.

Bij deeze verhuizingen, die voor het Christen tijdperk voorvielen, voegt hij nog veele andere

in

in laateren tijd van verfcheiden volkeren, maar ik zal deeze alle hier niet opnoemen. Ik moet ook kortheidshalven ontallijke fchrijvers over dit onderwerp met ftilzwijgen voorbijgaan, en zal mij alleen vergenoegen met de gevoelens van nog twee of drie andere optegeeven.

De eerste is PIERRE DE CHARLEVOIX, een Franschman, die in de befchrijving zijner reis naar *Noord-Amerika*, welke hij eerst in het jaar 1720 gedaan heeft, de gevoelens van eene menigte verfchillende fchrijvers over dit onderwerp heeft opgegeeven, waarbij hij zijne eigen gisfingen gevoegd heeft, van welke men egter zeer bezwaarlijk een uittrekzel kan geeven, naardien zij zoo doorweeven zijn met de plaatfen, welke hij aangehaald heeft, dat 'er veel aandacht vereischt wordt om dezelve uit malkanderen te houden.

Hij fchijnt toeteftemmen dat *Amerika* zijne eerste bewooneren van *Tartarye* en *Hyrcania* konne ontvangen hebben. Dit bevestigt hij door optemerken dat de leeuwen en tijgers, die in *Amerika* gevonden worden, uit deeze landen moeten gekoomen zijn (*a*), welker overgang een

(*a*) Daar worden geene eigenlijke leeuwen en tygers in Amerika gevonden. VERTAALER.

een bewijs oplevert dat de twee halfronden ten Noorden van *Asia* aan malkanderen gehecht zijn. Vervolgens versterkt hij dit bewijs door eene geschiedenis, welke hij zegt dikwerf door Vader GROLLON, een Franschen Jesuit, als eene ontwijfelbaare zaak te hebben hooren verhaalen.

Deeze Vader, enigen tijd als Zendeling in *Nieuw-Frankryk* gediend hebbende, ging met datzelfde oogmerk naar *China.* Op eenen zekeren dag in *Tartarye* reizende, ontmoette hij eene Huronsche vrouw, welke hij te vooren in *Kanada* gekend had. Hij vroeg haar door welk toeval zij in een land gekoomen was, dat zoo verre van haar vaderland gelegen was. Zij andwoordde dat zij, in den oorlog gevangen genoomen zijnde, van de eene natie tot de andere gebragt was, tot dat zij eindlijk gekoomen was ter plaatse daar zij zig toen bevond.

De Heer CHARLEVOIX voegt 'er vervolgens bij dat men hem verzeekerd heeft dat een ander Jesuit, bij zijne wederkomst uit *China*, door *Nantz* trekkende, eene diergelijke zaak van eene Spaansche vrouw van *Florida* verhaald had. Zij was ook door zekere Indiaanen gevangen genoomen, en aan andere van een verder afgelegen land overgegeeven, en door deeze wederom aan eene andere natie, tot dat zij dus van land tot land gegaan en door streeken getrokken zijnde, daar het

het zeer koud was, zig eindlijk in *Tartarye* bevonden had. Hier was zij met eenen Tartaar getrouwd, die de overweldigers naar *China* gevolgd was, daar zij toen gezeten was.

Hij vermindert egter de waarſchijnlijkheid deezer geſchiedenisſen door te erkennen dat zij, die het verst naar het Oosten van *Aſia* gezeild zijn, door de kust van *Jesſo* of *Kamſchatka* te volgen, beweerd hebben dat zij het uiterst eind van dat vast land ontdekt hadden, en daaruit beſloten hebben dat 'er met geene mogelijkheid eene gemeenſchap over land zijn kon: Maar hij voegt 'er bij dat FRANS GUELLA, een Spanjaard, gezegd wordt beweerd te hebben dat deeze ſcheiding niet meer is dan eene ſtraat, omtrent honderd mijlen breed, en dat enige reizen door de Japaneezen zedert korten tijd ondernoomen, reden geeven om te denken dat deeze ſtraat ſlegts eene baai is, boven welke een overgang te land is.

Hij gaat voort met aantemerken dat, ſchoon 'er weinige wilde dieren in Noord-Amerika gevonden worden, uitgezonderd eene ſoort van tygers zonder vlakken, die in het land der Irokeezen gevonden wordt, 'er egter omtrent de keerkringen leeuwen en waare tygers zijn, die des niettegenſtaande van *Hyrcanie* en *Tartarye* kunnen gekoomen zijn; want naardien zij meer Zuidwaarts trekkende, luchtſtreeken vonden, die

meer

meer overeenkomstig met hunnen aaart zijn, hebben zij met den tijd de Noordlijke streeken verlaaten.

'Hij haalt SOLINUS en PLINIUS aan om te bewijzen dat de Scythische Antropophagi weleer eene groote uitgestrektheid lands ontvolkt hebben, tot het voorgebergte *Tabin* toe, gelijk ook eenen schrijver van laateren tijd MARCO PAULO, eenen Venetiaan, die ons, zegt hij, verhaalt dat 'er, ten Noord-Oosten van *China* en *Tartarye*, uitgestrekte onbewoonde landen zijn, die genoegzaam zijn om de gissingen omtrent de verhuizing van een groot getal Scythen naar Amerika te bevestigen.

Hij voegt hier nog bij dat wij bij de Ouden de naamen van enige deezer volkeren vinden. PLINIUS spreekt van de *Tabianen*; SOLINUS maakt gewag van de *Apulejers*, die tot nabuuren de *Massageten* hadden, welke PLINIUS ons verzeekert dat zedert geheel verdweenen zijn. AMMIANUS MARCELLINUS zegt ons uitdruklijk dat de vrees voor de Antropophagen veele inwooneren van deeze landen noodzaakte elders eene schuilplaats te zoeken. Uit alle deeze getuigenissen besluit CHARLEVOIX dat 'er ten minsten reden is om te gissen dat meer dan eene natie in Amerika van eene Scythische of Tartaarsche afkomst zij.

Hij

Hij eindigt zijne aanmerkingen op de ſchrijvers, welke hij aangehaald heeft met de volgende redeneering: Het ſchijnt mij toe dat dit geſchil tot de twee volgende punten kan gebragt worden; 1. hoe de nieuwe waereld bevolkt mag geworden zijn; 2. door welk volk en door welke middelen zij bevolkt zij geworden.

Niets kan, volgens hem, gemaklijker beandwoord worden dan de eerſte vraag. Amerika kan bevolkt geworden zijn gelijk de drie andere waerelddeelen bevolkt zijn. Men heeft hiertegens, veele zwaarigheden geopperd, welke men voor onoplosbaar gehouden heeft, doch die verre zijn van zulks te wezen. De bewooners van beiden de halfronden zijn voorzeeker afſtammelingen van denzelfden vader; de algemeene vader van het menschlijk geſlacht ontving een uitdruklijk bevel van God om de geheele waereld te bevolken, en volgens dat bevel is zij bevolkt geworden.

Om dit te weeg te brengen was het nodig alle zwaarigheden te boven te koomen, die in den weg ſtonden, en deeze zijn dan ook overwonnen. Waren deeze moeijelijkheden grooter met opzigt tot het bevolken van de uiteinden van Aſia, Afrika en Europa, of om menſchen op de eilanden overtebrengen, die op eenen aanmerklijken afſtand van deeze landen liggen, dan om

in

in Amerika overtegaan? voorzeeker niet. De scheepvaart, die in de laatste drie of vier eeuwen tot zulk eene groote volmaaktheid gebragt is, is misschien nog verder geweest in die oude tijden dan huiden ten dage. Wie kan denken dat Noach en zijne onmiddelijke afstammelingen minder van die konst verstonden dan wij? Dat de bouwer en stuurman van het grootste schip dat immer gemaakt is, èen schip, dat gebouwd was om eenen onbegrensden Oceaan overtevaaren, en dat zoo veele banken en klippen te mijden had, van die konst onkundig zoude geweest zijn, of haar niet geleerd zoude hebben aan diegeenen van zijne afstammelingen, die hem overleefden, en door wier middel hij het bevel van God moest ter uitvoer brengen; wie kan denken, zeg ik, dat hij hun de konst niet zoude medegedeeld hebben van eenen Oceaan te bevaaren, die niet alleen stiller en bedaarder, maar boven dien binnen zijne oude grenspaalen beperkt was?

Als men dit toegeeft, hoe gemaklijk is het dan om, behalven, den overtocht te land, van welken wij reeds gesprooken hebben, van de kust van Afrika naar *Brazilie*, van de *Kanarische* naar de *Westersche* eilanden en van daar naar de *Antilles* overtesteeken? Van de Britsche eilanden of de Kust van Frankryk naar *Newfoundland* is de overtocht noch lang, noch moeielijk;

lijk ; hetzelfde mag ik zeggen van dien van China naar Japan , of de Phillippynſche eilanden naar de Marianes eilanden , en van daar naar Mexico.

Daar zijn eilanden, die op eenen aanmerklijken afſtand van het vaste land van Aſia liggen, waarop wij niet verwonderd geweest zijn inwooneren te vinden, waarom zouden wij ons dan verwonderen menſchen in Amerika te vinden? Ook kan men niet denken dat de kleinzoonen van Noach, toen zij verpligt waren van elkanderen te ſcheiden en zig, overeenkomſtig Gods bevel, over de gantſche aarde te verſpreiden, het volſtrekt onmogelijk zouden gevonden hebben om bijna de helft van dezelve te bevolken.

Ik heb omſlagtiger geweest in mijne uittrekzels uit deezen ſchrijver dan ik eerst voorneemens was, omdat zijne redenen bondig en veele zijner aanmerkingen juist ſchijnen. Hiervan moet ik egter de verhaalen van de Huronſche en Floridaſche vrouwen uitzonderen, welke ik, naar mij voorkoomt, wel voor fabelachtig mag verklaaren. Ik zal ſlegts, om mijnen leezeren een beknopter denkbeeld van de verhandeling van CHARLEVOIX te geeven, aanſtippen, hoedanig hij wil dat men te werk zal gaan om agter de waarheid te koomen, welke wij zoeken.

De eenigſte wijze, waarop dit geſchieden kan, zegt

zegt hij, is door de taalen der Amerikaanen met die der verschillende natieën, van welke wij onderstellen kunnen dat zij door verhuizing afkomstig zijn, te vergelijken. Als wij de eerste vergelijken met die woorden, welke als oorspronglijke woorden beschouwd worden, zal zulks ons misschien tot de eene of andere gelukkige ontdekking brengen; en deeze wijze van tot den oorsprong van natieën opteklimmen, die verre de minste aan twijfelachtigheden onderworpen is, is niet zoo moeielijk als men zig verbeelden zoude. Wij hebben reizigers en zendelingen gehad, en hebben 'er nog, die alle de taalen geleerd hebben, welke in alle de gewesten der nieuwe waereld gesprooken worden; het zou slegts nodig zijn eene verzameling van hunne spraakkonsten en woordenboeken te maaken, en die met de doode en leevende taalen van de oude waereld te vergelijken, die voor oorspronglijk doorgaan, en dan zou men de gelijkheid gemaklijk kunnen opspeuren. Zelfs de verschillende tongvallen behouden, ondanks de veranderingen, die zij ondergaan hebben, nog genoeg van de moeder-taal om hierin aanmerklijk licht te verschaffen.

Indien men de zeden, gewoonten, godsdienst en overleveringen van de Amerikaanen wilde onderzoeken, om door dat middel derzelver oor-

ſprong te ontdekken, zou men zig, denkt hij, bedriegen. Een onderzoek van dien aart is, merkt hij aan, ſlegts geſchikt om een valsch licht te geeven, dat ons eerder zal verblinden, en ons van den regten weg brengen, dan ons met zeekerheid tot het voorgeſteld doel geleiden.

De oude overleveringen worden uit het geheugen uitgewischt van hun, welke die hulpmiddelen niet hebben, of zedert eeuwen gemist hebben, die vereischt worden om dezelve in gedagtenis te bewaaren. En in deezen toeſtand is volkoomen het halve deel van de waereld. Nieuwe gebeurtenisſen en nieuwe omſtandigheden doen nieuwe overleveringen ontſtaan, die de voorige uitwisſchen en zelve op haare beurt uitgewischt worden. Als 'er eene of twee eeuwen verloopen zijn, blijven 'er geene ſpooren meer over van de eerste overleveringen en dus worden wij in eenen ſtaat van onzeekerheid ingewikkeld.

Hij beſluit, onder veele andere, met de volgende aanmerkingen. Onvoorziene toevallen, orkaanen en ſchipbreuken hebben zeekerlijk medegewerkt om alle bewoonbaare deelen der aarde te bevolken; en moeten wij ons dan verwonderen, als wij zekere gelijkenisſen in perſoonen en zeden zien tusſchen natieën, die verst van elkanderen afgelegen zijn, daar wij zulke groote verſchillen vinden tusſchen die, welke

aan

aan elkanderen grenzen? Naardien ons historiſche gedenkſtukken ontbreeken, is 'er niets, ik herhaal het, dan eene kennis van de oorſpronglijke taalen die in ſtaat is om over deeze wolken van ondoordringbaare duisternis enig licht te verſpreiden.

Door zulk een onderzoek zouden wij ten minſten te weeten, koomen welke, onder dat ontzagchelijk getal verſchillende natieën, die Amerika bewoonen en zoo veel in taal van de andere verſchillen, woorden gebruiken, die geheel verſchillende zijn van die der Oude Waereld en welke bij gevolg gerekend moeten worden in de vroegſte tijden naar Amerika overgegaan te zijn, en welke diegeene zijn, die, door de overeenkomst van hunne taalen met die, welke thans in de drie andere waereld-deelen in gebruik zijn, reden geeven om te denken dat haare verhuizing van laateren tijd is en dat zij moet toegeſchreven worden aan ſchipbreuken of aan toevalligheden gelijk die, van welke in den loop deezer verhandeling is gewag gemaakt.

Ik zal hier ſlegts het gevoelen van nog eenen ſchrijver bijbrengen, eer ik mijne eigen gedagten over dit onderwerp voordraag en dat is van J. ADAIR, Schildkn. die veertig jaaren onder de Indiaanen gewoond en derzelver historie in het jaar 1772 uitgegeeven heeft. Deeze ſchrijver heeft

in zijne geleerde en ſyſthematiſche hiſtorie der natieën, welke de Westlijke deelen der Zuidlijkſte Amerikaanſche volkplantingen bewoonen, zonder aarſelen beweerd dat de oorſpronglijke bewooners van Amerika van de Iſraëliten afſtammen, of van toen zij eene zee-mogendheid uitmaakten, of kort na hunne algemeene gevangenis.

Deeze afſtamming tragt hij te bewijzen uit hunne godsdienſtige plegtigheden, uit hunne burgerlijke en krijgs-gewoonten, uit hunne huwelijks- en begravenis-plegtigheden, uit hunne zeden, taalen, overleveringen en uit eene menigte andere bijzonderheden. Hij is hiervan zoo ſterk overtuigd, dat hij zig verbeeldt in elke eene volkoomen en onbetwistbaare overeenkomst te vinden. Ik zal mij niet ophouden hem in alle dezelve te volgen, en zal daarom ſlegts enige weinige uittrekzels geeven om te toonen op welken grond hij zijne onderſtellingen bouwt, en in hoe verre hij hieromtrent geloof mag verdienen.

Hij begint met aantemerken dat, ſchoon ſommige geſteld hebben dat de Amerikaanen van de Chineezen afſtammen, egter noch hun godsdienst, wetten, noch gewoonten in het minst naar die der Chineezen gelijken, hetgeen genoegzaam bewijst dat zij van deezen Stam niet zijn. Daarenboven, naardien onze beste ſchepen nu bijna een

een half jaar werk hebben om naar *China* te zeilen (hier herinnert zig onze schrijver niet dat dit van eene hooge Noorder-Breedte is door de linie en dan weder terug verre ten Noorden van dezelve en niet regtstreeks dwarsch over den Stillen Oceaan, slegts honderd en elf graaden verre,) of van *China* naar *Europa*, is het zeer onwaarschijnlijk dat zij zulke gevaarlijke ontdekkingen zouden onderneemen met hunne onderstelde kleine vaartuigen, tegens snelle stroomen en in ongezonde passaat-winden.

Hij merkt wijders aan dat dit nog te onwaarschijnlijker is omdat 'er reden is om te denken dat deeze natie het gebruik van den zeilsteen niet kende om haare koers te bestieren. *China*, zegt hij, is omtrent agt duizend mijlen van het vaste land van Amerika afgelegen, dat twee maalen zoo verre is als over den Atlantischen Oceaan, en 'er is geen oude schrijver die van hunne kennis in de zee-vaart of zelfs van enige neiging tot dezelve spreekt, behalven van kleine reizen langs de kusten. Ook waaien de winden met weinig verandering van het Oosten naar het Westen binnen de Noorder en Zuider Breedten van dertig graaden en daar omtrent, en dus konden deeze winden hen niet naar de Amerikaansche kusten drijven, alzoo zij regt in eene strijdige rigting met die koerts liggen.

 Men

Men kon ook, volgens de redeneering van deezen ſchrijver, niet naar Amerika zeilen uit het Noorden over *Tartarye* of oud *Scythie;* deeze landen konden, volgens hunne ligging, nooit eene zee-mogendheid geweest zijn, of nooit worden; en het is volſtrekt ondoenlijk, zegt hij, uit dat gedeelte van de waereld ter zee naar Amerika te gaan. Daarenboven zijn de overgebleven ſpooren van hunne godsdienſtige plegtigheden en burgerlijke en krijgs-gewoonten geheel het tegengeſtelde van dezelfde ſpooren bij de oude Scythen. Zelfs in de gemaatigde Noordlijke luchtſtreeken is niet de minſte voetſtap te zien van enig oud ſtatig gebouw of van enige ſterk bevolkte volkplantingen, gelijk men zegt dat nog overig zijn in de minder gezonde ſtreeken van *Peru* en *Mexico.* En verſcheiden der Indiſche natieën verzeekeren ons dat zij de *Misſisſippi* overvoeren, alvorens zij hunne tegenswoordige Noordlijke volkplantingen vormden, hetwelk, met de voorige bewijzen vergeleken, naar zijne gevolgtrekking, genoeg is om het zwak gevoelen dat de natuurlijke inboorlingen van Amerika van de Tartaaren of oude Scythen zouden afſtammen, geheel omverre te werpen.

De redenen, welke de Heer ADAIR geeft voor de onderſtelling dat de Amerikaanen van de Jooden afſtammen, zijn de volgende.

1. Om-

1. Omdat zij in Stammen verdeeld zijn en Hoofden over zig hebben, gelijk de Israëliten hadden.

2. Omdat, gelijk de Hebreeuwsche natie door een gestreng stand houdend godlijk gebod, bevoolen was, te Jerusalem, Jehovah, den waarachtigen leevenden God te dienen, de Indiaanen ook zoo doen, hem noemende *Yohewah.* De oude Heidenen dienden, voegt hij 'er bij, gelijk bekend is, eene menigte Goden; maar de Indiaanen bewijzen hunnen godsdienstigen eerbied aan den grooten, weldaadigen, opperste, heiligen Geest des Vuurs, die, gelijk zij denken, boven de wolken woont en ook op aarde bij onbevlekte menschen. Zij bidden geene beelden aan, noch dooden, noch de hemel-lichten, noch kwaade geesten, noch enig geschapen wezen hoegenaamd.

3. Omdat de Indiaanen, volgens de theocratie of de gods-regeering van Israël, de godheid voor het onmiddelijk hoofd van hunnen staat houden.

4. Omdat, gelijk de Jooden aan de bestiering van Engelen geloofden, de Indiaanen ook gelooven dat de hooge hemelstreeken door goede geesten bewoond worden.

5. Omdat de Indiaansche taal en tongvallen dezelfde eigenschap en aart van de Hebreeuwsche schijnen te hebben, zijnde hunne woorden en spreuken kragtig, beknopt, verheven, wellui-

dende en ſtout en dikwijls en in letters en in betekenis gelijk aan de Hebreeuwſche taal.

6. Omdat zij den tijd op de wijze der Hebreeuwen rekenen.

7. Omdat zij, overeenkomſtig met of naar de wijze van de Jooden, hunne propheeten, hoogepriesters en andere godsdienſtige orden hebben.

8. Omdat hunne feesten, vasten en godsdienſtige plegtigheden eene groote overeenkomst hebben met die der Hebreeuwen.

9. Omdat de Indiaanen, alvorens ten oorlog te trekken, veele voorbereidende plegtigheden van reiniging en vasten hebben, gelijk van de Iſraëliten beſchreven ſtaat.

10. Omdat de Indiaanen dezelfde ſmaak voor verſierzelen, en dezelfde ſoort van verſierzelen hebben als de Hebreeuwen hadden.

Deeze en meer andere bewijzen van gelijken aart brengt de Heer ADAIR bij, om zijn begunſtigd ſtelzel te onderſchraagen; doch ik zou denken, dat, zoo de Indiaanen indedaad van de Hebreeuwen afkomſtig zijn, onder hunne godsdienſtige plegtigheden, op welke hij zijne onderſtelling voornamelijk ſchijnt te bouwen, de voornaamſte, die der beſnijdenis namelijk, nooit in onbruik zoude geraakt en het geheugen zelf 'er van uitgewischt zijn.

Zoo veele en zoo onderſcheiden zijn de gevoe-

voelens dergeene, welke tot hier toe over dit onderwerp geschreven hebben! Ik zal egter niet tragten die overeentebrengen, of het gebrekkige van dezelve aantetoonen, maar voortgaan met mijn eigen gevoelen omtrent den oorsprong der Amerikaanen voortedraagen, dat gegrond is op gevolgtrekkingen uit de redenlijkste bewijzen van de schrijvers, welke ik aangehaald heb, getrokken en uit mijne eigen waarneemingen; derzelver juistheid zal ik aan het oordeel van mijne leezeren onderwerpen.

Om mijne gissingen omtrent dit stuk te beter te doen volgen is het nodig eerst den afstand tusschen *Amerika*, en die deelen der bewoonbaare waereld, welke 'er naast bij liggen, te onderzoeken.

Het vast land van *Amerika* schijnt, voor zoo verre wij kunnen oordeelen uit alle de nafpeuringen, die omtrent de poolen gedaan zijn, geheel van de andere deelen der waereld afgescheiden te zijn. Het gedeelte van *Europa* dat 'er het naast bij koomt, is de kust van *Groenland*, liggende op omtrent zeventig graaden Noorder Breedte, en dat zig uitstrekt tot nog geene twaalf graaden van de kust van *Labrador*, die op den Noord-Oostlijken rand van dit vast land gelegen is. De kust van *Guinea* is het naast bij liggend gedeelte van *Afrika*, dat omtrent agttien hon-

honderd en zestig Engelſche mijlen Noord-Oost van *Brazilie* ligt. De Oostlijkſte kust van *Aſia*, die zig tot de zee van *Korea* ten Noorden van *China* uitſtrekt, ſteekt Noord-Oostwaarts uit door Oostlijk *Tartarye* en *Kamſchatka* naar *Siberie*, op omtrent zestig graaden Noorder Breedte, naar welke de Westlijke kusten van *Amerika*, van *California* tot de Straat van *Annian*, zig bijna Noord-Westlijk uitſtrekken, en op omtrent zes en veertig graaden van dezelfde Breedte liggen.'

Of het vaste land van *Amerika* nog verder Noordwaarts ſtrekke dan deeze Straaten, en aan het Oostlijk gedeelte van Aſia vast zij, gelijk beweerd is door ſommige van de ſchrijvers, die ik aangehaald heb, dan of de landen, die tusſchen beiden ontdekt zijn, ſlegts een archipel van eilanden zijn, die zig naar het tegen overliggend vast land uitſtrekken, is nog met geene zeekerheid bepaald (*a*). Naar-

(*a*) Thans is men, zedert de ontdekkingen van den Heer COOK, zeeker dat *Aſia* en *Amerika* niet aan elkanderen vast zijn, maar geſcheiden zijn door eene zee, waarin eene reeks eilanden ligt, die niet verre van elkanderen gelegen zijn, waarom de overgang van de kust van *Aſia* naar *Amerika* door kleine vaartuigen gemaklijk langs dien weg heeft kunnen geſchieden. VERTAALER.

Naardien het egter zeeker is dat 'er veele aanmerklijke eilanden tusschen de uit-einden van Asia en Amerika liggen, namelijk, *Japan*, *Yeso* of *Jedso*, *Gamas-land*, *Behrings-eiland*, en verscheiden andere door TSCHIRIKOW ontdekt, en naardien 'er, buiten deeze, van de vijftig graaden Noorder Breedte af een groep eilanden is, die zig tot *Siberie* uitstrekken, is het uit derzelver nabijheid aan *Amerika* waarschijnlijk dat dat waereld-deel zijne eerste bewooneren van deeze ontvangen hebbe.

Dit besluit is het redenlijkst dat ik in staat ben te trekken, in onderstelling dat 'er, zedert de natuurlijke inwooneren zig op dit vast land nedergezet hebben, geene buitengewoone of schielijke verandering in de ligging of oppervlakte van hetzelve heeft plaats gehad door overstroomingen, aardbeevingen of de eene of andere omwenteling van den aardbol, die ons onbekend zijn.

Mij schijnt het ten hoogsten onwaarschijnlijk toe dat het van verschillende kanten bevolkt zoude zijn over den Oceaan, gelijk andere beweerd hebben. De kleinheid der schepen, van welke men in deeze oude tijden gebruik maakte en het ontbeeren van het kompas, laaten ons niet toe te onderstellen dat enig zeevaarend volk het uit vrije keuze gewaagd zoude hebben den grondloozen Oceaan overtesteeken om afgelegen lan-

den

den opțezoeken. Ware dit egter ondernoomen geweest, of was *Amerika* eerst toevallig bevolkt geworden door ſchepen, met menſchen van beiden kunnen, die door ſterke Oostlijke winden over den Atlantiſchen Oceaan gedreven waren, dan moesten deeze volkplantelingen enige ſpooren overgehouden hebben van de taal van het land, uit hetwelk zij verhuisd waren, en dit zou zedert deszelfs ontdekking door de Europeaanen reeds uitgevonden zijn geweest. Het koomt ook zeer zonderling voor dat 'er verſcheiden zulke toevallige verhuizingen, gelijk die door ſommige onderſteld worden, zouden hebben plaats gehad (*a*).

Over

(*a*) Deeze gevolgtrekkingen van den Schrijver koomen mij voor geenzints beſlisſende te zijn; en ik acht het niet onwaarſchijnlijk dat 'er, het zij door ſtorm, het zij opzetlijk (hoe gewaagd dan de onderneeming ook zonder kompas ware) menſchen van het Noord-Westen van Europa naar *Amerika* zijn overgeſtooken. Indien het eiland *Atlantis*, gelijk men onderſtelt, in den Oceaan buiten de Straat van *Gibraltar* gelegen, en zig verre in dien Oceaan uitgeſtrekt heeft; is het mede niet onwaarſchijnlijk dat van daar menſchen naar *Amerika* langs de tusſchenliggende eilanden zijn overgeſtooken; dit tijdperk is te lang voorleden dan dat men van deeze verhuizing nog

Over het geheel, ben ik, na de scherpste nasporingen en de rijpste overdenkingen, van gedagten dat *Amerika* zijne eerste bewooneren uit het Noord-Oosten ontvangen heeft, langs den zoo even genoemden grooten archipel, en uit dit gedeelte alleen. Maar dit kan op verschillende tijden en uit verschillende gedeelten geschied zijn; uit *Tartarye*, *China*, *Japan*, of *Kamschatka*, welker inwooneren naar elkanderen gelijken in kleur, in trekken en in gestalte, en die, voor dat sommige deezer volkeren kennis van konsten en weetenschappen gekregen hebben, misschien ook overeenkomst met malkanderen gehad hebben in zeden, gewoonten, godsdienst en taalen.

Het eenigst verschil tusschen de Chineesche natie en de Tartaaren bestaat in den beschaafden staat van deeze en den onbeschaafden toestand van de andere. De eerste is een handeldrijvend volk geworden en woont in huizen, die tot regelmaatige steden en vlekken gebouwd zijn; de laatste woonen meest onder tenten en zwerven in verschillende horden rond, zonder eene vaste verblijf-

nog spooren in *Amerika* zoude hebben kunnen vinden, daar zelfs onze historiesche bescheiden omtrent dat eiland zoo gering zijn. VERTAALER.

blijfplaats te hebben. Ook kunnen de lange en bloedige oorlogen, waarin deeze twee natieën zijn ingewikkeld geweest, hunne erflijke gelijkenis niet uitroeijen. Het tegenswoordig geslacht des Chineefchen Keizers is van Tartaarfche afkomst; en zoo zij niet begreepen dat 'er een ander recht ware dan dat van verovering, zou een zoo talrijk volk naauwlijks stil blijven onder de regeering van vreemdelingen.

Het is zeer baarblijklijk dat fommige van de zeden en gewoonten der Amerikaanfche Indiaanen naar die der Tartaaren gelijken; en ik twijfel niet of het zal, op den eenen of andere toekoomenden tijd, die zelfs niet verre af is, tot zeekerheid gebragt worden dat, geduurende enige der oorlogen tusfchen de Tartaaren en Chineezen, een gedeelte der bewooneren van de Noordlijke gewesten uit hun geboorte-land verjaagd, op enige der voornoemde eilanden de vlugt namen, en van daar naar Amerika doordrongen. Elke natie kon ondertusfchen op onderfcheiden tijden overwinnende zijn en de overwonnen beurtelings voor hunne overwinnaars vlugten; en van daar zou de gelijkenis van de Indiaanen naar al dat volk ontftaan kunnen zijn, gelijk ook die haat, welke tusfchen zoo veele hunner Stammen plaats heeft.

Het koomt mij voor dat 'er eene duidlijke gelij-

lijkenis tusschen de Indiaanen en Chineezen zigtbaar is in die bijzondere gewoonte van het hair te scheeren, of uit te plukken en slegts een klein bosjen op de kruin van het hoofd overtelaaten. Deeze gewoonte zegt men dat bevoolen is door de Tartaarsche Keizers bij hunne komst tot den troon van China, en het is bij gevolg een verder bewijs dat deeze gewoonte bij de Tartaaren in gebruik was, aan welken, zoo wel als aan de Chineezen, de Amerikaanen haar kunnen verschuldigd zijn.

Daar zijn ook veele woorden en bij de Chineezen en bij de Indiaanen in gebruik, die naar elkanderen gelijken, niet alleen in klank, maar zelfs in betekenis. De Chineezen noemen eenen slaaf *Shungo* en de *Naudowessie* - Indiaanen, welker taal minst verbasterd is, omdat zij minst met de Europeaanen gemeenschap houden, noemen eenen hond *Shungush.* De eerste noemen eene soort van hunne thee *Shousong*; de laatste noemen hunne tabak *Shousassau.* Veele andere woorden, die de Indiaanen gebruiken, vervatten de lettergreepen *che*, *chau* en *chu* naar den tongval der Chineezen.

Daar zou waarschijnlijk eene diergelijke overeenkomst tusschen de taal der Tartaaren en die der oorspronglijke Amerikaanen gevonden worden, zoo wij zoo wel met dezelve bekend waren

O als

als wij, door de gemeenſchap, welke de koophandel geeft, met die der Chineezen bekend zijn.

In deeze gisſingen word ik bevestigd door de berichten over *Kamſchatka*, enige jaaren geleden, op last van de Keizerin van Rusland, in het licht gegeeven, welker ſchrijver zegt dat de zee, die dat Schier-eiland van Amerika ſcheidt, vol eilanden is en dat de afſtand tusſchen *Tſchukotskoi-Noſs*, een voorgebergte aan het Oostlijk eind van dat land, en de kust van Amerika niet grooter is dan derdehalven graad van eenen grooten cirkel. Hij zegt verder dat 'er de grootste reden is om te denken dat Aſia en Amerika weleer aan deeze plaats aan elkanderen vast waren, naardien de kusten van beiden de waerelddeelen tot kaapen en baaien ſchijnen afgebrooken te zijn, die met elkanderen overeenkoomen, te meer omdat de bewooners van beiden, in deeze gedeelten, in perſoon, kledij, gewoonten en wijze van zig te voeden naar elkanderen gelijken. Hunne taal ſchijnt, zegt hij, wel is waar, niet dezelfde te zijn; maar het is ook waar dat de inwooners van elke ſtreek in *Kamſchatka* eene taal ſpreeken, even zoo zeer van elkanderen verſchillende als van die, welke op de kust aan de overzijde geſprooken wordt. Deeze aanmerkingen, bij welke hij nog voegt dat de booten van

de

de bewooners der beiden kusten even eens van maakzel zijn, en dat de inboorlingen van dit gedeelte van *Amerika* in het geheel geene wijn en tabak kennen, hetgeen hij als een bewijs aanziet dat zij tot nog toe geene gemeenschap met de inboorlingen van *Europa* gehad hebben; behelzen, zegt hij, weinig minder dan een volkoomen betoog dat Amerika uit dit gedeelte van Asia bevolkt is geworden.

De grenzen van dit mijn werk laaten mij niet toe langer op dit onderwerp stil te staan, of meer bewijzen optetellen om mijne stelling te ondersteunen. Ik ben egter zoo volkoomen overtuigd van derzelver zeekerheid, en ik ben zoo verlangende geweest om alle getuigenissen te bekoomen, welke kunnen aangevoerd worden om haar nog sterker waarschijnlijkheid bijtezetten, dat ik eens een gezelschap van Heeren, die veel werk van zulke nasspeuringen maakten en welken ik mijne gedagten omtrent dit stuk had medegedeeld; de aanbieding deed dat ik, zoo zij mij van het nodige verzorgen wilden, eene reis onderneemen zoude door de Noord-Oostlijke deelen van *Europa* en *Asia* naar de binnenlanden van *Amerika* en van daar naar *Engeland*, terwijl ik, op mijne reis, alle waarneemingen zoude doen zoo omtrent de taal als de zeden van de volkeren, met welke ik verkeeren zoude, die zouden kunnen

ſtrekken om de ſtelling, die ik hier opgegeeven heb, optehelderen, en de nieuwsgierigheid der geleerde en onderzoeklievende te voldoen; dan naardien men oordeelde dat zulk eene onderneeming eerder door de natie dan door bijzondere perſoonen behoorde bekostigd te worden, wierd zij niet ter uitvoer gebragt.

Het ſtrekt mij tot groot genoegen zedert ik de voorgemelde beſluiten heb opgemaakt te bevinden dat zij ſtrooken met het gevoelen van dien grooten en geleerden hiſtorieſchrijver Doctor ROBERTSON, en, ſchoon ik met hem inſtemme dat het onderzoek, uit zijnen aart, zoo duister en ingewikkeld is, dat de gisſingen, welke ik gemaakt heb, ſlegts als gisſingen en niet als onbetwistbaare gevolgtrekkingen beſchouwd kunnen worden, hebben zij egter eenen grooteren graad van waarſchijnlijkheid dan de onderſtellingen van hun, die beweeren dat dit vast land van eenen anderen kant is bevolkt geworden.

Eene van des Heeren ROBERTSONS aanhaalingen uit de Dagverhaalen van BEHRING en TSCHIRIKOW, die, omtrent het jaar 1741, van *Kamſchatka* zeilden om de Nieuwe Waereld optezoeken, ſchijnt mijne ſtelling veel kragt bijtezetten: „ Deeze bevelhebbers, hunnen tocht „ Oostwaarts voortgezet hebbende, ontdekten „ land, dat hun toeſcheen een gedeelte van het

„ vaste

„ vaste land van Amerika te zijn en, volgens
„ hunne waarneemingen, schijnt het weinige
„ graaden van de Noord-West kust van *Cali-*
„ *fornia* te liggen. Daar hadden zij enigen
„ omgang met de inwooneren, die hun toe-
„ scheenen naar de Noord-Amerikaanen te ge-
„ lijken; zij booden den Russen de *Calumet*, of
„ Vréde-pijp aan, die een zinnebeeld van vriend-
„ schap is, 't welk bij het volk van Noord-
„ Amerika algemeen in gebruik is en eene wille-
„ keurig aangenoomen gewoonte, die hun bij-
„ zonder eigen is."

Deeze onvergelijklijke schrijver redeneert ook zelf tot staaving van zijne stelling, met veel oordeel en op eene bijna voldingende wijze. Hij zegt: „ Wij mogen in dit onderzoek als een
„ zeeker beginzel vaststellen dat Amerika niet
„ bevolkt is door eene natie van de Oude Wae-
„ reld, die groote vorderingen in beschaaving
„ gemaakt had. De bewooners van de Nieuwe
„ Waereld waren in eenen zoo ruuwen staat van
„ maatschappij, dat zij zelfs niet bekend waren
„ met de konsten, die de eerste proeven van
„ menschlijke schranderheid zijn in haare eerste
„ schreden tot verbetering. Zelfs de beschaafd-
„ ste natieën van *Amerika* kenden veele van die
„ eenvoudige uitvindingen niet, die in andere
„ deelen van de waereld bijna gelijktijdig met de

„ maatſchappij ontſtonden en in de vroegſte tijd-
„ perken van het burgerlijk leven bekend wa-
„ ren. Hieruit blijkt klaar dat de Stammen, die
„ eerst naar Amerika verhuisden, van natieën
„ afſtamden, die niet minder barbaarsch moeten
„ geweest zijn dan hunne nakoomlingſchap ten
„ tijde toen zij eerst door de Europeaanen ont-
„ dekt wierden. Zoo het gebruik van ijzer im-
„ mer aan de Wilden van Amerika, of aan hunne
„ voorouderen bekend geweest ware; zoo zij
„ ooit eene ploeg, een weefgetouw, of eene
„ ſmidſe gebruikt hadden, zoude de nuttigheid
„ van deeze uitvindingen dezelve voorzeeker in
„ ſtand hebben doen blijven, en het is onmoge-
„ lijk dat zij verworpen of vergeeten zouden ge-
„ worden zijn."

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de perſoonen, kleeding, tenten en het huisraad der Indiaanen.

Van de eerſte vestiging der Franſchen in *Canada*, tot de verovering van dat gewest door de Engelſchen in het jaar 1760, hebben verſcheidene dier na-

natie, die in de binnen-landen van Noord-Amerika gereisd hadden, hetzij om met de Indiaanen te handelen, hetzij om te tragten hen te bekeeren, berichten van hunne zeden, gewoonten enz. in het licht gegeeven. De voornaamſte zijn Vader LOD. HENNEPIN, CHARLEVOIX en de Baron LA HONTAN. De eerste gaf, veele jaaren geleden, enige zeer oordeelkundige aanmerkingen uit, dat hij te beter in ſtaat was te doen, door den bijſtand, welken hij ontleende uit de kaarten en dagverhaalen van den ongelukkigen Heer DE LA SALLE, die op zijne reis door enige reisgenooten vermoord wierd. Het dagregister van dien Heer viel Vader HENNEPIN in handen en ſtelde hem in ſtaat om verſcheiden belangrijke bijzonderheden omtrent de Indiaanen in het licht te geeven. Maar hij had, in veele opzigten, op verre na die kennis nog niet bereikt, welke hij zou hebben kunnen verkrijgen door zijn lang verblijf onder hen. Ook was hij, (gelijk reeds aangemerkt is) niet altijd naauwkeurig in zijne berekeningen, of juist in de berichten, welke hij ons heeft medegedeeld.

De berichten, door de twee andere uitgegeeven, bijzonderlijk die van CHARLEVOIX, zijn zeer gebrekkig in het aardrijkskundig gedeelte en veele der verhaalen, die de Baron doet, zijn enkel bedrog.

Verscheiden Jesuiten, die voorheen in deeze gewesten reisden, hebben ook over dit onderwerp geschreven; dan, naardien weinige, of geene van hunne werken vertaald zijn geworden, kunnen weinige leezers hun voordeel 'er mede doen, en waarlijk, al ware zulks geschied, zouden zij 'er weinig nut uit getrokken hebben, naardien zij hunne aanmerkingen hoofdzaaklijk bepaald hebben tot de godsdienstige leerstellingen der Wilden en de maatregelen, welke men nam om hen te bekeeren.

Zedert de verovering van *Canada* hebben enige van onzen landaart, die onder de Indiaanen verkeerd, en hunne taal geleerd hebben, hunne waarneemingen gemeen gemaakt; dan, naardien hunne reizen zig niet uitgestrekt hebben tot de binnenlanden, over welke ik handel, maar enkel gedaan zijn onder de natieën, die aan onze volkplantingen grenzen, konden zij geene kennis krijgen van de egte onbezwalkte zeden en gewoonten der Indiaanen.

De Zuidlijke Stammen en die, welke aanhoudend gemeenschap met de Franschen en Engelschen gehouden hebben, kunnen hunne zeden of gewoonten niet in haare oorspronglijke zuiverheid bewaard hebben. Zij konden niet nalaaten met de taal van degeene, met welke zij verkeerden, ook te gelijk hunne gebreken aanteneemen

en

en de menigvuldige dronkenschap, waarin zij zig storteden door de schadelijke dranken, door de Europeaanen onder hen ingevoerd, hebben de geheele verandering van hunne karakters voltooid.

Bij dezulke kan men alleen eene verwarde mengeling van beginzelen of gebruiken waarneemen; maar hunne waare onbezwalkte gewoonten konden alleen onder die natieën gevonden worden, die slegts weinig gemeenschap met de provintieën gehouden hebben. Deeze vond ik in de Noord-Westlijke deelen en daarom vleie ik mij dat ik in staat ben een juister bericht van de zeden en gewoonten der Indiaanen, in haare oude zuiverheid, te geeven dan alle die tot heden toe aan het licht gekoomen zijn. Ik heb bij dertig natieën waarneemingen gedaan, en schoon de meeste in taal van elkanderen verschilden, was 'er egter groote gelijkheid in hunne zeden, uit welke ik de volgende aanmerkingen heb opgemaakt.

Naardien ik nu niet voorneemens ben eene regelmaatige en zaamenhangende beschrijving van Indiaansche zaaken te geeven, maar enkel die bijzonderheden van hunne zeden, gewoonten enz. te verhaalen, die mij de merkwaerdigste voorkwamen en zoo min als mogelijk de berichten van andere schrijvers wil herhaalen, moet ik mijne Lezeren verzoeken mij te verschoonen zoo

 zij

zij niet ordelijk geſchikt of omſtandig genoeg behandeld zijn.

De Indiaanen ſchijnen mij toe niet zoo ſterk in maakzel, kleur of geſteltenis van elkanderen te verſchillen als ſommige ſchrijvers hen voorſtellen. Zij zijn, over het algemeen, tenger, lang en regt van geſtalte en zelden ziet men 'er onder hen die mismaakt zijn. Hun vel is van eene roodachtige of koper-kleur; zij hebben groote zwarte oogen, en hun hair is van dezelfde tint, maar zeer zelden gekruld; zij hebben goede tanden en hun adem is zoo zuiver als de lucht die zij inademen; hunne wangen beenderen zijn enigzints verheven, maar meer bij de vrouwen dan bij de mannen; de eerste zijn niet wel zoo lang als de Europiſche vrouwen, maar men ontmoet dikwijls goede aangezigten en bevallige vrouwen onder haar, ſchoon zij meer tot vetheid neigen dan de andere kunne.

Ik zal hier in geen bijzonder onderzoek treeden of de Indiaanen de kleur van hun vel aan de natuur, de konst, of de getemperdheid van de lucht verſchuldigd zijn; ik zal ook geene van de ſtrijdige berichten, welke ik over dat onderwerp geleezen heb, aanhaalen; ik zal alleenlijk zeggen dat het mij voorkoomt de kleur te zijn, die zij oorſpronglijk van de hand van den Schepper ontvangen hebben, maar op welken tijd het verſchil, dat men

AMERIKAAN
van de Natie der Ottigaumies.

men thans in de kleur en trekken van verscheiden natieën ziet, plaats gegrepen hebbe, op welken tijd de Europische blankheid, de zwarte kleur van den Afrikaan, of de koper-kleur van den Amerikaan hun gegeeven zijn, welke de oorspronglijke kleur van de eerste bewooners der aarde geweest zij of welke de volmaaktste geacht moet worden, zal ik niet op mij neemen te bepaalen.

Daar zijn veele schrijvers die beweerd hebben dat de Indiaanen, zelfs in hunnen rijpsten ouderdom, alleen op hun hoofd met hair voorzien zijn en dat, niettegenstaande de dikte van hair, dat op dat deel groeit, egter de deelen, die bij de bewooneren van andere luchtstreeken gemeenlijk bewassen zijn, geheel hairloos zijn. Zelfs Doctor ROBERTSON heeft, door hunne verkeerde berichten misleid, het zijne toegebragt om deeze dwaaling voortteplanten en, wijl hij onderstelde dat de aanmerking juist en gegrond was, heeft hij 'er verscheiden gevolgen uit getrokken omtrent de gesteldheid en de getemperdheid hunner lighaamen, die gevolglijk ook vervallen. Doch ik ben in staat, uit eigen naauwkeurig onderzoek en na eene nieuwsgierige beschouwing, te verklaaren (voor hoe achtingwaerdig ik ook het gezag deezer historie-schrijvers in andere deelen houden mag) dat hunne berichten valsch zijn en enkel uit gebrek van grondige

dige kennis van de gewoonten der Indiaanen ſpruiten.

Als zij huwbaar zijn, zijn hunne lighaamen, natuurlijk, op dezelfde wijze bewasſen als die der Europeaanen. Het is waar, de mannen achten dat een baard zeer lelijk ſtaat en doen groote moeite om dien kwijt te worden; ook ziet men nooit iets van een baard op hunne aangezigten, behalven als zij oud worden en niet meer op hun voorkoomen letten. Alle hair op andere deelen van het lighaam wordt bij hen voor onbetamelijk gehouden en beiden de kunnen beſteeden veel tijd om het uitteroeijen.

De *Naudowesſies* en de afgelegen natieën plukken het uit met gebogen ſtukken van hard hout, tot eene ſoort van nijptang gemaakt, terwijl degeene, die gemeenſchap met Europeaanen hebben, ijzerdraad van hun vraagen, dat zij tot een ſchroef of als een kurkentrekker draaien; dit ijzerdraad leggen zij op de deelen, drukken de ringen tot elkanderen en trekken dan met een ruk alle de hairtjens uit, die 'er tusſchen geraakt zijn.

De mannen onder alle natieën verſchillen in hunne kleeding zeer weinig van malkanderen, uitgezonderd die, welke met de Europeaanen handel drijven; deeze verruilen hunne bonten voor dekens, hemden of andere kleederen, die

zij

AMERIKAAN
van de Natie der Naudowessies.

zij zoo zeer tot verſiering als uit noodzaaklijkheid draagen. Zij binden omtrent eene halve el laken met eenen gordel om hunnen middel, dat dan de middelſte deelen van hun lighaam bedekt. Zij die hemden draagen maaken dezelve nooit vast om den hals of aan de handen, dit zou voor hun een onverdraaglijke dwang zijn. Zij werpen hunne deken los op hunne ſchouderen en het bovenſte einde aan de twee hoeken vasthoudende met een mes in de eene hand en eene tabaksbeurs, pijp of iets diergelijks in de andere, wandelen zij dus toegetakeld in hunne dorpen of legerplaatſen rond; maar in hunne dansſen draagen zij zelden deeze kledij.

Die mannen, welke vrolijker dan de andere willen uitzien, plukken al het hair van hunne hoofden uitgezonderd van eene plek op de kruin van omtrent de grootte van een kroon-ſtuk, daar zij het tot eene aanmerklijke lengte laaten groeijen; hier op worden pluimen van vederen van verſchillende kleuren met zilvere of ijvoiren ſchaften vastgemaakt. De wijze van dit gedeelte van het hoofd te ſnijden en te verſieren onderſcheidt verſcheiden natieën van elkanderen.

Zij ſchilderen hunne aangezigten rood en zwart, dat zij voor eenen grooten opſchik houden. Zij beſchilderen zig zelven ook als zij ten oorlog gaan; maar zij doen het bij deeze gele-

gen-

genheid op eene andere wijze dan wanneer zij zig enkel tot opſiering die kleuren geeven.

De jonge Indiaanen, die in opſchik boven hunne makkers willen uitmunten, ſplijten den buitenſten rand van beiden hunne ooren; maar draagen zorg dezelve niet geheel afteſnijden en laaten het vleesch, dat dus doorgeſneden is, aan beiden einden heel; rondom deeze ſponsachtige zelfſtandigheid winden zij van boven tot onder koperdraad, tot dat het gewigt den afgeſneden rand tot eenen boog van vijf of zes duimen middellijns uitrekt, en dezelve bijna tot op den ſchouder doet zakken. Dit verſierzel wordt voor zeer aardig en wel pasſende gehouden.

Het is ook eene gemeene gewoonte onder hen hunne neuzen te doorbooren en hangers van verſchillende ſoorten in dezelve te draagen. Ik merket op dat die in de binnen-landen veeltijds zee-ſchulpen droegen, die zij voor een groot ſieraad achteden; maar hoe zij 'er aan kwamen kon ik niet verneemen, waarſchijnlijk door handel met andere natieën, die digter aan zee woonen.

Zij bedekken hunne dijen niet, behalven met het ſtuk laken om den middel, van welk wij boven geſprooken hebben, dat half weg hunne dijen reikt; maar zij maaken voor de beenen eene ſoort van kousſen van doek of van vellen, deeze

deeze worden, zoo na mogelijk, naar den vorm van het been toegenaaid, zoo dat zij dezelve uit en aan kunnen trekken. De randen van de ſtof, van welke zij gemaakt zijn, worden 'er aan gelaaten en hangen omtrent eene hand breedte neder; en dit gedeelte, dat op de buiten-zijde van het been gebragt wordt, is bij degeene, die enige gemeenſchap met Europeaanen hebben, gemeenlijk opgeſierd, als het van doek is, met linten of kant, is het van leder, met borduurwerk, en ſtekel-varkens-pennen, fraai gekleurd. Vreemdelingen, die onder de Indiaanen jaagen in ſtreeken daar veel ſneeuw ligt, vinden deeze kousſen veel gemaklijker dan anderen.

Hunne ſchoenen worden van de vellen van herten, elanden of buffels (biſons) gemaakt; deeze, ſomtijds opgemaakt volgens de Europiſche wijze, op andere tijden met het hair 'er op, worden tot ſchoenen geſneden en zoodanig van vorm gemaakt, dat zij gemaklijk aan de voeten zitten en goed zijn om mede te gaan. De randen om de enkels worden opgeſierd met ſtukjens koper of tin, die om lederen riemen vast gemaakt zijn, omtrent een duim lang; deeze zeer dik op malkanderen aan de ſchoenen gehecht zijnde, rinkelen op eene vrolijke wijze, als zij gaan of dansſen.

De vrouwen draagen een dek-kleed van de

eene of andere ſoort, van den hals tot de knieën. Zij, die met de Europeaanen handelen, draagen een linnen kleed even als dat, hetwelk door de mannen gebruikt wordt, waarvan de ſlippen over haaren rok hangen. Die, welke zig naar de oude wijze kleeden, maaken eene ſoort van wambuis van leder, dat het lighaam, maar niet de armen bedekt. Haare rokken worden of van leder of van lijnwaad gemaakt en reiken van den middel tot de knie. Aan haare beenen draagen zij ſchoenen en kousſen van denzelfden vorm als die der mannen en eveneens opgeſierd.

Zij verſchillen van malkanderen in de wijze van haar hoofd te kappen, naardien elke de gewoonte volgt van de bende of natie, tot welke zij behoort en zig houdt bij den vorm, welken haare voorouders reeds van onheuglijke tijden gebruikt hebben.

Ik nam waar dat de meeste der vrouwen, die aan de Oost-zijde van de *Misſisſippi* woonen, haare hoofden verſieren door haar hair of met linten of met plaaten van zilver optebinden; van het laatste maaken alleen de vrouwen van hooger rang gebruik, alzoo het een kostbaare opſchik is. Het zilver, dat zij hiertoe gebruiken, is tot dunne plaaten van omtrent vier duimen breedte geſlaagen, binnen verſcheiden van welke zij hun hair beſluiten. De plaat, die naast bij het

AMERIKAANSCHE VROUW
van de Natie der Naudowessies.

AMERIKAANSCHE VROUW
van de Natie der Ottigaumies.

het hoofd is, is zeer wijd; de volgende naauwer en enigzints in de andere fluitende, en op deeze wijze zitten zij in elkanderen vast en, trapswijze verdunnende, vallen zij tot aan den middel neder, gelijk op Pl. III. verbeeld ſtaat. Naardien het hair der Indiaanſche vrouwen over het algemeen zeer lang is, is dit ook eene kostbaare wijze van kappen.

Maar de vrouwen, die ten Westen van de *Misſisſippi* woonen, naamelijk de *Naudowesſies*, de *Asſinipoils* enz. verdeelen haar hair midden op het hoofd en maaken het tot twee rollen, eene op elk oor; deeze rollen zijn omtrent drie duimen lang en zoo dik als vuisten. Zij hangen regt voor elk oor neder en reiken tot het onderſte gedeelte van hetzelve. Men kan een beter denkbeeld van dit kapſel vormen als men het oog op Pl. V. ſlaat.

De vrouwen van alle natieën zetten gewoonlijk eene vlak verw, omtrent van de grootte van een kroon-ſtuk, aan elk oor; ſommige doen verw op haar hair en zetten ſomtijds eene kleine vlek midden op het voorhoofd.

De Indiaanen over het algemeen maaken meer werk van hunne kledij en van de verſierzelen, met welke zij zig opſchikken, dan van de gemakken in hunne hutten of tenten. De laatste

bouwen zij op de volgende eenvoudige en ſpoedige wijze.

Zig van paalen van de nodige lengte voorzien hebbende, binden zij twee derzelve digt bij de einden kruislings over elkanderen vast met banden van boomſchors. Dit gedaan hebbende, zetten zij die op en verwijderen dezelve van onderen zoo verre van malkanderen als zij voorneemens zijn den vloer van de tent te maaken; als dan rigten zij andere van even gelijke hoogte op, en planten die zoodanig dat zij de voornaamſte onderſtutten. Op deeze paalen leggen zij herten- of elands-vellen, die aan malkanderen genaaid zijn, in genoegzaame hoeveelheid om de paalen te bedekken en door het overhangen van de lappen de deur uittemaaken. Hier toe worden ſomtijds zeer veele vellen vereischt, naardien ſommige hunner tenten zeer ruim van binnen zijn. Die van het Opperhoofd der krijgslieden van de *Naudoweſſies* was ten minſten veertig voeten in omtrek en zeer gemaklijk.

Zij plaatſen hunne tenten niet in eene regelmaatige ſchikking, als zij zig nederſlaan, maar zetten die op naar het hun voeglijkst voorkoomt. De hutten, welke zij, die geene tenten gebruiken, oprigten als zij op reis zijn, want zeer weinige Stammen hebben een vast verblijf, of

re-

regelmaatige dorpen of vlekken, zijn ook even eenvoudig en even ſchielijk gebouwd.

Zij ſteeken kleine buigzaame paalen in den grond, buigen die tot dat zij boven aan de toppen bij malkanderen koomen, en eenen halven cirkel maaken, en binden dezelve dan aan een. Deeze bedekken zij met matten van gevlogten biezen of met berken-bast, die zij tot dat einde in hunne kanoos met zig voeren.

Deeze hutten hebben noch ſchoorſteenen, noch vensters; men laat ſlegts eene kleine opening midden in het dak, door welke de rook wegvliegt; doch, naardien dit gat toegemaakt moet worden als het ſterk regent of ſneeuwt, wordt de rook als dan zeer lastig.

Zij ſlaapen op vellen, gemeenlijk beeren-vellen, die in reijen op den grond gelegd worden en als de vloer niet wijd genoeg is voor de bedden van geheel het huisgezin, wordt 'er een ſtellaadjen opgezet omtrent vier of vijf voeten hoog, waarin de kinderen ſlaapen.

Gelijk de wooningen der Indiaanen ruuw zijn, zoo is ook hun huisraad weinig in getal en eenvoudig van maakzel. Het gereedſchap, waarmede zij het bewerken, is zoo lomp en gebrekkig, dat het hun niet alleen onmogelijk is het enigzints net of ſierlijk te maaken, maar zelfs is de tijd, die 'er toe vereischt wordt, zoo aan-

 merk-

merklijk, dat zij afgeſchrikt worden om zig te verledigen met het maaken van zulke die niet volſtrekt noodzaaklijk zijn.

De *Naudoweſſies* vormen de potten, waarin zij hun eeten kooken, van de zwarte klei of ſteen, van welken ik in mijne reis melding heb gemaakt, die het vuur bijna zoo wel weêrſtaat als ijzer. Als zij iets braaden willen, en het een groot ſtuk of een geheel dier is, gelijk een bever, ſteeken zij het, gelijk de Europeaanen doen, aan een ſpit, van hard hout gemaakt en, de einden op twee gevorkte ſtutten liggende, draaien zij het nu en dan om. Is het ſtuk kleiner, ſteeken zij het, gelijk het ander, aan het ſpit en, het ſpit overeind, maar ſchuins in den grond ſteekende, met het vleesch naar het vuur gekeerd, keeren zij het dikwijls om, tot het overal genoeg gebraaden is.

Zij maaken hunne ſchotels, in welke zij hun eeten opdisſchen, en hunne bakken en pannen van de kwastachtige uitwasſen van den ſuiker-boom of van enig ander hout. Zij maaken hunne lepels vrij net (naardien deeze veel minder moeite kosten dan grooter huisraad) van een hout, dat in Amerika lepel-hout genaamd wordt en dat veel naar palm-hout gelijkt.

Alle Stammen zijn nu voorzien van mesſen en vuurſlagen. Naardien deeze zoo wezenlijk nodig zijn

zijn voor het gemeen gebruik in het leven, koopen zij, die geenen onmiddelijken omgang met de Europifche handelaars hebben, dezelve van die hunner nabuuren, welke nader bij de volkplantingen woonen en ruilen die gewoonlijk voor flaaven.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de hoedanigheden en zeden der Indiaanen.

Als de Indiaanfche vrouwen gaan zitten, plaatfen zij zig in eene betamelijke houding met de knieën digt tegens elkanderen; maar, omdat zij aan deeze houding gewoon zijn, gaan zij flegt en als of zij kreupel waren.

Zij hebben geene vroedvrouwen, naardien de luchtftreek, of eene bijzondere gelukkige gefteldheid alle hulp bij het baaren onnodig maakt. Bij deeze gelegenheden worden zij flegts enige uuren van haare gewoone bezigheden afgehouden, die gemeenlijk zeer zwaar zijn, naardien de mannen, die zeer vadzig zijn, al het lastigst werk voor haar overlaaten, zelfs op hunne jagten zullen zij zig niet eens verledigen het wild t' huis te brengen,

gen, maar hunne wijven zenden om het te haalen, schoon het op eenen aanmerklijken afstand ligt.

De vrouwen plaatsen haare kinderen, zoo dra zij geboren zijn, op planken met zagte mos gestoffeerd, die men in moerasfen of weiden vindt. Het kind wordt in eene van deeze soort van wiegen op zijnen rug gelegd, en, in vellen of doek gewonden zijnde om het warm te houden, wordt het door kleine gebogen stukjens hout belet 'er uit te vallen.

Aan deeze werktuigen maaken zij touwen vast, waarmede zij die aan takken van boomen hangen; of, als zij geene boomen bij de hand vinden, hangen zij dezelve aan stompen of steenen, terwijl zij haar nodig werk verrigten. In deezen toestand worden de kinderen enige maanden gehouden. Als zij 'er uitgenoomen worden, laat men de jongens naakt loopen en de meisjens worden van den hals tot de knieën met een hemd en kort rokjen gekleed.

De Indiaansche vrouwen zijn bijzonder zedig geduurende haare maandlijkse zuivering. De natieën, die verst van de Europische volkplantingen liggen, als de *Naudowessies* enz. zijn nog oplettender op dit stuk, schoon zij alle zonder uitzondering enigermaate dezelfde gewoonte volgen.

In

In elke legerplaats of vlek is een vertrek, dat voor haar in dien tijd geschikt is, in hetwelk getrouwde en ongetrouwde zig begeeven, en zig met de grootste naauwkeurigheid, geduurende dien tijd, van allen omgang afzonderen; daarna reinigen zij zig in loopend water en keeren tot haare verschillende bezigheden terug.

De mannen mijden zig bij deeze gelegenheden allerzorgvuldigst van alle gemeenschap met haar; en de *Naudowessies* neemen dit zoo gestreng in acht, dat zij niemand van hun gezin willen toelaaten dingen, die noodzaaklijk zijn, zelfs vuur, uit die afzonderlijke vertrekken der vrouwen, geduurende haare maandlijkse zuivering, te haalen, schoon het ontbeeren van dezelve hun het grootste ongemak zoude veroorzaaken. Ook zijn zij zoo bijgeloovig dat zij meenen dat, als 'er een pijpen-steel berst, die bij hen van hout gemaakt zijn, dat de eigenaar zijne pijp aan zulk besmet vuur heeft aangestooken, of gemeenschap met eene vrouw geduurende haare afzondering gehad heeft, dat bij hen voor zeer schandelijk en godloos gehouden wordt.

De Indiaanen zijn zeer omzigtig en bedaard in alle hunne woorden en daaden; daar is niets dat hen in eene hartstogtlijke drift kan brengen dan die ingewortelde haat tegens hunne vijanden, die in elk Indiaansch hart is ingeplant, en nimmer

kan uitgeroeid worden. Bij alle andere gelegenheden zijn zij koud en aanmerklijk omzigtig, zorg draagende hunne zielbeweegingen nooit te verraaden. Als een Indiaan ontdekt heeft dat een vriend in gevaar is van opgevangen of afgesneden te worden door den eenen of anderen, bij welken hij zig gehaat gemaakt heeft, maakt hij hem niet in klaare en duidlijke bewoordingen het gevaar bekend, dat hij loopt met het spoor te volgen, langs welk zijn vijand op hem ligt te wagten, maar hij vraagt hem eerst koel werwaarts hij dien dag meent te gaan en, als hij andwoord van hem bekoomen heeft, zegt hij hem met dezelfde onverschilligheid dat hij onderrigt is dat digt daar bij een hond ligt, die hem waarschijnlijk moeijen zou. Deeze wenk is genoeg, en zijn vriend vermijdt het gevaar met zoo veel omzigtigheid als of alle voorneemens en gangen van zijnen vijand hem waren bekend gemaakt.

Deeze ongevoeligheid toonen zij zelfs bij gelegenheden, die alle de warmte van een gevoelig hart zouden opwekken. Als een Indiaan maanden agtereen van zijne vrienden en gezin afwezig geweest is, hetzij in den oorlog of op de jagt, en als zijne vrouw en kinderen hem op eenen afstand van zijne wooning te gemoet koomen, zal hij, in plaats van de tedere gewaar-

wor-

wordingen, die natuurlijk in den boezem van beschaafder menschen ontstaan zouden, en wederzijdse gelukwenschingen zouden teweegbrengen, zijnen weg vervolgen zonder de minste acht te slaan op degeene, die hem omringen, tot hij t'huis koomt; daar gaat hij zitten en begint met dezelfde onverschilligheid als of hij geenen dag afwezig geweest was zijne pijp te rooken; zijne kennisfen, die met hem gekoomen zijn, doen hetzelfde, en daar verloopen misschien uuren eer hij hun verhaalt wat hem zedert zijn vertrek bejegend is, schoon hij misschien eenen vader, broeder, of zoon op het slagveld gelaaten heeft, wiens verlies hij beweenen moet, of niet geslaagd is in de onderneeming, die hem van huis deed trekken.

Is een Indiaan verscheiden dagen agtereen op de jagt, of op enigen anderen moeielijken tocht, en bij geval zoo lang zonder voedzel geweest, zal hij, als hij aan de tent of hut van eenen vriend koomt, daar hij weet dat hij zijne behoeften onmiddelijk voldoen kan, zorg draagen geene de minste blijken van ongeduld te toonen, of den grooten honger te verraaden, door welken hij geprangd wordt; maar op de nodiging om binnen te koomen zet hij zig vergenoegd neder en rookt zijne pijp zoo bedaard als of alle behoeften bevredigd waren en hij volkoomen voldaan was;

hetzelfde zal hij doen als hij onder vreemdelingen is. Deeze gewoonte wordt bij alle Stammen naauwkeuriglijk in acht genoomen, naardien zij het voor een bewijs van ſterkte houden en denken dat een tegengeſteld gedrag hen den naam van oude wijven zoude doen verdienen.

Als gij eenen Indiaan vertelt dat zijne kinderen zig dapper tegens den vijand gedraagen hebben, dat zij veele pan-vliezen hebben gekregen en veele gevangene medegebragt, ſchijnt hij geen buitengewoon genoegen 'er over te gevoelen; zijn andwoord is gemeenlijk: *het is wel*, en verder vraagt hij 'er niet naar. Als gij hem integendeel bericht dat zijne kinderen geſneuveld of gevangen zijn, klaagt hij niet, hij andwoord ſlegts: *dat is niets*, en zal waarſchijnlijk, ten minſten geduurende enigen tijd, niet vraagen hoe het toegekoome zijn.

Deeze ſchijnbaare onverſchilligheid koomt egter niet voort uit eene geheele onderdrukking der natuurlijke aandoeningen; want niettegenſtaande zij Wilden genoemd worden, zag ik nimmer onder ander volk grooter blijken van ouder- of kinder-liefde, en ſchoon zij hunne vrouwen, na eene lange afwezigheid, met de zoo even beſchreven Stoïſche onverſchilligheid wederzien, zijn zij egter, over het algemeen, niet van huwelijks-liefde ontbloot.

Daar

Daar is nog eene opmerklijke bijzonderheid in hunne wijze van bezoeken te geeven. Als een Indiaan iemand in een huisgezin gaat bezoeken, zegt hij tot wien zijn bezoek gerigt is en dan gaan de overige van het huisgezin onmiddelijk aan het ander eind van de hut of tent en wagten zig van geduurende hun gantſche geſprek niet zoo digt bij hen te koomen dat zij hen ſtooren kunnen. Dezelfde gewoonte heeft plaats als een man bij eene vrouw zijn hof gaat maaken; maar dan moet hij zig wagten van zijn geſprek niet op de liefde te wenden zoo lang het licht is.

De Indiaanen vertoonen eene verwonderlijke ſchranderheid en leeren zeer gereedlijk alles, dat van oplettendheid van geest afhangt. Door ondervinding en eene naauwkeurige waarneeming verkrijgen zij veele bekwaamheden, die de Europeaanen niet bezitten. Bij voorbeeld, zij zullen een bosch of eene vlakte, twee honderd mijlen breed, overkruisſen en met groote naauwkeurigheid aan de plaats koomen daar zij wezen willen, terwijl zij dien gantſchen weg eene regte lijn zullen volgen, zonder 'er ſterk van aftewijken; dit zullen zij even gemaklijk doen of het weder helder of de lucht bewolkt zij.

Zij zullen met even zulk eene ſcherpzinnigheid op het gedeelte van de lucht wijzen, daar de zon is, ſchoon zij door wolken of mist onder-

ſchept

ſchept wordt. Behalven dit zijn zij in ſtaat om met ongelooflijke gemaklijkheid de ſpooren van mensch of dier op bladeren of op het gras nategaan; en in dit opzigt kan een vlugtende vijand hen bezwaarlijk ontkoomen.

Deeze talenten zijn zij niet alleen aan de natuur verſchuldigd, maar aan een buitengemeen geweld over hunne verſtandelijke vermogens, dat alleen verkregen kan worden door eene onafgebrooken aandacht en langduurige ondervinding.

Zij zijn, over het algemeen, zeer gelukkig van geheugen; zij kunnen alle bijzonderheden herhaalen, die in den raad verhandeld zijn, en zig naauwkeurig den tijd herinneren wanneer die raaadsvergaderingen gehouden zijn. Op hunne draagbanden van wampum ſtaat het hoofdzaaklijke van de tractaaten, welke zij met de nabuurige Stammen over eeuwen geſloten hebben, op welke zij zig beroepen zullen, en zij zullen die met zoo veel duidlijkheid en gereedheid aanhaalen als de Europeaanen hunne geſchreven beſcheiden.

Alle hunne natieën bewijzen den ouderdom veel eerbied. De raad van eenen vader zal zelden bij de jonge Indiaanen buitengewoone aandacht verwekken, en zij zullen dien waarſchijnlijk met eene eenvoudige toeſtemming ontvangen; maar zij zullen beeven voor eenen grootvader en zijne bevelen met de grootſte vaerdigheid

heid gehoorzaamen. De woorden van het ouder gedeelte van hunne maatſchappij worden bij de jonge als godſpraaken ontvangen. Als zij op hunne jagt-partijen enig wild vangen, dat bij hen voor ongemeen lekker gehouden wordt, wordt het terſtond den oudſten van hunne nabeſtaande aangeboden.

Zij laaten zig nooit door zorgen overkroppen, maar leeven in eenen ſtaat van volkoomen gerustheid en vergenoegen. Naardien zij uit den aart lui zijn, zullen zij, als 'er maar even genoeg voorraad voor hun beſtaan met weinig moeite te bekoomen, of digt bij de hand is, niet verre gaan, of veel moeite voor denzelven doen, ſchoon zij dus doende grooter overvloed en van beter hoedanigheid zouden kunnen krijgen.

Naardien zij veel ledigen tijd hebben, geeven zij zig in de vadzigheid, waartoe zij zoo zeer geneigd zijn, toe met te eeten, te drinken en te ſlaapen, en in hunne vlekken en legerplaatſen omtezwerven. Doch als de nood hen dringt om in het veld te gaan, hetzij om eenen vijand te wederſtaan of om ſpijze te zoeken, zijn zij gaauw en onvermoeid. Ik zal verſcheiden voorbeelden van hunne wakkerheid bijbrengen, als ik over hunne oorlogen zal handelen.

De bedwelmende zugt tot het ſpel is niet tot Europa alleen bepaald; de Indiaanen gevoelen ook

ook deeze betoverende drift en verliezen menigmaalen hunne wapenen, hunne klederen en alles wat zij bezitten. In dit geval volgen zij egter het voorbeeld niet van fijner ſpeelers, want nooit morren, of beklaagen zij zig; daar ontſnapt hun geen verdrietig woord, maar zij verdraagen de mishandelingen der fortuin met eene wijsgeerige bedaardheid (*a*).

De grootste blaam in hun karakter is die woeste neiging, welke hen aandrijft om hunne vijanden met eene geſtrengheid te behandelen, van welke andere natieën gruuwen; maar indien zij zoo barbaarsch zijn tegens degeene, met welke zij in oorlog zijn, zij zijn vriendlijk, gastvrij en menschlievend in vrede. Men kan met waarheid van hun zeggen dat zij de ergste vijanden en de beste vrienden zijn van enig volk in de geheele waereld.

De Indiaanen over het algemeen gevoelen de hartstogt van minnenijd niet en brandmerken den man als eenen dwaas, die wantrouwend op zijne vrouw is. Onder ſommige benden is zelfs het denkbeeld van jaloezij onbekend, naardien de liederlijkſte van hunne jonge lieden zelden de deugd

---

(*a*) Niet altijd; zij geeven de ſchuld aan de booze geesten, die zij met verwenſchingen overlaaden. Zie het Hoofdſtuk *over de ſpelen.* VERTAALER.

deugd van getrouwde vrouwen zoeken te verleiden, en deeze zig niet dikwijls aan verleiding bloot ftellen. Egter zijn de Indiaanfche vrouwen over het algemeen van eene verliefde gefteldheid, en worden voor zij getrouwd zijn niet te minder geacht, omdat zij haare driften ingevolgd hebben.

Toen ik onder de *Naudowesfies* was, merkte ik op dat zij eene van hunne vrouwen eenen ongemeenen eerbied beweezen, en bij onderzoek bevond ik dat zij daar recht op verkregen had door eene daad, die haar in Europa onteerd zou hebben.

Zij verhaalden mij dat zij, toen zij jong was, want toen ik haar zag was zij verre in jaaren gevorderd, zoo als zij het noemden, een rijst-maal gegeeven had. Volgens een oud, maar bijna verouderd gebruik (dat, gelijk HAMLET zegt, meer geëerd moest worden als het nagelaaten dan als het in acht genoomen wierd) verzogt zij veertig van de voornaamfte oorlogslieden in haare tent, daar zij, hen op rijst en wild onthaald hebbende, hun elken op zijne beurt een afzonderlijk nageregt verfchafte agter een fcherm, dat ten dien einde in het binnenfte van de tent was opgerigt.

Zij had het geluk van door deeze milde uitdeeling van gunften de achting van haare gasten en

en de goedkeuring van de geheele bende te verwerven. De jonge Indiaanen waren zoo wel bewust van haare buitengemeene verdienſten, dat zij om ſtrijd naar haare hand ſtonden en binnen korten tijd wierd zij door een van de voornaamſte Opperhoofden tot vrouw genoomen, op welk zij groot vermogen verkreeg, en van welk zij altoos geduurige blijken van eerbied en liefde ontvong.

Het gebeurt egter naauwlijks eens in eene eeuw dat eene van de vrouwen ſtout genoeg is om dit feest te geeven, niettegenſtaande haar een man van den eersten rang wagt als eene zeekere belooning voor haar, die het met eenen goeden uitſlag aanregt, en zedert heb ik vernoomen dat de gewoonte den *Naudowesſies* bijzonder eigen is.

De Indiaanen weeten in hunnen gemeenen ſtaat van geen onderſcheid van eigendom, uitgezonderd in zaaken van huislijk gebruik, die elk als zijne eigene beſchouwt, en die hij vermeerdert naar maate het hem de omſtandigheden toelaaten. Zij zijn zeer mild jegens elkanderen en zullen het gebrek van hunne vrienden met hunnen overvloed vervullen.

In gevaaren zijn zij gereed om hulp te verleenen aan diegeenen van hunne benden, die dezelve nodig hebben, zonder enig uitzigt op vergelding, uitgezonderd die billijke belooningen, die

die door de Indiaanen altoos aan de verdienste geschonken worden. Naardien zij enkel door de eenvoudige en billijke wetten der natuur geregeerd worden, wordt ieder alleen volgens zijne verdiensten beloond en hunne gelijkheid van staat, levenswijs en voorrechten met die geduurige en maatschaplijke gemeenzaamheid, die onder alle Indiaansche natieën heerscht, bezielt hen met eenen zuiver patriottischen geest, die tot algemeen welzijn strekt van de maatschappij, tot welke zij behooren.

Zoo iemand van hunne nabuuren door den dood of door den vijand van zijne kinderen beroofd is, vergoeden degeene, die de meeste slaaven bezitten, dat gebrek, en deeze worden door hen aangenoomen, en in alle opzigten behandeld als of zij wezenlijk de kinderen waren van den persoon, welken zij worden aangeboden.

De Indiaanen, uitgezonderd degeene die aan de Europeaansche volkplantingen grenzen, kunnen zig geen denkbeeld maaken van de waarde van het geld. Als men hun verklaart waartoe het door andere natieën wordt aangewend, beschouwen zij het als de bron van zeer veel kwaad. Zij schrijven aan hetzelve alle de boosheden toe, die onder de Europeaanen heerschen, als bedrog, plundering, verwoesting en moord.

Zij achten het onredenlijk dat de een eene groo-

tere hoeveelheid van hetzelve bezit dan de ander en zijn verwonderd dat men aan het bezit van hetzelve eer kan hechten. Maar dat het gebrek aan dit nutloos metaal oorzaak zij van menſchen hunne vrijheid te ontneemen en dat om deeze ongelijke verdeeling een groot getal menſchen binnen de akelige muuren eener gevangenis worden opgeſloten en afgeſneden van die maatſchappij, van welke zij een gedeelte uitmaaken, gaat hun geloof te boven. Ook misſen zij niet, als zij dit gedeelte van den ſtaat der Europiſche regeeringvormen hooren vertellen, de inſtellers van dezelve gebrek aan menschlievendheid te verwijten, en hen met de naamen van wilden en beesten te brandmerken.

Zij toonen ook eenen bijna even grooten graad van onverſchilligheid voor de voortbrengzelen der konst. Als men hun enige van deeze vertoont, zeggen zij: *het is mooi, ik mag het gaerne zien*; maar zij zullen niet vraagen hoe het gemaakt zij en kunnen zig ook geen goed denkbeeld van derzelver gebruik vormen. Maar als gij hun vertelt van iemand die in ſtaat is met groote ſnelheid te loopen, die zeer bedreven is in het jaagen, die juist kan ſchieten, of gemaklijk een' boog ſpannen, die behendig eene kanoo kan maaken, die den oorlog verſtaat, die bekend is met de ligging van een land en zonder gids door een

een onmeetlijk woud zijnen weg kan vinden, terwijl hij ondertusschen van eene kleine portie levensmiddelen bestaat, dan zijn zij in vervoering, dan luisteren zij met groote aandacht naar de aangenaame vertelling, en zullen den held van de historie den grootsten lof toezwaaijen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de tijd-rekening, afstands-berekening en telling der N. A. Indiaanen.

Als men de onkunde der Indiaanen in de Sterrekunde in aanmerking neemt, is de tijd zeer schrander bij hen verdeeld. Die, welke in de binnendeelen woonen (en van deeze moet men begrijpen dat ik over het algemeen spreek) tellen hunne jaaren bij winters, of, gelijk zij zig uitdrukken, bij sneeuwen.

Sommige natieën onder hen rekenen hunne jaaren bij maanen, en maaken dezelve van twaalf ronde of maan-maanden, terwijl zij in acht neemen dat zij, als 'er dertig maanen zijn afgenoomen, eene maan daar bij te voegen, die zij de

verloren maan noemen, en dan beginnen zij weder van vooren af aan te tellen. Zij ſlaan veel acht op de eerſte verſchijning van elke maan, en herhaalen bij die gelegenheid altoos een vrolijk geluid, terwijl zij hunne handen naar dezelve uitſtrekken.

Elke maand heeft bij hen eenen naam, die derzelver tijd uitdrukt; bij voorbeeld, zij noemen de maand Maart (in welke hun jaar gewoonlijk begint met de eerſte nieuwe maan na de nagtevening der lente) de *worm-maan* of maand, omdat op deezen tijd de wormen hunne ſchuilplaatſen verlaaten, in de basten der boomen, in het hout enz. waarin zij zig geduurende den winter verſcholen hebben. De maand April wordt bij hen de *Planten-maand* genaamd; Mey de *Bloemen-maand*; Juny de *heete-maan*; July de *Bok-maan*; Augustus de *Steur-maan*, omdat zij in deeze maand veele dier visſchen vangen; September de *Koorn-maan*, omdat zij in die maand hun Indiaansch koorn inzamelen; October de *Reis-maan*, omdat zij op deezen tijd hunne dorpen verlaaten en naar de plaatſen reizen, daar zij voorneemens zijn geduurende den winter te jaagen; November de *Bever-maan*; want in deeze maand beginnen de bevers zig in hunne huizen te verſchuilen, naardat zij genoegzaamen voorraad voor den winter opgedaan hebben;

ben; December de *Jagt-maan*, omdat zij deeze maand doorbrengen met het wild te vervolgen; January de *Koude-maan*, omdat het in deeze maand gewoonlijk ſterker vriest en de koude ſcherper is dan in de andere maanden; February noemen zij de *Sneeuw-maan*, omdat 'er in deeze maand gemeenlijk meer ſneeuw valt dan in eene andere in den winter.

Als de maan niet ſchijnt zeggen zij: *de maan is dood*, en ſommige noemen de drie laatſte dagen van dezelve de *naakte dagen*. Als de maan eerst verſchijnt, zeggen zij dat zij weêr leevend wordt.

Zij maaken geene verdeeling van weeken, maar de dagen tellen zij bij ſlaapen; halve dagen door op den middag op de zon te wijzen, en vierde dagen bij het op en ondergaan der zon; om dit in hunne overleveringen uittedrukken, maaken zij gebruik van zeer duidlijke beeldſpraakige ſiguuren.

De Indiaanen zijn geheel onbedreven in de Aardrijkskunde zoo wel als in alle andere weetenſchappen en egter, kunnen zij, gelijk ik hier voor reeds aangeſtipt heb, op hunne berkenbasten zeer naauwkeurige aftekeningen of kaarten maaken van de landen, daar zij bekend zijn. Daar ontbreekt ſlegts lengte en breedte aan om die vrij volledig te maaken.

Alle hunne kennis in de Sterrenkunde bestaat daarin dat zij in staat zijn de pool-star aantewijzen, door welke zij hunnen weg vinden als zij des nagts reizen.

Zij rekenen de afstanden van plaatsen niet bij mijlen, maar bij dag-reizen, die, volgens mijne beste berekening, elke omtrent van twintig Engelsche mijlen schijnen te zijn. Deeze verdeelen zij ook in halve en vierde, en zullen die in hunne kaarten met groote naauwkeurigheid aantekenen, door de zoo even gemelde beeldspraakige figuuren, als zij in den raad hunne oorlogstochten of hunne eerste jagt-partijen regelen.

Zij hebben geen denkbeeld van de rekenkonst, en schoon zij in staat zijn tot alle getallen te tellen, schijnen hun de getallen zoo wel als letters geheimzinnige dingen te zijn en boven hunne bevatting.

Toen ik bij de *Naudowessies* was, zagen enige der Opperhoofden eens eene plaat van eene maanverduistering in een sterrenkundig boek, dat ik in mijne hand hield en verzogten dat ik het hun eens zoude laaten zien. Naardien ik hun het boek gesloten overgaf, begonnen zij de bladen een voor een omteslaan tot zij aan het blad kwamen daar de plaat was. Na dat zij haar bekeken en veele vraagen omtrent dezelve gedaan hadden, zeide ik hun dat zij zoo veele moeite niet

had-

hadden behoeven te doen om het blad te vinden, waarop zij ſtond; want dat ik niet alleen terſtond de plaats kon noemen zonder de bladen te tellen, maar ook hoe veele bladen 'er vooraf gingen.

Zij ſcheenen ten hoogſten verwonderd over mijne verzeekering, en verzogten mij dat ik 'er hun de mogelijkheid van zoude toonen. Hiertoe verzogt ik het Opperhoofd, dat het boek vast hield, hetzelve te openen, mij het blad te toonen en de randen der bladen zorgvuldig te verbergen zoo, dat ik die niet zoude kunnen tellen. Dit deed hij met de grootſte omzigtigheid, en des niettegenſtaande zeide ik hem, door het getal van de bladzijden optemerken, tot zijne groote verwondering, het getal der bladen. Hij telde dezelve zorgvuldig over en ontdekte dat ik het geraaden had. En toen de Indiaanen, na verſcheiden herhaalde proeven, bevonden dat ik het met groote vaerdigheid zeggen kon, zonder eens in mijne berekening te misſen, ſcheenen zij alle zoo zeer verwonderd als of ik de dooden hadd' opgewekt. De eenigſte reden, die zij van mijne kennis geeven konden, was te beſluiten dat het boek een geest was die mij andwoord influisterde op wat ik hem vroeg.

Deeze omſtandigheid, hoe beuzelachtig zij ook mag voorkoomen aan degeenen, die minder

der ongeletterd zijn, bragt veel toe om mij aanzien te geeven en het gunſtig denkbeeld te vermeerderen, dat zij reeds omtrent mij koesterden.

Einde van het eerſte Deel.

CARVER'S REIZE.

TWEEDE DEEL.

REIZE

DOOR DE

BINNENLANDEN

VAN

NOORD-AMERIKA,

DOOR

JONATHAN CARVER, SCHILDKN.

KAPITEIN VAN EENE COMPAGNIE PROVINTIAALE TROEPEN GEDUURENDE DEN OORLOG MET FRANKRIJK.

Naar den derden Druk uit het Engelsch vertaald

DOOR

J. D. PASTEUR.

MET PLAATEN.

TWEEDE DEEL.

TE LEYDEN,
BIJ A. EN J. HONKOOP, 1796.

REIS
IN DE
BINNENLANDEN
VAN
NOORD-AMERIKA.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de verdeeling der Indiaanen in Stammen, van hunnen regeeringsvorm en hunne raadsvergaderingen.

Elk afzonderlijk volk van Indiaanen is in benden of ſtammen verdeeld, welke bende of ſtam eene kleine gemeente vormt van de natie, tot welke zij behoort. Gelijk de natie het een of ander zinnebeeld heeft, door welk zij zig van andere onderſcheidt, zoo heeft elke ſtam een teken, waarnaar hij genoemd wordt, als die van

den Arend, van den Panther, den Tyger, den Buffel enz. Eene bende van de *Naudowesfies* wordt verbeeld door eene Slang, eene andere door een Schildpad, eene derde door een Eekhoorn, eene vierde door eenen Wolf en eene vijfde door eenen Buffel. Bij alle natieën onderfcheiden zij zig op dezelfde wijze en de gemeenfte onder hen zal zijne lijnregte afkomst onthouden en zigzelven bij zijne onderfcheiden familie noemen.

Zoo 'er niet veele omftandigheden waren die ftrekken om de onderftelling te weêrleggen, zou ik bijna geneigd zijn om uit deeze onderfcheiding van ftammen en de bijzondere gehechtheid van de Indiaanen aan dezelve te befluiten dat zij, gelijk fommige beweerd hebben, van de Ifraëliten afkomftig zijn.

Behalven dit, onderfcheidt zig nog elke natie door haare bijzondere wijze van haare tenten of hutten te bouwen. En in deeze onderfcheiding zijn alle de Indiaanen zoo wel bedreven, dat zij, fchoon 'er in het oog van den Europeaan bij het naauwkeurigst onderzoek geen onderfcheid te vinden is, egter uit den ftand van eene paal, die in den grond gelaaten is, onmiddelijk ontdekken zullen welke natie verfcheiden maanden te vooren op die plaats gelegerd geweest is.

Elke bende heeft een Opperhoofd, dat het Groot-Opperhoofd, of de Opperfte-Oorlogsman

man genoemd wordt, en die verkoren wordt uit aanmerking van zijne ondervinding in den oorlog en van zijne bekende dapperheid, om hunne krijgs-verrigtingen te beſtieren en om alle zaaken daartoe behoorende te regelen; maar dit Opperhoofd wordt niet beſchouwd als het Hoofd van den Staat; behalven den Grooten-Oorlogsman, die om zijne krijgshaftige hoedanigheden verkoren wordt is 'er nog een ander, die eenen uitſteekenden rang heeft als een erflijk recht en die de onmiddelijker beſtiering van hunne burgerlijke zaaken heeft. Dit Opperhoofd zou meer eigenlijk de *Sachem* genoemd kunnen worden, wiens toeſtemming in alle verbonden noodzaaklijk vereischt wordt, op welke hij het teken van den ſtam of de natie zet.

Schoon deeze twee als de hoofden van de bende beſchouwd worden, en de laatſte gemeenlijk hun Koning genaamd wordt, weeten egter de Indiaanen noch van burgerlijke, noch van krijgs-onderhoorigheid. Alzoo ieder van hun een groot denkbeeld heeft van zijn aanbelang en zeer naijverig is op zijne vrijheid, worden alle aanbeveelingen, die den ſchijn van een ſtellig bevel hebben, terſtond met fierheid van de hand geweezen. Hierom gebeurt het ook zelden dat hunne geleiders zoo onbeſcheiden zijn van enige bevelen op eenen geſtrengen toon te geeven; een enkele

wenk van een Opperhoofd dat hij dit of dat nodig oordeelt, wekt terſtond om ſtrijd den ijver van de mindere rangen, en het wordt op ſtaande voet volvaerdig uitgevoerd. Op deeze wijze ontduiken zij het ſtootende van het bevel, en daar wordt een gezag, dat niet veel minder is dan volſtrekte magt, in de plaats geſteld.

Daar is onder de Indiaanen geen zigtbaare regeeringsvorm ingeſteld; zij ſtaan geene onderſcheiding van regeerer en onderdaan toe, en ieder ſchijnt eene onafhanglijkheid te genieten, die niet bedwongen kan worden. Het doel van hunne regeering is eerder buitenlands dan binnenlands, want zij ſchijnen hunne aandacht meer te beſteeden om onder de leden van hunnen ſtam eene eensgezindheid te bewaaren die hen in ſtaat ſtelle om de beweegingen hunner vijanden gade te ſlaan en met gemeen overleg en kragt tegens hem te werken dan door enige openbaare ſchikkingen de inwendige rust te handhaven. Zoo 'er door het Opperhoofd een ontwerp wordt voorgeſteld, dat de maatſchappij van nut ſchijnt te zullen zijn, ſtaat het aan de keuze van ieder een of hij het wil helpen uitvoeren; want zij hebben geene dwingende wetten, die hen onder enige verpligting leggen. Is 'er geweld gepleegd, of bloed vergoten, wordt het recht van deeze misdaaden te wreeken aan het geſlacht van

den

den beledigden gelaaten; de hoofden maatigen zig de magt niet aan van te ſtraffen of de ſtraf te verzagten.

Sommige natieën, bij welke de waerdigheid erſlijk is, bepaalen de opvolging in de vrouwlijke linie. Bij den dood van een Opperhoofd volgt hem zijn zusters zoon ſomtijds op bij voorrang voor zijnen eigen zoon en, zoo hij geene zuster heeft, neemt de naaste vrouwlijke bloedverwant de waerdigheid aan. Dit verklaart waarom 'er eene vrouw aan het hoofd van de *Winnebagoe* natie is, dat mij, voor mij hunne wetten bekend waren, vreemd voorkwam.

Elk geſlacht heeft het recht om een van zijne Opperhoofden tot eenen medehelper van het voornaamst Opperhoofd te benoemen, dat dan voor het belang van zijn geſlacht zorgt, en zonder welks bewilliging niets van openlijke aangelegenheid ter uitvoer kan gebragt worden. Deeze worden gemeenlijk verkoren om hunne bekwaamheid in het ſpreeken, en deezen wordt het alleen toegelaaten redenvoeringen in hunne raadsvergaderingen en algemeene bijeenkomſten te houden.

In dit lighaam, met het erſlijk hoofd als voorzitter, ſchijnt het opperst gezag te berusten en het beſlist over alle hunne handelingen met opzigt tot hunne jagten, tot het maaken van vrede of oorlog en over alle hunne openlijke aan-

gelegenheden. Naast deeze volgt in rang het ligchaam der oorlogslieden, dat alle degeene bevat die in ſtaat zijn de wapenen te draagen. Deeze verdeeling heeft ſomtijds den opperſte der natie aan het hoofd, als hij zig door de eene of andere uitmuntende daad onderſcheiden heeft, zoo niet, dan het een of ander Opperhoofd, dat zig beroemd gemaakt heeft.

In hunne raadsvergaderingen, welke door de voorgenoemde leden gehouden worden, worden alle zaaken van belang overwoogen, en daar wordt geene zaak van de minste aangelegenheid ondernoomen of zij moet de algemeene goedkeuring der hoofden bekoomen hebben. Zij vergaderen gemeenlijk in eene hut of tent, die tot dat einde beſtemd is, en als zij in eenen kring op den grond gezeten zijn, ſtaat het oudſte Opperhoofd op en doet eene redenvoering; als hij uitgeſprooken heeft, ſtaat een ander op, en dus ſpreeken zij alle, zoo het nodig is, op hunne beurt.

Bij deeze gelegenheid is hunne taal kragtig en hunne wijze van uitdrukking verheven. Hun ſtijl is opgeſierd met beeldtenisſen, vergelijkingen en ſterke leenſpreuken en is in zinſpeelingen gelijk aan die der Oosterſche volkeren. In alle hunne plegtige aanſpraaken drukken zij zig met veel hevigheid uit, maar in hunne geſprekken volgens onze gewoone wijze van ſpreeken.

Men

Men laat de jonge lieden de raadsvergaderingen bijwoonen, ſchoon men hun niet toeſtaat eene redenvoering te doen voor zij regelmaatig zijn toegelaaten; zij luisteren egter met groote aandacht en, om te toonen dat zij de beſluiten door de vergaderde hoofden genoomen, verſtaan en goedkeuren, roepen zij dikwijls uit: *Dat is recht! dat is goed!*

De gewoone wijze onder alle de rangen van hunne toeſtemming uittedrukken, en die zij op het eind van bijna alle zinſneden herhaalen, is eene ſoort van geweldige inademing, die omtrent klinkt als de letters *oah*.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de ſpijzen en maaltijden der Indiaanen.

Veele der Indiaanſche natieën gebruiken noch brood, noch zout, noch ſpecerijën en ſommige hebben geene van deeze ooit gezien, of geproefd. De *Naudowesſies* in het bijzonder hebben noch brood noch iets dat deszelfs plaats vervult. Zij eeten de wilde rijst, die in groote menigte in ver-

ſchillende deelen van hunne landſtreeken groeit; maar zij kooken en eeten die alleen. Ook eeten zij het vleesch van de dieren, die zij dooden, zonder enige meelachtige zelfſtandigheid te gebruiken om de grover deelen opteneemen; ja zelfs de ſuiker, die zij uit den ſuiker-boom trekken, gebruiken zij niet om ander voedzel ſmaaklijker te maaken, maar eeten die gemeenlijk alleen op zigzelven.

Zij hebben ook geen denkbeeld van het gebruik van melk; ſchoon zij die in groote hoeveelheid van den buffel of eland zouden kunnen trekken, beſchouwen zij dezelve als alleen geſchikt tot voedzel van de jongen van deeze dieren in hunnen tederen ſtaat. Ik kon niet bemerken dat het geheel ontbeeren van dingen, die bij andere natieën zoo nodig en voedzaam geacht worden, van enig kwaad gevolg waren, zij zijn in tegendeel over het algemeen gezond en ſterk.

Daar is egter een geregt dat bijna hetzelfde doet als brood in gebruik onder de *Ottagaumies*, de *Saukies* en de Oostlijker natieën, daar Indiaansch koren groeit; het is niet alleen in groote achting bij hen, maar wordt zelfs voor zeer ſmaaklijk gehouden bij alle de Europeaanen, die in hunne landen koomen. Het beſtaat uit hun onrijp koren en boonen, die in denzelfden ſtaat zijn, te zaamen gekookt met beeren-vleesch,

waar-

waarvan het vet de moes bevogtigt en onvergelijklijk lekker maakt. Dit voedzel noemen zij *Succatosh*.

De Indiaanen zijn verre van Kannibaalen te zijn, gelijk men hen beschrijft. Alle hunne spijzen worden of gekookt, of gebraaden en wel zeer sterk. Hun drank is gewoonlijk het nat, waarin het gekookt is.

Hun voedzel bestaat in het vleesch van den beer, den buffel, den eland, het hert, den bever en de racoon, dat zij op de zoo even verhaalde wijze toebereiden. Zij eeten gewoonlijk het vleesch van het hert, dat uit den aart droog is, met dat van den beer, dat vet en sappig is, en schoon het laatste buitengemeen kragtig en laf van smaak is, zal het egter nooit walgen.

In de lente eeten de *Naudowessies* den binnen bast van een' heester, dien zij in het een of ander gedeelte van hun land opzamelen; maar ik kon noch deszelfs naam leeren, noch ontdekken van waar zij dien haalden. Hij was broos van zelfstandigheid en gemaklijk te kaauwen. De smaak was zeer aangenaam, en zij zeiden dat hij zeer voedzaam was. In geur was hij niet ongelijk aan de knol, en als men denzelven in den mond had, geleek hij naar dien wortel in vleesch en broosheid.

De laage rangen der Indiaanen zijn zeer morsfig

in het toebereiden van hunne ſpijzen, maar enige der Opperhoofden zijn zeer zindelijk en net in kleding, tenten en voedzel.

Zij eeten gewoonlijk in groote gezelſchappen, zoo dat hunne maaltijden voeglijk feesten kunnen genoemd worden, en wel zonder zig aan vaste of regelmaatige uuren te houden, maar juist zoo als hunne eetenslust het eischt, en het hun gelegen koomt.

Zij dansſen gewoonlijk of na, of voor elken maaltijd, en brengen door deeze vrolijkheid waarſchijnlijk den Grooten Geest, aan welken zij rekenen al het goed, dat zij bezitten, verſchuldigd te zijn, een aangenaamer offer toe dan door het opzeggen van een dank-gebed, waarin het hart niet deelt. De mannen en vrouwen houden hunne feesten afzonderlijk, en elke kunne nodigt bij beurten haare medegezellen om aan de ſpijzen, die zij hebben, deel te neemen; maar in hunne huislijke maaltijden eeten de mannen en vrouwen met malkanderen.

Geen volk is gastvrijer, vriendlijker en vrijer dan de Indiaanen. Zij zullen het laatste ſtukjen van hunne ſpijzen met iemand van hunnen eigen ſtam, ja zelfs met iemand van eene andere natie gereedlijk deelen, als hij bij geval binnen koomt wanneer zij aan het eeten zijn. Schoon zij wel geene algemeene voorraadplaats hebben, maakt egter

egter die gemeenschap van goederen, die zoo sterk onder hen heerscht, en hun edelmoedige aart het bijna hetzelfde.

Als de Opperhoofden om eene zaak die het algemeen betreft te zaamenkoomen, besluiten zij altoos met een feest, op welk hunne vreugd en vrolijkheid geene paalen kennen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Dansſen der Indiaanen.

Het dansſen is eene oefening, waarin de Indiaanen veel behagen scheppen; nooit koomen zij bij eene openbaare gelegenheid bij elkanderen of dit maakt een deel van het feest. En als zij niet met den oorlog of de jagt bezig gehouden worden, vermaakt de jeugd van beiden kunnen zig alle avonden op deeze wijze.

De Indiaanen dansſen, gelijk ik zeg, altoos op hunne feesten. Op deeze zoo wel als in alle hunne andere dansſen, rijst elk op zijne beurt op en danst met groote stoutheid en lugtigheid, zingende, terwijl hij zulks doet, de krijgsverrigtingen

gen van zijne voorouderen. Ondertusſchen ſlaat het gezelſchap, dat op den grond in eenen kring rondom den dansſer zit, de maat met eenen aardigen toon, dien zij alle te zaamen laaten hooren en die klinkt als *heh*, *heh*, *heh*. Deeze nooten, als men dezelve zoo noemen mag, worden met eenen ſcherpen toon uitgeſprooken, en met de uiterſte kragt van hunne longen uitgehaald, zoo dat men zou denken dat hunne kragten daardoor zouden uitgeput zijn, maar, in plaatſe van dit, herhaalen zij het met dezelfde hevigheid geduurende hunne geheele vrolijkheid.

De vrouwen, bijzonderlijk die van de Westlijke natieën, dansſen zeer ſierlijk. Zij houden zig regt en beweegen zig, met haare armen digt langs haare zijden nederhangende, eerst enige ſchreden regts af, en dan weder terug links af. Deeze beweeging maaken zij zonder enige ſtappen te doen, gelijk een Europeaan doen zou, maar met hunne voeten bij elkanderen, terwijl zij beurtelings hunne teenen en hielen verzetten. Op deeze wijze glijden zij met groote vlugheid tot op eenen zekeren afſtand, en keeren dan weder terug, en hoe talrijk degeene zijn, die mede dansſen, zij houden egter de maat zoo naauwkeuriglijk met elkanderen, dat 'er geene verwarring koomt. Geduurende dit dansſen mengen de vrouwen op vaste tusſchenpoozen haare ſchelle

ſtem-

ſtemmen onder de ſchorre ſtemmen der mannen, die rondom zitten (want men moet opmerken dat de twee kunnen zig nooit in eenen zelfden dans ondereen mengen) hetgeen met de muzijk van de trommels en chichicoes eene aangenaame overeenſtemming maakt.

De Indiaanen hebben verſcheiden ſoorten van dansſen, die zij bij verſchillende gelegenheden dansſen, als den Pijp- of Calumet-dans, den Oorlogs-dans, den Huwelijks-dans en den Offer-dans. De beweegingen zijn in elken deezer dansſen onderſcheiden; maar het is bijna onmogelijk een denkbeeld te geeven van de omſtandigheden, waarin zij verſchillen.

Verſchillende natieën verſchillen ook in hunne wijze van dansſen. De *Chipeways* werpen zig in eene grooter verſcheidenheid van postuuren dan enig ander volk; dan houden zij hunne hoofden omhoog, dan buigen zij bijna ter aarde; dan neigen zij aan eene zijde over dan aan eene andere. De *Naudowesſies* houden zig regter, ſtappen vaster, en beweegen zig ſierlijker. Maar alle verzellen zij hunne dansſen met het onaangenaam geluid, dat wij zoo even beſchreven hebben.

De Pijp-dans is de voornaamſte en aangenaamſte voor eenen toekijker van alle, naardien hij minst dol is en deszelfs beweegingen de ſierlijkſte

zijn;

zijn; hij wordt ſlegts bij bijzondere gelegenheden gebruikt, gelijk wanneer 'er gezanten van eenen vijand koomen om over vrede te handelen, of wanneer 'er vreemdelingen van enig aanzien door hunne landen trekken.

De Oorlogs-dans, dien zij dansſen als zij ten ſtrijd zullen gaan, en als zij van hunne krijgstochten t'huis koomen, doet de vreemdelingen met ſchrik aan. Hij wordt, gelijk de andere, in eenen kring van de krijgslieden gedanst; gewoonlijk maakt een Opperhoofd den aanvang met zig van de regter naar de ſlinkerzijde te beweegen en zijne eigen krijgsdaaden en die zijner voorouderen te zingen. Als hij eene gedenkwaerdige daad gezongen heeft, geeft hij met zijne oorlogs-knods eenen zwaaren ſlag tegens eene paal, die, tot dat einde, in het midden der vergadering, in den grond geplant is.

Elk danst op zijne beurt en verhaalt de wondere daaden van die van zijn geſlacht, tot zij eindelijk alle aan den dans gaan. Dan wordt de dans waarlijk vreesverwekkende voor eenen vreemdeling, die zig bij geval onder hen bevindt, naardien zij zig in alle ſchriklijke en vreeswekkende geſtalten werpen, welke men zig verbeelden kan, terwijl zij de rol herhaalen, welke zij tegens hunne vijanden in het veld meenen te ſpeelen. Wanneer zij hier mede bezig zijn, houden

zij

zij hunne scherpe mesfen in de hand, met welke zij zoo rond slingeren, dat zij geduurig in gevaar zijn om elkanderen den hals aftesnijden, en als zij deeze gedreigde slagen niet met eene onbegrijplijke behendigheid wisten te ontwijken, zou het niet kunnen misfen. Door deeze beweegingen willen zij toonen hoe zij hunne vijanden vangen, dooden en den hoofdschedel afvillen. Om dit toneel nog afgrijslijker te maaken, heffen zij hun akelig gegil, geschreeuw en oorlogskreeten aan, zoo dat men hen in geen ander licht dan als een hoop baarlijke duivels kan beschouwen.

Ik heb menigmaal deezen dans met hun medegedansd; maar weldra kon hij mij niet meer vermaaken, naardien ik de vrees niet kon van mij werpen dat ik nog eens eene vreeslijke wond zou ontvangen, die, naar de hevigheid van hunne gebaerden te oordeelen, doodlijk zou hebben moeten wezen.

Ik bevond dat de natieën ten Westen van de *Missisippi* en aan de boorden van het Groote meir (*Lake Superior*) nog gebruik blijven maaken van de *Pauwaw*, of Zwarten-dans. Het volk in de volkplantingen vertellen duizend ongerijmde vertellingen van deezen dans, waar mede de Indiaanen den duivel zouden oproepen. Maar zij bekennen dat dit in voorige tijden was

en

en dat hij nu bijna geheel in onbruik is onder die, welke aan de Europiſche volkplantingen grenzen. Ik ontdekte egter dat hij nog in gebruik was in de binnen-landen, en ſchoon ik den duivel juist niet door denzelven zag opkoomen, was ik egter getuige van enige ſtukjens, die alleen konden verrigt worden door lieden, die met hem omgingen, of zeer bedreven en behendige gochelaars waren.

Terwijl ik onder de *Naudowesſies* was, wierd 'er een dans uitgevoerd, welke dien naam had. Voor de dans begon, wierd 'er een van de Indiaanen in eene maatſchappij aangenoomen, welke zij *Wakon-Kitchewah* noemden, dat is, de *Vrienden Maatſchappij van den Geest.* Deeze maatſchappij beſtaat uit perſoonen van beiden kunnen, maar alleen dezulke kunnen in dezelve aangenoomen worden, die van een onbeſprooken naam zijn, en die het geheel gezelſchap aangenaam zijn. Op deeze aanneeming volgde de *Pawwaw*-dans, (waarin ik niets zag dat aanleiding konde geeven tot de gerugten, die ik 'er van gehoord had) en alles wierd, volgens hun gewoonlijk gebruik, met een groot feest beſloten.

Naardien deeze inwijing verzeld ging van enige zeer zonderlinge omſtandigheden, die, gelijk ik gezegd heb, in eene verwonderlijke behendigheid

heid bestaan moeten, zal ik van de geheele zaak een omstandig verhaal doen. Zij wierd verrigt ten tijd van de nieuwe maan, op eene daartoe aangelegde plaats, in het midden van hunne legerplaats, die omtrent twee honderd menschen kon bevatten. Naardien ik een vreemdeling was en bij alle gelegenheden door hen zeer beleefd behandeld wierd, wierd ik genodigd om de plegtigheid te zien en digt bij de tralieën van het afschutzel geplaatst.

Omtrent den middag begonnen zij te vergaderen, wanneer de zon helder scheen, hetgeen zij als een goed voorteken beschouwen, want nooit zullen zij uit verkiezing openbaare vergaderingen houden, tenzij de lucht helder en onbewolkt is. Eerst verscheen 'er een groot getal Opperhoofden, die in hunnen besten opschik uitgedoscht waren; agter deeze kwam de Opper-oorlogsman, in eenen langen mantel van rijk bont gekleed, die op den grond sleepte, verzeld van een gevolg van vijftien of twintig persoonen, op de aardigste wijze geschilderd en gekleed. Daarop volgden de vrouwen van degeene, die reeds in de maatschappij waren aangenoomen geworden en de trein wierd gesloten door een' verwarden hoop van de laagere klasse, terwijl elk, zoo veel in zijn vermogen was, medewerkte om het toneel grootsch en pragtig te maaken.

Toen de vergadering gezeten en 'er ftilftand bevoolen was, ftond een der voornaamfte hoofden overeind en gaf in eene korte, maar meesterlijke, aanfpraak, de vergadering kennis van het oogmerk, waartoe zij bijeengekoomen waren. Hij gaf hun bericht dat een van hunne jonge lieden wenschte als lid van hunne maatfchappij aangenoomen te worden en, hem bij de hand neemende, vertoonde hij hem, hen te gelijk vraagende of zij 'er ook iets tegens hadden dat hij een lid van hun gezelfchap wierde.

Naardien niemand enige tegenwerping maakte, wierd de jongman in het midden geplaatst, en vier van de Opperhoofden ftonden kort bij hem; na hem bij beurten opgewekt te hebben van niet te bezwijken onder de bewerking, die hij zou ondergaan, maar zig als een Indiaan en een man te houden, vatteden twee van hun zijne armen vast en deeden hem knielen, een ander plaatste zig agter hem om hem te vangen als hij viel, en de laatste van de vier gong omtrent twaalf voeten van hem af regt voor hem ftaan.

Dit alles gedaan zijnde, begon het Opperhoofd, dat voor den knielenden candidaat ftond, met eene verftaanbaare ftem tot hem te fpreeken. Hij zeide hem dat hij zelf nu beroerd wierd door denzelfden geest, welken hij hem in weinig oogenblikken zou mededeelen; dat deeze hem dood

zou

zou ſlaan, maar dat hij terſtond weder tot het leven zou gebragt worden, hij voegde 'er bij dat deeze mededeeling, hoe ſchrikverwekkende, egter eene noodzaaklijke voorbereiding was tot de voordeelen, van welke de maatſchappij, in welke hij nu ſtond aangenoomen te worden, het genot had.

Terwijl hij dit ſprak, ſcheen hij zeer ontroerd te zijn, tot eindelijk zijne ontroeringen zoo groot wierden dat zijn aangezigt verdraaid wierd en zijn geheel lighaam ſtuiptrekkingen kreeg. Op dit pas wierp hij iets, in gedaante en kleur als eene kleine boon, naar den jongman, dat in zijnen mond ſcheen te vliegen, waarop hij eensklaps zoo beweegingloos nederviel als of hij dood geſchooten ware. Het Opperhoofd, dat agter hem geplaatst was, vong hem in zijne armen, en legde hem, met hulp der twee andere, op den grond naar alle waarſchijnlijkheid van het leven beroofd.

Toen zij dit gedaan hadden, begonnen zij onmiddelijk zijne leden te wrijven en hem op den rug te ſlaan, terwijl zij hem ſtooten gaven, die beter geſchikt ſcheenen om den levendigen te ſtillen, dan om een' dooden levendig te maaken. Geduurende deeze buitengewoone bewerking bleef de ſpreeker zijne redenvoering vervolgen, de aanſchouwers verzoekende zig niet te verwonderen of aan de opkomst van den jongman te

wanhoopen, naardien zijn tegenswoordige levenlooze toeſtand enkel voortkwam van de geweldige werking van den geest op vermogens, die tot hier toe ongewoon waren aan diergelijke inblaazingen.

De jongeling lag ondertusſchen verſcheiden minuuten zonder gevoel en beweeging; maar, eindelijk, na verſcheiden hevige ſlagen ontvangen te hebben, begon hij enige tekenen van leven te geeven. Deeze waren egter verzeld van zwaare ſtuiptrekkingen en eene ſtikking, naar het ſcheen, in de keel; maar zij hielden weldra op; want toen hij de boon, of wat het dan ook ware, dat het Opperhoofd hem toegeworpen had, maar dat ik, ſchoon ik met alle aandacht opgelettede, niet in zijnen mond had zien gaan, uitgeſpogen had, ſcheen hij korte oogenblikken daarna vrij wel tot zigzelven gekoomen te zijn.

Toen nu de plegtigheid dus verre verrigt was, trokken hem de dienst-doende Opperhoofden de klederen uit, welke hij gewoonlijk gedraagen had, en deeden hem een geheel nieuw ſtel klederen aan. Toen hij gekleed was, vattede hem de ſpreeker weder bij de hand en bood hem het gezelſchap aan, als een regelmaatig en volkoomen ingewijd lid, hen tegelijk opwekkende om hem al zulken nodigen bijſtand te geeven als hij, nog een jong lid zijnde, zou kunnen nodig hebben.

ben. Toen vermaande hij ook den nieuwling verkoren broeder den raad van zijne ouder broederen met nederigheid te ontvangen en naauwkeuriglijk te agtervolgen.

Nu floegen alle degeene, die binnen het ftaketzel gelaaten waren, eenen kring rondom hunnen nieuwen broeder; de muzijk begon en het groot Opperhoofd zong eenen zang, waarin hij, als naar gewoonte, hunne krijgsbedrijven verhief.

De eenigfte fpeeltuigen, die zij gebruiken, zijn een trommel, die uit een fraai gewerkt ftuk van eenen hollen boom beftaat, over welks een eind een vel is gefpannen, waarop zij met eenen enkelen ftok flaan, en dat een geluid geeft dat verre af is van welluidend te zijn, maar flegts dient om de maat te flaan; en de *chichicoe*, die zij 'er fomtijds bijvoegen; in hunne oorlogs-dansfen gebruiken zij fomtijds eene foort van dwarsfluit van riet gemaakt, die een fchel hard geluid geeft.

Nu was het gantfche gezelfchap bij malkanderen en de dans begon; daar waren verfcheiden zangers, die de muzijk met hunne ftemmen verzelden, terwijl de vrouwen op zekere tusfchenpoozen in choor medezongen, hetgeen met malkanderen eene niet onaangenaame maar wilde muzijk voortbragt. Deeze was eene van de aangenaamfte vermaaklijkheden, welke ik bijwoonde, terwijl ik onder hen verkeerde.

 Ik

Ik kon mij niet onthouden van lagchen over eene zonderlinge kinderachtige gewoonte, welke ik zag dat zij in deezen dans gebruikten, en die de eenigfte was, die enigen fchijn van bezweering had. De meeste lieden droegen in hunne handen een otters of bosch-marters vel, dat geheel van het lijf afgeftroopt en met lucht gevuld zijnde, als het gedrukt wierd, een piepend geluid gaf, door een houten pijpjen, dat in den bek was vast gemaakt. Wanneer zij dit werktuig iemand van het gezelfchap voor het gezigt hielden en 'er dan mede gepiept wierd, viel hij, die het geluid ontving, terftond als dood neder. Somtijds lagen 'er twee of drie, zoo mannen als vrouwen, tegelijk op den grond; maar onmiddelijk bekoomende, ftonden zij op en voegden zig weder in den dans. Dit fcheen zelfs de hoofden oneindig te vermaaken. Naderhand hoorde ik dat deeze hunne *Dii Penates* of Huis-Goden waren.

Na dat op deeze wijze enige uuren doorgebragt waren, begon de maaltijd; toen de fchotels bij mij gebragt wierden, befpeurde ik dat zij met honden-vleesch gevuld waren, en ik wierd onderrigt dat zij op alle hunne groote openbaare maaltijden geene andere foort van voedzel gebruiken. Tot dat einde bezorgt, op den maaltijd, van welken ik nu fpreek, de nieuw aankoomling vette honden, als zij flegts tot enigen prijs te krijgen zijn.

In

In deeze gewoonte van, bij zekere gelegenheden, honden vleesch te eeten, gelijken zij de bewooneren van enige der landen aan de Noord-Oostlijke zoomen van Aſia. De Schrijver van het Bericht van *Kamſchatka*, op last van de Keizerin van Rusland uitgegeeven, en hier voor aangehaald, zegt ons dat het volk dat *Koreka* bewoont, een land ten Noorden van *Kamſchatka*, die als de Arabiers in horden omzwerven, als zij de booze geesten hunnen eerdienst bewijzen, een rendier of eenen hond dooden, welker vleesch zij eeten, en welker kop en tong zij op eenen paal ſteeken met het voorhoofd naar het Oosten gekeerd; en ook dat zij, als zij bevreesd zijn voor de eene of andere beſmetlijke kwaal, eenen hond dooden en de darmen om twee paalen winden, tusſchen welke zij dan doorgaan. Deeze gewoonten, in welke zij ten naasten bij door de Indiaanen nagevolgd worden, ſchijnen mijne onderſtelling nog te verſterken dat Amerika eerst van deezen kant bevolkt is geworden.

Ik weet niet onder welke klasſe van dansſen ik dien dans moet rangſchikken, welken de Indiaanen dansten, die aan mijne tent kwamen, toen ik aan het meir *Pepin*, aan den oever van de *Misſisſippi* landde, gelijk in mijn dagverhaal gemeld is. Uitkijkende, zag ik, gelijk ik aldaar ge-

meld heb, twintig naakte jonge Indiaanen, de volmaaktſte van gedaante en verre de ſchoonſte van alle die ik ooit gezien had, naar mij toe koomen, dansſende op het geluid van hunne trommelen. Elke tien of twaalf ſchreden ſtonden zij ſtil en hieven aan met gillen en ſchreeuwen.

Toen zij tot aan mijne tent genaderd waren, verzogt ik hen binnen te koomen, hetwelk zij deeden, zonder zig te verwaerdigen mij enig andwoord te geeven. Naardien ik zag dat zij met rood en zwart beſchilderd waren, gelijk zij gewoonlijk zijn, als zij tegens eenen vijand uittrekken, en beſpeurde dat 'er iets van den oorlogs-dans in hunne beweegingen was, twijfelde ik niet of zij waren opgeſtookt door het vijandlijk Opperhoofd, dat mijne groetenis geweigerd had. Ik beſloot dan mijn leven zoo duur te verkoopen als mogelijk was. Ik ontvong hen zittende op mijne kist, met mijne ſnaphaan en piſtoolen naast mij en beval mijn volk een waakend oog op hen te houden en zelve ook op hunne hoede te zijn.

De Indiaanen, in de tent gekoomen zijnde, vervolgden hunnen dans bij beurten, terwijl zij te gelijk van hunne helden-daaden zongen en van de meerderheid van hunne natie boven alle andere volkeren. Om hunne woorden nog meer

kragt

kragt bijtezetten, schoon hunne taal ongemeen kragtig en vol allersterkste uitdrukkingen was, en zoodaanig als het stoutst hart met schrik zou hebben kunnen vervullen, sloegen zij, op het eind van elken volzin, hunne oorlogs-knodsen met zoo veel geweld tegens de staaken van mijne tent, dat ik alle oogenblikken verwagtede dat zij op ons zoude nederstorten. Naardien elk hunner, in het rond dansfen, mij voorbij kwam, hielden zij hunne regterhand boven hunne oogen en keeken mij, terwijl zij digt naar mij toe kwamen, strak in het gezigt, hetgeen ik niet als een teken van vriendschap kon opvatten. Mijn volk achtte zig verloren en ik, voor mij, beken dat ik nooit bij enige gelegenheid zoo zeer bevreesd ben geweest.

Toen zij hunnen dans ten naasten bij geeindigd hadden, bood ik hun de vrede-pijp aan, maar zij wilden die niet aanneemen. Toen schoot mij, als eene laatste toevlugt, in te beproeven wat geschenken zouden uitwerken; ik nam dan enige linten en snuisterijen uit mijne kist, welke ik hun voor leide. Deeze scheenen hen in hun besluit te doen wankelen en hunnen toorn enigermaate te stillen; want eene raadpleeging met elkanderen gehouden hebbende, plaatsten zij zig op den grond neder, hetgeen ik als een gunstig voorteken beschouwde. Hier in bedroog ik mij

ook niet, want kort daarop namen zij de vrede-pijp aan, onſtaken dezelve, reikten mij die eerst toe en rookten 'er toen zelve uit. Daarop vatteden zij de geſchenken op, welke tot dien tijd daar gelegen hadden, zonder dat zij 'er acht op ſcheenen te ſlaan; zij ſcheenen zeer met dezelve in hunnen ſchik en vertrokken op eene vriendlijke wijze, en niets deed mij ooit zoo veel vermaak als mij van zulke vreeslijke gasten ontſlagen te zien.

Ik heb nooit kunnen te weeten koomen wat eigenlijk het oogmerk van dit bezoek geweest zij. Ik had reden genoeg om te denken dat het vijandlijk was en dat hunne komst, op zulk een laat uur op aanſtooking van den Grooten Sautor geſchied was; maar naderhand wierd ik onderrigt dat het wel eene beleefdheid konde geweest zijn, welke zij de Opperhoofden van andere natieën, die hen bij geval ontmoeten, gewoon zijn te bewijzen, en dat de omſtandigheden, die mij in hun gedrag zoo verdagt waren voorgekoomen, enkel de uitwerkingen van hunnen hoogmoed waren, en ten oogmerk hadden degeenen, welke zij dus bezogten, een groot denkbeeld van hunne dapperheid en kloekheid te geeven. Den morgen voor ik mijnen weg vervolgde, kwamen verſcheiden van hunne vrouwen mij een geſchenk van wat ſuiker brengen, welke ik met nog enige linten beloonde.

De

De Offer-dans is dus niet genoemd omdat zij tegelijk eene offerhande aan eenen goeden of kwaaden geest opofferen; maar het is een dans, welken de *Naudowessies* dien naam geeven, omdat hij gebruikt wordt als hun enige algemeene gelukkige omstandigheid gebeurt. Terwijl ik onder hen was, kwam 'er een fraai groot hert bij geval midden in hunne legerplaats loopen, dat zij weldra afmaakten. Naardien dit juist bij de nieuwe maan voorviel, hielden zij het voor een gelukkig voorteken en, het geheel gebraaden hebbende, kreeg elk in de legerplaats 'er zijn deel van. Na het maal dansten zij alle met malkanderen eenen dans, welken zij, omdat hij enigzints van eenen godsdienstigen aart was, den Offer-dans noemden.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Jagt der Indiaanen.

Het jaagen is de voornaamste bezigheid der Indiaanen; zij worden van hunne jonge jeugd daartoe opgebragt, en het is eene oefening, niet minder eerwaerdig dan tot hun onderhoud noodzaaklijk. Een behendig en onverschrokken jager is

is bij hen bijna in even zoo groote achting als een voornaam krijgsman. Daar is naauwlijks eene enkele list, welke 's menschen schranderheid bedagt heeft om de dieren te vangen of te dooden, die hem voedzel verschaffen, of welker vellen voor de Europeërs van waarde zijn, welke hun onbekend is.

Als zij op de jagt zijn, leggen zij die vadzigheid, die hun bijzonder eigen is, af en worden werkzaam, standvastig en onvermoeid. Zij zijn ook zeer schrander in het opspooren van het wild, en in de middelen om het te dooden. Zij onderscheiden het spoor van de dieren, op welke zij jaagen, schoon het voor de oogen van andere niet te bespeuren is, en kunnen het door het onbetreden bosch met zeekerheid volgen.

De dieren, op welke de Indiaanen jaagen, om hun vleesch, dat zij tot voedzel gebruiken, en om hunne vellen, van welke zij hunne klederen maaken, of welke zij met de Europeaanen vermangelen, zijn de Buffel, de Eland, het Hert, de Moose (*a*), het Rendier, de Beer, de Bever, de

(*a*) Verscheiden van de nieuwste natuur-beschrijvers houden den Eland (*Elk*) en de Moose voor een en hetzelfde dier; doch wijl de Schrijver van een ander gevoelen is en deeze dieren hier agter beiden afzonderlijk be-

de Otter, de Bosch-marter enz. Ik zal de beschrijving van deeze dieren uitstellen tot het hoofdstuk, waarin ik van de viervoetige dieren van Noord-Amerika zal handelen, en hier slegts spreeken van de wijze van dezelve te jaagen.

Eerst wordt 'er in hunne algemeene vergaderingen, die in den zomer gehouden worden, en waarin al het te verrigtene voor den aanstaanden winter bepaald wordt, vastgesteld welken weg zij tot dat einde neemen zullen, en welke partijen op de verschillende tochten zullen gaan. De opperste oorlogsman, wiens werk het is alles daaromtrent te regelen, maakt met groote plegtigheid eene uitnodiging bekend aan alle, die verkiezen hem te verzellen; want de Indiaanen erkennen, gelijk ik boven reeds gezegd heb, geene oppermagt en hebben geen denkbeeld van dwang en elk die dit aanneemt, maakt zigzelven gereed met verscheiden dagen lang te vasten.

De Indiaanen vasten niet, gelijk sommige andere natieën, op het rijkst en lekkerst voedzel, maar zij onthouden zig volkoomenlijk van alle soort van spijs en drank, en zoo groot is hun geduld en hunne kloekmoedigheid, dat de zwaarste dorst hen

beschrijft, heb ik deeze onderscheiding ook hier zoo gelaaten. VERTAALER.

hen niet zoude kunnen noopen eenen druppel waters te nuttigen, en egter fchijnen zij, onder deeze geftrenge onthouding, vrolijk en wel te vreden.

De reden, die zij van dit vasten geeven, is dat het hen in ftaat ftelt om vrij te droomen, in welke droomen zij onderrigt worden waar zij den grootften overvloed van wild zullen vinden, en ook dat het het ongenoegen van de kwaade geesten afwendt en hen hun genegen maakt, terwijl zij bij deeze gelegenheden ook de deelen huns lighaams, die onbedekt zijn, zwart verweñ.

Als de vasten ten einde en de plaats daar men jaagen zal bekend is gemaakt, geeft het Opperhoofd, dat hen geleiden moet, een groot gastmaal aan hun, die de verfchillende benden zullen uitmaaken, van 't welk geen van hun iets durft nuttigen voor hij zig gebaad heeft. Op dit gastmaal eeten zij, alfchoon zij zoo langen tijd gevast hebben, zeer maatig, en het voorzittend Opperhoofd verhaalt de daaden van degeene, die de grootfte dingen bedreven hebben in de zaak, die zij nu gaan aanvangen. Kort daarop vertrekken zij op hunnen tocht naar de bepaalde plaats, met zwart befchilderd of liever befmeerd, onder de toejuichingen van al het volk.

Het is onmogelijk hunne fnelheid en ftandvastigheid te befchrijven, die zij gebruiken, als zij hun-

hunne prooi vervolgen; geene kreupelbosschen, slooten, stroomen, poelen of rivieren kunnen hen stuiten. Zij gaan altijd regt voorwaarts in de regtste lijn, die zij houden kunnen, en daar zijn weinige van de wilde boschbewooneren, welke zij niet inhaalen.

Als zij op beeren jaagen, tragten zij hunne schuilplaatsen te ontdekken; want deeze dieren verschuilen zig, geduurende den winter, in holle boomstammen, of maaken zig holen in den grond, daar zij zonder voedzel blijven zoo lang het slegte weder duurt.

Als de Indiaanen denken dat zij aan eene plaats gekoomen zijn, daar die dieren gemeenlijk verkeeren, schikken zij zig in eenen kring, zoo wijd hun getal strekt en, dan voorwaarts gaande, tragten zij, naar maate zij het middenpunt naderen, de schuilplaats van hunne prooi te ontdekken. Door dit middel zijn zij zeeker, zoo 'er tusschen beiden enige liggen, dat zij die zullen opstooten en met hunne boogen of met hunne snaphaanen nedervellen. De beeren vlugten zoo dra zij een' mensch of een' hond zien en zullen zig alleen dan verweeren, als zij zeer hongerig, of als zij gewond zijn.

Als de Indiaanen op den buffel jaagen, maaken zij eenen kring of een vierkant, ten naasten bij op dezelfde wijze als wanneer zij naar den beer zoeken.

Als

Als zij alle op hunne posten zijn, ſteeken zij het gras, dat op dien tijd lang en dor is, in brand, wanneer deeze dieren, die zeer bang voor vuur zijn, in allerijl voor hetzelve vlugtende, in groote menigte in een kort beſtek bijeen gedreven worden, en dan kan 'er naauwlijks een ontſnappen.

Zij hebben verſchillende wijzen van den eland, het hert en het rendier te jaagen. Somtijds zoeken zij hen op in de bosſchen, in welke zij zig, geduurende de geſtrenge koude, verſchuilen, en daar zij gemaklijk van agter de boomen geſchoten worden. In de Noordlijkſte luchtſtreeken neemen zij het voordeel van het weder te baat om de elanden te dooden; als de zon even zoo veel kragt heeft om de ſneeuw te ſmelten en de vorst in den nagt eene ſoort van korst op de oppervlakte maakt, valt dit dier, dat zwaar is, met zijne pooten 'er door, en kan 'er zig bezwaarlijk uit redden; op dien tijd wordt hij dan ook ras agterhaald en gedood.

Sommige natieën jaagen deeze dieren op eene wijze, die gemaklijker en vrij van gevaar is. De jagers bende verdeelt zig in twee partijen, en, eene plaats uitgekozen hebbende op den oever van eene rivier, gaat eene der benden t' ſcheep in hunne kanoos, terwijl de andere zig op het land in eenen halven kring vormt, welks punten

ten aan de rivier koomen, en de honden los laat, die al het wild opjaagen, dat binnen deezen halven kring besloten is; zij drijven het naar de rivier, en niet zoo haast heeft het zig te water begeeven of het grootste gedeelte wordt afgemaakt door degeene, die in de vaartuigen gebleven zijn.

De eland en de buffel zijn beiden zeer woedende als zij gewond zijn, en zullen zig kloekmoedig naar hunne vervolgers wenden en hen onder hunne voeten vertrappen, zoo de jager geen middel vindt om hen te dooden, of zijne veiligheid in de vlugt op eenen nabijgelegen boom zoekt; door dit middel kan men hen steeds ontwijken en zoo moede maaken van vervolgen, dat zij het van zelve opgeeven. Maar de jagt, waarop de Indiaanen, bijzonderlijk die, welke de Noordlijke streeken bewoonen, zig voornaamlijk toeleggen, en uit welke zij het grootst voordeel trekken, is de bever-jagt. Het jaargetijde tot deeze jagt is de geheele winter door van November tot April, geduurende welken tijd het bont van deeze dieren in zijne grootste volmaaktheid is. Eene beschrijving van dit bijzonder dier, de wijze waarop zij hunne wooningen maaken, en de regeling van hunne bijna op reden steunende maatschappij zal ik op eene andere plaats mededeelen.

De jagers gebruiken verscheiden wijzen van hen te dooden. Maar de gemeenste zijn hen in vallen te vangen, het ijs open te hakken of hunne dammen doortesteeken.

Naardien deeze dieren zeer scherp van gezigt en fijn van gehoor zijn, moet men groote omzigtigheid gebruiken, als men hunne verblijfplaatsen nadert; want naardien zij zig zelden verre van het water begeeven, en hunne woonungen altijd aan eene groote rivier of een groot meir, of aan dammen van hun eigen maakzel gebouwd zijn, begeeven zij zig op het minste gerugt, met spoed naar het diepste van het water, en duiken onmiddelijk naar den grond; terwijl zij dit doen, maaken zij een groot gerugt door met hunne staerten in het water te slaan, om alle hunne medgezellen te waarschuuwen.

Met vallen vangen zij hen op de volgende wijze: Schoon de bevers gewoonlijk eenen genoegzaamen voorraad van levensmiddelen voor den winter opleggen, doen zij egter nog van tijd tot tijd tochten naar de nabijgelegene bosschen om nog meer te haalen. De jagers, hun spoor gevonden hebbende, zetten eene val op hun pad, waarin kleine stukjens schors of jonge spruiten van de boomen tot aas liggen; naauwlijks heeft de bever die opgevat of daar valt hem een zwaar houten blok op het lijf en breekt hem de lendenen;

nen; zijne vijanden, die op de loer ſtaan, koomen weldra te voorſchijn, en maaken het magtloos dier verder af.

Op andere tijden, wanneer het ijs op de rivieren en meiren omtrent eenen halven voet dik is, maaken zij 'er een gat in met hunne bijlen, waar naar toe de bevers zig dra begeeven, om verſche lucht te ſcheppen, als men hen in hunne wooningen gaat ſtooren. Naardien hun ſnuiven eene groote roering in het water maakt, wordt de jager tijds genoeg gewaarſchuuwd dat zij koomen, en zij ſlaan hem op den kop, zoo dra hij denzelven boven water ſteekt.

Als de wooningen der bevers bij een beekjen zijn, worden zij nog gemaklijker gedood: dan hakken de jagers het ijs door, ſpreiden een net onder hetzelve, en breeken de wooningen der bevers af, die nooit misſen zig naar de diepte te begeeven, daar zij in de netten verward geraaken en gevangen worden; maar men moet hen 'er niet lang in laaten, want zij zouden zig weldra ontwarren, door met hunne tanden de netten aan ſtukken te bijten, welke men weet dat zij zeer ſcherp en lang hebben.

De Indiaanen draagen groote zorg om hunne honden te beletten aan de beenderen van de bevers te koomen. De redenen, die zij van deeze voorzorgen geeven, zijn, ten eerſten, dat de

beenderen zoo hard zijn dat zij de tanden van de honden bederven, en ten tweeden dat zij bevreesd zijn dat zij de geesten van de bevers door dit toetelaaten zoo zeer zullen verbitteren, dat zij den volgenden jagt-tijd ongelukkig zullen maaken.

De vellen van deeze dieren verruilen de jagers met de Europeaanen voor noodwendigheden en naardien zij door de laatste meer geſchat worden dan enige andere ſoort van bontwerk, leggen zij zig met grooten ijver op deeze jagt toe.

Als de Indiäanen buffels, elanden, herten enz. dooden, verdeelen zij gemeenlijk het vleesch onder den ſtam, tot welken zij behooren. Maar tot de bever-jagt vereenigen zig gemeenlijk enige huisgezinnen, en verdeelen den buit met malkanderen. Zij geeven, het is waar, gemeenlijk in deeze verdeeling enig voorrecht aan hunne eigen gezinnen; maar nooit ontſtaat 'er nijd of murmureering over het betoonen van partijdigheid.

Onder de *Naudowesſies* is het eene gewoonte dat, zoo iemand een hert, buffel of ander dier ſchiet, en het tot op eenen aanmerklijken afſtand wegloopt, voor het valt, daar iemand, tot eenen anderen ſtam behoorende, zig bevindt, en deeze eerst een mes in hetzelve ſteekt, het Wild als de eigendom van den laatsten beſchouwd wordt, ſchoon het door den eerſten doodlijk gewond was.

Schoon

Schoon deeze gewoonte willekeurig en onredenlijk voorkoomt, onderwerpt dat volk zig egter met genoegen aan dezelve. Deeze beslissing is evenwel zeer verschillende van die, welke door de Indiaanen op de grenzen van de volkplantingen in zwang is, daar de eerste, die het raakt, recht heeft op het beste gedeelte.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de Oorlogen der Indiaanen.

De Indiaanen beginnen de wapenen te draagen als zij vijftien jaaren oud zijn, en leggen die weder af, als zij tot den ouderdom van zestig jaaren gekoomen zijn. Sommige natieën naar het Zuiden, vervolgen, naar mij bericht is, hunne krijgs-oefeningen niet, als zij eens vijftig jaaren bereikt hebben.

Onder elken stam of natie is een uitgelezen getal manschappen, die de oorlogslieden genoemd worden, en die altoos gereed zijn om of aanvallender, of verdedigender wijze, naar de gelegenheid het vereischt, de wapenen te voeren.

Diegeene, welke omgang met de Europeaanen hebben, maaken gebruik van *tomahawks*, mesſen en vuur-wapenen; maar die, welke Westwaarts van de *Misſisſippi* woonen, en die geene gelegenheid hebben om deeze ſoort van wapenen te koopen, gebruiken boog en pijlen en de *Casſe-Tête* of Oorlogs-knods.

De Indiaanen, die nog verder Westwaarts woonen, een land dat zig tot aan de Zuid-zee uitſtrekt, gebruiken in den ſtrijd een oorlogstuig, dat zeer ongemeen is. Naardien zij zeer veele paerden hebben, vallen zij hunnen vijand altoos te paerd aan, en belemmeren denzelven met geen ander wapen dan een ſteen van middelbaare grootte, fraai gewerkt, welken zij met een touw, omtrent ander halven el lang, aan hunne regter armen een weinig boven den elleboog, vastbinden. Deeze ſteenen draagen zij gemaklijk in hunne handen tot zij bij hunne vijanden koomen, en ſlingeren dezelve met zoo groote behendigheid, in het rennen, dat zij nooit misſen enige te raaken. Het land, dat deeze ſtammen in bezit hebben, heeft groote uitgeſtrekte vlakten, waarom ook degeene, die hen aanvallen, zelden terugkoomen, naardien de ſnelheid van de paerden, die zij berijden, hen in ſtaat ſtelt zelfs de ſnelſte van hunne beſpringers te agterhaalen.

De

De *Naudowessies*, die met dit volk in oorlog geweest waren, zeiden mij dat, zoo zij geene moerassen of kreupelbosschen vonden, waarin zij zig bergen konden, zij verzeekerd konden zijn afgesneden te zullen worden: om dit voortekoomen maakten zij, als zij eenen aanval deeden, dat zij altijd nabij zulke plaatsen waren, die voor ruiterij ontoeganglijk zijn, als wanneer zij een groot voordeel boven hunne vijanden hadden, welker wapenen hen daar niet konden bereiken.

Sommige natieën maaken gebruik van eene werpspiets, met eene punt van been, die op verscheidenerleie wijzen gemaakt is; maar hunne wapenen over het algemeen zijn boog en pijlen, en de reeds gemelde korte knods. De laatste is gemaakt van zeer hard hout, en de kop rond als een kloot van omtrent drie en eene halve duimen middellijns; in deezen kloot is een snijdend ijzer gezet, 't welk naar dat van een *Tomahawk* gelijkt, somtijds is dat stuk ook van vuursteen, naar dat zij het een of ander bekoomen kunnen; de gedaante is op Pl. VI afgebeeld.

De ponjaard, bij dezelve geplaatst, is bij de *Naudowessie*-natie alleen in gebruik en van een oud maakzel, maar zij kunnen niet zeggen hoe lang hij bij hen in zwang geweest is. Hij was in het eerst van vuursteen of been, maar zedert zij gemeenschap met de Europische handelaars ge-

had hebben, hebben zij dien van ſtaal gemaakt. Hij is omtrent tien duimen lang, en boven aan het handvat ten naasten bij drie duimen breed; de randen zijn ſcherp en hij loopt in eene punt uit. Zij draagen dien in eene ſchede van hartenleder gemaakt, netjens verſierd met ſtekelvarkenspennen en hij hangt gemeenlijk aan een touw, dat op dezelfde wijze verſierd is, dat ſlegts tot de borst nederhangt. Dit merkwaerdig wapen wordt alleen door enige weinige van de voornaamſte Opperhoofden gedraagen en wordt en als een nuttig werktuig en een fraai teken van meerderheid beſchouwd.

Ik zag onder de *Naudowesſies* enige ſchilden, van ruuwe buffelen-huiden gemaakt en van gedaante als die, welke de Ouden gebruikten. Dan alzoo het getal klein was, en ik geen bericht kon bekoomen van den tijd, waarop zij eerst onder hen ingevoerd zijn, denk ik dat die, welke ik gezien heb, door veele geſlachten van vader op zoon zijn overgegaan.

De redenen, welke de Indiaanen geeven van de oorlogen, die zij tegens elkanderen voeren, zijn omtrent dezelfde als die, welke beſchaafder natieën voorgeeven om de rust van hunne nabuuren te ſtooren. De redenen van de eerste zijn egter in het algemeen redenlijker en billijker dan die, door welke de Europeërs hun gedrag willen rechtvaerdigen.

Het

Het uitbreiden van hun gebied is bij dit volk zelden eene beweegreden om in het land van hunne nabuuren te vallen en daar ſtroperijen te begaan. Zig het recht van de jagt binnen zekere grenzen te behouden, de vrijheid te handhaven van langs hunne gewoone paden te trekken, en de landen, die zij door een lang bezit de hunne rekenen, voor allen inbreuk te bewaaren, zijn de gewoone oorzaaken van die geſchillen, die zoo dikwerf onder de Indiaanſche natieën ontſtaan, en die met zoo veel bitterheid gevoerd worden. Schoon zij het recht van bijzonderen eigendom niet kennen, zijn egter de minst beſchaafde onder hen wel bekend met de rechten van hunnen ſtam op de landen, die zij bezitten, en zullen zig tegens alle inbreuken op dezelve met kragt verzetten.

Schoon men in het algemeen onderſtelt dat, omdat hun grondgebied zoo uitgeſtrekt is, de grenzen daarom niet bepaald kunnen worden, ben ik egter wel verzeekerd dat de grenspaalen van elke natie in de binnenlanden met veel juistheid in hunne ruuwe ſchetſen zijn aangewezen. Ik wierd zelfs, gelijk ik hier boven aangemerkt heb, in ſtaat geſteld uit de hunne de mijne te verbeteren, en ik heb na de naauwkeurigſte waarneemingen en onderzoekingen, zeer weinige voorbeelden gevonden in welke zij zig bedrogen hadden.

Maar eigenbelang is noch de menigvuldigſte, noch de kragtigſte beweegreden tot het voeren van oorlog tegens malkanderen. De wraakzugt, die de onderſcheidende karakter - trek van dit volk uitmaakt, is de algemeenſte beweegreden. Zij gevoelen beledigingen met eene groote aandoenlijkheid en zoeken met eene onbezweken drift naar wraak. Hierbij mag ook nog in aanmerking koomen die natuurlijke opwekking, welke elke Indiaan begint te gevoelen, zoo dra hij manlijke jaaren begint te bereiken, om blijken van zijne kloekheid en dapperheid te willen geeven.

Naardien hun vroegtijdig het denkbeeld wordt ingeprent dat de oorlog de hoofd - bezigheid van hun leven moet zijn, dat 'er niets zoo wenschlijks is als de naam van een groot krijgsman te wezen, en dat de bekkeneel - vliezen van hunne vijanden en een groot getal gevangene de eenigſte dingen zijn die verdienen geſchat te worden, is het ook niet te verwonderen dat de jongere Indiaanen geduurig onrustig en ontevreden zijn, als hunne drift wordt ingetoomd en zij in eenen ſtaat van werkloosheid gehouden worden. De eene of andere van deeze geneigdheden, de zugt naar wraak, of de voldoening van eene aandrift, die hun bij graaden eigen wordt, is dikwijls genoegzaam om hen te noopen vijandlijkheden tegens

gens sommige der nabuurige natieën te bedrijven.

Als de Opperhoofden het nodig vinden oorlog te voeren, zoeken zij deeze driften gaande te maaken, en wekken door dat middel hunne oorlogslieden welhaast op om de wapenen optevatten. Tot dat einde maaken zij gebruik van hunne krijgshaftige welspreekendheid, omtrent in de volgende bewoordingen, die nooit missen van goede uitwerking te zijn: „ De beenderen „ van onze overleden landslieden liggen onbe- „ graven, zij roepen ons toe dat wij hun on- „ gelijk zullen wreeken, en wij moeten hun „ verzoek voldoen. Hunne geesten roepen te- „ gens ons, zij moeten verzoend worden. De „ beschermgeesten, die de beschermers van onze „ eer zijn, boezemen ons het besluit in om de „ vijanden van onze vermoorde broederen opte- „ zoeken. Laaten wij henen gaan en degeene, „ door welke zij gedood zijn, verslinden. Zit „ dan niet langer stil, volgt uwe natuurlijke „ dapperheid in, zalft uw hair, schildert uwe „ aangezigten, vult uwe pijlkokers, doet de „ wouden van uwe gezangen weêrgalmen, troost „ de geesten der gestorvene, en zegt hun dat zij „ zullen gewrooken zijn. "

Door deeze vermaaningen opgewekt, grijpen de oorlogsmannen hunne wapenen in vervoering

van woede, zingen den oorlogszang, en branden van ongeduld om hunne handen in het bloed hunner vijanden te wasfchen.

Somtijds verzamelen bijzondere hoofden kleine benden en doen tochten tegens degeene, met welke zij in oorlog zijn, of die hen beledigd hebben. Een enkele oorlogsman, door wraak aangehitst of een verlangen gevoelende om zijne kloekmoedigheid te toonen, zal in zijne eenigheid verfcheiden honderden mijlen voorttrekken, om eene zwervende partij te verrasfchen of af te fnijden.

Deeze onregelmaatige uittochten worden egter niet altoos door de oude hoofden goedgekeurd, fchoon zij dikwijls genoodzaakt zijn die ongemerkt toetelaaten, gelijk ik daarvan een voorbeeld bij de natieën der *Naudowesfies* en *Chipeways* gegeeven heb.

Maar als een oorlog nationaal is en door de geheele maatfchappij ondernoomen wordt, dan zijn hunne overleggingen plegtig en gaan langzaam toe. De oudere houden eene raadsvergadering, waarbij alle de opper oorlogsmannen en jonge lieden toegelaaten worden, daar zij hun gevoelen in plegtige redenvoeringen uiten, den aart der onderneeming, welke zij doen zullen, rijp overweegende en met groote fchranderheid de voor- en nadeelen wikkende, welke 'er uit fpruiten zullen.

Ook

Ook worden de priesters over het onderwerp geraadpleegd ; ja zelfs worden somtijds hunne verstandigste vrouwen om haar gevoelen gevraagd.

Wordt 'er tot den oorlog besloten , dan bereiden zij 'er zig toe met groote plegtigheid.

De Opperste oorlogsman van eene natie trekt niet bij alle gelegenheden zelf aan het hoofd van de oorlogs - bende ; dikwijls geeft hij daartoe eenen anderen mede, van wiens dapperheid en voorzigtigheid hij goede gedagten heeft. Hij, die dus verkoren is, wordt eerst met zwart beklad, dan moet hij verscheiden dagen lang vasten , geduurende welke hij den Grooten Geest aanroept, of den toorn van de Kwaade Geesten afbidt, terwijl hij ondertusschen geduurende dien tijd geenen omgang met iemand van zijnen stam houdt.

Hij is tegeljk zeer zorgvuldig in het waarneemen van zijne droomen , want van deeze denken zij dat de goede uitslag grootendeels zal afhangen en door de vaste overtuiging, waarin elk Indiaan, door zijne laatdunkendheid is dat hij naar eene zekere overwinning zal spoeden, zijn de droomen gemeenlijk zijne wenschen gunstig.

Na dat hij zoo lang gevast heeft als de gewoonte vereischt, roept hij de oorlogslieden bij

el-

elkanderen en een draagband van Wampum (*a*) in zijne hand houdende, fpreekt hij hen dus aan:

„ Broeders! Thans fpreek ik tot u door in-
„ blaazing van den Grooten Geest en door hem
„ word ik aangezet om de oogmerken ter uit-
„ voer te brengen, welke ik u nu gaa ontvou-
„ wen. Het bloed van onze overleden broeders
„ is nog niet afgewischt; hunne lighaamen zijn
„ nog niet begraven, en ik zal deezen pligt om-
„ trent hen gaan volbrengen. "

Na dat hij hun nu alle de beweegredenen bekend gemaakt heeft, die hem noopen om de wapenen optevatten tegens de natie, met welke zij in oorlog zullen koomen, gaat hij dus voort:

„ Daarom heb ik befloten langs het oorlogs-pad
„ te trekken om hen te verrasfchen. Wij zullen
„ hun vleesch eeten en hun bloed drinken; wij
„ zullen bekkeneel-vliezen afftroopen en ge-
„ vangenen maaken; en koomen wij in deeze
„ glorierijke onderneeming om, zoo zullen wij
„ niet voor altijd in het ftof verholen blijven,
„ want deeze draagband zal de belooning zijn
„ van hem die de dooden zal begraaven. " Dit gezegd hebbende, legt hij den draagband op den grond

(*a*) Deeze draagbanden worden in het volgende Hoofdftuk befchreven.

grond en hij, die denzelven opvat, verklaart zig voor zijnen luitenant, en wordt voor de tweede in bevel gehouden; dit wordt egter slegts door eenen oorlogsman van aanzien gedaan, die, door het getal zijner hoofdschedel-vliezen recht op die post heeft.

Schoon de Indiaanen dus zeggen dat zij het vleesch hunner vijanden zullen eeten en hun bloed drinken, moet die bedreiging egter slegts als eene zinnebeeldige uitdrukking beschouwd worden; want niettegenstaande zij somtijds de harten van degeene, die zij verslaan, verslinden en hun bloed, bij wijze van trotseering, drinken, of om hunne wraak op eene volkoomener wijze intevolgen, zijn zij egter geene menschen-eeters en zullen zig nooit op menschen-vleesch vergasten.

Nu wordt het Opperhoofd weder het zwart smeerzel afgewasschen, men zalft hem met beeren-vet, men beschildert hem met roode verw met zulke figuuren als men denkt dat hem verschriklijkst in de oogen van zijne vijanden zal maaken. Dan zingt hij den oorlogs-zang en telt zijne oorlogsdaaden op. Dit gedaan hebbende, vestigt hij zijne oogen op de zon en rigt zijne aanbidding tot den Grooten Geest, waarin hij door alle de oorlogs-lieden verzeld wordt.

Deeze plegtigheid wordt gevolgd van dansen ge-

gelijk ik boven beſchreven heb, en alles wordt beſloten met een gastmaal, dat gewoonlijk uit honden vleesch beſtaat.

Dit gastmaal wordt in de tent of de hut van den opperſten Oorlogsman gehouden, naar welke alle degeene, die hem op zijnen tocht meenen te verzellen, hunne ſchotels zenden om gevuld te worden, terwijl hij, geduurende hetzelve, niettegenſtaande hij zoo lang gevast heeft, bedaard zijne pijp zit te rooken, en de daaden van zijn geſlacht te verhaalen.

Naardien de hoop dat hunne wonden, die zij mogen ontvangen, wel behandeld en ſchielijk geneezen zullen worden, voor de oorlogsmannen eene verdere aanmoediging moeten zijn om zig meer aan gevaar bloot te ſtellen, bereiden hunne priesters, die ook hunne genees- en heelmeesters zijn, de geneesmiddelen, die daartoe van dienst kunnen wezen. Zij verzamelen met groote plegtigheid verſchillende wortelen en planten, en beweeren dat zij die de kragt van te geneezen mededeelen.

Niettegenſtaande deeze bijgeloovige handelwijs is het egter zeer zeeker dat zij verſcheiden planten en kruiden hebben leeren kennen, die geneeskundige kragten hebben en die zij zeer wel weeten te gebruiken.

Van den tijd af aan dat het beſluit genoomen

is

is van den oorlog te onderneemen tot het vertrek van de oorlogs-gasten, worden de nagten met vrolijkheid doorgebragt en de dagen in het maaken van de nodige toebereidzelen.

Als de natie, die ten oorlog trekt, het noodzaaklijk vindt het bondgenootschap van eenen nabuurigen stam te verzoeken, verkiezen zij een hunner Opperhoofden, die de taal van dat volk wel spreekt, en die een goed spreeker is, en zenden hem met eenen draagband van Wampum naar denzelven, waarop het oogmerk der bezending is uitgedrukt met figuuren, die elke natie wel kent. Hij draagt ook eene rood geschilderde bijl met zig.

Zoo dra hij de legerplaats of het dorp, naar welk hij is afgezonden, bereikt heeft, geeft hij het Opperhoofd van dien stam den algemeenen inhoud van zijnen last te kennen, die onmiddelijk eene raadsvergadering belegt, waarbij de afgezant genoodigd wordt. Daar legt hij de bijl op den grond, houdt den draagband in zijne hand en ontvouwt de reden van zijn gezantschap omstandiger. Hij nodigt hen in zijne aanspraak om de bijl opteneemen en, zoo als hij zijne reden geëindigd heeft, geeft hij den draagband over.

Zoo zijne toehoorers geneigd zijn om zijne natie hulp te verleenen, stapt een Opperhoofd voorwaarts en vat de bijl op, als wanneer zij onmiddelijk de zaak, welke zij dus aanneemen te

onderſteunen, met drift voorſtaan. Maar wanneer bij deeze gelegenheid noch de draagband, noch de bijl aangenoomen worden, beſluit de gezant dat het volk, welk hij te hulp verzoekt, reeds in een verbond met de vijanden van zijne natie getreden is, en keert ſpoedig terug, om zijne landslieden te berichten dat hij niet geſlaagd is.

De wijze waarop de Indiaanen elkanderen den oorlog verklaaren, is eenen ſlaaf te zenden met eene bijl, welker ſteel rood geverwd is, aan de natie, met welke zij voorneemens zijn de vriendſchap te breeken, en de boodſchapper, niettegenſtaande het gevaar, waaraan hij is blootgeſteld, door de haastige woede van degeene, welke hij dus koomt uitdaagen, voert zijnen last zeer getrouw uit.

Somtijds heeft deeze uittarting eene zoo onmiddelijke uitwerking op degeenen, welken zij aangedaan wordt, dat in de eerſte vervoering van hunne woede eene kleine partij zal uittrekken, zonder naar het verlof van de oude Opperhoofden te wagten, en, den eersten, welken zij ontmoeten van de natie, die hen beledigd heeft, zullen dooden, zijn lighaam opſnijden, en eene bijl van hetzelfde ſlag als die zij zoo even ontvangen hebben, in het hart van hunnen verſlagen vijand zullen ſteeken. Onder de afgelegener ſtammen wordt dit gedaan met eene ſpeer of eene pijl,

pijl, welker eind rood geschilderd is. En om hen nog meer te verbitteren, verminken zij het lighaam op eene wijze, waarmede zij toonen willen dat zij hen niet als mannen achten, maar voor oude wijven houden.

De Indiaanen trekken zelden in groote benden te veld, naardien een groot aantal volk eene grooter toevoorzigt zoude vereisschen om hen te doen bestaan, geduurende hunne verveelende tochten door dorre wouden, of lange reizen over meiren en rivieren, dan zij zig willen verledigen te oefenen.

Hunne legers zijn nooit belemmerd met bagagie of krijgsvoorraad. Elk man draagt slegts, behalven zijn geweer, eene mat mede, en, zoo lang zij nog verre van de grenzen der vijanden afzijn, onderhoudt elk zig met het wild, dat hij schiet, of de visch, die hij vangt.

Als zij door een land trekken, daar zij niet bevreesd zijn den vijand te zullen ontmoeten, gebruiken zij zeer weinig voorzorg; somtijds zijn zij naauwlijks een dozijn bij malkanderen, zijnde de rest verstrooid in het vervolgen van het wild; doch alschoon zij tot op eenen grooten afstand van het oorlogspad mogen afgedwaald zijn, zijn zij egter zeeker van op het bepaald uur op de bestemde plaats te zullen koomen.

Zij zetten hunne tenten altijd lang voor zonne-

ondergang op, en naardien zij laatdunkend van aart zijn, gebruiken zij weinig voorzorgen tegens eene verrasfching. Zij ftellen groot vertrouwen in hunne *Manitoes* of huis-goden, welke zij altoos medeneemen, en, in de overtuiging dat deeze voor hun de post van fchildwagten waarneemen, flaapen zij zeer gerust onder derzelver befcherming.

Deeze *Manitoes*, gelijk zij bij enige natieën heeten, maar die bij de *Naudowesfies Wakons*, dat is, Geesten, genoemd worden, zijn niet anders dan de otter of marter-vellen, welke ik alreeds befchreven heb, voor welke zij egter eenen grooten eerbied gevoelen.

Als zij eens in 's vijands land zijn, kan geen volk omzigtiger zijn; daar worden geene vuuren meer ontftooken, daar wordt geen gefchreeuw meer gehoord en het wild wordt niet langer vervolgd. Zij mogen zelfs niet eens meer fpreeken; maar moeten alles wat zij elkanderen te zeggen hebben door tekenen te kennen geeven.

Nu doen zij alles met krijgslist en hinderlaagen. Hunne vijanden ontdekt hebbende, zenden zij om hen te befpieden, en onmiddelijk wordt 'er een krijgsraad gehouden, waarin zij flegts fluisterende fpreeken om op de berichten te beraadflaagen, welke de uitgezondene hebben medegebragt.

De aanval geschiedt even voor den dageraat, op welken tijd zij onderstellen dat hunne vijanden in den diepsten slaap gedompeld zijn. Den gantschen nagt liggen zij plat voor over, zonder zig te beweegen, en naderen in dezelfde gestalte, op handen en voeten kruipende, tot zij binnen eene boogschoot gekoomen zijn van degeene, welker verderf zij bedoelen. Op een teken, door den Oppersten gegeeven, op welk de geheele bende met het ijslijkst gegil antwoordt, springen zij alle op, en, op denzelfden oogenblik hunne pijlen afschietende, zonder hunnen vijanden den tijd te geeven om van de verwarring, waarin zij geworpen zijn, te bekoomen, storten zij met hunne *Tomahawks* of oorlogsknodsen op hen in.

De Indiaanen denken dat 'er weinig roem te behaalen is met hunne vijanden openlijk in het veld aantetasten; zij stellen hunne grootste glorie in te verrasschen en te vernielen. Zij laaten zig zelden in een gevegt in zonder eene blijkbaare waarschijnlijkheid van voordeel. Vinden zij den vijand op zijne hoede, te sterk verschanst, of meerder in getal, gaan zij terug, zoo 'er gelegenheid toe is. En zij achten het de grootste bekwaamheid in eenen oppersten oorlogsman, als hij in staat is eenen aanval zoo te regelen, dat hij zoo veele van de vijanden dood als mogelijk is, ten kosten van weinige manschappen.

Somtijds beveiligen zij zig agter boomen, heuvelen, of fteenen en, eens of twee maalen gefchoten hebbende, gaan zij weder heen zonder ontdekt te zijn. Europeaanen, die niet gewoon zijn aan deeze wijze van vegten, ondervinden maar al te dikwijls tot hunne kosten de uitwerking van dezelve.

Generaal BRADDOCK was ongelukkig onder dat getal. In het jaar 1755 optrekkende om het Fort *du Quesne* aantetasten, wierd hij door eenen troep Franfchen en verbondene Indiaanen, die in hunne belangen waren, onderfchept, die door deeze listige wijze van vegten, middel vonden om zijn leger te flaan, dat uit omtrent twee duizend dappere en wel geoefende manfchappen beftond. De Indiaanen waren zoo wel geposteerd, dat de Engelfchen naauwlijks wisten van waar en door wie zij dus beftookt wierden. Geduurende het geheel gevegt kreegen de laatfte naauwlijks den vijand in het gezigt, en waren genoodzaakt aftetrekken zonder de voldoening te hebben van in ftaat te zijn de minfte weerwraak te neemen van de flagting, die onder hen gemaakt was. De Generaal betaalde zijne vermetelheid met zijn leven, en met hem viel een groot aantal brave manfchappen, terwijl zijne verholen vijanden flegts twee of drie gewonden hadden.

Als de Indiaanen in hunne ftille bekruiping

flag-

ſlaagen en in ſtaat zijn om de legerplaats, die zij overvallen, te overmeesteren, dan volgt 'er een toneel van ijslijkheden, dat alle beſchrijving te boven gaat. De wilde fierheid van de overwinnaars en de wanhoop van de overwonnene, die wel weeten wat zij te wagten hebben, als zij leevende in de handen van hunne beſpringers vallen, doen hen van beiden kanten de uiterſte pogingen aanwenden. De gedaante der ſtrijders, geheel met zwarte en roode verw beklad, en met het bloed der geſneuvelde bedekt, hun ijslijk gegil en hunne ontembaare woede, zijn niet te begrijpen, door hun, die nooit in dat land geweest zijn.

Dikwijls ben ik aanſchouwer van zulke toneelen geweest, en eens heb ik 'er eene rol in geſpeeld. Maar hetgeen de ijslijkheid vermeerderde was dat ik den troost niet had van in ſtaat te zijn mij tegens hunne woeste aanvallen te verdedigen. Elke omſtandigheid van dat geval ligt mij nog versch in geheugen, en ſtelt mij in ſtaat om de ſpoorlooze woestheid der Indiaanen, als zij eenen vijand verrascht of overmand hebben, met grooter duidlijkheid te beſchrijven.

Naardien een omſtandig verhaal van de ſlagting aan het Fort *Willem Hendrik* in het jaar 1757 (het toneel, dat ik bedoel) niet buiten het beſtek van dit werk gaan zal, maar dienen kan om

mijnen leezeren een juist denkbeeld van de woestheid van dit volk te geeven, zal ik de vrijheid neemen om het hier in te voegen, terwijl ik verwagt dat mijne leezers mij het ten besten zullen houden dat ik daar in voornamelijk van mijzelven zal moeten ſpreeken.

Generaal WEBB, die over het Engelsch leger in Noord-Amerika het bevel voerde, dat toen aan Fort *Eduard* gelegerd lag, bericht gekregen hebbende, dat de Franſche troepen onder den Heer MONTCALM enige beweegingen naar Fort *Willem Hendrik* maakten, zond eene bende van omtrent vijftien honderd mannen af, beſtaande uit Engelſche en Provintiaale troepen, om de bezetting te verſterken. Met deeze bende trok ik als vrijwilliger onder de laatſte mede.

De vrees van den Engelſchen Generaal was niet zonder grond; want daags na onze aankomst zagen wij het meir *George* (voorheen het *Sacrament meir*) waar aan het ligt, met een onnoemlijk aantal booten bedekt, en binnen weinige uuren vonden wij ons in onze linieën aangevallen door den Franſchen Generaal, die zoo even geland was met elf duizend geregelde troepen en Kanadiers, en twee duizend Indiaanen. Kolonel MONRO, een braaf Officier, voerde het bevel in het Fort, en had niet meer dan drie en twintig honderd mannen bij zig, onze afgezonden bende daar onder begrepen.

Met

Met dit volk maakte hij eene dappere verdediging en zou waarschijnlijk in staat geweest zijn eindelijk het Fort te behouden, zoo hij goed ondersteund ware geweest, en verlof hadde gehad om zig te blijven verweeren. Bij elke opeissching om zig overtegeeven, welke de Fransche Generaal zond, die de eerlijkste voorwaarden aanbood, was zijn herhaald andwoord, dat hij zig nog in staat bevond om de sterkste aanvallen, welke de belegeraars doen konden, afteweeren; en dat, zoo hij zig te zwak achtede, hij weldra versterking zoude kunnen krijgen van het nabij liggend leger.

De Kolonel, den Generaal WEBB van zijnen toestand kennis gegeeven hebbende, met verzoek dat hij hem enige versche benden zou toezenden, vaerdigde de Generaal eene boodschap aan hem af met eenen brief, waarin hij hem bericht gaf dat het niet in zijne magt was hem te helpen en dat hij hem daarom bevel gaf het Fort op de beste voorwaarden, die hij bedingen konde, overtegeeven. Deeze brieven vielen in handen van den Franschen Generaal, die onmiddelijk eene witte vlag zond, verzoekende met den Gouverneur in onderhandeling te koomen.

Zij ontmoeteden dan elkanderen, slegts door eene kleine wagt verzeld, in het midden tusschen de twee linieën, wanneer de Heer MONT-

CALM den Kolonel zeide dat hij in perſoon gekoomen was om de overgave van het Fort te eisſchen, naardien het den Koning zijnen meester toebehoorde. De Kolonel andwoordde dat hij niet wist hoe dat zijn konde en dat hij het niet zou overgeeven zoo lang het in zijne magt was het te verdedigen.

De Franſche Generaal andwoordde, terwijl hij ter zelfden tijd de brieven overhandigde: „ Op „ gezag van deeze eisch ik het. " De braave Gouverneur had niet zoo haast den inhoud gezien die hem overtuigde dat het de last van den Opperbevelhebber was, welken hij niet ongehoorzaam mogt zijn, of hij liet zijn hoofd hangen zonder een woord te kunnen ſpreeken, en kwam eindelijk met weêrzin tot eene onderhandeling.

Uit aanmerking van de dappere verdediging, welke de bezetting gedaan had, zou het hun vergund zijn met alle krijgs-eer uittetrekken; zij zouden wagenen krijgen om hun goed naar 't Fort *Eduard* te vervoeren, en eene wagt om hen voor de woede van de Wilden te beveiligen.

Des anderen daags 's morgens na het tekenen van de Capitulatie wierd, zoo dra de dag aanbrak, de geheele bezetting, die nu nog uit omtrent twee duizend mannen beſtond, behalven de vrouwen en kinderen, binnen de linieën in orde geſchaard, en was op het punt van uittetrekken,

wan-

wanneer 'er eene menigte Indiaanen verzamelde, die begonnen te plunderen. Wij waren in het eerst in hoop dat dit hun eenigst oogmerk was en lieten hen begaan, zonder ons daartegens te verzetten; ſchoon het ook indedaad niet in onze magt was enigen wederſtand te bieden, al waren wij zoodanig gezind geweest; want ſchoon wij ons geweer mogten medeneemen, wierd ons egter geen eene patroon vergund. Wij vonden ons evenwel in deeze hoop deerlijk bedrogen; want terſtond daarop begonnen enige van hun op de zieke en gekwetſte aantevallen en degeene, die niet in ſtaat waren tusſchen de gelederen te kruipen, wierden, ondanks alle hunne pogingen om de woede hunner vijanden door kermen en ſchreeuwen aftewenden, terſtond afgemaakt.

Wij waren nu in de verwagting dat deeze opſchudding daarmede een einde zoude genoomen hebben, en ons klein leger begon te trekken; maar het leed niet lang of wij zagen de voorſte diviſie terug drijven en ontdekten dat wij geheel door de Wilden omſingeld waren. Wij verwagteden allen oogenblik dat de wagt, welke de Franſchen ons in de artijkelen der Capitulatie hadden toegeſtaan, koomen zoude en ons uit onzen benaauwden toeſtand verlosſen; maar daar kwam geene wagt te voorſchijn, en de Indiaanen begonnen nu elk eenen, zonder onderſcheid, van

zijne

zijne wapenen en klederen te berooven en die den minsten wederstand deed, gevoelde het gewigt van hunne *Tomahawks.*

Ik was juist in de agterste divisie, maar het duurde niet lang of ik deelde in het lot van mijne spitsbroeders. Drie of vier Wilden greepen mij aan en, terwijl enige hunne wapenen over mij opgeheven hielden, beroofden de andere mij van mijnen rok, kamisool, hoed en gespen, niet vergeetende mijn geld uit mijnen zak te neemen. Naardien dit geschiedde digt bij den doorgang uit de linie in de vlakte, bij welken eene Fransche schildwagt stond, liep ik naar hem toe en eischte zijne bescherming; maar hij noemde mij eenen Engelschen hond en stootte mij met geweld terug midden onder de Indiaanen.

Nu deed ik mijn best om bij eene bende van ons volk te koomen, die op enigen afstand digt in een gesllooten stonden; maar ontelbaar waren de slagen, die met verschillende wapenen naar mij gedaan wierden, terwijl ik voorbij liep; gelukkig egter waren de Wilden zoo digt in een, dat zij niet naar mij slaan konden zonder gevaar te loopen van elkanderen te raaken. Een hunner vond egter gelegenheid om met eene speer naar mij te steeken die langs mijne zijde afschampte, en van eenen anderen onving ik eene wond met een diergelijk wapen in mijnen enkel. Eindelijk be-

bereikte ik de plaats daar mijne landslieden stonden en drong in het midden van hun; maar eer ik zoo verre uit de handen van de Indiaanen geraakt was, waren de hals- en hand-boorden van mijn hemd alles wat van hetzelve was overgebleven en mijn vleesch was op veele plaatsen door hunne woeste aangrijpingen gekrabt en opgereten.

Nu wierd de oorlogs-kreet aangeheven en de Indiaanen begonnen degeene, die naastbij hen waren, zonder onderscheid, te vermoorden. Het is niet mogelijk woorden te vinden om een tamelijk juist denkbeeld te geeven van het ijslijk toneel dat nu volgde; mannen, vrouwen en kinderen wierden op de koelbloedigste en wreedste wijze afgemaakt en hun terstond de bekkeneel-vliezen afgestroopt, verscheiden van deeze Wilden dronken het bloed van hunne slagtoffers zoo warm als het uit de doodlijke wonden vloeide.

Wij zagen nu, schoon te laat om ons te helpen, dat wij geene hulp van de Franschen te wagten hadden, en dat zij, tegens het verdrag, dat zij kort geleden getekend hadden, waarin zij ons beloofd hadden ons eene genoegzaame wagt te geeven, om ons voor zulke aanvallen te beveiligen, dezelve stilzwijgende gedoogden, want ik zag duidlijk de Fransche Officieren op enigen afstand wandelende, en naar allen schijn met onverschilligheid te zaamen praatende. Ik wilde

voor

voor de eer van de menschlijke natuur hoopen dat deeze schreeuwende verbreeking van alle heilige wetten eerder van den woesten aart deezer Indiaanen, welke ik beken dat somtijds bijna onmogelijk intetoomen is, en die misschien nu onverwagt tot zulk eene hoogte gestegen was, dat zij niet gemaklijk beteugeld kon worden, ware toeteschrijven dan aan enig voorbedagt oogmerk van den Franschen bevelhebber. Maar een onpartijdig aanschouwer zou egter moeten denken dat een leger van tien duizend christen, ja allerchristlijkste troepen het wel in hunne magt hadden om te beletten dat de slagting zoo algemeen wierd. Doch welke de oorzaaken waren, de gevolgen waren vreeslijk en zonder voorbeeld in de hedendaagsche geschiedenis.

Naardien de kring, waarin ik besloten stond, nu reeds merklijk gedund was, en de dood met rasse schreden scheen te naderen, wierd 'er door enige van de kloekmoedigste voorgesteld om eene sterke pooging te doen en te tragten ons eenen weg door de Wilden te baanen, het eenigst waarschijnlijk middel dat nu nog overig was om ons leven te redden. Deeze partij, hoe wanhopig, besflooten wij te kiezen, en omtrent twintig van ons sprongen eensklaps midden onder de Indiaanen.

In eenen oogenblik waren wij alle van malkande-

de-

deren geſcheiden, en welk het lot mijner ſpitsbroeders ware, vernam ik niet voor enige maanden daarna, wanneer ik bevond dat ſlegts zes of zeven van hun hun oogmerk ter uitvoer bragten. Enkel op mijnen eigen gevaarlijken toeſtand bedagt, tragtede ik mij eenen weg door mijne wilde vijanden te openen op de best mogelijke wijze, en ik heb mij zedert dikwerf verwonderd, als ik mij herinnerde met welk eene tegenswoordigheid van geest ik alle noodzaaklijke middelen aanwendde, om mij te redden. Sommige wierp ik overhoop, zijnde op dien tijd jong en ſterk, langs andere liep ik heen en ontweek behendig hunne wapenen, tot eindelijk twee zeer ſterke Opperhoofden van de woestſte ſtammen, gelijk ik aan hunne kledij zien kon, welker ſterkte ik niet weêrſtaan kon, mij elk bij eenen arm greepen, en mij door het gedrang begonnen voorttesleepen.

Nu gaf ik mij aan mijn lot over, niet twijfelende of hun voorneemen was mij aftemaaken en hunne wraak met mijn bloed te koelen, naardien ik zag dat zij mij naar eenen afgelegen poel, die op enigen afſtand was, voorttrokken. Maar naauwlijks waren wij enige ſchreden gevorderd of 'er kwam een Engelsch heer van enig aanzien, naar ik aan zijnen broek zien kon, het eenigst dat hij aan hád, en die van fraai rood fluweel

was,

was, digt langs ons heen loopen. Een der hoofden liet mij terstond los, sprong op dit nieuw voorwerp en tragtede hem als zijne prooi te vatten; maar de heer, sterk zijnde, smeet hem op den grond en zou waarschijnlijk los gekoomen zijn, hadd' niet degeen, die mij bij den anderen arm vast hield, mij los gelaaten, om zijnen broeder te helpen. Ik nam deeze gelegenheid waar en liep weg naar eene andere partij Engelschen, die nog niet overhoop geworpen waren, en op enigen afstand bij elkanderen stonden. Doch eer ik verre weg was, keek ik nog eens in haast naar dien heer om, en zag den Indiaan zijnen *Tomahawk* hem in den rug slaan en hoorde hem zijn laatste gekerm uiten; dit deed mij mijne schreden verhaasten en mijne wanhoop vergrooten.

Ik had dit ijslijk toneel slegts enige weinige schreden verlaaten, wanneer 'er een schoone jongen van omtrent twaalf jaaren, die tot nog toe ontsnapt was, naar mij toe kwam loopen, en mij smeekte dat ik hem zou toelaaten mij vastte houden, opdat hij kans mogt hebben om de handen der Wilden te ontkoomen. Ik zeide hem dat ik hem zoo veel zou helpen als mij mogelijk was, en dat hij mij vatten zoude; maar korte oogenblikken daarna wierd hij van mijne zijde weggerukt en uit zijn schreeuwen denk ik dat hij weldra vermoord was. Ik kon niet nalaa-

ten

ten mijn eigen ongeluk voor eenen oogenblik te vergeeten om het lot van eenen zoo jongen lijder te betreuren; maar het was mij volstrekt onmogelijk iets tot zijn behoud aantewenden.

Nu geraakte ik nog eens midden onder vrienden, maar wij waren buiten staat om elkanderen enige hulp te bewijzen. Naardien deeze de divisie was die verst van het Fort was voortgetrokken, dagt mij dat 'er misschien mogelijkheid zou zijn (schoon slegts enkel eene mogelijkheid) om mij eenen weg door de buitenste reijen van Indiaanen te openen en een nabuurig bosch te bereiken, dat ik op enigen afstand bespeurde. Ik wierd nog aangemoedigd om hoop te scheppen door de bijna wonderdaadige behouding, welke ik reeds ondervonden had. Ook was mijne hoop niet ijdel, noch waren de poogingen, die ik deed, vrugtloos. Het zij genoeg te zeggen dat ik het bosch bereikte; maar toen ik een kort eind wegs in hetzelve was doorgedrongen, was ik zoo zeer buiten adem, dat ik in een braambos nederviel, en enige minuuten als naar mijnen laatsten adem heigde; eindelijk begon ik wat te bedaaren; maar mijne vrees keerde weder in alle haare voorige kragt, toen ik enige Wilden op eenen kleinen afstand voorbij zag loopen, die waarschijnlijk naar mij zogten. In deezen toestand wist ik niet of het beter ware voorttegaan of te

tragten mijzelven te verbergen daar ik was, tot de nagt kwame; doch vreezende dat zij langs denzelfden weg terug zouden koomen, achtede ik het voorzigtiger mij verder van het vreeslijk toneel van mijne voorgaande bekommernis te verwijderen. Ik begaf mij dan in een ander gedeelte van het bosch, en spoedde mij voort zoo veel de ſtruiken en het verlies van eenen mijner ſchoenen mij wilden toelaaten en, na enige uuren langzaam voortgegaan te zijn, won ik eenen heuvel, van welken ik de vlakte kon overzien, welke ik zoo even verlaaten had, en van waar ik onderſcheiden kon dat de bloedige ſtorm nog met onafgebrooken woede aanhield.

Doch, om mijne leezers niet te verveelen, zal ik 'er alleen nog bijvoegen dat ik, na drie dagen zonder voedzel doorgebragt, en drie nagten de koele dampen uitgeſtaan te hebben, eindelijk Fort *Eduard* bereikte, daar mijn lighaam, door behoorlijke oppasſing deszelfs gewoone ſterkte weder herkreeg, en mijn geest, voor zoo verre de herinnering van de voorledene treurige voorvallen het mij toelieten, zijne gewoone bedaardheid.

Men rekende dat 'er geduurende dien noodlottigen dag vijftien honderd menſchen door deeze Wilden gedood of gevangen gemaakt wierden. Veele van de laatste wierden door hen medegevoerd, en zijn nooit terug gekoomen. Enige wei-

weinige zijn zoo gelukkig geweest van door gunſtige toevallen weder in hun vaderland te koomen, na eene lange en geſtrenge ſlavernij te hebben geleden.

De braave Kolonel MONRO had zig, zoo dra de opſchudding begon, naar de Franſche legerplaats geſpoed om te tragten de wagt te krijgen, die in de capitulatie bedongen was; doch vermits dit verzoek vrugtloos was, bleef hij aldaar tot dat Generaal WEBB eene bende troepen zond om hem opteëisſchen en naar Fort *Eduard* terug te brengen; maar deeze ongelukkige gebeurtenisſen, die waarſchijnlijk zouden voorgekoomen zijn geworden, zoo men hem zijne eigen ontwerpen hadde laaten volgen, gevoegd bij het verlies van zoo veele braave manſchappen, in koelen bloede vermoord, van welker dapperheid hij, nog zoo kort geleden, getuige geweest was, maakten zulk eenen indruk op zijnen geest, dat hij het niet lang overleefde. Hij ſtorf binnen drie maanden van droefheid, en men kan met waarheid van hem zeggen dat hij een man was die zijn land eer aandeed.

Het is mijn oogmerk niet de volgende omſtandigheid als een onmiddelijk oordeel Gods, tot ſtraf van deeze ſlagting, te doen beſchouwen; maar ik moet egter niet vergeeten te zeggen dat zeer weinige van deeze verſchillende Stammen van In-

diaanen, die 'er deel aan hadden, hun land wederzagen. De kinderpokken kwamen, door middel van hunne gemeenschap met de Europeaanen, onder dit volk en maakten eene zoo groote verwoesting onder hen, als zij zelve onder ons gemaakt hadden. De middelen, die zij bij de eerste aanvallen van deeze kwaadaartige ziekte aanwendden, om de koorts, die haar verzelt, te verdrijven, wierden hun doodlijk. Terwijl hun bloed aan het gisten was, en de natuur de smetstof tragtede naar buiten te drijven, stuiteden zij haare werking door zig in het water te dompelen; het gevolg was dat zij bij honderden stierven. De weinige die overbleeven, wierden door de ziekte tot afzigtlijke voorwerpen gemaakt, en droegen de diepe indrukzelen van deeze allergevreesdste kwaal met zig in het graf.

De Heer MONTCALM sneuvelde kort daarna in de vlakten van *Quebec.*

Dat de onverdiende wreedheid van deezen bevelhebber in het algemeen bij zijne landslieden geene goedkeuring ontving, hiervan ben ik zedert door veele bewijzen overtuigd geworden. Ik zal 'er egter slegts een van opgeeven, dat ik van iemand heb, die 'er getuige van geweest is. Een Kanadaasch koopman van enig aanzien, de overgave van het Engelsch Fort gehoord hebbende, vierde deeze gelukkige gebeurtenis met

vro-

vrolijkheden en gastvrijheid , volgens de gewoonte van dat land; maar niet zoo haast was hem de moord, die 'er op gevolgd was, ter ooren gekoomen, of hij eindigde het feest onmiddelijk en schreeuwde in de hevigste bewoordingen tegens die onmenschlijke daad, daarbij verklaarende dat degeene, die haar hadden toegelaaten, daardoor 's hemels wraak op dat gedeelte van 's Konings landen zouden haalen; hij voegde 'er bij dat hij zeer vreesde dat het gantsche verlies van dezelve naar verdienste het gevolg zoude zijn. Hoe zeer deeze voorzegging is vervuld geworden weeten wij alle.

Maar om weder tot ons onderwerp te keeren. — Schoon de Indiaanen achtloos zijn in zig voor verrasschingen te wagten, zijn zij egter gaauw en behendig in het verrasschen van hunne vijanden. Bij hunne voorzigtigheid en standvastigheid in het bekruipen van de bende, welke zij meenen aantevallen, voegen zij ook nog dat verwonderlijk talent, of liever die ingeschapen kennis, welke ik alreeds beschreven heb, van degeene die zij vervolgen, op het spoor te ontdekken. Op het gelijkste gras, op de hardste aarde, ja op de steenen zelve zullen zij de spooren eens vijands ontdekken, en aan de gedaante der voetstappen, en den afstand tusschen de indrukzelen niet alleen onderscheiden of het een man of

eene vrouw zij, die dien weg gegaan is, maar zelfs de natie, tot welke zij behooren. Hoe ongelooflijk dit ook schijnen mag, kan ik egter, als ik de menige bewijzen gade slaa, welke ik, terwijl ik onder hen verkeerde, van hunne verwonderlijke schranderheid in dit stuk heb waargenoomen, geene reden zien om zelfs aan deeze buitengewoone blijken van dezelve geloof te weigeren.

Als zij eenen vijand overmand hebben en de overwinning niet meer twijfelachtig is, slagten de overwinnaars eerst alle degeene, welke zij denken niet zonder groote moeijelijkheid te zullen kunnen medeneemen en dan zoeken zij zoo veele gevangene te maaken als mogelijk is; dan keeren zij weder om degeenen, die dood zijn of te zwaar gewond zijn om medegevoerd te worden, het bekkeneel-vlies afteslroopen.

In dit werk zijn zij zeer bedreven. Zij vatten het hoofd van den magtloozen of gesneuvelden vijand en, eenen van hunne voeten op zijnen nek zettende, wikkelen zij hunne slinker hand in zijn hair; dus het vel op de kruin des hoofds uitgespannen hebbende, trekken zij hunne vil messen, die altijd tot dat wreede einde in goede orde gehouden worden, en villen met enige weinige behendige sneden het deel af dat het hersen-pan-vlies genoemd wordt. Zij zijn hierin zoo handig dat

dat zij 'er naauwlijks eene minuut toe nodig hebben. Deeze vliezen bewaaren zij als gedenktekenen van hunne dapperheid en tegelijk als bewijzen van de wraak, die zij aan hunne vijanden geoefend hebben.

Als twee Indiaanen tegelijk eenen vijand grijpen, en een gelijk recht op denzelven ſchijnen te hebben, is het geſchil tusſchen hen weldra beſlist; want om de twist die zou kunnen ontſtaan, ſpoedig voortekoomen, neemt degeen, die bevreesd is dat hij de belooning, die hij verwagt, verliezen zal, onmiddelijk zijne toevlugt tot zijne *Tomahawk* of oorlogs-knods en ſlaat het ongelukkig ſlagtoffer van hun twistgeding den kop in.

Als zij hunne oogmerken vervuld en zoo veel verwoesting aangeregt hebben als hun mogelijk is, trekken zij onmiddelijk weder naar hun eigen land met den buit, dien zij gemaakt hebben, uit vrees van vervolgd te zullen worden.

Zoo dit geſchiedt, dan gebruiken zij veele krijgslisten om hunne vervolgers te misleiden. Somtijds ſtrooijen zij bladeren, zand of ſtof over hunne voetſtappen; ſomtijds treeden zij in elkanderens ſtappen; en ſomtijds ligten zij hunne voeten zoo hoog en treeden zoo ligt, dat zij geen indrukzel op den grond maaken. Maar als zij bevinden dat alle deeze voorzorgen niet helpen, en dat zij op het punt zijn van onderhaald te

worden, maaken zij eerst hunne gevangenen van kant, en neemen hunne bekkeneel vliezen, fcheiden van elkanderen, en elk zoekt langs eenen verfchillenden weg weder in zijn land te koomen. Dit verhoedt alle verdere vervolging; want hunne vervolgers, nu wanhoopende hunne wraak te koelen, of hunne gevangen vrienden te verlosfen, keeren weder naar huis.

Als de overwinnende partij zoo gelukkig is van hunnen aftocht ongemoeid te volbrengen, fpoeden zij zig met den grootften haast naar een land, daar zij volkoomen veilig zijn, en, opdat hunne gekwetfte makkers hunne vlugt niet vertraagen zouden, draagen zij hen bij beurten op berries, of, zoo het in den winter is, trekken zij hen op fleden.

Hunne berries zijn op eene ruuwe wijze van takken van boomen gemaakt. Hunne fleden beftaan uit twee kleine dunne planken, omtrent een voet van malkanderen, als zij aan elkanderen gevoegd zijn, en omtrent zes voeten lang. Het voorfte gedeelte is opgebogen en de zijden zijn met kleine randen gezoomd. De Indiaanen trekken deeze fleden met groote gemaklijkheid, hoe zwaar zij ook gelaaden zijn, door middel van eene koord, die zij om de borst vast maaken. Deeze kraag wordt een *Metump* genaamd, en is door gantsch Amerika, zoo wel in de volkplantin-

tingen als in de binnendeelen in gebruik. Die in de binnenlanden gebruikt worden, zijn van leder gemaakt en zeer aardig gewerkt.

De gevangenen worden op den tocht met de grootste zorgvuldigheid bewaakt. Over dag worden zij, als de reis over land gaat, altoos door eenen van de overwinnende partij vastgehouden; als zij te water geschiedt, dan worden zij aan de schuit vastgebonden. Des nagts worden zij geheel naakt op den grond uitgestrekt met hunne armen, beenen en hals aan haaken vast, die in den grond geslagen zijn. Behalven dit worden 'er om hunne armen of beenen touwen gebonden, die door eenen Indiaan worden vastgehouden, die terstond ontwaakt op de minste beweeging, die zij maaken.

Niettegenstaande de Indiaanen doorgaans zulke voorzorgen gebruiken, verhaalt men egter in de Jaarboeken van Nieuw-Engeland dat eens eene van de zwakkere kunne, bijna alleen en zonder bijstand, middel gevonden heeft om de waakzaamheid van eene bende oorlogsgasten te ontduiken en niet alleen te ontsnappen, maar zelfs de zaak van haare landslieden te wreeken.

Enige jaaren geleden deed eene kleine bende Kanadaasche Indiaanen, bestaande uit tien oorlogsgasten, verzeld van twee van hunne vrouwen, eenen inval in de agterste volkplantingen van

Nieuw - Engeland. Zij verſchoolen zig enigen tijd in de nabuurſchap van eene der buitenſte vlekken en, eindelijk, na verſcheiden menſchen gedood en het hoofd afgevild te hebben, vonden zij middel om eene vrouw gevangen te neemen, die eenen zoon van omtrent twaalf jaaren bij zig had. Voldaan met de ſlagting die zij gemaakt hadden, keerden zij naar hun land terug, dat drie honderd mijlen daar van daan lag, en voerden de twee gevangenen mede.

Den tweeden nagt op hunnen terugtocht nam de vrouw, welker naam, zoo ik mij niet bedrieg, ROWE was, een beſluit den onverzaagdſten held waerdig. Zij dagt dat zij wel in ſtaat zoude zijn de hand - boeijen, waarmede men haar gekneveld had, afteſchuiven en beſloot, zoo zij zulks doen konde, eene wanhoopige pooging te waagen om haare vrijheid wedertekrijgen. Ten dien einde deed zij haar best, toen zij merkte dat haare overwinnaars vast in ſlaap waren, om de koorden van haare handen te ſchuiven. Dit gelukte haar; en haaren zoon, welken zij ongeboeid hadden laaten loopen, in ſtilte waarſchuuwende niet te verſchrikken over hetgeen zij ging doen, bragt zij met groote omzigtigheid de verdedigende wapenen der Indiaanen, die zij naast hunne zijde gelegd hadden, op eenen afſtand henen. Dit gedaan hebbende, gaf zij den jongen een

een der *Tomahawks* in de hånd, hem verzoekende haar voorbeeld te volgen, en zelve een' anderen *Tomahawk* opvattende, viel zij op de ſlaapende Indiaanen, van welke zij terſtond verſcheidene afmaakte. Maar het verſchilde zeer weinig of haare onderneeming mislukte door de lompheid van haaren zoon, die, kragt en kloekmoedigheid ontbreekende, eenen van hun eenen te zwakken ſlag gaf, die ſlegts diende om hem te doen ontwaaken; zij ſprong egter op den kaerel toe, terwijl hij opſtond en voor hij zijne wapenen kon krijgen, wierd hij door haaren *Tomahawk* geveld; dus deed zij met de overige ook, den een na den anderen, uitgezonderd eene van de vrouwen, die bij tijds wakker wierd en ontſnapte.

Toen vilde de heldin de hoofdſchedels van haare verſlagen vijanden, en ook die hoofdſchedel-vliezen medeneemende, welke zij als blijken van hunne overwinning met zig droegen, keerde zij in zegepraal naar het vlek terug, van waar zij zoo kort te vooren was weggeſleept, tot groote verwondering van haare gebuuren, die naauwlijks hunne oogen gelooven konden of het verhaal dat zij deed van haare Amazoonſche heldhaftigheid.

Zij noodzaaken hunne gevangene geduurende den tocht hunnen dood-zang te zingen, die gemeen-

meenlijk uit deeze of diergelijke woorden beſtaat: „ Ik gaa ſterven; ik gaa lijden; maar ik
„ zal de zwaarſte folteringen, welke mijne vijan-
„ den mij kunnen aandoen, met betamelijke
„ kloekmoedigheid uitſtaan. Ik zal als een braaf
„ man ſterven, en dan zal ik de Opperhoofden
„ gaan vinden, die om dezelfde zaak geleden
„ hebben. " Deeze zangen worden, met de nodige tusſchenpoozingen, herhaald tot zij in het dorp of de legerplaats gekoomen zijn.

Als de oorlogsgasten binnen het bereik van het gehoor aan het dorp gekoomen zijn, maaken zij een verſchillend geſchreeuw, waardoor zij hunnen vrienden een algemeen verſlag van den uitſlag van den tocht geeven. Het getal der dood-kreeten, die zij doen, duidt aan hoe veele zij van hunne eigen bende verloren hebben, het getal der oorlogs-kreeten betekent het getal der gevangene, die zij gemaakt hebben.

Het is moeijelijk deeze kreeten te beſchrijven; maar het best denkbeeld, dat ik 'er van geeven kan, is dat de eerſte beſtaat uit het geluid *whoo*, *whoo*, *whoop*, dat op eenen langen ſchellen toon wordt uitgehouden, bijna tot zij ten einde adem zijn, en dan eensklaps met eene verheffing van ſtem wordt afgebrooken. De laatſte beſtaat uit eene luide ſchreeuw, veel naar de andere gelijkende, die in toonen verbogen wordt door

de

de hand voor den mond te houden. Beiden kunnen op eenen zeer aanmerklijken afstand gehoord worden.

Terwijl zij dit geschreeuw aanheffen, blijven degeene, welken zij het bericht geeven willen, beweegloos en geheel aandacht. Als deeze plegtigheid voorbij is, loopt het geheel dorp uit om de bijzonderheden te verneemen van het verhaal, dat zij zoo even in algemeene uitdrukkingen gehoord hebben en, naar de tijding droevig of heuchlijk is, andwoorden zij met even zoo veele toejuichingen of met klaag geschrei.

Terwijl zij nu aan het dorp of aan de legerplaats gekoomen zijn, wapenen zig de vrouwen en kinderen met stokken en knuppels, en schaaren zig in twee gelederen, tusschen welke de gevangene moeten doorgaan. De behandeling, die zij ondergaan voor zij aan het eind van deeze gelederen zijn, is zeer ruuw. Somtijds worden zij zoo sterk op het hoofd en in het gezigt geslaagen, dat zij naauwlijks enige tekenen van leven geeven, en gelukkig zoude het voor hun zijn, als deeze mishandelingen een eind van hun ellendig leven maakten. Maar hunne beulen draagen zorg dat geene der slagen, welke zij geeven, doodlijk zijn, naardien zij de ellendige lijders voor nog sterker folteringen willen bewaaren.

Na dat zij dus ingehaald zijn, worden hun de han-

handen en voeten gebonden, terwijl de Opperhoofden eene raadsvergadering houden, waarin hun lot beslist wordt. Die, welke men voorneemens is door de gewoone folteringen ter dood te brengen, worden aan het Opperhoofd der oorlogslieden overgeleverd; die, welke gespaard moeten worden, worden in handen van het Opperhoofd der natie gesteld, zoo dat alle de gevangenen binnen eenen korten tijd van hun lot kunnen verzeekerd zijn, naardien het vonnis, dat nu uitgesprooken is, voor onherroeplijk wordt gehouden. Het eerste noemen zij naar het huis des doods verwezen worden, het laatste naar het huis van genade.

Zulke gevangene, die vrij verre in jaaren gevorderd zijn, en die groote eer behaald hebben door hunne oorlogsdaaden, boeten altijd voor het bloed, dat zij vergoten hebben, door de folteringen van het vuur. Hunne oorlogsdaaden zijn ras bekend uit de blaauwe tekenen op hunne borsten en armen, die voor de Indiaanen zoo leesbaar zijn als letters voor Europeaanen. Deeze beeldspraakige tekenen maaken zij door het vel met vischranden of scherpe vuur-steenen, in eene soort van inkt van roet van den pik-pijnboom gemaakt, gedoopt, te doorbooren. Deeze tekenen worden, even als bij de oude Picten van Brittannie, voor een groot sieraad gehouden, en zij die-

dienen te gelijken tijd als registers van de helden-daaden van den oorlogsman, die dus onuitwisch-baare blijken van zijne dapperheid met zig draagt.

De gevangene, die ter dood veroordeeld zijn, worden weldra naar de plaats der uitvoering van het vonnis geleid, die gewoonlijk in het midden van de legerplaats of het dorp is, daar zij ont-kleed en over hun gantſche lighaam zwart ge-maakt worden, terwijl men hun het vel van eene kraai of een raaf op het hoofd bindt. Dan wor-den zij aan eene paal gebonden en men ſtapelt takkenbosſen rondom hen, terwijl men hen voor het laatst noodzaakt hunnen dood-zang te zingen.

De oorlogs-lieden, want het zijn alleen de-zulke, die gewoonlijk deeze ſtraf lijden, verrig-ten nu deeze droevige plegtigheid op eene om-ſtandiger wijze. Zij verhaalen met eene verſtaan-baare ſtem alle de dappere daaden, die zij ver-rigt en beroemen zig op het aantal vijanden, die zij gedood hebben. In deeze opnoeming ſpaaren zij zelfs hunne beulen niet, maar doen hun best door alle tergende verhaalen, die zij ſlegts verzinnen kunnen, om hen te verbitteren en te hoonen. Somtijds heeft dit de verlangde uitwerking, en de lijders worden ſchielijker af-gemaakt dan anders zou geſchied zijn.

Daar zijn verſcheiden andere wijzen van hunne gevangene ter dood te brengen, welke de Indiaa-

nen

nen in het werk ſtellen; maar die geſchieden enkel bij gelegenheden; die van hen te verbranden is algemeenst in gebruik.

Terwijl ik in de hoofdplaats van de *Ottagauwies* was, wierd 'er een *Illinees* Indiaan ingebragt, die door eene van hunne oorlogsbenden was gevangen gemaakt. Toen had ik gelegenheid om de wreedheden, welke dit volk gewoon is hunnen vijanden aantedoen, allernaauwkeurigst van het begin tot het einde te zien. Na de omſtandigheden, die zijne veroordeeling noodzaaklijk vooraf moesten gaan, wierd hij, vroeg in den morgen, op enigen afſtand van het vlek gebragt, daar hij aan eenen boom wierd vastgebonden.

Toen dit gedaan was, liet men alle de jongens, die een groot aantal uitmaakten, alzoo de plaats volkrijk was, toe zig te vermaaken met hunne pijlen op het ongelukkig ſlagtoffer afteſchieten. Naardien zij geene van alle meer dan twaalf jaaren oud waren en op eenen aanmerklijken afſtand geplaatst wierden, hadden zij geen kragt genoeg om tot de levensdeelen doortedringen, zoo dat de arme ellendeling van pijlen doorboord was, en de daaruit volgende ſmerten meer dan twee dagen lang uitſtond.

Geduurende deezen tijd zong hij zijne oorlogsdaaden. Hij verhaalde alle de krijgslisten, welke

hij

hij gebruikt had om zijne vijanden te verrasschen; hij roemde op het aantal hersfenpan-vliezen, die hij bezat, en telde de gevangene op, die hij gevangen had. Toen beschreef hij de verschillende wreede wijzen, waarop hij de laatste ter dood had gebragt en scheen zelfs toen nog een onuitspreeklijk genoegen te gevoelen door het verhaal van deeze ijslijke daaden.

Maar hij bleef naauwkeuriger stil staan bij de wreedheden, die hij geoefend had op de nabestaanden van zijne beulen, welke hem in handen gevallen waren; door deeze sterke beledigingen tragtede hij hen aantezetten om zijne folteringen te verzwaaren, opdat hij in staat mogt zijn nog grooter blijken van kloekmoedigheid te geeven. Zelfs in de laatste doods-worstelingen, toen hij niet meer in staat was om met woorden de verontwaerdigende uittartingen, welke zijne lippen zouden gesprooken hebben, te uiten, was 'er nog een glimlach van verachting en zegepraal op zijn gelaat te leezen.

Deeze wijze van hunne vijanden te folteren wordt bij de Indiaanen beschouwd als meer dan eene goede uitwerking voortbrengende. Zij verzadigt in eene grooter maate die helsche zugt naar wraak, die de heerschende hartstocht is in het hart van elken Indiaan van alle stammen, en zij geeft de aankoomende oorlogsgasten vroegtijdig

eene neiging tot die wreedheid en bloeddorstigheid, die eene zoo noodzaaklijke hoedanigheid is voor degeenen, die geheel bedreven willen zijn in hunne woeste wijze van den oorlog te voeren.

Men heeft mij verhaald dat een Indiaan, die onder de handen van zijne beulen was, de stoutheid had van hun te zeggen dat zij maar onweetende oude wijven waren, en niet wisten hoe zij braave gevangene ter dood moesten brengen. Hij verhaalde hun dat hij voorheen enige van hunne oorlogsmannen gevangen genoomen had, en dat hij, in plaatse van de kinderachtige pijnigingen, die zij hem aandeeden, de allersmertlijkste folteringen voor hun had uitgedagt; dat hij, hen aan paalen gebonden hebbende, hunne lighaamen vol scherpe splinters van terpentijn-hout had gestooken, welke hij vervolgens had doen branden, en dat hij, rondom hen dansende, zig verlustigd had in de doods-worstelingen van de brandende slagtoffers.

Deeze braveering, die zoo beledigende was dat zelfs het oor van eenen aan zulke hoonende uitdrukkingen gewoonen Indiaan haar niet bedaard kon aanhooren, deed zijne beulen van hunne hoede geraaken en verkortte zijne folteringen; want een der hoofden liep naar hem toe, en hem zijn hart uit het lighaam scheurende, stopte hij 'er den mond mede, die zulke tergende taal geuit had.

On-

Ontelbaar zijn de verhaalen, welke men doet van den moed en de gelaatenheid der Indiaanen, die door hunne tegenpartijders gevangen gemaakt worden. Veele, die ik gehoord heb, zijn zoo verbaazende, dat zij de uiterste grenzen van geloofbaarheid schijnen te overschrijden; het is egter zeeker dat deeze Wilden veele heldhaftige hoedanigheden bezitten, en alle soorten van rampen met eenen graad van moed doorstaan, die door geene van de oude helden van Griekenland en Rome overtroffen is.

Ondanks deeze wreedheid, welke de Indiaanen jegens die van hun eigen geslacht, die in hunne handen vallen, oefenen, hebben egter sommige stammen blijken gegeeven van groote gemaatigdheid jegens gevangen vrouwen uit de Engelsche volkplantingen, die zij bijgeval gevangen kreegen. Dikwijls zijn 'er zeer schoone vrouwen door hen weggevoerd, die, geduurende eenen tocht van drie of vier honderd mijlen door hunne afgelegen bosschen, naast hunne zijden gelegen hebben, zonder beledigingen van hun te ondergaan, en haare kuischheid is onbevlekt gebleven. Daar zijn voorbeelden voor handen dat vrouwen, door hen gevangen terwijl zij zwanger waren, in het midden van eenzaame bosschen, door de barensweeën overvallen zijn, terwijl de Wilden hun eenigste gezelschap waren; en egter ontvin-

gen zij van deeze, hoe wild zij waren, allen bijstand, welken hun toestand toeliet en wierden met eene kieschheid en menschlievendheid behandeld, die zij weinig verwagt hadden.

Deeze onthouding koomt, dit moet ik erkennen, niet geheel uit hun karakter voort, maar wordt alleen bij die gevonden, die enige gemeenschap met de Fransche Zendelingen gehad hebben. Zonder te willen dat hunne natuurlijke vijanden, de Engelschen, het voordeel van hunnen arbeid zouden genieten, hebben deeze vaders groote moeite gedaan om de algemeene beginzelen van menschlievendheid in de geesten der Indiaanen intepренten, die zig door hunne zeden verspreid hebben, en van algemeen nut geworden zijn.

De gevangene, die tot het huis van genade verwezen zijn, en deeze zijn gemeenlijk de jongelingen, vrouwen en kinderen, wagten de beschikking der hoofden af, die, na ter dood brenging van degeene, die veroordeeld zijn om te sterven, tot dat einde eene raadsvergadering houden.

Men zendt vervolgens eenen omroeper door het dorp, of door de legerplaats, om bekend te maaken dat alle degeene, die in den laatsten tocht eenen nabestaande verlooren hebben, verzogt worden zig bij de verdeeling te laaten vinden, die 'er van de gevangene gemaakt zal worden,

den. De vrouwen, die hunne zoonen of mannen verloren hebben, worden gewoonlijk in de eerſte plaats voldaan; daarna degeene, die van verdere vrienden beroofd zijn, of die eenen der jonge lieden willen aanneemen.

Als de uitdeeling gedaan is, dat, gelijk in andere gevallen, zonder het minſte geſchil toegaat, brengen degeene, die eenen tot hun deel gekregen hebben, denzelven naar hunne tenten of hutten, en, hen ontboeid hebbende, wasſchen zij hen en verbinden hunne wonden, zoo zij enige ontvangen hebben; dan kleeden zij hen en geeven hun het aangenaamst en verfrisſchendst voedzel, dat zij in voorraad hebben.

Terwijl hunne nieuwe bedienden zitten te eeten, tragten zij hen te troosten; zij zeggen hun dat zij, nu van den dood bevrijd zijnde, vrolijk en wel gemoed moeten wezen, en dat, als zij hen wel dienen zonder murmureeren of onvergenoegd te zijn, niets hun ontbreeken zal dat hun vergoeding kan doen voor het verlaaten van hun land en vrienden, voor zoo verre de omſtandigheden het toelaaten.

Zoo 'er enige mannen in het leven gehouden zijn, worden zij gewoonlijk aan de weduwen gegeeven, die haare mannen door 's vijands handen verloren hebben, zoo 'er die zijn, en, als zij haar behaagen, worden zij met haar ge-

trouwd. Maar zoo de juffer eene andere verbindtenis heeft, dan is het leven van dengeenen, die haar te beurt valt, in groot gevaar, vooral als zij zig in gedagten zet dat haar overleden man eenen ſlaaf nodig heeft in het land der geesten, waarhenen hij verreisd is. Als dit het geval is, brengen enige jonge lieden den verwezen gevangenen op enigen afſtand en maaken hem zonder enige plegtigheid van kant; als hij door den raad geſpaard is, beſchouwen zij hem als van te weinig belang om recht te hebben op de folteringen, welke hun vergund worden, die dezelve waerdig gekeurd zijn.

De vrouwen worden gewoonlijk aan de mannen uitgedeeld, van welke zij niet misſen gunſtig ontvangen te worden. De jongens en meisjens worden in die huisgezinnen opgenoomen, die hen nodig hebben en worden als ſlaaven beſchouwd, en het is niet ongewoon dat zij in die hoedanigheid aan de Europiſche handelaars, die onder hen koomen, verkogt worden.

De Indiaanen hebben geen denkbeeld van de verwoestingen des oorlogs te maatigen door hunne krijgsgevangene te ſpaaren en met de bende, van welke zij genoomen zijn, tot eene uitwisſeling in onderhandeling te treeden. Alle die van weêrszijde gevangen worden, worden of ter dood gebragt, of aangenoomen, of tot ſlaaven gemaakt.

maakt. En alle natieën zijn daarin zoo bijzonder dat, zoo het gebeurt dat iemand van hunnen stam, zelfs een oorlogsman, krijgsgevangen gemaakt, en bij geval in het huis van genade ontvangen is, of als een aangenoomene of als slaaf, en hij daarna ontvlugt, zij hem geenzints ontvangen of als een lid van hunne bende erkennen zullen.

De toestand van degeene die aangenoomen zijn verschilt in geen opzigt van de kinderen der natie, tot welke zij nu behooren. Zij verkrijgen alle de rechten van hun, welker plaatsen zij vervullen, en maaken dikwerf zelfs geene zwaarigheid van tegens hunne landslieden mede optetrekken; maar zoo zij bij geval ontvlugten en weder gevangen worden, worden zij voor onnatuurlijke kinderen en ondankbaare menschen gehouden, die hunne ouderen en weldoeneren verlaaten, en hun den oorlog aangedaan hebben, en met ongemeene gestrengheid behandeld.

De gevangene, die voor slaaven gehouden worden, worden gemeenlijk onder de Opperhoofden verdeeld, die dikwijls de Europische Gouverneurs van de buitenposten, of de Superintendenten of Commissarissen van de Indische zaaken enige ten geschenke geeven. Ik ben onderrigt dat het de Jesuiten en Fransche Zendelingen waren, die eerst den invoer van deeze ongelukkige gevange-

ne in de volkplantingen veroorzaakten en zoo doende den Indiaanen leerden dat zij van waarde waren.

Hunne oogmerken waren, wel is waar, prijslijk, want zij verbeeldden zig dat zij op deeze wijze niet alleen veel wreedheid en bloedvergieten zouden voorkoomen, maar daar door ook meerdere gelegenheid zouden hebben om hunnen godsdienst onder hen te verbreiden. Tot dat einde moedigden zij de handelaars aan om de slaaven, die hun voorkwamen, te koopen.

De uitwerking van deeze handelwijze beänd-woordde egter in geene deelen aan de verwagting van de vroome vaders. In plaats van een middel te zijn tot het voorkoomen van wreedheid en bloedvergieten, veroorzaakte het slegts dat de geschillen tusschen de Indiaansche natieën met te meerder hevigheid en onophoudlijke drift gevoerd wierden. Naardien de prijs, om welken zij vogten, nu niet meer wraak of roem was, maar het bekoomen van sterke dranken, voor welke hunne gevangene gemangeld stonden te worden, en op welke bijna alle natieën even zeer verzot zijn, zogten zij hunne vijanden met ongewoonen ijver op, en waren onophoudlijk op de loer om hen te verrasschen en weg te voeren.

Men moet egter bekennen dat 'er minder gevangene gepijnigd en ter dood gebragt worden

zo-

zedert deeze verwagting van zulk eenen kostbaaren prijs voor dezelve te zullen ontvangen is opgewekt dan 'er gewoonlijk wierden; maar het blijkt niet dat hunne gewoone wreedheid tegens de oorlogslieden, die zij gevangen neemen, in het minst verminderd is; hunne natuurlijke zugt naar wraak moet voldaan worden; zij zijn nu slegts te naarstiger in een grooter getal jonge gevangene te neemen, terwijl degeene, die gevangen genoomen worden terwijl zij zig verweeren, even als te vooren gepijnigd en ter dood gebragt worden.

De Zendelingen, ziende dat, huns ondanks, hun ijver alleen gediend had om het vertier van die schadelijke dranken te vermeerderen, vervoegden zig tot den Gouverneur van *Kanada* in het jaar 1693 om een verbod van deezen heilloozen handel. Daar wierd dan bevel toe gegeeven, maar dit kon dien niet geheel sluiten; de Fransche *Couriers des Bois* of handelaars waren vermetel genoeg om dien in het geheim te drijven, niettegenstaande de straf tegens het overtreeden van het verbod eene zwaare boete en gevangenis was.

Sommige, die in het drijven van deezen handel ontdekt wierden, vlugteden in de landen der Indiaanen, daar zij met de inboorlingen trouwden, en dus eene gewillige ballingschap ondergingen; doch naardien het slegte en ongebonden

lieden waren, ſtrekte hun gedrag zeer weinig om de zeden van hunne nieuwe nabeſtaanden te verbeteren, of om hun een gunſtig denkbeeld inteboezemen van den godsdienst, dien zij beleeden. Dus zagen deeze onvermoeide godsdienſtige mannen nogmaals hunne oogmerken enigermaate verijdeld.

De verhuizing had egter eene uitwerking, die hunne natie tot voordeel gedijde. Door den omgang van deeze vlugtelingen met de *Irokeezen*, *Misſisſuages*, *Hurons*, *Miamis*, *Powtowottomies*, *Puants*, *Menomonies*, *Algonkins*, enz. en de geduurige opvijzelingen, welke deeze verſchillende natieën van hun ontvingen van de magt en grootheid der Franſchen, welker Koning zij, uit hunne gewoone neiging, ondanks hunne verbanning, nog toegedaan bleeven, wierden de Indiaanen ongevoelig voor dat volk ingenoomen en zal, ben ik overtuigd, alle gelegenheden aanvatten om hunne verknogtheid aan hetzelve te toonen; en zulks, in ſpijt van de ſchandelijke minachting, in welke zij door hen gehouden moeten worden, zedert zij uit *Kanada* verdreven zijn; want de Indiaanen beſchouwen elk overwonnen volk als in eenen ſtaat van onderhorigheid aan hunne overwinnaars. Als bij hen eene natie eene andere geheel heeft t'ondergebragt, en men overeengekoomen is zig op zekere voorwaar-

waarden te onderwerpen, is het de gewoonte dat de Opperhoofden van de overwonnene, als zij met hunne overwinnaaren in den raad zitten, vrouwen-rokken draagen, als eene erkenning dat zij in eenen ſtaat van onderwerping zijn en onder de wijven moeten gerangſchikt worden. Hunne partijdigheid voor de Franſchen heeft egter te diepe wortelen geſchoten dan dat de tijd zelf die zoude kunnen uitroeijen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de wijze waarop de Indiaanen vrede maaken.

De oorlogen, die tusſchen de Indiaanſche natieën gevoerd worden, zijn over het algemeen erflijk en blijven van eeuw tot eeuw voortduuren met weinige tusſchenpoozingen. Als de vrede noodzaaklijk wordt, is de voornaamſte zorg van beiden partijen den ſchijn te vermijden als of zij den eerſten ſtap deeden.

Als zij met eenen vijand over eene opſchorting van vijandlijkheden handelen, vermindert het

Op-

Opperhoofd, welk het is opgedraagen om de onderhandeling aantevangen, zoo zij niet door bemiddeling van eenen nabuurigen ſtam word teweeggebragt, niets van zijne natuurlijke fierheid, zelfs al zijn de zaaken van zijn land in den ſlegtſten ſtaat, geeft hij niets toe, maar tragt zijne vijanden te doen gelooven dat het van hun belang is een einde aan den oorlog te maaken.

Daar gebeuren ſomtijds toevallen, die eenen vrede tusſchen natieën bevorderen, die anders niet zouden kunnen overgehaald worden om naar bevrediging te luisteren. Ik zal hiervan een voorbeeld verhaalen, van welk ik bijna alle natieën, door welke ik trok, heb hooren ſpreeken.

Omtrent tagtig jaaren geleden waren de *Irokeezen* en *Chipeways*, twee magtige natieën, in oorlog met de *Ottagaumies* en *Saukies*, die veel zwakker dan hunne vijanden waren in getal van manſchappen en in kragten. Op eenen winter deeden omtrent duizend der eerſte eenen uittocht van het meir *Ontario*, over *Toronto*, naar de landen hunner vijanden. Zij voeren langs de kusten van het meir *Huron* aan deszelfs Oostlijke en Noordlijke oevers, tot zij aan het eiland van *St. Joſeph* kwamen, dat in de Straat van *Ste. Maria* ligt. Daar trokken zij deeze Straat op het ijs over omtrent vijftien mijlen beneden den waterval en vervolgden hunnen weg nog verder

West-

Westwaarts. Naardien de grond met ſneeuw bedekt was, trokken zij, om hun getal te verbergen, in eene enkele rei agter elkanderen, terwijl zij in elkanderens voetſtappen traden.

Vier *Chipeways* Indiaanen, welke dien weg henen gongen, ontdekten dit leger en gisten gemaklijk uit de koers, welke het nam en uit de voorzorgen, die zij gebruikten, naar welk land zij zig ſpoedden, en welke hunne oogmerken waren.

Niettegenſtaande de natie, tot welke zij behoorden, met de *Ottogaumies* in oorlog was, en in bondgenootſchap met derzelver aanvallers, namen zij egter, uit een beginzel, waarvan geene reden te geeven is, terſtond het beſluit om de eerſte van het gevaar, dat hun naderde, te verwittigen. Tot dat einde ſpoedden zij zig met hunne gewoone ſnelheid voort en, eenen omweg neemende, om niet ontdekt te worden, kwamen zij aan den jagt - grond van de *Ottagaumies* eer zoo ſterk eene bende, die op zulk eene behoedzaame wijze voorttrok, daar koomen konde. Daar vonden zij eenen troep van omtrent vier honderd oorlogsmannen, waar onder enige *Saukies*, welke zij waarſchuuwden dat hunne vijanden in aantocht waren.

De Opperhoofden verzamelden terſtond hunne geheele magt en hielden raad over de maatregelen, die

die te neemen waren om zig te verdedigen. Naardien zij met hunne huisgezinnen belemmerd waren, was het hun onmogelijk bij tijds aftetrekken; zij beslooten dan de voordeeligste plaats inteneemen en de *Irokeezen* zoo wel te ontvangen als in hun vermogen was.

Niet verre van de plaats daar zij zig toen gevallig bevonden, waren twee kleine meiren, tusschen welke eene smalle strook lands lag, omtrent eene mijl lang, en slegts van vijf tot tien roeden breed. Besluitende dat de *Irokeezen* door deeze pas wilden aanrukken, verdeelden de vereenigde benden hun weinig volk in twee troepen, elken van twee honderd mannen. Een van deeze vattede post aan het eind van de strook lands, die naast aan hunnen jagt-grond lag, dat zij onmiddelijk versterkten met een bolwerk van paalen, terwijl de andere troep het een meir omtrok met oogmerk om hunne vijanden intesluiten als zij in de pas zouden gekoomen zijn.

Deeze krijgslist gelukte, want niet zoo dra was de geheele bende *Irokeezen* de pas ingetrokken of zij, die zig van te vooren daartoe van hout voorzien hadden, maakten een diergelijk bolwerk aan het ander eind, en slooten dus hunne vijanden in.

De *Irokeezen* merkten dra in welken toestand zij waren, en hielden onmiddelijk raad welke maat-

maatregelen 'er vereischt wierden om zig 'er uit te redden. Ongelukkig voor hun was het aan het dooien gegaan, waardoor het ijs zoo verre geſmolten was, dat zij 'er niet over konden loopen, terwijl 'er egter nog ijs genoeg overig was om hen te beletten de meiren op vlotten overteſteeken of overtezwemmen. In deeze netelige omſtandigheid beſlooten zij een van de bolwerken te tragten te overweldigen; maar zij bevonden weldra dat zij te wel verdedigd wierden om hun oogmerk te bereiken.

Ondanks deeze te leur ſtelling, vermaakten zij zig met de gewoone bedaardheid en onbevreesdheid van Indiaanen, drie of vier dagen met visſchen. Het ijs toen geheel geſmolten zijnde, maakten zij vlotten, dat zij doen konden van enige boomen, die gelukkig op die plaats ſtonden, en ondernamen een der meiren overteſteeken.

Zij ſtaken dan af voor het aanbreeken van den dag; maar de *Ottagaumies*, die hunne beweegingen hadden gade geſlagen, hun oogmerk beſpeurende, zonden honderd en vijftig mannen van elken hunner troepen af, om zig tegens hunne landing te verzetten. Deeze drie honderd mannen trokken zoo ſpoedig voort naar de andere zijde van het meir, dat zij daar kwamen eer hunne tegenpartijders den oever bereikt hadden, naar-

dien

dien zij vertraagd waren doordien hunne ſtaaken in de modder bleeven ſteeken.

Zoo dra de bondgenooten aankwamen, maakten zij een hevig vuur met hunne ſnaphaanen en ſchooten fel met hunne boogen op de *Irokeezen*, dat hen grootlijks ontzettede, tot zij, hunnen toeſtand wanhoopig vindende, in het water ſprongen, en zig al ſtrijdende eenen weg door hunne vijanden baanden. Dit konden zij egter niet doen zonder meer dan de helft van hunne manſchappen te verliezen.

Na dat de *Irokeezen* geland waren, trokken zij af, maar waren genoodzaakt hunne vijanden meesters van het ſlagveld te laaten en in bezit van alle de bonte vellen, die zij in hunne winter-jagt opgedaan hadden. Zoo duur betaalden zij eenen onrechtvaerdigen aanval op zoo groot eenen afſtand van hunnen weg, dien zij gevolgd moesten hebben, en waartoe zij alleen waren aangezet door eene eensklaps opgekoomen begeerte om enige van hunne oude vijanden afte maaken.

Doch zoo zij hunne kragten gekend hadden, zouden zij de bende, die hen ſtuitede, tot eenen man toe hebben kunnen vernielen, want deeze waren bij den eerſten aanval zelfs ſlegts weinig in getal en, toen zij door het gevegt verminderd waren, geheel buiten ſtaat om hun te weêrſtaan.

De

De overwinnende benden beloonden de *Chipeways*, die het middel tot hunne overwinning geweest waren, met een aandeel in den buit. Zij drongen hen om zoo veel van de rijkste pelterijen te neemen als zij wilden, en zonden hen, onder een geleide van vijftig mannen, naar hun eigen land terug. De belangloozc *Chipeways*, want de Indiaanen over het algemeen worden zelden door beweegredenen van eigenbaat gedreven, weigerden eenen tijd lang deeze geschenken, maar wierden eindelijk overgehaald om dezelve aanteneemen.

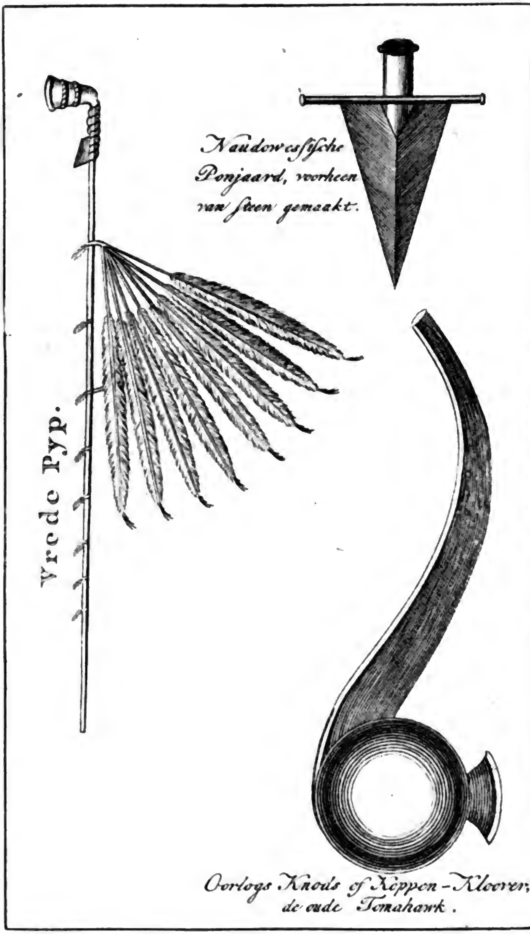
De braave en wel overlegde verdediging, welke de *Ottagaumies* en *Saukies* hier gedaan hadden, door de bemiddeling van de *Chipeways* geholpen, die, bij deeze gelegenheid de vijandschap, welke zij dit volk zoo lang toegedraagen hadden, ter zijde stellende, het edelmoedig gedrag van hunne vier Opperhoofden goed keurden, strekte tot middelen om eene bevrediging tusschen deeze natieën te bewerken en vereenigde hen bij vervolg van tijd alle met den band van vriendschap.

Ik geloof dat alle de Indiaanen, die het uitgestrekte land bewoonen, dat tusschen *Quebec*, de oevers der *Missisippi* ten Noorden van de *Ouisconsin* en de volkplantingen, de Maatschappij van de *Hudsons*-*baai* toebehoorende, ligt, thans

in eenen ſtaat van diepen vrede zijn. Als hun rustlooze aart hen niet wil toelaaten werkloos te blijven, dan bedrijven deeze Noordlijke Indiaanen zelden vijandlijkheden tegens elkanderen, maar doen invallen Zuidwaarts tegens de *Cherokees*, *Choctahs*, *Chickaſaws* of *Illineezen.*

Somtijds worden de Indiaanen eenen oorlog, dien zij verſcheiden jaaren tegens de eene of andere nabuurige natie zonder veel voordeel gevoerd hebben, moede, en in dit geval zoeken zij bemiddelaars om eene onderhandeling te beginnen. Als zij die gevonden hebben, wordt het verdrag dus geſloten.

Een getal hunner eigen Opperhoofden met degeenen, die deezen vriendſchaplijken dienst op zig genoomen hebben, vertrekken te zaamen naar het land hunner vijanden; degeene, die daartoe verkoren worden, zijn Opperhoofden van de grootſte bekwaamheid en van de beproefdſte eerlijkheid. Zij draagen de Vrede-pijp voor zig, welke ik mijne leezeren niet behoef te zeggen dat van denzelfden aart is als eene witte vlag onder de Europeaanen, en die zelfs door de barbaarschſte natieën met de grootſte eerbied en eerbewijzingen behandeld wordt. Ik heb nooit van een voorbeeld gehoord dat de draagers van dit heilig zinnebeeld van vriendſchap ooit oneerbiediglijk behandeld, of deszelfs rechten geſchonden zijn.

Naudowessische
Ponjaard, voorheen
van steen gemaakt.
Vrede Pyp.
Oorlogs Knods of Koppen-Kloover;
de oude Tomahawk.

zijn. De Indiaanen gelooven dat een inbreuk van deezen aart nooit door den grooten Geest ongestraft zou gelaaten worden.

De Vrede-pijp, die door de Franschen de *Calumet* genoemd wordt, om welke reden heb ik nooit kunnen te weeten koomen, is omtrent vier voeten lang. De kop is van rood marmer en de steel van ligt hout, fraai beschilderd, in verscheiden kleuren, met beeldspraakige figuuren, en versierd met de vederen van de fraaiste vogelen. Ik heb eene naauwkeurige afbeelding van dezelve getragt te geeven op Pl. VI; maar het is niet in mijn vermogen een denkbeeld mededeelen van de verschillende tinten en behaaglijke sieraadjen van dit zeer geacht Indiaansch gereedschap.

Elke natie heeft eene verschillende wijze van deeze pijp te versieren en zij kunnen, op het eerste gezigt, zeggen tot welke bende zij behoort. Zij wordt gebruikt als eene inleiding tot alle tractaaten en derzelver gebruik wordt bij deeze gelegenheden met groote plegtigheid verzeld.

De helper of adjudant van den eersten oorlogsman stopt dezelve met tabak, met het hier voor beschreven kruid gemengd, zoodra de Hoofden vergaderd en gezeten zijn, terwijl hij zorg draagt dat zij nergens den grond raakt. Als zij gestopt is, neemt hij eene kool, die wel

 gloeit,

gloeit, uit een vuur, dat gemeenlijk in het midden der vergadering aangehouden wordt en legt die op de tabak. Zoo dra de pijp genoeg ontftooken is, werpt hij de kool 'er af; dan draait hij de fteel naar den hemel, vervolgens naar de aarde en dan dezelve horizontaal houdende, draait hij zig eens rond, tot hij eenen volkoomen cirkel befchreven heeft: door de eerfte daad wordt hij onderfteld dezelve den grooten Geest aantebieden, wiens hulp daar door wordt afgefmeekt, door de tweede meent men dat hij alle kwaadaartige bemoeijingen der booze geesten afwendt en door de derde de befcherming wint van de geesten, die de lucht, de aarde en de wateren bewoonen. Na aldus de gunst van die onzigtbaare werkoorzaaken, in welker magt zij onderftellen dat het is de uitkomst van hunne tegenswoordige raadpleeging te bevorderen of te ftremmen, afgefmeekt te hebben, biedt hij die het erflijk Opperhoofd aan, welk, twee of drie trekken gedaan hebbende, den rook uit zijnen mond perst naar den hemel, en vervolgens rondom hem op den grond blaast.

Als dit verrigt is, wordt de pijp op dezelfde wijze den gezanten of vreemdelingen in den mond geftooken, die dezelfde plegtigheid in acht neemen, dan den opperften der oorlogslieden en allen den anderen Opperhoofden beurtelings vol-

gens

gens hunnen rang. Geduurende deezen tijd houdt degeen, die deeze eerwaerdige post vervult, de pijp los in de hand, als of hij vreesde het heilig werktuig te drukken, en niemand durft haar anders aanraaken dan met zijne lippen.

Als de Opperhoofden, welken de last is toevertrouwd van vrede te maaken, het vlek of de legerplaats, naar welke zij gaan, naderen, beginnen zij de gezangen te zingen en de dansfen de dansfen, welke tot deeze gelegenheden bestemd zijn. Ondertusschen is hunne tegenpartij van hunne aankomst onderrigt en, zig, op het gezigt van de Vrede-pijp, van hunne gewoone vijandschap ontdoende, nodigen zij hen in de wooning van het Groot Opperhoofd en bezorgen hun alle gemak geduurende de onderhandeling.

Alsdan wordt 'er eene raadsvergadering gehouden en als de aanspraaken en raadslagen geëindigd zijn, wordt, zoo 'er geene hindernissen in den weg koomen, die de onderhandeling doen afbreeken, de geschilderde bijl in den grond begraaven, als een gedenkteken dat alle vijandschap tusschen de twistende natieën opgehouden is en een vrede plaats grijpt. Onder de ruuwer benden, die geene gemeenschap met de Europeaanen hebben, wordt eene rood geschilderde oorlogsknods, in plaats van de bijl, begraven.

Daar wordt bij deeze gelegenheid ook een gor-

 del

del van Wampum geschonken, die als eene bevestiging van den vrede dient, en door deszelfs beeldspraakige figuuren, waarin de koraalen geschikt zijn, alle de bepaalde artijkelen van het traktaat aan de laate nakoomlingschap berichten.

Deeze gordels worden gemaakt van schulpen, die op de kusten van Nieuw-Engeland en Virginie gevonden worden, die uitgezaagd worden tot stukjens van eene langwerpige gedaante, omtrent een vierde duims lang en zoo rond als glaazen koraalen. Deeze worden op lederen riemen geregen, en verscheiden van deeze riemen, netjens met fijne zenuwachtige draaden aan malkanderen genaaid, maaken uit hetgeen men eenen *Wampum - gordel* noemt.

De schelpen zijn gemeenlijk van twee kleuren, enige wit en andere paarsch; maar de laatste zijn meer geacht dan de eerste. Zij worden bij de Indiaanen in zoo groote waarde gehouden als goud, zilver of edele steenen bij de Europeërs.

De gordels bestaan uit tien, twaalf of een grooter getal strengen, naar het gewigt van de zaak die behandeld wordt, of de waerdigheid van dengeenen, wien hij wordt aangeboden. Bij minder gewigtige gelegenheden worden door de Opperhoofden elkanderen strengen van deeze koraalen aangeboden, en dikwijls door hen als een kostbaar versierzel om hunne halzen gedraagen.

ELF-

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de Spelen der Indiaanen.

De Indiaanen zijn, gelijk ik hier boven reeds heb aangemerkt, zeer aan het spel overgegeeven en zullen zelfs alle de goederen, die zij bezitten, opzetten, en met bedaardheid verliezen. Zij vermaaken zig met verscheiden soorten van spelen, maar het voornaamste en geachtste onder hen is dat van den bal, dat het kaatsen niet ongelijk is.

De ballen, die zij gebruiken, zijn wat grooter dan die in de kaatsbaan gebruikt worden en worden van een stuk herten-leder gemaakt, dat, nat gemaakt zijnde, om lenig te worden, sterk wordt opgevuld met het hair van hetzelfde dier, en met zijne zenuwen toegenaaid; de werktuigen, waarmede zij die ballen slaan, zijn stokken van omtrent drie voeten lang, aan welker eind eene soort van raket vast gemaakt is, naar de palm van eene hand gelijkende, en van riemen van eene harten-huid gemaakt. Met deeze vangen zij den bal en werpen dien zeer verre weg, zoo

zij daar in niet voorgekoomen worden door enige van de tegenpartij, welke toevliegen om den bal te onderſcheppen.

Dit ſpel wordt doorgaans door groote gezelſchappen geſpeeld, die ſomtijds uit meer dan drie honderd ſpeelers beſtaan, en het is niet ongewoon dat verſchillende ſtammen tegens elkanderen ſpeelen.

Zij beginnen met twee paalen in den grond te zetten omtrent honderd en vijftig roeden van elkanderen, en elke van de partijen der ſpeelers behoort eene deezer meeten toe. De bal wordt in het midden van de baan hoog opgeworpen en in eene regte lijn tusſchen de twee paalen, naar welke elke partij denzelven tragt te ſlaan, en die hem eerst zijne paal doet bereiken wint enige punten van het ſpel.

Zij zijn zoo uitermaate behendig in deeze manlijke oefening, dat de bal gewoonlijk in verſchillende rigtingen door de kragt der raketten vliegende wordt gehouden, zonder geduurende het gantſche ſpel den grond te raaken, want zij mogen denzelven niet met hunne handen vangen. Zij loopen elkanderen met verbaazende vlugheid na en, als de een op het punt is van denzelven verre weg te ſlaan, agterhaalt hem een der tegenpartij en ſlaat den bal door eenen ſpoedigen ſlag ter neder.

Zij

Zij ſpeelen met zoo veel hevigheid dat zij elkanderen dikwijls kwetſen, en ſomtijds wordt 'er wel eens een been gebrooken; doch niettegenſtaande deeze ongelukken, ſchijnt 'er egter nooit enige ſpijt of dartele te werk ſtelling van hunne kragten dezelve te veroorzaaken, en nooit ontſtaan 'er geſchillen tusſchen de twee ſpeelende partijen.

Daar is nog een ander ſpel onder hen in gebruik, dat aanmerking verdient, en dit is het ſpel van de kom of ſchotel. Dit ſpel wordt door twee perſoonen geſpeeld. Elk heeft zes of agt beentjens niet ongelijk aan perſikken - ſteenen in grootte en gedaante, behalven dat zij vierkant zijn; deeze zijn aan twee zijden zwart, en aan de twee andere wit gekleurd. Zij werpen die op in de lucht, en zij vallen in eene kom of ſchotel, die 'er onder geplaatst is, neder, waarin zij rond draaien. Naar maate deeze beentjens nu met de witte of zwarte zijde boven liggen, rekenen zij het ſpel; hij die het grootſte getal van eene zelfde kleur geworpen heeft, telt vijf oogen en met veertig is het ſpel uit.

De winnende partij blijft zitten en de verliezer ruimt zijne plaats in aan eenen anderen, die door eenen van de rechters benoemd wordt; want ſomtijds is een geheel dorp in het ſpel betrokken en op ſommige tijden ſpeelt eene geheele bende tegens eene andere.

Geduurende dit ſpel ſchijnen de Indiaanen zeer hartstogtlijk en op elke beſlisſende worp heffen zij een ijslijk geſchreeuw aan. Zij wringen zig in duizend bogten, terwijl zij zig tot de beentjens wenden, en de booze geesten met vervloekingen overlaaden, die hunne gelukkige tegenpartijders gunſtig zijn. In dit ſpel zullen ſommige hunne klederen, al het huisraad uit hunne hutten, en ſomtijds zelfs hunne vrijheid verliezen, ſchoon 'er geen volk in de waereld is dat naijveriger is op de laatſte dan de Indiaanen zijn.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de huwelijks-plegtigheden der Indiaanen.

De Indiaanen laaten de veelwijverij toe en lieden van allerleien rang volgen hunne lust in dit opzigt in. De Hoofden vooral hebben een vrouwen-timmer, dat uit een onzeeker getal beſtaat, gemeenlijk van zes tot twaalf of veertien wijven. De laagere rangen mogen 'er zoo veele neemen als zij waarſchijnlijk in ſtaat zijn te onderhouden met de kinderen, die zij krijgen kunnen. Het is

niet

niet ongemeen dat een Indiaan twee zusters trouwt, en somtijds, als 'er meer dan twee zijn, het geheele getal en ondanks deeze (in het oog van beschaafde volkeren) onnatuurlijke vereeniging, leeven zij alle in de grootste eensgezindheid.

De jonger wijven zijn de andere onderdaanig en die, welke geene kinderen hebben, verrigten zulke laage diensten voor die, welke vrugtbaar zijn, dat haar staat maar weinig van slavernij verschilt. Zij verrigten egter alle bevelen met de grootste bereidwilligheid, in hoop van daardoor de genegenheid van haare mannen te winnen, opdat zij op haare beurt ook nog eens het geluk mogen hebben van moeders te worden en recht hebben op den eerbied, welke dien staat verzelt.

Het is niets ongemeens dat een Indiaan, schoon hij zoo veele vrouwen neemt, met veele derzelve verscheiden jaaren lang in eenen staat van onthouding leeft. De vrouwen, welke niet zoo gelukkig zijn om door haar onderdaanig en voorzigtig gedrag de genegenheid van haare mannen te winnen en door dat middel in zijne omhelzingen te deelen, blijven geduurende al haar leven maagd, tenzij zij door hem somtijds aan het een of ander vreemd Opperhoofd worden aangeboden, wiens kort verblijf onder hen hem niet toelaat in eene langduuriger verbindtenis te treeden. In dit geval

val onderwerpen zij zig zonder morren aan den wil van haaren man, en deeze korte vereeniging ſtaat haar wel aan, maar koomt het ooit aan den dag dat zij deeze vrijheid zonder zijne toeſtemming gebruiken, dan worden zij geſtraft als of zij zig aan overſpel hadden ſchuldig gemaakt.

Deeze gewoonte heerscht meer onder de natieën, die in de binnen-landen gezeten zijn dan onder die, welke nader aan de volkplantingen woonen, alzoo de zeden der laatſte, in enige opzigten, meer naar die der Europeaanen gewijzigd worden door de gemeenſchap, welke zij met hun houden.

De Indiſche natieën verſchillen ſlegts zeer weinig van elkanderen in hunne huwelijks-plegtigheden, en nog minder in de wijze van hunne echtſcheidingen. De ſtammen, die de grenzen van *Canada* bewoonen, hebben de volgende gewoonte.

Als een jongman zijne genegenheid op eene van de andere ſexe gevestigd heeft, tragt hij haare toeſtemming te winnen en, zoo hij daar in ſlaagt, is 'er geen voorbeeld dat ooit de ouders zig tegens derzelver vereeniging verzetten. Als men omtrent alles is overeengekoomen en de dag bepaald is, vergaderen de vrienden en kennisſen van beiden in het huis, of in de tent van den oudſten nabeſtaande van den bruidegom, daar

voor

voor die gelegenheid een gastmaal is aangeregt.

Het gezelschap, dat bijeenkoomt om het feest bijtewoonen, is somtijds zeer talrijk; zij dansfen, zij zingen, en genieten alle vermaaklijkheden, van welke zij gemeenlijk bij hunne openbaare vrolijkheden gebruik maaken. Als deeze geëindigd zijn, gaan alle degeene, die enkel om de plegtigheid tegenswoordig waren, heenen en de bruidegom en bruid worden alleen gelaaten met drie of vier van de naaste en oudste bloedvrienden van wederzijde, zijnde die van den bruidegom mans, en die van de bruid vrouwen.

Nu vertoont zig de bruid, van deeze weinige vrienden verzeld, die eerst daartoe heen gegaan was, aan eene der deuren van het huis, en wordt naar den bruidegom geleid, die gereed staat om haar te ontvangen. Zij plaatsen zig vervolgens op eene mat in het midden van de kamer, en vatten de einden van een rijsjen, omtrent vier voeten lang, vast, waardoor zij gescheiden blijven, terwijl de oude mannen enige korte aanspraaken doen, op die gelegenheid pasfende.

Hierna verklaart het getrouwd paar openlijk de liefde en achting, die zij voor elkanderen hebben, en zingen en dansfen te zaamen, terwijl zij het rijsjen nog vast houden. Als zij dit verrigt hebben, breeken zij het rijsjen in zoo veele stukken als 'er getuigen tegenswoordig zijn, die elk

een

een ſtuk neemen en het zeer zorgvuldig bewaaren.

Dan wordt de bruid weder de deur uitgeleid, die zij ingekoomen was, daar haare jonge gezellinnen haar opwagten om haar naar haar 's vaders huis te brengen; daar is de bruidegom genoodzaakt haar te gaan vinden, en daar wordt het huwelijk voltrokken. Zeer dikwijls blijft de vrouw in haars vaders huis tot zij een kind heeft, wanneer zij haare klederen oppakt, dat gemeenlijk alles is wat zij bezit, en haaren man naar zijne wooning verzelt.

Als zij eenen tegenzin in elkanderen krijgen en ſcheiden willen, want zelden gebeurt het dat zij kijven, geeven zij gemeenlijk hunnen vrienden enige dagen te vooren kennis van hun voorneemen, en geeven 'er ſomtijds redenen bij om hun gedrag te billijken. De getuigen, die bij het huwelijk tegenswoordig waren, koomen, op den beſtemden dag, bijeen in het huis van het paar, dat ſcheiden wil, en, de ſtukjens van het rijsjen medebrengende, die zij op derzelver bruiloft ontvangen hebben, werpen zij die in het vuur in tegenswoordigheid van alle de getuigen.

Ziet daar de geheele plegtigheid die daar bij vereischt wordt, en de ſcheiding geſchiedt wijders zonder enige murmureering of kwaadwilligheid tusſchen het paar of hunne nabeſtaanden, en enige maan-

maanden daarna hebben zij vrijheid om weder een ander huwelijk aantegaan.

Als een huwelijk dus ontbonden wordt, worden de kinderen, die 'er uit gesproten zijn, tusschen den man en de vrouw gelijklijk verdeeld; en, alzoo de kinderen bij de Indiaanen voor een schat gerekend worden, valt de vrouw, als het getal oneven is, het oneven kind ten deel.

Schoon deeze gewoonte de onstandvastigheid schijnt te begunstigen en veele echtscheidingen zou schijnen te moeten veroorzaaken, zijn 'er egter veele onder de Indiaanen, die maar eene vrouw hebben en die met dezelve eenen zoo gelukkigen echten staat genieten als in beschaafder maatschappijen mogelijk is. Daar zijn ook niet weinige voorbeelden van vrouwen, die eene onschendbaare verknogtheid aan haare mannen behouden, uitgezonderd in de bovengemelde gevallen, die egter niet beschouwd worden als eene schending van haare kuischheid of getrouwheid.

Alschoon ik gezegd heb dat de Indiaansche natieën zeer weinig van elkanderen verschillen in haare huwelijks-plegtigheden, moet dit egter met enige uitzonderingen verstaan worden. De *Naudowessies* hebben eene zonderlinge gewoonte van hunne huwelijken te vieren, die in het geheel niet schijnt te gelijken naar die, welke bij enige

enige andere natie, door welke ik getrokken ben, in gebruik is. Als een van hunne jongelingen eene jonge dogter, die hem aanſtaat, heeft uitgekozen, ontdekt hij zijne liefde aan haare ouderen, die hem nodigen om bij hen te koomen en in hunne tent te koomen woonen. Deeze aanbieding neemt hij aan, en verbindt zig daarmede om een geheel jaar in dezelve te blijven, in de hoedanigheid van eenen gemeenen dienstbode. Geduurende deezen tijd gaat hij uit jaagen en brengt al het wild, dat hij opdoet, in het huishouden, waardoor de vader dan gelegenheid heeft om te zien of hij in ſtaat zij voor het onderhoud van zijne dogter en de kinderen, die uit hun huwelijk zouden kunnen ſpruiten, te zorgen. Dit geſchiedt egter ſlegts met jonge lieden en voor hunne eerſte vrouw en wordt niet herhaald, gelijk Jacobs dienstbaarheid.

Als deeze tijd verlopen is, wordt het huwelijk plegtig gevierd naar de gewoonte des lands, op de volgende wijze: Drie of vier van de oudſte manlijke nabeſtaanden van den bruidegom, en even zoo veele van de bruid, verzellen het jong paar van hunne tenten naar een open vak in het midden der legerplaats. Als de Opperhoofden en oorlogslieden daar vergaderd zijn om hen te ontvangen, wordt, zoo dra zij aangekoomen zijn, een gedeelte van de laatste in twee gelederen geſchaard

ſchaard aan elke zijde van den bruidegom en de bruid. Dan maakt het voornaamst Opperhoofd de geheele vergadering het oogmerk van hunne zaamenkomst bekend en zegt hun dat het paar, dat daar voor hun ſtaat, hunne naamen noemende, gekoomen zijn om hun voorneemen van te zaamen als man en wijf te leeven openlijk bekend te maaken. Dan vraagt hij het jonge paar, den een na den anderen, of zij begeeren de vereeniging te voltrekken. Als zij met eene verſtaanbaare ſtem verklaard hebben dat zij zulks verlangen, zetten de oorlogsknegten pijlen op hunne boogen en ſchieten die over de hoofden van het getrouwd paar; als dit gedaan is, verklaart het Opperhoofd hen voor man en vrouw. Dan draait de bruidegom zig rond, bukt neder, vat zijne vrouw op zijnen rug en draagt haar op deeze wijs, onder de toejuichingen van de aanſchouwers, naar zijne tent. Deeze plegtigheid wordt gevolgd van een gastmaal, zoo goed als de nieuwgetrouwde man in ſtaat is te geeven, en het feest wordt, als naar gewoonte, met zingen en dansſen beſlooten.

Echtſcheidingen vallen onder de *Naudowesſies* zoo zelden voor, dat ik geene gelegenheid had om te verneemen hoe dezelve toegaan.

Overſpel wordt onder dit volk voor eene verfoeilijke misdaad gehouden en met de grootſte

geſtrengheid geſtraft. Als dit geval gebeurt, bijt de man de vrouw den neus af, en daarop volgt eene onmiddelijke echtſcheiding. Ik heb eens het voorbeeld gezien dat deeze ſtraf geoefend wierd, terwijl ik onder hen was. De kinderen worden dan verdeeld gelijk bij andere natieën plaats heeft, dat is, elk krijgt de helft.

Onder de Indiaanen zijn, zoo wel als onder Europiſche natieën, veele, die zig aan de min-vermaaken overgeeven en die, ondanks de berichten, door ſommige ſchrijvers van de koelheid van temperament van de Indiaanen gegeeven, ijverige priesters van Venus worden. Den jongen oorlogslieden, die daartoe overhellen, ontbreekt het zelden aan gelegenheden om hunne driften intevolgen en, naardien de wijze, waarop zij zig bij deeze gelegenheden gedraagen, enigzints zonderling is, zal ik die beſchrijven.

Als een van deeze jonge ligtmisſen uit het gedrag van het meisjen, dat hij voor zijne meesteres verkooren heeft, oordeelt dat hij niet veel tegenſtand bij haar ontmoeten zal, gaat hij dus te werk. Ik heb reeds aangemerkt dat de Indiaanen geene overigheid erkennen en dat zij geen denkbeeld hebben van onderhoorigheid, uitgezonderd in de nodige ſchikkingen van hunne oorlogs- of jagt-tochten; zij leeven dan in eenen ſtaat van gelijkheid, ten naasten bij overeenkomſtig den

ſtaat

ſtaat der natuur. De minnaar vreest dan ook niet in de vervulling zijner wenſchen belemmerd te zullen worden, als hij ſlegts eene goede gelegenheid kan vinden om die ter uitvoer te brengen. Naardien de Indiaanen ook voor geene dieven of verborgen vijanden behoeven te vreezen, laaten zij de deuren van hunne tenten of hutten, geduurende den nagt, ongegrendeld, zoo wel als over dag. Twee of drie uuren na zonne-ondergang rekenen de ſlaaven of de oude lieden het vuur in, dat gemeenlijk midden in het vertrek brandt, en begeeven zig te rust.

Wanneer het dus duister en alles in rust is, treedt zulk een zoon der wellust, digt in zijn mantel gewonden, om onbekend te blijven, in het vertrek van het meisjen, dat hij voor zijne minnares begeert; hij ontſteekt aan het ingerekend vuur een ſtukjen hout, dat als een zwavelſtok dient, nadert de plaats daar zij ligt en, zagtjens het dek van haar hoofd ligtende, ſchudt hij haar tot zij ontwaakt. Als zij zig dan oprigt en het licht uitblaast heeft hij geene andere bekentenis nodig dat zijn gezelſchap niet onaangenaam is; maar als zij, na dat hij zig ontdekt heeft, haar hoofd weder onder de deken ſteekt, en geen acht op hem ſlaat, kan hij verzeekerd zijn dat alle verdere verzoeken vrugtloos zullen zijn en dat hij maar ſchielijk moet vertrekken.

Geduurende den tijd dat hij in het vertrek is, verbergt hij het licht zoo veel mogelijk met de holte van zijne hand, en, naardien de tenten of vertrekken der Indiaanen gemeenlijk ruim en breed zijn, ontſnapt hij zonder herkend te wezen. Men zegt dat de jonge meisjens, die op deeze wijze haare minnaars ontvangen, groote zorg draagen, door het onmiddelijk inneemen van zekere kruiden, met welker kragten zij wel bekend zijn, dat de gevolgen van deezen verboden liefde-handel niet zigtbaar worden; want zoo die gevolgen heeft, dan moeten zij altijd ongetrouwd blijven.

De kinderen van de Indiaanen worden altijd met den naam van de moeder genoemd, en als eene vrouw verſcheiden mannen trouwt en bij elken van hun kinderen heeft, worden zij alle naar haar genoemd. De reden, die zij daar van geeven is, dat, naardien hunne kinderen aan hunnen vader hunne zielen, het onzigtbaar deel van hun wezen, verſchuldigd zijn, en aan de moeder hun lighaamlijk en zigtbaar deel, het natuurlijker is dat zij naar den naam van de laatſte genoemd worden, van welke zij ontwijfelbaar hun aanwezen ontleenen, dan naar den naam van den vader, omtrent welken 'er ſomtijds eene twijfeling zoude kunnen plaats hebben of zij 'er wel toe gerechtigd zijn.

De Indiaanen maaken gebruik van enige plegtigheden bij het geeven van eenen naam aan het kind, en dit wordt bij hen voor eene zaak van het uiterste gewigt gehouden; doch welke deeze plegtigheden zijn kon ik nooit te weeten koomen, omdat zij die in het geheim verrigten. Ik weet slegts dat de naam gewoonlijk gegeeven wordt als de kinderen den staat van kindsheid verlaaten.

Niets kan de tederheid evenaaren, die zij voor hun kroost gevoelen, en men kan zig niet beter in hunne gunst aanbeveelen dan door de jongere takken van het huisgezin vriendschap te bewijzen. Dat ik bij de *Naudowessies* zoo gastvrij onthaald wierd kan ik enigermaate toeschrijven aan de geschenken, welke ik aan de kinderen van de Opperhoofden dier natie deed.

Daar is enige moeijelijkheid in het verklaaren van de wijze, waarop de Indiaanen zig van elkanderen onderscheiden. Behalven den naam van het dier, naar welken elke natie en stam genoemd is, zijn 'er nog andere, die hun persoonlijk toebehooren, en welke de kinderen van hunne moeders overerven.

De Opperhoofden zijn ook onderscheiden met eenen naam, die betrekking heeft of op hunne bekwaamheden, of op het beeldspraakig teken van hunne geslachten, en deezen neemen zij aan na zij de jaaren van huwbaarheid bereikt hebben.

Die, welke of in hunne oorlogen of op hunne jagt-partijen uitgemunt hebben, of enige uitsteekende hoedanigheden bezitten, krijgen eenen naam, die dient om den roem van deeze daaden te vereeuwigen, of om hunne bekwaamheden te doen uitschitteren.

Dus wierd de groote oorlogsman van de *Naudowessies Ottahtongoomlishcah* genaamd, dat is, de *Groote Slangen-Vader*; naardien *Ottah* vader, *tongoom* groot, en *lishcah* eene slang betekenen. Een ander Opperhoofd heetede *Honahpawjatin*, dat eenen *snellen looper over bergen* betekent. En toen zij mij als een Opperhoofd onder hen aannamen, noemden zij mij *Shebaygo*, dat eenen *Schrijver* betekent, of iemand die liefhebberij heeft in beeldspraakige figuuren te tekenen, naardien zij mij dikwijls zagen schrijven.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Van den Godsdienst der Indiaanen.

Het is zeer moeielijk eene volkoomen kennis te verkrijgen van de godsdienstige grondbeginzelen

len der Indiaanen. Hunne plegtigheden en leerſtellingen zijn zoo dikwerf door de Europeaanen beſpot, dat zij die tragten verborgen te houden; en als men, na de gemeenzaamſte vriendſchap, eenen van hun verzoekt hun ſtelzel van godsdienst te verklaaren, mengen zij, om uwe beſpotting te ontgaan, 'er veele leerſtellingen onder, die zij van de Franſche Zendelingen ontvangen hebben, zoo dat het op het laatst eene onverſtaanbaare wartaal wordt, waarop niet te vertrouwen is.

Ik zal de leerſtellingen, welke ik onder de *Naudowesſies* heb kunnen ontdekken, want deeze waren op dit ſtuk ook zeer agterhoudende, mijnen leezeren opgeeven, zonder enige acht te ſlaan op de berichten van andere. Naardien de godsdienst van dit volk, door hunne afgelegenheid, nog niet met de bijgeloovigheden van de Roomſche Kerk vermengd ſchijnt, zullen wij uit hunne godsdienſtige gebruiken een volkoomener denkbeeld kunnen vormen van de oorſpronglijke leerſtellingen en plegtigheden van de Indiaanen in het algemeen dan van die van andere natieën, die digter aan de volkplantingen woonen.

Het is zeeker dat zij een Opperwezen, of een ſchenker van het leven, die over alle dingen geſteld is, erkennen. De *Chipeways* noemen dat wezen *Manitou*, of *Kitchi-Manitou*, de *Naudowesſies* noemen het *Wakon*, of *Tongo-*

Wakon, dat is, den grooten Geest, en zij beschouwen het als de bron van alles goeds, van welke geen kwaad kan voortkoomen. Zij gelooven ook aan eenen boozen Geest, wien zij groote magt toeſchrijven, en zij onderſtellen dat door hem alle kwaad, dat het menschdom overkoomt, wordt toegebragt. Hem bidden zij dan in hunne tegenſpoeden aan, ſmeekende dat hij hunne bekommernisſen wil afwenden, of dezelve draaglijk wil maaken, als zij onvermijdlijk zijn.

Zij zeggen dat de groote Geest, die oneindig goed is, het menschdom geen kwaad wil doen of kan doen, maar integendeel dat hij alle de zegeningen over hen uitgiet, die zij verdienen, daar de booze Geest geduuriglijk bezig is te verzinnen hoe hij het menschlijk geſlacht zal ſtraffen, en om dit te doen heeft hij niet alleen den wil, maar ook de magt.

Zij ſtellen ook dat 'er goede geesten zijn van eenen minderen rang, die hunne bijzondere bedieningen hebben, waarin zij altoos aan het geluk der ſtervelingen arbeiden. Deeze ſtellen zij dat het opzigt hebben over alle de buitengewoone voortbrengzelen der natuur, zoo als de meiren, rivieren, bergen, die van eene ongemeene grootte zijn en ook over de viervoetige dieren, visſchen, vogelen, en zelfs over de geswaſen en ſteenen, die in grootte of in merkwaerdigheid

boven de overige van hunne soorten uitmunten. Aan alle deeze bewijzen zij eene soort van aanbidding. Wanneer zij dan op de oevers van het *Groote-meir*, aan die van de *Missisippi*, of aan enige andere groote water-plas koomen, bieden zij den Geest, die zig daar ophoudt, de eene of andere offerhande aan, gelijk de Prins der *Winnebagoes* deed, toen hij mij naar den Waterval van *St. Anthony* verzelde.

Doch ik geloof egter dat de denkbeelden, welke zij aan het woord *Geest* hechten, zeer verschillende zijn van het begrip, dat verlichter natieën van hetzelve hebben. Zij schijnen zig lighaamlijke verbeeldingen van hunne Goden te maaken en denken dat zij van eene menschlijke gedaante zijn, schoon van eene natuur, uitmuntender dan die van den mensch.

Van denzelfden aart zijn hunne gevoelens omtrent eenen toekoomenden staat. Zij twijfelen niet of zij zullen in eenen anderen staat leeven, maar zij verbeelden zig dat zij daar dezelfde bezigheden zullen hebben als hier, doch zonder den arbeid en de moeielijkheden, die 'er in dit leven mede verzeld gaan.

Zij verwagten dan dat zij overgebragt zullen worden in een aangenaam land, daar zij altoos eenen helderen onbewolkten hemel zullen hebben, en eene eeuwigduurende lente zullen genieten,

-ten, daar de bosſchen zullen krioelen van wild, en de meiren van visch, die gevangen zullen kunnen worden zonder eenen moeielijken arbeid of pijniging van den geest te vorderen, in kort dat zij eeuwig zullen leeven in landen van overvloed en alle aangenaamheden, waarin zij hier behagen ſcheppen, in eenen grooteren graad zullen genieten.

Verſtandlijke vermaaken zijn hun vreemd; ook zijn die niet in hun plan van geluk vervat. Maar zij verwagten egter dat zelfs die dierlijke vermaaken geëvenredigd zullen zijn en hun toegedeeld zullen worden volgens hunne verdienſten; de bekwaame jager, de ſtoute en gelukkige oorlogsman zal een grooter deel genieten dan die, welke uit luiheid of onbekwaamheid zig op geene uitmuntende verdienſten boven het gemeen kunnen beroemen.

De Priesters der Indiaanen zijn ook tegelijk hunne geneesmeesters en hunne toveraars; terwijl zij hunne wonden heelen en hen van hunne ziekten geneezen, leggen zij hunne droomen uit, deelen hun beſchermende tover - middelen mede en voldoen aan dat verlangen, dat zoo ſterk onder hen heerscht, van naar het toekoomende te zoeken.

Hoe wel zij het laatſte gedeelte van hunne ampten vervullen en van welke middelen zij zig bij

enige

enige gelegenheden bedienen, heb ik alreeds getoond, toen ik verhaalde wat de Priester van de *Killistinoes* deed, die gelukkig genoeg was, om in zijne buitengewoone pooging bij het *Grootmeir* te slaagen. Zij slaagen dikwijls ook wel in het toedienen van de heilzaame kruiden, welke zij hebben leeren kennen; maar dat de plegtigheden, welke zij, geduurende de toediening, verrigten, derzelver goede uitwerking bevordert, zal ik niet zeggen.

Als iemand van het volk ziek is, gaat de man, die met de drie dubbele hoedanigheid van geneesheer, priester en toveraar bekleed is, nagt en dag bij den lijder zitten en ratelt met een dop met drooge boonen *Chichicoué* genaamd, aan zijne ooren, dat een onaangenaam geluid maakt, 't welk niet wel beschreven kan worden.

Men zou denken dat deeze ruuwe muzijk den zieken moeste hinderen, en de goede uitwerkingen van des geneesheers voorschriften beletten; maar zij gelooven integendeel dat deeze handelwijze zijne opkomst bevordert door den boozen Geest, die de ziekten veroorzaakt heeft, van zijne kwaadaartige voorneemens aftewenden, of ten minsten dat het zijne aandacht zoo zal bezig houden dat hij de ziekte niet zal verzwaaren. Zij zijn bijgeloovig genoeg om te denken dat hij altoos op de loer zit om dit te doen, en dat hij

zijne

zijne verbittering tot den dood zou voortzetten; zoo zij hem dus niet betoverden.

Ik kon niet ontdekken dat zij van andere godsdienstige plegtigheden gebruik maaken dan die ik beschreven heb; zij dansfen en zingen, wel is waar, bij het verschijnen van de Nieuwe Maan; maar het is niet blijkbaar dat zij die planeet enige godsdienstige eerbewijzing betoonen; zij schijnen zig enkel te verheugen om het weder verschijnen van een hemellicht, dat den nagt vrolijk maakt en dat hen op hunnen weg licht geeft, als zij geduurende de afwezigheid van de zon reizen.

Niettegenstaande de Heer ADAIR beweerd heeft dat de natieën, onder welke hij zig opgehouden heeft, met zeer weinig verschil alle de godsdienst-plegtigheden, door de Mosaïsche wet voorgeschreven, waarneemen, beken ik egter dat ik onder de stammen, die slegts enige weinige graaden Noord-Westlijker woonen, nooit de minste spooren heb kunnen ontdekken van den Joodschen godsdienst, tenzij men zeggen wil dat eene bijzondere vrouwlijke gewoonte en hunne verdeeling in stammen genoegzaame bewijzen medebrengen om deeze stelling te beweeren.

De Jesuiten en de Fransche Zendelingen hebben ook beweerd dat de Indiaanen, toen zij eerst in Amerika kwamen, enig denkbeeld hadden,

schoon

schoon duister en verward, van den Christen godsdienst, dat zij zeer ontroerden op het gezigt van een kruis en dat zij door de indrukzelen, welke zij ontvingen, blijken gaven dat de heilige verborgenheden des Christendoms hun niet geheel vreemd waren. Ik behoef niet te zeggen dat dit te blijkbaare ongerijmdheden zijn om geloof te verdienen, en dat zij alleen kunnen voortspruiten uit den ijver van deeze vaders, die in het algemeen een beter denkbeeld tragteden te geeven van den uitslag van hunne zending en voor de zaak, die zij ondernoomen hadden, bijstand zogten te winnen.

De Indiaanen schijnen in hunne godsdienstige beginzelen ruuw en onbedreven. De leerstellingen, die zij gelooven, zijn weinig in getal en eenvoudig, en bestaan alleen in die indrukzelen, welke 's menschen geest, in de eeuwen van de grootste onweetenheid, door de eene of andere middelen algemeen ontvangen heeft. Zij zijn egter niet gelijk veele andere beschaafde, en maar al te veele onbeschaafde natieën, tot afgodendiensten afgeweken; zij eeren, wel is waar, en offeren aan de wonderen der schepping, gelijk ik reeds aangemerkt heb; dan of deeze godsdienstige plegtigheden verrigt worden uit hoofden van den indruk, welken zulke buitengewoone verschijnzelen op hen maaken, dan of zij die

be-

beſchouwen als onder de onmiddelijke beſtiering of als de gewoone verblijſplaatſen van de onzigtbaare geesten, die zij erkennen, kan ik niet ſtellig bepaalen.

's Menſchen geest is, in zijnen onbeſchaafden ſtaat, genegen om de buitengewoone verſchijnzelen der natuur, als aardbeevingen, donder, of orkaanen aan de bemiddeling van onzigtbaare wezens toeteſchrijven; de moeielijkheden en tegenſpoeden, welke met eene wilde levenswijs verzeld gaan, de bekommernis, die een onzeeker beſtaan verzelt en die tallooze ongemakken, waarin de mensch in zijnen beſchaafden ſtaat middel gevonden heeft te voorzien, worden onderſteld van de tusſchenkomst van booze Geesten voorttekoomen; de Wilde leeft dan in geduurige vrees voor hunne booze aanvallen en, om die aftewenden, neemt hij zijne toevlugt tot betoveringen, tot de grillige plegtigheden van zijne Priesters, of tot den kragtigen invloed van zijne *Manitous*. De vrees heeft gevolglijk een grooter deel in zijne godvrugtigheid dan de dankbaarheid, en hij legt zig meer toe om den toorn van den kwaaden Geest aftebidden dan om den zegen van den goeden te ſmeeken.

De Indiaanen hebben egter deeze ongerijmdheden gemeen met alle menſchen van den aardbodem, die niet verlicht zijn geweest door dien

gods-

godsdienst, die alleen de wolken van het bijgeloof en de onkunde kon verdrijven, en zij zijn zoo vrij van dwaalingen als een volk wezen kan dat niet gezegend is geweest met deszelfs onderwijzende leerstellingen.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Ziekten enz. der Indiaanen.

De Indiaanen zijn, over het algemeen, gezond en maar weinige ziekten onderhevig; veele van die, met welke beschaafde natieën bezogt worden, en die de onmiddelijke gevolgen van luiheid en weelde zijn, zijn onder hen niet bekend; de moeielijkheden en vermoeienisfen egter, welke zij op de jagt of in den oorlog lijden, de onguurheden van het weder, waaraan zij geduurig zijn blootgesteld, maar boven al de uitersten van honger en die vraatzugt, waaraan hunne lange tochten hen gevolglijk onderworpen maaken, kunnen niet misfen hunne gesteltenis te benadeelen en ziekten te teelen.

Pijnen en zwakheden in de maag en in de borst zijn somtijds de uitwerkingen van hun lang vasten,

ten, en de teering die van hunne bovenmaatige vermoeienisſen en de hevige lighaamsoefeningen, waaraan zij zig van kindsbeen aan blootſtellen, voor zij genoegzaame kragten hebben om die te verduuren. Maar de ziekte, waar aan zij meest onderhevig zijn, is de pleuris, om welke te verdrijven zij hun voornaam genees- en behoedmiddel tegens de meeste hunner kwaalen het zweeten gebruiken.

De wijze, waarop zij hunne zweet-ſtooven ten dien einde maaken is de volgende: Zij ſteeken verſcheiden kleine paalen in den grond, van welke zij de boven-einden te zaamen binden zoo dat zij een koepeltjen vormen: dit latwerk bedekken zij met vellen of dekens, en dat zoo net, dat de lucht door geene reeten kan doordringen, terwijl zij ſlegts eene kleine opening open laaten, waardoor men 'er in kan kruipen, die terſtond daarop weder geſloten wordt. In het midden van dat huisjen leggen zij gloeiende ſteenen, op welke zij water gieten, tot dat 'er een ſtoom oprijst, die eene groote hitte te weeg brengt.

Dit veroorzaakt onmiddelijk eene ſterke doorwaasſeming, die zij naar welgevallen vermeerderen. Enigen tijd in deeze ſtoof doorgebragt hebbende, loopen zij terſtond naar de naaste rivier en dompelen zig in het water, en, na zig eene halve minuut daarin gebaad te hebben, doen

zij

zij hunne klederen aan, gaan zitten en rooken zeer bedaard eene pijp, in de vaste overtuiging dat het middel van goede uitwerking zal zijn. Zij gebruiken dit zweet - middel dikwerf om zig te verfrisschen, of om hunnen geest voorteberei-den tot het verrigten van enig werk, dat ongemeen overleg en schranderheid vereischt.

Zij zijn ook gekweld met de waterzugt en verlammingen, die egter zeer zelden onder hen bekend zijn. Als een geneesmiddel tegens deeze zoo wel als tegens koortsen, maaken zij gebruik van wasschingen en afkookzels, uit kruiden bestaande, welke de geneesmeesters zeer wel weeten te vermengen en aantewenden. Maar nooit vertrouwen zij zig alleen op geneesmiddelen; zij neemen altoos ook hunne toevlugt tot enige bijgeloovige plegtigheden zonder welke hunne geneesheeren niet zouden denken dat de geneeskundige bereidingen kragtig genoeg zouden zijn.

Met gelijk oordeel maaken zij gebruik van enkelvoudige geneesmiddelen tot heeling van wonden, breuken, of kneusingen, en zij zijn in staat met deeze, zonder insnijding, splinters, ijzer, of alle andere stoffen, waardoor de wond veroorzaakt is, 'er uittehaalen. In heelingen van dit slag zijn zij buitengemeen behendig en verrigten die in veel minder tijds dan men van hunne wijze van doen zou hebben kunnen verwagten.

Zij zullen ook met het vel van eene ſlang, dat deeze dieren jaarlijks afleggen, ſplinters uithaalen. Het is verwonderlijk de ſpoedige uitwerking van dit middel te zien, ſchoon 'er geene de minſte vogtigheid meer in ſchijnt te zijn.

Het is lang een ſtuk van geſchil geweest, in welk vast land de venus - ziekte het eerst haare vernielende kragt ontvangen hebbe. Men onderſtelt gemeenlijk dat deeze vreeslijke ziekte in Amerika haaren oorſprong gehad heeft, maar dit geleerd geſchil blijft nog onbeſlist. Om het enigzints optehelderen, zal ik aanmerken dat, naardien ik 'er geene de minſte voetſtappen van kon ontdekken bij de *Naudowesſies*, onder welke ik zoo lang verkeerd heb, en mij ook gezegd wierd dat zij nog onbekend was onder de Westlijker natieën, zoo meen ik te mogen zeggen dat zij haaren oorſprong niet in Noord-Amerika gehad heeft. De natieën, die enige gemeenſchap met de Europeaanen of met de Zuidlijke ſtammen hebben, zijn 'er ſterk mede bezogt; maar zij hebben alle zulke zeekere en ſpoedig werkende middelen leeren kennen, dat de beſmetting van geene gevaarlijke gevolgen is.

Kort na dat ik op mijne reizen vertrokken was, klaagde een der handelaars, welke ik verzelde, over eene ſterke *gonorrhoea*, met alle derzelver kommerlijke verſchijnzelen; zij verergerde zoo

zeer,

zeer, dat hij, toen wij aan het vlek der *Winnebagoes* gekoomen waren, niet meer in ſtaat was te reizen; hij maakte zijnen toeſtand aan een der Opperhoofden van die ſtam bekend, en deeze zeide hem dat hij niet ongerust behoefde te zijn, want dat hij 'er voor inſtond dat, als hij zijnen raad wilde volgen, hij binnen weinige dagen in ſtaat zou zijn zijne reis te vervorderen en over eenen wat langer tijd geheel van zijne kwaal geneezen zou zijn.

Naauwlijks had hij dit gezegd of hij begon een afkookzel voor hem te bereiden van den bast van de wortelen van den doornachtigen Esſchenboom, een boom, die naauwlijks in Engeland bekend is, maar die door geheel Noord-Amerika in menigte groeit, door welks gebruik hij in weinige dagen veel beter was en, onderrigtingen ontvangen hebbende hoe hij het bereiden moest, wierd hij, in veertien dagen na zijn vertrek van deeze plaats, in den grond geneezen.

Als zij door te geweldige lighaamsoefeningen, of door groote koude of hitte, met pijnen in hunne ledenmaaten of in hunne geledingen, gekweld zijn, vliemen zij de deelen, die aangedaan zijn, open. De natieën, die geene gemeenſchap met de Europeaanen hebben, doen dit met ſcherpe vuurſteenen, en het is verwonderlijk om te zien hoe fijn eene punt zij de behendigheid heb-

ben 'er aan te maaken; een lancet is naauwlijks ſcherper dan de werktuigen, welke zij van deeze onſmeedbaare zelfſtandigheid vormen.

Nooit willen zij gelooven dat iemand ziek is, zoo lang hij eetenslust heeft; maar als hij alle ſoort van voedzel afwijst, beſchouwen zij de ziekte als gevaarlijk en neemen die in acht, en geduurende de ziekte weigert de geneesheer den lijder geenerlei voedzel, waarnaar hij verlangt.

De geneesmeesters worden niet alleen onderſteld bedreven te zijn in de geneeskundige behandeling van ziekten, maar het gemeen gelooft ook dat zij, door de plegtigheid van de *Chichicoué*, die zij gewoonlijk te werk ſtellen, gelijk ik hier boven beſchreven heb, in ſtaat zijn om van de geesten de oorzaaken te verneemen van de kwaalen, met welke zij bezogt zijn, en dat zij daardoor te beter in ſtaat geſteld worden om middelen voor dezelve te vinden. Zij ontdekken iets bovennatuurlijks in alle hunne ziekten en de middelen, die toegediend worden, moeten altoos door deeze bijgeloovigheden worden geholpen.

Somtijds beeldt zig een zieke in dat zijne ziekte van betovering voortkoomt; in dit geval wordt de geneesmeester of toveraar geraadpleegd, die, na de gewoone voorbereidingen, zijn gevoelen over den ſtaat der ziekte zegt en dikwijls een middel tot geneezing vindt. Doch niettegenſtaan-

ſtaande de Indiaanſche geneesmeesters deeze bijgeloovige plegtigheden altoos bij hunne voorſchriften voegen, is het egter zeer zeeker, gelijk ik reeds gezegd heb, dat zij hunne konst oefenen volgens regelen, die op de kennis van enkelvoudige geneesmiddelen gegrond zijn, en op de ondervinding, welke zij verkrijgen door eene onvermoeide waarneeming van derzelver uitwerkingen.

Het volgend voorval, dat ik van iemand van ontwijfelbaare geloofwaerdigheid heb, bewijst dat de Indiaanen niet alleen in ſtaat zijn met groote ſcherpzinnigheid te redeneeren over de oorzaaken en verſchijnzelen van veele ziekten, met welke de menschlijke natuur bezogt is, maar ook met oordeel goede middelen weeten aantewenden.

Te *Penobſcot*, eene volkplanting in de Provintie van *Main*, in de Noord - Oostlijke deelen van Nieuw - Engeland, geraakte de vrouw van eenen ſoldaat in arbeid, en ondanks zij alle nodige hulp ontving, kon zij egter niet verloſſen. In deezen toeſtand bleef zij twee of drie dagen, terwijl degeene, die haar omringden, telkens dagten dat de naaste wee haar leven zou eindigen.

Eene Indiaanſche vrouw, die bij geval voorbij kwam, hoorde het ſchreeuwen van deeze ongelukkige lijderes, en vroeg wat haar ſcheelde. Toen men haar de wanhoopige omſtandigheden

van het geval had bekend gemaakt, zeide zij dat, zoo men haar bij de vrouw wilde brengen, zij niet twijfelde of zij zoude haar van grooten dienst zijn.

Naardien de heelmeester, die 'er bij was geweest, en de vroedvrouw, die nog tegenswoordig was, alle hoop hadden opgegeeven van de lijderes te kunnen behouden, gaf men de Indiaansche vrouw verlof om alles aantewenden, wat zij zou goed vinden. Zij nam dan eenen neusdoek en bond dien digt over den neus en mond van de vrouw; dit bragt onmiddelijk eene verstikking te weeg en van de worstelingen, welke daarvan het gevolg waren, verloste de vrouw oogenbliklijk. Zoo dra dit geschied was, maakte zij, tijds genoeg om kwaade gevolgen voortekoomen, den neusdoek los. De vrouw, die zoo lang in lijden geweest, maar nu in eens van haare smerten verligt was, herstelde kort daarop volkoomen, tot verwondering van alle degeene, die getuigen geweest waren van haaren wanhoopigen toestand.

De reden, welke de Indiaansche vrouw van het aanwenden van zulk een gevaarlijk middel gaf, was dat wanhoopige kwaalen wanhoopige middelen vereisschen; dat, naardien zij zag dat de poogingen der natuur niet kragtig genoeg waren om het verlangde oogmerk te weeg te

bren-

brengen, zij het nodig achtede derzelver kragt te vermeerderen, hetgeen alleen geschieden kon op de eene of andere zeer geweldige wijze.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Begravenis plegtigheden der Indiaanen.

Een Indiaan verwagt den dood, als hij hem in zijne hut nadert, met dezelfde kloekmoedigheid als hij dien dikwijls in het veld onder de oogen is getreden. Zijne onverschilligheid in dit gewigtig stuk, dat, bij bijna alle andere natieën, de bron van zoo veel angst en bekommernis is, is waarlijk bewonderenswaerdig. Als zijn vonnis door den geneesmeester is uitgesprooken en zijn lot niet meer onzeeker is, spreekt hij degeene, die rondom hem zijn, met de grootste bedaardheid aan.

Is hij een Opperhoofd en heeft hij een huisgezin, dan doet hij eene soort van lijk-redenvoering, welke hij besluit met raadgeevingen aan zijne kinderen omtrent de regeling van hun gedrag, welke hij denkt dat hun van dienst kunnen zijn. Dan neemt hij afscheid van zijne vrienden

en geeft bevel tot het bereiden van een gastmaal, dat bestemd is om diegeene van zijne stam te onthaalen, die zijne lofreden koomen uitspreeken.

Als de adem 'er uit is, wordt het lijk eveneens gekleed als hij gewoonlijk was toen hij in leven was, zijn aangezigt wordt beschilderd, en hij wordt regt overeind op eene mat of huid geplaatst, die midden in zijne hut gelegd wordt met zijne wapenen aan zijne zijde. Als zijne nabestaanden rondom hem gezeten zijn, spreekt ieder den overledenen op zijne beurt aan en, zoo hij een groot oorlogsman geweest is, verhaalt men zijne heldendaaden omtrent op de volgende wijze, die in de Indiaansche taal zeer dichterlijk en aangenaam is.

„ Gij zit nog onder ons, broeder, gij hebt nog
„ hetzelfde voorkoomen, en blijft nog aan ons ge-
„ lijk zonder enig zigtbaar verval, behalven dat
„ gij het vermogen van U te beweegen verloren
„ hebt. Maar waarhenen is nu die adem gevlo-
„ gen, die over enige uuren nog rook naar den
„ grooten Geest opzond? Waarom zwijgen nu die
„ lippen, die laatst nog kragtige en aangenaame
„ taal tot ons voerden? Waarom zijn die voeten
„ beweegingloos, die, kort geleden, nog sneller
„ waren dan die van het hert op gintsche ber-
„ gen? Waarom hangen deeze armen nutloos
„ langs uw lighaam, die den hoogsten boom

„ kon-

„ konden beklimmen, of den ſtijfſten boog ſpan-
„ nen? Helaas! elk deel van dat lighaam, dat
„ wij in kort nog met verwondering en verbaasd-
„ heid beſchouwden, is nu zoo levenloos ge-
„ worden als het over drie honderd winters was.
„ Wij zullen U egter niet betreuren als of gij
„ voor eeuwig voor ons verloren waart, of als
„ of Uw naam in vergetelheid zoude begraaven
„ blijven; Uwe ziel leeft nog in het groote land
„ der geesten bij die van uwe natie, welke U
„ voorgegaan zijn, en, ſchoon wij agtergelaaten
„ zijn om uwen lof te verkondigen, wij zullen
„ U egter eenmaal volgen. Door den eerbied,
„ welken wij U, terwijl gij leefde, toedroegen,
„ gedreven, koomen wij nu om U den laatſten
„ vriendlijken dienst te bewijzen, die in ons ver-
„ mogen is; opdat uw lighaam niet verwaar-
„ loosd op den grond mag blijven liggen en een
„ prooi worden van de beesten des velds, of de
„ vogelen des hemels, zullen wij zorg draagen
„ het bij die uwer voorvaderen te leggen, die
„ U voorgegaan zijn, terwijl wij hoopen dat
„ Uw geest met hunne geesten zal ſpijzen en
„ gereed zal zijn om de onze te ontvangen, als
„ wij insgelijks in het groote land der zielen zul-
„ len aankoomen."

Dus verkondigt elk Opperhoofd in korte aan-
ſpraaken, omtrent gelijk aan deeze, den lof van

zijnen overledenen vriend. Als zij dit gedaan hebben en zig verre van de begraafplaats, voor hunne ſtam geſchikt, bevinden, en de perſoon in den winter ſterft, winden zij het lijk in huiden, en leggen het op een hoog ſtellaadjen, tot dat einde opgerigt, of op de takken van eenen grooten boom, tot de lente koomt. Dan draagen zij het, op de wijze, in mijne reize beſchreven, met alle de andere lijken, tot dezelfde natie behoorende, naar de algemeene begraafplaats, daar het met enige andere plegtigheden, welke ik niet ontdekken kon, begraaven wordt.

Toen de *Naudowesſies* hunne dooden ter begraaving naar den grooten graf-kelder bragten, tragtede ik getuige te zijn van de overige begravenis-plegtigheden; doch of het ware om den ſtank, die uit zoo veele lijken oprees, zijnde het toen heet weder, dan of zij dit gedeelte van hunne gewoonten voor mij verborgen zogten te houden, kon ik niet ontdekken, maar ik bevond dat zij mijne nieuwsgierigheid als ontijdig beſchouwden en daarom gong ik henen.

Na de begravenis draagt de bende, tot welke de overledene behoord heeft, zorg van bij de plaats beeldſpraakige figuuren te ſtellen, welke aan volgende eeuwen zijne verdienſten en begaafdheden zullen toonen. Zoo iemand van dit volk in den zomer verre van de begraafplaats ſterft en

zij

zij het onmogelijk vinden het lijk wegtebrengen voor het verrot is, branden zij het vleesch van de beenderen, bewaaren de laatſte en verbranden die op de hier voor beſchreven wijze.

Naardien de Indiaanen gelooven dat de zielen der overledene zig in het land der geesten op dezelfde wijze bezig houden als zij op aarde deeden, dat zij hun voedzel met jaagen bekoomen, en ook aldaar met vijanden te ſtrijden hebben, draagen zij zorg dat zij niet ongewapend en onvoorzien in dat land aankoomen: Zij begraaven dan met hun hunne boogen, pijlen en alle andere wapenen, die of op de jagt, of in den oorlog gebruikt worden. En alzoo zij ook niet twijfelen of zij zullen de noodwendigheden des levens benodigd hebben, gelijk ook die dingen, welke zij voor ſieraadjen houden, leggen zij gewoonlijk in hunne grafſteden huiden en goed, waarvan zij gemeenlijk hunne wapenen maaken, huisraad en verw om zig mede te beſchilderen.

De nabeſtaanden van den overledenen betreuren zijn verlies met een ſchijn van groote droefheid en kommer; zij ſchreijen en huilen en maaken eene menigte wringingen, tewijl zij in de hut of tent om het lijk zitten, als de tusſchenpoozen tusſchen de lofredenen van de Opperhoofden het toelaaten.

Daar heeft in het rouwen eene plegtigheid onder

der de *Naudowesfies* plaats, die zeer wijd verſchilt van alles wat ik bij de andere natieën, door welke ik getrokken ben, waargenoomen heb. De mannen, om te toonen hoe groot hunne droefheid is, doorbooren het vleesch van hunne armen boven de elleboogen, met pijlen, waarvan ik de lidtekenen bij alle, van welken rang zij ook waren, in minder of meerderen graad, kon beſpeuren, en de vrouwen ſnijden en rijten haare beenen met ſcherpe gebrooken vuurſteenen op, tot het bloed 'er ſterk uitvloeit.

Terwijl ik mij onder hen onthield, verloor een paar, welker tent naast mijne ſtond, eenen zoon van omtrent vier jaaren. De ouders waren zoo aangedaan over den dood van hun liefst kind, dat zij de gewoone blijken van rouw zoo ſterk oefenden, dat de vader van zwaare droefheid en verlies van bloed het beſtierf. De vrouw, die tot nu toe ontroostbaar geweest was, zag haaren man niet zoo haast ſterven, of zij droogde haare traanen op en ſcheen vrolijk en gelaaten.

Naardien ik van zulk eene buitengewoone verandering geene reden wist te geeven, nam ik de gelegenheid waar om haar 'er naar te vraagen, haar te zelfden tijd zeggende dat ik gedagt zoude hebben dat het verlies van haaren man haar eerder eene vermeerdering van droefheid zoude veroorzaakt hebben dan eene zoo ſchielijke vermindering.

Zij

Zij zeide mij dat, naardien het kind zoo jong gestorven was en dus niet in staat was om zigzelven in het land der geesten zijn onderhoud te bezorgen, zij en haar man gevreesd hadden dat zijn toestand verre van gelukkig zou zijn; maar dat, zoo dra zij gezien had dat zijn vader naar hetzelfde land vertrok, die niet alleen het kind met de tederste liefde beminde, maar ook een goed jager was, en dus in staat zoude zijn overvloedig in zijn onderhoud te voorzien, of zij had opgehouden met te treuren. Zij voegde 'er bij dat zij nu geene reden zag om nog traanen te storten, naardien het kind, dat zij zoo beminde, gelukkig was onder de zorg en bescherming van eenen hem beminnenden vader, en zij had nu nog maar eenen wensch, die onvervuld was, dien, namelijk, van zelve bij hen te zijn.

Gevoelens, zoo vol ongemaakte tederheid en met denkbeelden, welke eene Romeinsche vrouw eer aan zouden gedaan hebben, maakten eenen zeer gunstigen indruk op mijnen geest ten voordeele van het volk tot welk zij behoorde, en strekte niet weinig om de vooroordeelen wegteneemen, welke ik tot hier toe, met alle andere reizigers, gevoed had omtrent de ongevoeligheid der Indiaanen en hun gebrek aan kinder-liefde.

Haar volgend gedrag bevestigde het gunstig denkbeeld, dat ik van haar had opgevat, en overtuigde

tuigde mij dat 'er, niettegenstaande deeze schijnbaare ophouding van droefheid, nog iets van dien weêrzin om van eenen geliefden nabestaande gescheiden te zijn, die of door de natuur of door de gewoonte in elk menschlijk hart is ingeplant, in het haare verborgen lag. Ik merkte dat zij, bijna alle avonden, naar den boom ging, op welkers takken de lijken van haaren man en van haar kind gelegd waren, en dat zij eene lok van haar hair afsneed, die op den grond wierp en deszelfs lot in een treurig klaagend lied betreurde. Eene optelling van de daaden, die hij zoude hebben kunnen doen, zoo zijn leven ware gespaard geweest, scheen voor haar het geliefdste onderwerp te zijn, en terwijl zij den roem oplas, welken de navolging van zijn 's vaders deugden over hem gebragt zoude hebben, scheen haare droefheid opgeschort te zijn: „Waart „ gij bij ons gebleven, mijn lieve zoon," riep zij dan, „ hoe wel zou de boog in uwe hand „ gepast hebben, en hoe noodlottig zouden uwe „ pijlen geweest zijn voor de vijanden van onze „ benden. Gij zoudt dikwerf hun bloed gedron„ken en hun vleesch gegeeten hebben, en eene „ menigte slaaven zouden het loon van uwen ar„ beid geweest zijn. Gij zoudt met eenen ster„ken arm den gewonden buffel gegrepen, of „ de woede van den grimmenden beer bestreden

„ heb-

„ hebben. Gij zoudt den vlugtenden eland ag-
„ terhaald, en het snelst hert op den berg bij-
„ gehouden hebben. Welke daaden zoudt gij
„ niet gedaan hebben, waart gij bij ons gebleven
„ tot de jaaren U kragten zouden gegeeven heb-
„ ben en Uw vader U onderwezen hadde in alle
„ bekwaamheden van eenen Indiaan! " In dier-
gelijke bewoordingen betreurde deeze domme
Wilde het verlies van haaren zoon, en dikwerf
bragt zij het grootste gedeelte van den nagt in dee-
ze liefderijke bezigheid door.

De Indiaanen zijn over het algemeen zeer naauw-
keurig in het in acht neemen van hunne wetten
omtrent het rouwen over hunne dooden. Bij som-
mige natieën snijden zij hun hair af, maaken hun
aangezigt zwart en gaan regt op zitten met hun
hoofd digt bedekt, en zig van alle vermaaken
onthoudende. Deeze gestrenge rouw wordt ver-
scheiden maanden lang uitgehouden, en somtijds
ziet men 'er, behalven enige tusschenpoozingen,
nog verscheiden jaaren lang de blijken van. Men
verhaalde mij dat, als de *Naudowessies* zig enige
voorvallen van het leven van hunne overledene
bloedvrienden, zelfs al was het tien jaaren daar-
na, herinnerden, zij huilden dat men het op ee-
nen grooten afstand hooren konde. Zij hielden
somtijds verscheiden uuren agter elkanderen aan
met deeze blijken van eerbied en liefde te geeven,
en

en zoo het gebeurde dat hun die gedagte omtrent den avond inviel, en dan het huilen begon, dan hielden degeene van hunne ſtam, welke bij de hand waren, hun hierin gezelſchap.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Beknopt Karakter der Indiaanen.

Het karakter der Indiaanen beſtaat, gelijk dat van andere onbeſchaafde natieën, uit een mengzel van woestheid en zagtheid. Zij worden in eens door hartstogten en neigingen beſtierd, welke zij met de wildſte dieren uit hunne bosſchen gemeen hebben, en bezitten deugden, die de menschlijke natuur eer aandoen.

Ik zal, in de volgende bepaaling van hun karakter, tragten aan den eenen kant de vooroordeelen der Europeaanen te vergeeten, die gemeenlijk met het woord Indiaanen bijwoorden verbinden, die ſchandelijk zijn voor de menschlijke natuur, en die hen in geen ander licht beſchouwen dan als wilden en kannibaalen, terwijl ik even zorgvuldig alle partijdigheid omtrent hen zal vermijden, welke natuurlijk enigzints bij mij moet plaats hebben, om het gunſtig onthaal, dat ik, geduurende mijn verblijf onder hen, genoten heb.

Ik

Ik zal ook mijne aanmerkingen alleen bepaalen tot de natieën, die de Westlijke ſtreeken bewoonen, als de *Naudowesſies*, de *Ottagaumies*, de *Chipéways*, de *Winnebagoes*, en de *Saukies;* want, naardien 'er door die verſcheidenheid van luchtſtreeken, waaronder het uitgeſtrekt vast land van Amerika ligt, volkeren van verſchillende geſteldheden en karakters gevonden worden, zou het onbeſtaanbaar met mijne tegenswoordige onderneeming zijn van deeze alle te handelen, en een algemeen tafereel van dezelve te geeven als een enkel lighaam.

Dat de Indiaanen van eene wreede, wraakzugtige, onverbiddelijke inborst zijn, dat zij geheele dagen op de loer zullen liggen, zonder aan de behoeften der natuur te denken, en zig eenen weg door ongebaande en uitgeſtrekte bosſchen zullen baanen, terwijl zij enkel beſtaan van het weinige, dat zij opleveren, enkel om eenen vijand te vervolgen en zig aan hem te wreeken; dat zij koelbloedig het doordringend gegil aanhooren van degeene, die ongelukkiglijk in hunne handen vallen en een helsch vermaak ſcheppen in de folteringen, die zij hunnen gevangenen aandoen, ſtem ik gaerne toe; maar laaten wij dit verſchriklijk tafereel eens van eenen anderen kant beſchouwen, en wij zullen bevinden dat zij maatig zijn in eeten en drinken (men moet zig herin-

neren dat ik van die natieën spreek, die weinig gemeenschap met Europeaanen hebben,) dat zij met onvoorbeeldlijk geduld de aanvallen van honger, of de onguurheden der jaargetijden weêrstaan, en de involging van hunne lusten bij hen slegts in de tweede plaats in aanmerking koomt. Dan zullen wij ook zien dat zij gemeenzaam en menschlievend zijn jegens degeene, die zij als hunne vrienden beschouwen, en zelfs jegens hunne aangenoomen vijanden, en gereed om het laatste stuk met hun te deelen, of hun leven tot derzelver verdediging te waagen.

Ik kan, tegens het zeggen van veele andere schrijvers, die alle met vooroordeelen bezet zijn, verzeekeren dat, niettegenstaande de schijnbaare onverschilligheid, waarmede een Indiaan zijne vrouw en kinderen, na eene langduurige afwezigheid, weder ziet, eene onverschilligheid die meer uit gewoonte dan uit ongevoeligheid spruit, hij egter niet gevoelloos is voor aandoeningen van huwelijks- of kinderliefde; de kleine geschiedenis, welke ik in het voorgaande hoofdstuk heb ingelascht, van de *Naudowessiesche* vrouw, die haar kind en den ontijdigen dood van zijnen vader beweende, zal dit stuk ophelderen en een sterker bewijs zijn voor mijn gezegde dan de beste bewijsredenen, van welke ik zoude kunnen gebruik maaken.

Van

Van hunne jeugd af aan, aan ontelbaare vermoeienisfen gewoon, worden zij welras verheven boven het gevoel van gevaar, of de vrees voor den dood, en hunne kloekmoedigheid, door de natuur ingeplant, en door het voorbeeld, door lesfen en door toevallen gevoed, begeeft hen geenen oogenblik.

Schoon zij lui en werkloos zijn zoo lang hunne voorraad van levensmiddelen niet uitgeput is, en hunne vijanden verre afzijn, zijn zij egter onvermoeid en ftandvastig in het vervolgen van het wild, of in het misleiden van hunne vijander.

Zijn zij listig en vol kunftenarijen, zoeken zij met alles hun voordeel te doen, zijn zij koel en bedaard in hunne raadpleegingen, en ten uiterften voorzigtig in het bedekken van hun gevoelen, of in het verzwijgen van een geheim, zoo kunnen zij zig ook op hoedanigheden van eenen levendigen aart beroepen, op de fchranderheid van den hond, op het doordringend gezigt van den los, de listigheid van den vos, de vlugheid van eene fpringende rhee en de ontembaare fierheid van den tyger.

Als leden van eene maatfchappij bezitten zij eene verkleefdheid aan die bende, tot welke zij behooren, welke bij de inwooneren van alle andere landen onbekend is. Zij vereenigen zig, als flegts met eene ziel bezield, tegens de vijanden

van hunne natie, en verbannen alle andere gedagten, die daarmede ſtrijden, uit hunnen geest.

Zij raadpleegen zonder onnodige tegenſtribbeling, of zonder voor de aandrift van nijd of heerschzugt te wijken, over de maatregelen, welke het nodig is te volgen ter verdelging van degeene, die zig hun misnoegen op den hals gehaald hebben. Geen eigenbaatige inzigten hebben immer invloed op hunnen raad, of ſtremmen ooit hunne raadpleegingen. Ook is het niet mogelijk door omkooping of bedreigingen de liefde te verminderen, die zij hun land toedraagen.

De eer van hunnen ſtam en het welvaaren van de natie is het eerſte en heerſchende beweegmiddel van hun hart, en daar uit ſpruiten ook grootendeels alle hunne deugden en ondeugden. Door deeze bezield braveeren zij alle gevaar, verduuren zij de uitgezogtſte pijnigingen en ſterven al zegenpraalende in hunne kloekmoedigheid, niet als eene perſoonlijke hoedanigheid, maar als een karakter-trek van hunne natie. Hieruit ſpruit ook die onverzadelijke wraakzugt tegens degeene, met welke zij in oorlog zijn en alle de daaruit volgende ijslijkheden, die hunnen naam ſchande aandoen. Naardien hun onbeſchaafd verſtand niet in ſtaat is over de betaamlijkheid van eene daad, ſtrijdig met hunne hartstogten te oordeelen, welke geheel onvatbaar zijn voor het bedwang van

de

de reden en menschlijkheid, weeten zij ook hunne woede niet binnen enige grenzen te bepaalen en gevolglijk ontaart die dapperheid en kloekmoedigheid, die hun anderzints tot eer verſtrekken zoude, in eene wilde woestheid.

Maar dit weinige zij genoeg; de aart van mijn werk laat mij niet toe dit onderwerp breedvoeriger te behandelen, of het met eene redenkundige regelmaatigheid voorttezetten; ook zullen de aanmerkingen van mijne leezeren zelve bij de voorgaande bladzijden zulks, zoo ik vertrouwe, nodeloos maaken, naardien zij daardoor in ſtaat zullen geſteld zijn om een tamelijk juist denkbeeld te vormen van het volk, dat ik beſchreven heb. De ondervinding leert dat kleine feiten en verhaalen van bijzondere gebeurtenisſen, van hoe weinig belang zij ook mogen ſchijnen, ons in ſtaat ſtellen om een waarachtiger oordeel te vellen over de zeden en gewoonten van een volk, en hunnen waaren ſtaat beter aanwijzen dan het meest beredeneerd en bewerkt onderzoek zonder deeze hulpmiddelen.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Van de taalen, beeldſpraakige figuuren enz. der Indiaanen.

De voornaamſte taalen van de inboorlingen van Noord-Amerika kunnen in vier klasſen verdeeld worden, als beſtaande uit die, welke geſprooken worden bij de natieën der *Irokeezen* naar de Oostlijke deelen van hetzelve, bij de *Chipéways* en *Algonkins* naar het Noord-Westen, bij de *Naudowesſies* naar het Westen en de *Cherokees*, *Chickaſaws* enz. naar het Zuiden. Eene van deeze vier wordt gebruikt bij alle de Indiaanen, welke de deelen bewoonen, die tusſchen de kust van *Labrador* ten Noorden, *Florida* ten Zuiden, den Atlantiſchen Oceaan ten Oosten, en, voor zoo verre wij uit de tot hier toe gemaakte ontdekkingen kunnen oordeelen, den ſtillen Oceaan ten Westen woonen.

Maar van alle deeze ſchijnt de *Chipéwayſche* taal de meest heerſchende te zijn; zij wordt in zulk eene achting gehouden, dat de Opperhoofden van alle de Stammen, die omtrent de groote meiren, of Westwaards van dezelve op de oe-

vers

vers van de *Misſisſippi* woonen, met die, welke Zuidwaards tot aan de *Ohio*, en Noordwaards totaan *Hudſons-baai* hunne woonplaats hebben, uit meer dan dertien verſchillende Stammen beſtaande, in hunne raadsvergaderingen deeze taal alleen ſpreeken, alſchoon elk eene bijzondere eigen taal heeft. Deeze taal zal waarſchijnlijk met den tijd onder alle de Indiaanſche natieën algemeen worden, naardien geene van haar verre tochten doen, of enige onderhandeling met eene afgelegen bende houden, tenzij zij de *Chipéwayſche* taal geleerd hebben. Thans ſpreeken haar behalven de *Chipéways*, welken zij natuurlijk eigen is, de *Ottawaws*, de *Saukies*, de *Ottagaumies*, de *Killistinoes*, de *Nipegons*, en de benden omtrent het meir *La Pluye* en de overblijfzelen van de *Algonkins* of Landlieden (*Gens de Terre*) alle met enige kleine verandering van uitſpraak; doch of zij deeze natieën eigen dan wel door haar aangenoomen zij, was ik niet in ſtaat te ontdekken. Ik ben egter van gedagten dat de barbaarſche en ruuwe taalen van de *Winnebagoes*, de *Menomonies* en veele andere Stammen, met den tijd, geheel verdwijnen zullen, en deeze in haare plaats worden aangenoomen.

De *Chipéwayſche* taal is niet belemmerd met enige onnodige toonen of accenten; ook zijn 'er geene woorden in die overtollig zijn; zij is ge-

maklijk om uittespreeken, en veel rijker dan enige andere Indiaansche taal.

Naardien de Indiaanen geene kennis hebben aan de fraaie konsten of weetenschappen, en naardien zij ook geene beleefdheid of complimenten kennen, hebben of behoeven zij ook geene menigte woorden om hunne gesprekken optesieren. Eenvoudig en onbeschaafd in hunne zeden, maaken zij slegts gebruik van die, welke dienen om de noodwendigheden en gemakken van het leven te benoemen en hunne benodigdheden uittedrukken, die in den staat der natuur maar zeer weinige kunnen zijn.

Ik heb hier agter eene korte woorden-lijst gevoegd van de *Chipéwaysche* taal, en eene andere van die van de *Naudowessies*, maar ik ben niet in staat om 'er de taalkundige regelen van optegeeven.

De laatste taal wordt met eenen zagten toon gesprooken, zonder keel-letters, zoo dat zij gemaklijk kan geleerd worden en niet moeijelijk uittespreeken, of te schrijven is. Zij is bijna zoo rijk en kragtig als de *Chipéwaysche* taal en is de meest heerschende van alle aan de Westlijke oevers van de rivier *Missisippi*, naardien zij, volgens hunne opgaaf, in gebruik is onder alle de natieën, die ten Noorden van de *Messorie* liggen, en zig Westwaards tot aan de kusten van den stillen Oceaan uitstrekken.

Naar-

Naardien de Indiaanen geene letteren kennen, is het zeer moeijelijk de juiste uitspraak hunner woorden naauwkeuriglijk optegeeven; ik heb egter getragt die zoo na volgens de wijze waarop zij uitgesprooken worden nederteschrijven als zulk eene onzeekere wijze toelaat (*a*).

Alschoon de Indiaanen hunne denkbeelden niet in schrift kunnen mededeelen, maaken zij egter zekere beeldspraakige figuuren, die enigermaate dienen om de eene of andere buitengewoone verrigting of ongemeene gebeurtenis aan de nakoomlingschap overteleveren. Dus, wanneer zij op hunne tochten zijn, voorneemens zijn op de eene of andere aanmerklijke onderneeming uittegaan, of van dezelve terug koomen, schillen zij op weg den bast van de boomen af, om de partijen, die op eenen afstand zijn, bericht te geeven van den weg, dien zij volgen moeten, om hen intehaalen.

Het volgend voorbeeld zal een volkoomener denkbeeld geeven hoe zij bij deeze gelegenheden doen dan alle uitdrukkingen, welke ik zou kunnen gebruiken.

Toen ik de *Missisippi* verliet en de *Chipéway-rivier* opvoer op mijnen tocht naar het *Grootemeir*,

(*a*) De Indiaansche woorden zijn dus naar de Engelsche uitspraak gesteld. VERTAALER.

meir, gelijk in mijn dagverhaal gezegd is, gong mijn gids, die een Opperhoofd van de *Chipéways* was, welke aan het *Ottawaw-meir*, nabij den oorsprong van de rivier, welke wij nu ingevaaren waren, woonden, vreezende dat de eene of andere bende van de *Naudowessies*, met welke zijne natie aanhoudend in oorlog is, ons toevallig ontmoeten zoude en ons, voor zij wisten dat ik 'er bij was, leed zouden doen, aldus te werk.

Hij schilde den bast van eenen grooten boom aan den mond van eene rivier af en maakte met houtskool, met beeren-vet gemengd, dat zij gemeenlijk voor inkt gebruiken, op eene ruuwe, maar duidlijke wijze, eene afbeelding van het vlek der *Ottagaumies*. Toen tekende hij aan de slinker zijde eenen man in huiden gekleed, door welken hij eenen *Naudowessie* wilde verbeelden met eene streep, van zijnen mond naar een hert loopende, het zinnebeeld der *Chipéways*. Daarop trok hij nog verder naar de slinker zijde eene kano, als de rivier opvaarende, waarin hij eenen man zettede met een' hoed op; deeze figuur moest eenen Engelschman, of mijzelven verbeelden, en mijn Franschman wierd afgebeeld met eenen neusdoek om zijn hoofd gebonden, de kano roeijende; bij deeze voegde hij nog verscheiden andere veel betekenende zinnebeelden, waaronder de vrede-pijp op de plegt van de kano geschilderd.

De

De meening, welke hij den *Naudowessies* wilde te kennen geeven en die, gelijk ik niet twijfel, voor hun volmaakt verstaanbaar was, was dat een van de *Chipéwaysche* Opperhoofden eene aanspraak ontvangen had van een *Naudowessiesch* Opperhoofd in het vlek van de *Ottagaumies*, waardoor hij hem verzogt den Engelschman, die laatst onder hen geweest was, de *Chipéway-rivier* op te brengen, en dat zij daarmede verzogten dat de *Chipéway*, schoon hij een erkend vijand was, door hen op zijnen tocht niet mogt gemoeid worden, naardien hij iemand onder zijne bezorging had, welken zij als eenen van hunne eigen natie beschouwden.

Sommige schrijvers hebben beweerd dat de Indiaanen wapens voeren, die zij met groote naauwkeurigheid tekenen, en die de eene natie van de andere onderscheiden; maar ik heb nooit andere wapens onder hen gezien dan de zinnebeelden, welke ik reeds beschreven heb.

KORTE WOORDEN-LIJST VAN DE CHIPÉWAYSCHE TAAL.

NB. *Dit volk gebruikt noch de* F, *noch de* V.

A.

Agacwet.	As.
Alewin.	Bal.
Amik.	Bever.
Apiminiqué.	Bevers-vel.
Alim.	Hond.
Alemon.	Hondjen.
Aukwin.	Aarde.
Aconda.	Hier.
Akeshotta.	Heet.
Ackikons.	Ketel.
Allisſinape.	Mensch.
Alokochigon.	Koopmanſchap.
Agankitchigawmink.	Zee, groot meir.
Alank.	Ster.

B.

Bobeloshin.	Kind *of* Kinderen.

C.

Caspetawgan.	Tobaks-beurs.
Cheman.	Canoo.

Ca-

Capotewian.	Wambuis.
Chickhip.	Eendvogel.
Cawlatch.	Goed.
Canogininne.	Fraai.
Cootawgon,	Krom mes.
Cappatawgon.	Voertuig over land.
Cawikkaw.	Nooit.
Coutack.	Ander.

D.

Debicot.	Maan.
Debicot.	Nagt.

E.

Endawlawkeen.	Land.
Entayent.	Te huis.
Etwah Etwah.	Verwonderlijk.
Emaundah.	Neemen.

G.

Ganwerimaw.	Houden.

I.

Ishinawbah.	Indiaanen.
Irinee.	Natie.
Ickwee.	Vrouw.

J.

Jeckwassin.	Meisjen.

K.

Kokinum.	Alles.
Kokali.	Altijd.
Kipokitie Kousah.	Broek.

Ke-

Ketatch.	Ik ben koud.
Kittegaumic.	Gezaaid veld.
Kickon.	Visch.
Kisſin.	Vriezen.
Kisſin Magat.	Het vriest ſterk.
Kitchi Manitou.	God of de groote Geest.
Kitchi Okimaw. *Simáuganish.* }	Generaal of Opperbevelhebber.
Kemouch.	Verborgen.
Kewasſa.	Jaagen.
Kitchigawmink.	Meir.
Kittimi.	Lui.
Kikekate.	Lam.
Kaw.	Neen.
Kakego.	Niets.
Kawmischi.	Nog niet.
Kagutch.	Geenzints.
Kauweshine.	Oud.
Kegotch.	Schielijk.
Kinimewan.	Regen.
Kitchi Cheman.	Schip, groote Canoo.
Kemautin.	Steelen.
Kisſis.	Zon.
Kikit.	Waarlijk.

L.

Lisſis.	Menſchen hair.
Lawmack.	Steur.
Loutin.	Wind.

M.

M.

Mipidach.	Naderhand.
Mawinewâh.	Helpen.
Machwah.	Beer.
Makon.	Jonge Beer.
Mischiton.	Baard.
Mewinch.	Omdat.
Mishemout.	Buik.
Markaute.	Zwart.
Miskow.	Bloed.
Miscousab.	Agterste.
Moppa.	Aankoomen.
Melomin.	Koren.
Mackoan.	Schotel.
Matcho - Manitou.	Duivel, kwaade Geest.
Minikwah.	Drinken.
Munilic.	Genoeg.
Maungis.	Weinig, klein.
Mouskinet.	Vol.
Millaw.	Geeven.
Malatal.	Nietswaerdig.
Manatou.	Groot.
Michewah.	Hart.
Mejask.	Kruid.
Mackawalaw.	Eer.
Minis.	Eiland.
Mittawmin.	Indiaansch Koren.
Mawlawtissie.	Bedrieger.

Moc-

Mockoman.	Mes.
Mawſignaugon.	Letter.
Maskikic.	Geneesmiddel.
Minnisſin.	Schiereiland.
Miscow.	Rood.
Maskimot.	Zak.
Maukisſin.	Schoenen.
Manitou.	Geest.
Mickwon.	Lepel.
Mittaus.	Kouſen.
Mashkauwah.	Sterk.
Mapedoh.	Zedert.
Mintepin.	Nederzitten.
Mawbah.	Dat.
Maundah.	Deeze.
Mawmawwee.	Te zaamen.
Megwatch.	Dank U.
Mickon.	Weg.
Mittic.	Hout.
Mawhingon.	Wolf.
Minnewatch.	Egter.

N.

Napitch.	Kwalijk.
Neconnis.	Broeder.
Neechee.	Medemakker.
Nemeh.	Dans.
Nip.	Sterven.
Neepoo.	Dood.

Naw-

Nawpetelimáw.	Achting.
Niconnis.	Vriend.
Nooſah.	Vader.
Nantounawaw.	Vinden.
Nasſawokwot.	Vork.
Nopawink.	Vooruit.
Nechtegoosh.	Franſchen.
Nawbal.	Half.
Nawpitch.	Geheel.
Nouchimowin.	Leven.
Nibbilaw.	Veel.
Nape.	Manlijk.
Neremouſin.	Meesteresſe.
Nikkik.	Otter.
Niscottisſie.	Spijtig.
Nippee.	Slaapen.
Nebbi.	Water.
Nantaubaulaw.	Oorlog.

O.

Owentawgan.	Tonnetjen.
Okemaw.	Een Opperhoofd.
Olawgan.	Beker.
Ontclatoubah.	Ongetwijfeld.
Ouisquiba.	Dronken.
Owisſiné.	Eeten.
Oláwbish.	Darmen.
Ouſtecouan.	Hoofd.
Okemaw.	Koning, of Opperſte.

Ockolaw.	Kleed.
Outon.	Tong.
Osaummangis.	Te weinig.
Ossaumé.	Te veel.
Ouswawbunk.	Overmorgen.

P.

Packiton.	Verlaaten.
Pilawah.	Verwonderingswaerdig.
Pingoe.	Asch.
Pakkite.	Slaan.
Paboushigan.	Brood.
Petou.	Draagen.
Pemotcha.	Koomen.
Poutwah.	De ketel bezorgen.
Papégik.	Elk.
Ponkisin.	Vallen.
Pimmitee.	Vet.
Pirwego.	Voorheen.
Paskessigan.	Snaphaan.
Pimmiskaw.	Vaaren.
Pemiskaw.	Zeil.
Pewal.	Hair (van dieren.)
Pewawbick.	Yzer.
Pawpi.	Lagchen.
Pockiton.	Verlaaten.
Packilaugué.	Verliezen.
Pimmoussie.	Treeden.
Poutawgon.	Stamp-mortier.

Pe-

Pewitch.	Nabij.
Poagan.	Pijp.
Pingo.	Poeder, Buskruid, Stof.
Pecacotiche.	Vreden maaken.
Pitchebot.	Loopen.
Papawkwéan.	Hemd.
Pepoun.	Winter.
Petchilawgo.	Gisteren.

Q.

Quagonie?	Wat nu?
Quagonie Maubah?	Wie daar?

S.

Spimink.	Boven.
Shishego.	Vlesch.
Scuttawawbah.	Brandewijn, Rum.
Sheshikwee.	Pijl.
Shiah.	Gedaan, 't is gedaan.
Sagaunosh.	Engelſchen.
Scutta.	Vuur.
Scutecke.	Vuur ſlaan.
Shoamin.	Druiventrosſen.
Sawſáwkisſi.	Gretig.
Shingaurimaw.	Haaten.
Speminkakwin.	Hemel.
Saukie.	Liefde.
Shawshia.	Overlang.
Shawbonkin.	Naald.
Sauſega.	Eigen.

Sippim.	Rivier.
Simaugan.	Zwaerd.
Semau.	Tobak.
Semauganaush.	Oorlogslieden.

T.

Takouchin.	Aankoomen.
Tapaié.	Zijn.
Tilerimah.	Gelooven.
Teshenekaw.	Roepen.
Tallemisſi.	Betrokken.
Tagwawmisſi.	Kloekmoedigheid.
Toshiton.	Doen.
Tawbiscouch.	Gelijkvormig.
Taukwisſi.	Vermoeid.
Tibarimaw.	Regeeren.
Tandaulaw.	Hebben.
Tawnó.	Hoe.
Tawnemilik.	Hoe veele.
Tawneendo.	Het zij zoo.
Thickeremaw.	Weeten.
Tawnapee.	Deel, wat deel.
Tawlaimia.	Bidden.
Tibelindon.	Beſluiten.
Tawwemaw.	Betrekking.
Tawbawmica.	Eerbied.
Talimisſie.	Treurig.
Tibbit.	Tanden.
Tawkouſie.	Moede.

Tau-

Tauneendah !	Hoe dan !
Taunippi.	Waar van daan.
Tah.	Waar.

W.

Wasketch.	Bok.
Wawbewion.	Deken.
Wiskinkhie.	Oogen.
Waliebic.	Vasten.
Watsaw.	Verre af.
Wakaigon.	Schans.
Wawbemo.	Glas, Spiegel.
Wawpoos.	Haas.
Wig-Waum.	Hut, Huis.
Webatch.	Terstond.
Weepemaw.	Nederliggen.
Waubesheen.	Klein.
Weas.	Voedzel.
Weewin.	Trouwen.
Webatch.	Thans.
Wawbemo.	Ontzag, zien.
Wackan.	Slaaf.
Watsaudebi.	Daar.
Wawbunk.	Morgen.
Wawwewin ?	Wat is dat ?
Waubé.	Wit.
Wisconekissi.	Jong.
Wazzo.	Geel.

Y.

Yoe.	Lighaam.
Yoch.	Neus.

TELWOORDEN.

Páshik.	Een.
Ninch.	Twee.
Nisſou.	Drie.
Neau.	Vier.
Naran.	Vijf.
Ningoutwasſou.	Zes.
Ninchowasſou.	Zeven.
Nisſowasſou.	Agt.
Shongasſou.	Negen.
Mittausſou.	Tien.
Mittausſou Páſchik.	Elf.
Ninchtawnaw.	Twintig.
Nisſou Mittawnaw.	Dertig.
Neau Mittawnaw.	Veertig.
Naran Mittawnaw.	Vijftig.
Ningoutwasſou Mittawnaw.	Zestig.
Ninchowasſou Mittawnaw.	Zeventig.
NisſowasſouMittawnaw.	Tagtig.
Shongasſou Mittawnaw.	Negentig.
Mittausſou Mittawnaw.	Honderd.
Mittausſou Mittausſou Mittawnaw.	Duizend.

KOR-

KORTE WOORDEN-LIJST VAN DE NAUDOWESSIESCHE TAAL.

A.

Ashpaw.	As.
Accooyouiyare.	Koom hier.
Accooyeh.	Geeven.
Accoowah.	Heengaan.

C.

Chawbah.	Bever.
Chupah.	Rond.
Chee.	Gij.

D.

Dachè.	Daar.

E.

Echawmenaw.	Eeten.
Eshtike.	Oogen.
Ehwahmeah.	Liefde.
Eeh.	Mond.
Etſawboh.	Melk.
Eshtaw.	Zien.
Eshteemo.	Slaapen.

H.

Heyah.	Neen.
Hopiniyahie!	Ach!

Hopiniayare. *Hopiniyare.*	Verwonderlijk.
Heyahachta.	Godloos.
Hawpawnaw.	Jong.
Heyah Washtah.	Niet goed.

J.

Jestin.	Klein.
Jeeſtinaw.	Nabij.

K.

Kitchiwah.	Vriend.

M.

Muzahootoo.	Doorbooren.
Mechuetah.	Koud.
Muzah Wakon.	Snaphaan.
Muzaham.	Goud.
Muzah.	Yzer.
Meoh.	Ik, mij.
Muzah Otah.	Penning.
Mewah.	Mijn.
Muzamchupah.	Ring.
Menis Queah.	Zout water.
Meneh.	Water.
Meneh Wakon.	Sterke drank.
Muzaham.	Zilver.

N.

Negush.	Dood.
Nookah.	Ooren.
Neehteegush.	Franschman.

Noo-

Nookishon.	Hooren.
Negushtaugaw.	Dooden.

O.

Otah.	Vader, *ook* Koning, of Opperhoofd.
Owah Menah.	Waterval.
Otah.	Veel.
Otenaw.	Meer.
Oweeh.	Maan.
Owah Meneh.	Regen.
Omlishcaw.	Slang.
Owehchin.	Praaten.
Ochaw.	Boom.

P.

Paahtah.	Vuur, *ook* de Zon.

S.

Shejah.	Kwaad.
Shungush.	Hond.
Shuetongo.	Paerd.
Shuah.	Te huis, huislijk.
Shanuapaw.	Pijp.
Shanuapaw Wakon.	Vredes-pijp.
Shaweah.	Rook.
Sinnee.	Sneeuw.
Shawfasfaw.	Tobak.

T.

Tawtongo.	Buffel.
Tohinjoh.	Hert.
Tongo.	Groot.

Tongoom.	Lang.
Tongo Meneh.	Meir.
Tebee.	Huis.
Tawgo.	Wat.
Tawgodaché?	Wie daar?

W.

Wahkonshejah.	Beer.
Waahtoh.	Canoo.
Wechoakseh.	Jongetjen.
Whacheekseh.	Meisjen.
Woshtah.	Goed.
Wakon.	God, de groote Geest; *ook* Geest.
Woshta Tebee.	Hemel.
Winnokejah.	Vrouw.
Woshtah Chee.	Gij zijt goed.
Wakon Chee.	Gij zijt een geest.
Washtah Kitchiwah Chee.	Gij zijt mijn goed vriend.

TELWOORDEN.

Wonchaw.	Een.
Noompaw.	Twee.
Yawmonee.	Drie.
Toboh.	Vier.
Sawbuttee.	Vijf.
Shawco.	Zes.
Shawcopee.	Zeven.
Shahindohin.	Agt.

Ne-

Nebochunganong.	Negen.
Wegochunganong.	Tien.
Wegochunganong Wonchaw.	Elf.
Wegochunganong Noompaw.	Twintig.
Wegochunganong Yawmonee.	Dertig.
Wegochunganong Toboh.	Veertig.
Wegochunganong Sawbuttee.	Vijftig.
Wegochunganong Shawco.	Zestig.
Wegochunganong Shawcopee.	Zeventig.
Wegochunganong Shahindohin.	Tagtig.
Wegochunganong Nebochunganong.	Negentig.
Opohng.	Honderd.
Wegochunganong Opohng.	Duizend.

Bij deeze korte lijst van *Naudowesſieſche* woorden zal ik nog een ſtaaltjen voegen van de wijze, waarop zij hunne woorden koppelen. Hiertoe heb ik een kort lied verkoren, dat zij met eene

eene ſoort van welluidendheid , ſchoon zonder enigen ſchijn van dichtkundige voetmaat , zingen, als zij op hunne jagt-tochten vertrekken ; ik geef 'er hier eene zoo naauwkeurige vertaaling van als het verſchil der taal-eigenſchappen kan toelaaten.

Meoh accoowah eshtaw paatah negushtawgaw ſhejah menah. Tongo Wakon meoh woshta , paatah accoowah. Hopiniyahie oweeh accooyea meoh, woshta patah otoh tohinjoh meoh teebee.

„ Ik zal opſtaan voor dat de zon opkoomt en „ gintſchen heuvel beklimmen , om te zien hoe „ het nieuw licht de dampen verdrijft en de wol- „ ken verſpreidt. Groote Geest , geef mij „ goed geluk! En als de zon onder is , ver- „ leen mij dan , o Maan! licht genoeg om „ veilig weder naar mijne tent te keeren , met „ herten belaaden. "

AGT-

AGTTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Viervoetige Dieren, die in de binnenste deelen van Noord-Amerika gevonden worden.

Van deeze zal ik eerst eene lijst geeven, en daarna eene beschrijving van dezulke alleen, die of dit land bijzonder eigen zijn, of in enig stuk van aanbelang van diegeene verschillen, welke men in andere landen ontmoet.

De viervoetige dieren zijn de Tyger, de Beer, Wolven, Vossen, Honden, de Berg-kat, de wilde Kat, de Buffel, (of liever de Bison,) het Hert, de Eland, de Moose, de Caribou, (Rendier,) de Carcajou, (Veelvraat,) de Skunk, (Stink-dier,) het Stekelverken, de Egel, het Amerikaansch Marmeldier, de Racoon, de Bosch-marter, het Sabeldier, de Muskus-rot, Inkhoorntjens, Haazen, Konijnen, de Mol, de Wezel, de Muis, de Relmuis, de Bever, de Otter, de kleine Visch-otter of Mink en Vledermuizen.

DE TYGER.

De Amerikaansche Tyger (*a*) gelijkt in gedaante naar die van Asia en Afrika, maar is veel kleiner. Hij schijnt ook zoo woest en roofzugtig niet te zijn als die, zijne kleur is donker ros zonder enige vlekken. Ik zag eenen op een eiland in de *Chipéway*-rivier, welken ik zeer wel kon beschouwen, naardien hij niet zeer verre van mij af was. Hij zat op zijn agterste, gelijk een hond, en scheen noch bevreesd voor onze aannadering, noch iets roofzugtigs in den zin te hebben. Men ontmoet dit dier egter zeer zelden in dit waereld-deel.

DE

(*a*) De waare Tyger wordt in *Amerika* niet gevonden; doch men heeft met dien naam vier Amerikaansche dieren benoemd, te weeten, de *Jaguar*, de *Couguar*, de *Ocelot* en de *Margay*. Zie BUFFON *Nat. Hist.* (Ned. Vert.) D. IX en D. XV bl. 32 van welke men de beschrijving vindt in het XIII D. De hier beschreven tyger schijnt mij toe dat dier geweest te zijn, hetwelk de Heer DE BUFFON beschrijft onder den naam van *Couguar*, naardien dat de eenigste Amerikaansche Tyger is, die noch gevlekt, noch gestreept is. De *Couguar*, bij BUFFON beschreven, wordt gezegd alleen in de warmste deelen van Zuid-Amerika gevonden te worden, waarom ik vermoede dat de schrijver die soort bedoele en gezien hebbe, welke men beschreven en afgebeeld vindt in het XV Deel bladz. 149 onder den naam van *Couguar van Pensilvanie.* VERT.

DE BEER.

Daar zijn veele beeren (*a*) op dit vast land, maar voornamelijk in de Noordlijke gedeelten van hetzelve, welke bijna alle de Indiaansche natieën voedzel en bedden verschaffen. Die van *Amerika* verschillen in veele opzigten en van die van *Groenland* en van die uit *Rusland*, zijnde zij niet alleen wat kleiner, maar vreesachtig, en zij doen niemand leed, tenzij zij daartoe door honger aangezet zijn of verwoed zijn door eene wond. Het gezigt van een mensch verschrikt hen, en een hond zal veele derzelve op de vlugt jaagen. Zij zijn zeer verzot op druiven en zullen op den top der hoogste boomen klimmen om dezelve te haalen. Dit voedzel maakt hun vleesch zeer sappig en van eene aangenaame geur, waarom het ook door de Indiaanen en handelaars boven dat van alle andere dieren gekeurd wordt.
Het

(*a*) Schoon de Schrijver niets meldt van de kleur der beeren in *Noord-Amerika*, spreekt hij egter hier, naar alle gedagten, van de zwarte en niet van de bruine of witte beeren (veel minder van de Yslandsche of Zeebeeren, die eene gantsch verschillende soort van dieren uitmaaken.) De zwarte worden gewoonlijk alleen in de Noordlijke streeken gevonden, en verschillen in huishouding van de andere. VERTAALER.

Het vet is zeer wit, en, behalven dat het aangenaam en gezond is, bezit het nog eene goede eigenſchap, namelijk dat het nooit walgt. De bewooners deezer ſtreeken zalven zig geduurig met hetzelve, en zij zijn aan deszelfs goede uitwerking grootendeels hunne vlugheid verſchuldigd. De winter is de beste tijd om op den beer te jaagen, wanneer zij hun verblijf neemen in holle boomen, of zig holen maaken tusſchen de wortelen van die, welke omverre gewaaid zijn, welker ingang zij met takken van denneboomen, die rondom verſpreid liggen, ſtoppen. Uit deeze verblijfsplaatſen koomen zij, zegt men, niet te voorſchijn, zoo lang het weder koud blijft, en naardien het wel bekend is dat zij zig niet van voedzel voorzien, onderſtelt men dat zij door de natuur in ſtaat geſteld zijn om enige maanden agter een zonder eeten doortebrengen, en gedurende dien tijd even lijvig te blijven.

DE WOLF.

De Wolven van *Noord-Amerika* zijn veel kleiner dan die, welke men in andere waereld-deelen vindt. Zij hebben egter, even als de overige dieren van hunne ſoort, een wild aanzien, en eene woestheid in hunne oogen, en egter zijn zij op verre na zoo roofzugtig niet als de Europiſche wolven; ook zullen zij nooit

een

een mensch aantasten, tenzij zij bij geval geaasd hebben op het vleesch van die in gevegt gesneuveld zijn. Als zij bij elkanderen trekken, gelijk zij dikwerf in den winter doen, maaken zij een lelijk en afgrijslijk geluid. Daar zijn in deeze streeken twee soorten van wolven, van welke de eene vaal, de andere bruin, naar het zwart trekkende, van kleur is. (*a*)

DE VOS.

Daar zijn twee soorten van Vossen in *Noord-Amerika*, die alleen in kleur verschillen, zijnde de eene roodachtig bruin, en de andere graauw; die van de laatste soort, welke aan de rivier *Missisippi* gevonden worden, zijn zeer fraai; hun hair is van een fraai zilverkleurig graauw.

HONDEN.

De Honden, welke de Indiaanen op de jagt gebruiken, schijnen alle van dezelfde soort te zijn; zij draagen hunne ooren overeind en gelijken aan hunnen kop veel naar den wolf. Zij zijn hun zeer dienstig op hunne jagten, en zullen het woedendst wild, dat zij vervolgen, aantasten.

Zij

(*a*) Men kan de beschrijving van een zwarten wolf uit *Canada* vinden in de *Nat. Hist.* van den Graaf DE BUFFON, VII D. bladz. 41. VERTAALER.

Zij onderſcheiden zig ook door hunne getrouwheid jegens hunne meesters; maar ſlegt door hen gevoed wordende, zijn zij zeer lastig in hunne hutten of tenten.

DE BERG-KAT. (*a*)

Dit dier heeft de gedaante van eene kat, maar is veel grooter. Het hair of bont gelijkt ook naar het vel van dat huisdier; de kleur is egter verſchillende, want zij is roodachtig of oranje, maar lichter aan den buik. Het geheel vel is verſierd met zwarte vlekken van verſchillende gedaante, van welke die op den rug langwerpig en die op de onderſte deelen rond zijn. Op de ooren zijn zwarte ſtreepen. Dit dier is bijna zoo fier als een luipaard, maar zal egter zelden een mensch aanvallen.

DE BUFFEL. (*b*)

Dit dier, dat in verbaazende menigte in deeze ſtree-

(*a*) Misſchien is deeze ſoort dezelfde, van welke de Heer COLLINSON aan den Heer DE BUFFON ſchreef, en die in *Carolina* gevonden wierd. Zie XV D. bl. 152. De oppervlakkige beſchrijvingen, welke de Heer CARVER van ſommige dieren geeft, laaten niet toe dat men wel bepaale welke dieren de Schrijver eigenlijk bedoele. VERTAALER.

(*b*) De BUFFEL is *Amerika* niet eigen; het dier; van

ſtreeken gevonden wordt, is grooter dan een os, heeft korte zwarte hoornen, met een grooten baard onder de kin, en zijn kop is zoo vol hair dat het over zijne oogen nedervalt en het een vreeslijk aanzien geeft. Het heeft een' bult op zijnen rug, die aan de heupen begint en tot de ſchouderen trapswijze grooter wordende, tot aan zijn nek reikt. Dit uitwas en zijn geheel lighaam is bedekt met lang hair, of liever wol, van eene bruine of muisvaale kleur, dat van zeer veel waarde is, voornamelijk dat op het voorst gedeelte van het lijf. Zijn kop is grooter dan die van een ſtier, en hij heeft een zeer korten hals; de borst is breed, en het lijf wordt naar het kruis dunner. Deeze dieren zullen op het gezigt van een mensch wegloopen, en een geheele troep zal zig wegmaaken, als zij ſlegts een hond zien. Het

---

van 't welk de Schrijver hier ſpreekt, is ook de Buffel niet, maar de *Biſon*, gelijk men zig hiervan kan overtuigen, als men de Beſchrijving van den *Biſon* van *Amerika* naleest in het XI Deel bladz. 196 van de *Nat. Hiſt.* van den Heer DE BUFFON en het oog op de afbeelding van dit dier ſlaat, welke beiden naauwkeurig met deeze beſchrijving van den Heer CARVER overeenkoomen. Vergelijk ook DE BUFFON *Nat. Hiſt.* D. IX bladz. 6. en volgg. en D. XI. bladz. 190. VERTAALER.

Het vleesch van dit dier is een uitneemend voedzel, zijn huid is van zeer veel nut, en zijn hair zeer gefchikt tot het maaken van verfchillende manufactuuren.

HET HERT.

Daar is maar eene foort van Herten in Amerika, en deeze is hooger en tengerer dan die van Europa. Hun maakzel is ten naasten bij gelijk aan dat van de Europifche, hunne kleur is donker vaal, en hunne hoornen zijn zeer groot en fterk getakt (*a*). Dit dier is het fnelst op de Amerikaanfche vlakten, en zij fchoolen te zaamen gelijk zij in andere landen doen.

DE ELAND.

De Eland (*b*) is veel grooter dan een hert, zijnde zoo zwaar als een paerd. Zijn lijf is van maak-

(*a*) De hoornen van de herten in *Amerika* zijn doorgaans grooter dan die van de Europeefche; voor het overige heeft men in dat vast land ook verfcheidenheden onder de herten. Vergelijk DE BUFFON *Hift. Nat.* D. VI bladz. 59 Pl. XVIII, daar men de afbeelding van de hoornen van een hert van *Canada* vindt; vergel. BUFFON D. XII bladz. 218 en D. XV bladz. 11. VERT.

(*b*) De Eland wordt in *Amerika Orignal* genoemd. VERTAALER.

maakzel als dat van een hert, doch zijn staert is aanmerklijk kort, zijnde niet meer dan drie duimen lang. De kleur van zijn hair is graauw, het is niet ongelijk aan dat van een kameel, maar van eene roodachtiger tint, ten naasten bij drie duimen lang, en zoo ruuw als dat der paerden. De hoornen van dit dier groeijen tot eene verbaazende grootte, en strekken zig zoo wijd uit, dat twee of drie persoonen tegelijk tusschen dezelve kunnen zitten. Zij zijn niet gevorkt als die van een hert, maar hebben alle de tanden of takken aan den buitenrand. Ook gelijken de hoornen des elands niet in maakzel naar die van de herten, zijnde de eerste plat en agt of tien duimen breed, daar de laatste rond, en merklijk smaller zijn. Zij laaten hunne hoornen elk jaar vallen in de maand February, en in Augustus zijn de nieuwe ten naasten bij tot hunne volle grootte gekoomen. Ondanks hunne grootte en de middelen van verdediging, waarvan de natuur hen voorzien heeft, zijn zij egter zoo vreesachtig als een hert. Hun vel is zeer nuttig en kan even goed als dat van den bok bereid worden. Zij leeven van gras in den zomer, en van mos en boomknoppen in den winter.

DE MOOSE (ELAND.)

De Moose is ten naasten bij van de grootte van den eland, en zijne hoornen zijn bijna even

ontzagchelijk groot als die van dat dier, derzelver ſtammen ſtaan egter niet volkoomen zoo wijd van elkanderen, en zij zijn aan beiden zijden getakt als die van de herten. Dit dier laat dezelve ook elk jaar vallen. Schoon zijn agterſte deelen zeer breed zijn, is zijn ſtaert egter niet meer dan een duim lang. Het heeft pooten en voeten als een kameel; zijn kop is omtrent twee voeten lang, zijn bovenſte lip is veel grooter dan de onderſte, en de neusgaten zijn zoo wijd, dat men zijne hand een aanmerklijk eind in dezelve kan ſteeken. Het hair van de Mooſe is ligt graauw, met zwartachtig rood gemengd. Het is zeer veêrkragtig, want al wordt het nog zoo lang geklopt, zal het egter zijne eerſte gedaante behouden. Het vleesch is uitneemend goed voedzel, gemaklijk te verteeren en zeer voedzaam. De neus of boven-lip, die groot en los van het tandvleesch is, wordt voor eene groote lekkernij gehouden, zijnde van eene vaste zelfſtandigheid tusſchen merg en kraakbeen in, en, als het wel klaar gemaakt is, levert het een kragtig en zoetachtig geregt. Zijne huid is zeer goed voor leder zijnde dik en ſterk, en egter zagt en buigzaam. Dit dier loopt altijd op een draf, die zoo ſnel is, dat het ſlegts door weinige van zijne mede-boschbewooneren in vlugheid overtroffen wordt. Het wordt gemeenlijk in de bosſchen gevonden, daar

het

het van mos en knoppen van de boomen leeft. Schoon dit dier van het geslacht der herten is, schoolen zij nooit te zaamen, gelijk deeze doen. De meeste Schrijvers verwarren het met den eland, het hert, of de carrabou, maar het is eene geheel verschillende soort, gelijk men zal gewaar worden, als men acht slaat op de beschrijving, welke ik van elk deezer dieren gegeeven heb.

DE CARRABOU (HET RENDIER.)

Dit dier is zoo hoog niet als het voorgaande, maar gelijkt egter naar hetzelve in maakzel; het is slegts wat zwaarer, en trekt enigzints in gedaante naar den ezel. De hoornen van hetzelve zijn niet plat gelijk die van den eland, maar rond als die van het hert; ook koomen zij aan de einden nader bij elkanderen, en hellen meer over het aangezigt dan die van den eland of de moose. Het heeft de snelheid van een hert en wordt bezwaarlijk van zijne vervolgers onderhaald. Ook is zijn vleesch even goed, en zijne tong is voornamelijk in groote achting. Zijne huid glad en vrij van aderen zijnde, is zoo goed als zeem-leêr.

DE CARCAJOU (VEELVRAAT.) (*a*)

Dit dier, dat van het geslacht der katten is, is

(*a*) De *Carcajou* is de *Veelvraat*, de *glouten* van BUFFON, die

is een verschriklijke vijand voor de vier voorgaande de soorten van dieren. Het verrascht hen onverhoeds uit den eenen of anderen schuilhoek, of klimt op eenen boom, en, in de takken post vattende, wagt het daar af dat een derzelve, door hitte of koude gedreven, daar onder koome schuilen, wanneer het zig op zijnen hals vastzet, en, de strot-ader openende, zijne prooi weldra ter aarde doet vallen. Dit kan het doen door zijnen langen staert, welken hij om het lijf van zijnen vijand slaat, en het eenigst middel dat deezen overig blijft om zijnen dood te ontgaan, is dat hij onmiddelijk in het water vlugt, want, naardien de carcajou een grooten tegenzin in dit element heeft, ontslaat hij zig somtijds van hem voor hij zijn oogmerk kan bereiken.

DE

---

die in de Ned. Vert. D. XIII bl. 189 beschreven, en D. XV pl. XL afgebeeld is. Doch dat de Schrijver zegt dat dit dier *van het geslacht der katten is*, zou mij doen vermoeden of hij niet eerder de *kinkajou* bedoeld hebbe, beschreven en afgebeeld bij BUFFON D. XV bladz. 161 pl. XLIII. Schoon het weinige dat de Schrijver 'er van zegt, niet kan doen beslissen of dit zoo zij; de zeden van dit dier, welke hij beschrijft, zijn aan beiden even eigen. VERTAALER.

DE SKUNK (STINK-DIER) (*a*)

Dit is het zonderlingfte dier dat de Amerikaanfche bosfchen voortbrengen. Het is wat kleiner dan een bunfing, en van dezelfde foort, waarom het ook dikwijls voor dat dier wordt aangezien, fchoon het in veele opzigten zeer van hetzelve verfchilt. Zijn hair is lang en blinkende, met groote zwarte en witte vlekken getekend, van welke de eerfte meest op de fchouderen en het kruis ftaan, zijn ftaert is zeer dik gehaird, gelijk die van den vos, gedeeltelijk zwart en gedeeltelijk wit, gelijk zijn lijf; het onthoudt zig voornamelijk in de bosfchen en heggen. Maar zijn buitengemeen vermogen toont het flegts als het vervolgd wordt. Zoo haast het zig in gevaar ziet, werpt het van agteren tot op eenen grooten afftand eene kleine ftraal water uit zoo fijn van aart, en tegelijk van zulk eene doordringende

---

(*a*) De Heer DE BUFFON heeft de eerfte de befchrijving gegeeven van vier foorten van Stink-dieren, welke hij *Mouffettes* noemt, onder de naamen van de *Coafe*, de *Conepate*, de *Chinche*, en de *Zorille*, van welke de twee laatfte in de warmfte luchtftreeken van *Zuid-Amerika* t'huis hooren, de twee eerfte worden in *Noord Amerika* gevonden en van deeze is de *Conepate* het dier dat hier door den Schrijver bedoeld wordt. VERTAALER.

de reuk dat de lucht eene halve mijl in den omtrek met dezelve besmet is, en zijne vervolgers, hetzij menschen of honden, bijna gestikt wordende door den stank, zijn genoodzaakt hunne vervolging te staaken. Om deeze reden wordt het door de Franschen *Enfant du Diable*, dat is, *Duivels kind*, of *Bête puante*, dat is, *Stinkdier* genaamd. Het is bijna onmogelijk de walglijke uitwerking te beschrijven van het vogt, met welk dit dier door de natuur tot zijne verdediging voorzien is. Als 'er een druppel van hetzelve op iemands klederen valt, worden zij daar door zoo onaangenaam, dat het onmogelijk is die naderhand ooit weder te draagen; of als 'er iets van hetzelve in de oogen koomt, veroorzaakt het langen tijd eene onverdraaglijke pijn, en men verliest misschien ten laatsten zijn gezigt. De stank van het stinkdier, schoon dus te vreezen, is egter niet gelijk die van een rot kreng, maar een sterk stinkend uitvloeizel van muskus, dat eerder mishaagt door zijne doordringende kragt dan door zijne walglijkheid. Het wordt egter heilzaam gerekend om het hoofd te zuiveren en de geesten optewekken. De Natuurkundigen meenen dat dit water deszelfs pis zij; maar ik heb veele, van die ik geschoten heb, ontleed, en heb binnen in hun lighaam, bij de pis-vaten, een klein water-blaasjen gevonden, geheel onderscheiden van de pis-blaas,

en

en uit welk alleen ik verzeekerd ben dat die ijslijke ſtank voortkoomt. Na de beurs, waarin dit water vervat is, zeer zorgvuldig uitgenoomen te hebben, heb ik 'er dikwijls aan gerooken, en vond het aangenaam en wel, maar een druppel, welke men uit hetzelve laat koomen, beſmet niet alleen het geheel dier, maar zelfs het geheel huis, en maakt alle ſoorten van mondbehoeften, die in hetzelve zijn, onbruikbaar. Met veel recht derhalven geeven de Franſchen het zulk eenen duivelſchen naam.

HET STEKELVERKEN.

Het lijf van een Amerikaansch Stekelverken evenaart in grootte omtrent dat van een kleinen hond, maar het is korter en niet zoo hoog van den grond. Het verſchilt zeer veel van die van andere landen, zoo wel in gedaante als in de lengte van zijne pennen. De eerſte is als die van een vos, uitgezonderd de kop, die niet zoo lang en ſpits is, maar meer naar dien van een konijn gelijkt. Zijn lijf is met donker bruin hair bedekt, dat omtrent vier duimen lang is, en waarvan een groot deel zoo dik als een ſtroo is, welke zijne pennen of ſtekels genaamd worden (*a*). Zij zijn wit met

---

(*a*) Het is zeer oneigen dat de Schrijver de ſtekels of

met zwarte punten, hol, en zeer ſterk, voornamelijk die, welke op zijnen rug groeijen. De ſtekels dienen dit dier voor beledigende en verdedigende wapenen, welke hij op zijne vijanden uitſchiet, en, zoo zij in het minst in het vleesch booren, booren zij geheel daarin, en kunnen 'er niet uitgetrokken worden zonder inſnijding (*a*). De Indiaanen gebruiken dezelve om hunne ooren en

---

of pennen van de ſtekelverkens onder het hair rekent; als men dezelve ſlegts aandachtig beſchouwt, ziet men dat het waare pennen zijn, aan welke ſlegts de baard ontbreekt om vederen te zijn, waardoor dit dier in dit opzigt den overgang maakt tusſchen de viervoetige dieren en de vogelen. VERTAALER.

(*a*) Veele Schrijvers en reizigers hebben deeze twee feiten dat het ſtekelverken zijne pennen uitſchiet, als het getergd wordt, en dat zij in het vleesch booren, als de punt daar ſlegts eens in is, eenpaarig bevestigd, 'er is 'er zelfs die gezegd heeft, zelf door die uitgeſchoten pennen gekwetst te zijn geweest; ondertusſchen kan niets onwaarachtiger zijn; de Graaf DE BUFFON ontkent zulks ook volſtrekt, en ik kan 'er bijvoegen dat ik dit dier meer dan eens levendig gezien heb, en hetzelve heb laaten tergen, wanneer het zijne ſtekels wel met een ratelend geluid opzette (gelijk de egels zulks ook doen als men hen plaagt) maar nimmer een derzelve uitſchoot, ſchoon het waar is dat 'er ſomtijds eene enkele, die los zit, door dit ſchudden afvalt. VERT.

en neuzen te doorbooren om hunne fieraaden in dezelve te hangen, en zij versieren 'er hunne kousfen, hun hair enz. mede, en behalven dit houden zij veel van het vleesch.

HET AMERIKAANSCH MARMELDIER.

Het Amerikaansch Marmeldier (*Wood-Chuck*) is een dier dat bont geeft, omtrent van de grootte van een bosch-marter, zijnde ten naastenbij vijftien duimen lang; zijn lijf is egter ronder, en zijne pooten korter; de voorste klaauwen zijn breed, en geschikt om gaten in den grond te graaven, waar onder het zig verbergt als een konijn; zijn bont is graauw van kleur met eene roodachtige tint, en zijn vleesch is een vrij goed voedzel.

DE RACOON. (*a*)

De Racoon is wat kleiner dan een bever, en zijne pooten en voeten gelijken naar die van dat dier, maar zijn kort naar evenredigheid van zijn lijf, 't welk naar dat van een das gelijkt. Het maakzel van zijn kop gelijkt veel naar dien van een vos, de ooren zijn slegts korter, ronder, en

---

(*a*) De *Raton* van BUFFON, de *Ursus cauda elongata* van LINNÆUS. VERTAALER.

en kaal; ook is zijn hair gelijk dat van dit dier, zijnde digt, lang, zagt, en met zwarte punten. Op zijn aangezigt is eene breede ſtreep, die dwars over hetzelve, en over de oogen loopt; deeze zijn groot. Zijn ſmoel is zwart en rondachtig aan het eind, gelijk die van een hond; zijne tanden zijn ook gelijk aan die van een hond in getal en maakzel; zijn ſtaert is lang en rond, met ringvormige ſtreepen op denzelven gelijk op dien van eene kat; de voeten hebben vijf lange dunne toonen, met ſcherpe klaauwen gewapend, door welke hij in ſtaat is om als een aap op de boomen te klauteren, en tot op de uiterſte einden van de takken te loopen. Het maakt gebruik van zijne voorpooten op de wijze van handen en eet met dezelve. Het vleesch van dit dier is zeer goed in de maanden September en October, wanneer 'er overvloed is van vrugten en nooten, op welke het gaerne aast.

DE BOSCH-MARTER.

De Bosch-marter is wat grooter dan een inkhoorntjen en gelijkt enigzints naar hetzelve in gedaante; zijne pooten en klaauwen zijn egter merklijk korter. Zijne ooren zijn kort, breed, en rondachtig, en zijne oogen flikkeren in het duister als die van eene kat. Het geheel lighaam is bedekt met bont van eene bruin vaale kleur, en in de

Noord-

Noordlijke deelen zijn enige, die zwart zijn ; de vellen van de laatste zijn van veel grooter waarde dan die van de andere. De staert is met lang hair bedekt, hetwelk maakt dat hij dikker gelijkt dan hij wezenlijk is. Zijn vleesch wordt somtijds gegeeten, maar is in geene groote achting.

DE MUSKUS-ROT. (*a*)

Dit dier wordt dus genoemd wegens de uitgelezen muskus, welke het oplevert. Het schijnt eene verkleining van den bever te zijn, naardien het alle de eigenschappen van dat schrander dier heeft, en het ontbreekt niets dan groote kragt, alzoo het niet veel grooter is dan een grooten rot van het Noorweegsche ras, om het dier, naar hetwelk het zoo zeer gelijkt, te evenaaren. Behalven den staert, die naauwkeurig naar dien van den Europeeschen rot gelijkt, is hun maakzel zoo zeer gelijkende, voornamelijk de kop dat het voor een kleinen bever zou kunnen aangezien worden. Het bouwt zig, even als dat dier, eene hut, maar van een minder volkoomen maakzel, en neemt zijn verblijf bij enig water. In de lente verlaaten zij hunne holen, en leeven bij paaren van bladeren en wortelen tot dat de zomer koomt,

---

(*a*) *De Ondatra* van BUFFON. D. X bl. 1. VERT.

koomt, wanneer zij op aardbezieën, frambozen, en andere vrugten, welke zij krijgen kunnen, aazen. Bij het aannaderen van den winter scheiden zij van een, wanneer elk op zigzelf afzonderlijk zijn winter verblijf inneemt in den een of anderen hollen boom, waarin zij geheel zonder voedzel blijven, en daar is de grootste reden om te gelooven dat zij in het geheel geen voedzel neemen tot de lente weder koomt.

INKHOORNTJENS.

Daar zijn vijf soorten van Inkhoorntjens in *Amerika:* het rood, het graauw, het zwart, het gestreept, en de vliegende Inkhoorn. De twee eerste zijn naauwkeurig dezelfde als de Europische; de zwarte zijn wat grooter, en verschillen alleen in kleur van de andere; de gestreepte gelijken in grootte en maakzel ook naar dezelve, maar zijn zeer fraai, alzoo zij fraai gestreept zijn met wit of graauw, en somtijds met rood en zwart. De Amerikaansche vliegende Inkhoorn is veel kleiner dan de Europeaansche, zijnde niet meer dan vijf duimen lang en bruin-graauw of asch-kleur op den rug, en wit op de onderste deelen. Het heeft zwarte uitpuilende oogen als de muis, met een langen platten breeden staert. Door een vlies aan wederzijde, dat van zijne voorpooten tot zijne agterste pooten reikt, wordt dit

dit dier in ſtaat geſteld om van den eenen boom op den anderen te ſpringen, al ſtaan zij eenen aanmerklijken afſtand van elkanderen. Dit los vel, dat het als een zeil kan uitſpreiden, en waardoor het opgehouden wordt, is omtrent twee duimen breed, en is met fijn hair of dons bedekt. Het aast op hetzelfde voedzel als de andere, en kan gemaklijk tam gemaakt worden.

DE BEVER.

Dit dier is zoo menigmaalen beſchreven, en zijne ongemeene bekwaamheden zijn zoo omſtandig verhaald geworden, dat een verder verſlag van hetzelve onnodig zal voorkoomen; voor diegeenen egter mijner leezeren, die niet zoo wel bekend zijn met de gedaante en eigenſchappen van zulk een ſchrander en nuttig dier zal ik eene beknopte beſchrijving van hetzelve geeven. De Bever is een viervoetig dier van beiderlei leven, dat niet lang in het water kan blijven, en zelfs gezegd wordt in ſtaat te zijn geheel zonder hetzelve te beſtaan, mits het gelegenheid hebbe om zigzelf ſomwijlen te baaden. De grootſte Bevers zijn ten naastenbij vier voeten in lengte, en omtrent veertien of vijftien duimen breed over het kruis; zij weegen omtrent zestig ponden. Zijn kop is als die van den otter, maar grooter. Zijn ſnoet is vrij lang, de oogen zijn klein, de ooren kort, rond, hai-

rig van buiten, en glad van binnen, en zijne tanden zeer lang; de onderste tanden staan omtrent drie vinger breedten, en de bovenste eenen halven vinger buiten hunnen bek; zij zijn alle breed, krom, sterk, en scherp; behalven deeze tanden, de snijdtanden genoemd, die dubbeld groeijen, zeer diep in het tandvleesch staan, en toeloopen als het scherp van een bijl, hebben zij zestien baktanden, agt aan elke zijde, vier van onderen en vier van boven, regt over elkanderen staande. Met de eerste kunnen zij boomen van eene aanmerklijke dikte affnijden, en met de laatste de hardste zelfstandigheden breeken. Zijne pooten zijn kort, bijzonder zijne voorste pooten, die slegts vier of vijf duimen lang zijn, en niet ongelijk aan die van een das; de vingers van de voorste voeten zijn afgezonderd, de nagels zijn schuinsch geplaatst en zijn hol als pennen; maar de agterste voeten zijn geheel anders en met vliezen tusschen de vingeren voorzien. Hierdoor kan het loopen, schoon langzaam, en is in staat om met zoo veel gemaklijkheid te zwemmen als enig ander water-dier. De staert heeft iets dat naar een visch gelijkt en schijnt geene de minste betrekking op het overige van het lijf te hebben, uitgezonderd op de agterste pooten, naardien alle de andere deelen naar die van land-dieren gelijken. De staert is bedekt met een vel met schub-

schubben, die aan elkanderen gevoegd zijn door een vliesjen; deeze schubben hebben omtrent de dikte van parkement, zijn ten naastenbij anderhalve lijn lang, en gemeenlijk van eene zeshoekige gedaante; hij is omtrent elf of twaalf duimen lang, en breeder in het midden, daar hij vier duimen dik is, dan aan den wortel of aan het eind. Bij het lijf is hij omtrent twee duimen dik, en is aldaar bijna rond, en wordt trapswijze dunner en platter naar het eind. De kleur van den Bever is verschillende naar de verschillende luchtstreeken, in welke hij gevonden wordt. In de Noordlijkste streeken zijn zij gemeenlijk geheel zwart; in gemaatigder luchtstreeken bruin, wordende hunne kleur hoe langer hoe ligter naar maate zij Zuidlijker gevonden worden. Het bont is tweeërlei over het lijf, behalven aan de voeten, daar het hair zeer kort is; het langst is gemeenlijk omtrent een duim lang, maar op den rug heeft het somtijds de lengte van twee duimen, trapswijze in lengte verminderende naar den kop en naar den staert. Dit gedeelte van het bont is hard, ruuw, en blinkende, en van weinig gebruik; het ander gedeelte bestaat uit een zeer dik en fijn dons, zoo zagt dat het op het gevoel bijna als zijde is, omtrent drie vierde van een duim in lengte, en dit is het dat gemeenlijk bewerkt wordt. Het bevergeil, zoo nuttig in

de Geneeskonst, koomt van dit dier; voorheen geloofde men dat het zijne teelballen waren, maar laatere ontdekkingen hebben doen zien dat het in vier beurzen vervat is, die in den onderbuik geplaatst zijn, van welke twee, die de bovenste genaamd worden, omdat zij hooger dan de andere liggen, vervuld zijn met eene zagte, harstachtige kleverige stof, met kleine vezelen vermengd, graauwachtig van buiten, geel van binnen, van eenen sterken, onaangenaamen, en doordringenden reuk, en zeer ontvlambaar; dit is het egte *castoreum* of bevergeil; het wordt hard, bruin, bros en wrijfbaar in de lucht. De onderste beurzen vervatten een zalfachtig vogt als honig, welks kleur bleek geel, en welks reuk enigzints verschillende is van het ander, zijnde wat weeker en onaangenaamer; het wordt egter dikker naar maate het ouder wordt, en verkrijgt ten laatsten de vastigheid van kaarsmeer. Dit is ook van een bijzonder gebruik in de Geneeskunde, maar van zoo veel waarde niet als het egte bevergeil.

De schranderheid van deeze dieren in het bouwen van hunne hutten en in het opzamelen van hun voedzel is indedaad verwonderlijk. Als zij zig eene wooning zullen gaan verkiezen, verzamelen zij in troepen somtijds van twee of drie honderd, en bepaalen zig, na een rijp overleg, tot

tot eene plaats, daar overvloed van voedzel, benevens alle hunne benodigdheden te vinden zijn. Hunne huizen liggen altijd in het water, en als zij noch meir, noch plas daaromtrent kunnen vinden, tragten zij dat gebrek te vergoeden door den ſtroom van een beekjen of klein riviertjen opteſtoppen, door middel van eene kade of een dam. Tot dit einde begeeven zij zig aan het vellen van boomen, en zij draagen zorg dat zij die verkiezen, die boven de plaats groeijen daar zij voorneemens zijn te bouwen, opdat zij met den ſtroom zouden kunnen afdrijven. Enige uitgekozen hebbende, die daartoe geſchikt zijn, vinden drie of vier Bevers, zig om eenen grooten plaatſende, middel om hem met hunne ſterke tanden te vellen. Zij maaken ook voorzigtig dat hij naar het water valle, opdat zij dien zoo ver niet zouden behoeven te vervoeren. Na den boom door denzelfden aanhoudenden arbeid, met ſchranderheid gepaard, aan einden van eene behoorlijke lengte geſneden te hebben, wentelen zij die in het water, en vaaren die naar de plaats daar zij gebruikt moeten worden. Zonder de maatregelen naauwkeuriger te beſchrijven, welke zij neemen in het maaken van hunne dammen, zal ik ſlegts aanmerken dat zij, eene ſoort van kalk met hunne pooten bereid, en dezelve met hunne ſtaerten 'er op gelegd hebbende, welke zij eerst

gebruikt hadden om die kalk ter plaats te brengen daar zij bewerkt moet worden, dezelve met zoo veel vastigheid en regelmaatigheid leggen als de geoefendſte werkman zoude kunnen doen. Het maaken van hunne hokken gaat niet minder verwonderlijk toe. Deeze zijn of op paalen gebouwd in het midden van de kleine meirtjens, welke zij dus gemaakt hebben, op den oever eener rivier, of op het uiteind van enige landtong, die in een meir uitſteekt. Hunne gedaante is rond of eirond, en zij zijn gemaakt met eene ſchranderheid zoo groot als die, waarmede hunne dammen gelegd zijn. Twee derde deelen van het gebouw ſtaan boven water, en dit gedeelte is wijd genoeg om agt of tien inwooneren te bevatten. Elke Bever heeft zijne eigen plaats, welker bodem hij netjens beſtrooit met bladeren of takjens van den pijnboom, zoo dat zij zindelijk en aangenaam zij, en hunne hokken zijn altijd zoo digt aan elkanderen, dat zij eene gemakkelijke gemeenſchap met elkanderen hebben kunnen. Nooit verrascht de winter deeze dieren voor dat hun werk verrigt is; want in het laatst van September zijn hunne huizen afgemaakt, en hunne voorraad van mondbehoefte is gemeenlijk dan opgelegd. Deeze beſtaat uit kleine ſtukjens hout, dat zagt van zaamenweefzel is, gelijk van de populieren, de abeelen, de willigen enz. die

zij

zij in hoopen op elkanderen leggen, en zoodanig bezorgen dat zij niet schimmelen. Zoo ik alle voorbeelden van schranderheid welke in deeze dieren te ontdekken zijn, zoude optellen, zoude ik daarmede een boekdeel kunnen vullen, dat niet alleen vermaaklijk, maar zelfs leerzaam zoude wezen.

DE OTTER.

De Otter is ook een dier van tweeërlei leven (*a*) en gelijkt veel naar een bever, maar verschilt in menig opzigt veel van dat dier. Zijn lijf is bijna zoo lang als dat van een bever, maar merklijk kleiner in alle zijne deelen. De smoel, oogen, en het maakzel van den kop zijn bijna eveneens, maar de tanden zijn geheel anders, want den Otter ontbreeken die lange snijtanden of nijpers, welke de bever heeft; in plaats van dit, zijn alle zijne tanden, zonder onderscheid, van maakzel als die van een hond of wolf. Ook is het hair van den eersten niet half zoo lang als dat van den laatsten, en de kleur is ook niet naauwkeurig eveneens, want het hair van den Otter onder aan den hals, op de borst en den buik is graauwachtiger

(*a*) Niet in den eigenlijken zin, want hij moet telkens in de lucht adem haalen. VERTAALER.

tiger dan dat van den bever en het verfchilt ook nog in veele andere opzigten. Dit dier, dat men in de meeste waereld-deelen ontmoet, maar in veel grooter getal in *Noord-Amerika*, doet veel kwaad, en als het fterk vervolgd wordt, zal het niet alleen honden, maar zelfs menfchen aantasten. Het leeft gemeenlijk van visch, bijzonderlijk in den zomer, maar in den winter vergenoegt het zig met den bast van boomen, of de voortbrengzelen van het veld. Zijn vleesch fmaakt en ruikt vischachtig, en is geen gezond voedzel, fchoon het fomtijds uit noodzaaklijkheid gegeeten wordt.

DE POEL-OTTER, DE KLEINE VISCH-OTTER.

Dit dier (*Mink* genaamd) is van het geflacht der Otters, en leeft op dezelfde wijze. In maakzel en grootte, gelijkt het naar een bunzing, zijnde ook lang en dun. Zijn bont is zwarter dan dat van den Otter, of bijna als van enig ander dier, zijnde het in *Amerika* een fpreekwoord te zeggen *zoo zwart als een mink*; het is egter van zoo groote waarde niet, fchoon zulks grootlijks afhangt van het jaargetijde, in welk het gevangen wordt. Zijn ftaert is rond als die van eene flang, en geheel zonder hair. Zijn lijf geeft eenen aangenaamen muskus-reuk uit, en men vindt het nabij den oorfprong der rivieren, aan welker boorden het zig meest onthoudt.

NE-

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Van de Vogelen van Noord-Amerika.

Deeze zijn de volgende: de Arend, de Havik, de Nagtſchade, de Whipperwill, de Visch-havik, de Raaf, de Kraai, de Uil, Papegaaien, de Pelicaan, de Kraanvogel (of liever de Lepelaar,) de Ojevaar, de *Cormorant* of Water-raaf, de Reiger, de Zwaan, de Gans, Eendvogels, de Taling, de Loon (Duiker,) het Water-hoen, de Kalkoen, het Korhoen, de Patrys, de Kwartel, Duiven, de Poelſnip, de Leeurik, de Specht, de Koekoek, de blaauwe Gaai, de Zwaluw, de Wakon-vogel, de Meerel, de Roode Vogel, de Lyster, de Zaag-ſlijper, de Nagtegaal, de Koningsvogel, het Roodborstjen, het Winterkoningjen, en het Bloemzuigertjen.

DE AREND.

Daar zijn ſlegts twee ſoorten van Arenden in deeze waereld-deelen, de kaale en de graauwe, die bijna even groot zijn, en in maakzel naar die van andere landen gelijken (*a*).

DE

(*a*) Naardien de naam van *Arend* door de beſchrijvers

van

DE NAGT - HAVIK (NAGT - SCHADE) (*a*).

Deeze vogel is van het geslacht der havikken; hij heeft een omgebogen snavel; zijne vleugels zijn geschikt om snel te vliegen, en zijn maakzel is bijna als dat van den gemeenen havik; maar hij is veel kleiner en wat donkerer van kleur. Men ziet hem zelden dan in den avond, wanneer hij in de avond - schemering rond vliegt, en in dartele draaijingen om het hoofd zweeft van den reiziger, die door den avond verrascht wordt. Voor eene donder - bui ziet men deeze vogelen op eene verbaazende hoogte in de lucht in groote menigte bijeenverzameld, gelijk men de zwaluwen bij diergelijke gelegenheden ziet doen.

DE

---

van Natuurlijke Historie aan veele verschillende vogelen gegeeven is, is het niet gemaklijk te ontdekken welke arenden de Schrijver hier bedoele; misschien zijn het verscheidenheden van den gemeenen arend. VERT.

(*a*) Hier doet zig dezelfde zwaarigheid op. EDWARDS noemt een vogel *Night - Hawk* (pl. 63) die de *Nagt - schade* of *Geitenmelker* de *Engoulevent* van BUFFON is. Hetgeen de Schrijver hier van de *Nagt - havik* zegt, laat zig vrij wel op dien vogel toepassen. Vergelijk DE BUFFON en DE MONTBEILLARD, *Hist. Nat. des Oiseaux T.* XII p. 216 *edit. in* 12mo. VERTAALER.

DE WHIPPERWILL (*a*).

De *Whipperwhill* of, gelijk hij bij de Indiaanen genoemd wordt de *Muckawiss* is bijna als de voorige vogel in maakzel en kleur, maar hij heeft enige witachtige streepen dwarsch over de vleugelen, en wordt, even als die, zelden gezien dan na dat de zon onder is. Men ontmoet hem ook nooit dan geduurende de lente en zomer-maanden. Zoo dra de Indiaanen door zijn gezang van zijne wederkomst onderrigt zijn, besluiten zij dat de vorst geheel gedaan is, waarin zij zig zelden bedriegen; en als zij deeze verzeekering van zagt weder hebben, beginnen zij hun graan te zaaien. Hij verkrijgt zijnen naam naar het geluid dat hij maakt, dat in het oor van het volk der volkplantingen klinkt, gelijk de naam die zij hem geeven, *Whipperwill*, en in het oor van een Indiaan *Muckawiss*. De woorden zijn, wel is waar, niet eveneens, maar op deeze wijs treffen zij elks verbeelding; en deeze omstandigheid is een bewijs dat hetzelfde geluid, als het niet vast bepaald wordt door de regelen der spelkonst, verschillende denk-

(*a*) De *kleine Amerikaansche Geitenmelker* bij CATESBY pl. 16. bij BRISSON de *Virginiasche Geitenmelker* T. II. p. 477. de *Whip-pour-will* bij BUFFON en DE MONTBEILLARD *Hist. Nat. des Ois.* T. XII. p. 246. VERT.

denkbeelden aan verſchillende menſchen geeven kan. Zoo haast de avond koomt, plaatſen zig deeze vogelen op de heggen, boom-ſtompen of ſteenen, die nabij de huizen liggen, en herhaalen daar hunne treurige toonen, zonder verandering, tot middernagt. De Indiaanen en ſommige der bewooners van de agterſte wooningen, denken dat, als deeze vogel op enig huis gaat zitten, zulks enig ongeluk voor deszelfs bewooners betekent.

DE VISCH-HAVIK (*a*).

De Visch-havik gelijkt veel in maakzel naar den voorgaanden vogel, en ontvangt zijnen naam van zijn voedzel, dat gemeenlijk visch is; hij zweeft over de meiren en rivieren, en ſchijnt ſomtijds uitgeſtrekt op het water te liggen, zoo zagt zweeft hij over hetzelve, en door enige aantrekkende kragt de visch binnen zijn bereik gelokt hebbende, ſchiet hij eensklaps op dezelve toe. Men

(*a*) Dit kan de *Fishing hawk* van CATESBY T. I pl. 2. wel zijn, welken de Heer DE BUFFON onder de vogelen plaatst, die overeenkomst hebben met den *Visch-arend* en *den Arend* zie T. I p. 199; ſchoon zijne wijze van visſchen daar anders opgegeeven wordt; het bericht van den Schrijver daaromtrent luidt wat onwaarſchijnlijk. VERTAALER.

Men denkt dat hij daar toe gebruik maakt van een olie, welke in eene kleine beurs in zijn lijf bevat is, en welke hij door het een of ander middel, hem door de natuur gegeeven, het vermogen heeft van tot dat einde te gebruiken; het is zeer zeeker dat een aas, dat met een druppel olie, uit deezen vogel bevogtigd, aangeraakt is, een onweêrstaanbaar lokaas voor allerlei soorten van visch is, en den hengelaar van eene goede vangst verzeekert.

DE UIL.

De eenigste soort van Uilen, die langs de oevers van de rivier *Missisippi* gevonden worden, is zeer schoon van vederen, zijnde van eene fraaie donker geele of goude kleur, die aangenaam gediept en gevlakt is.

DE KRAANVOGEL (*a*).

Daar is eene soort van Kraanvogel in deeze stree-

(*a*) Dit is ongetwijfeld de *Lepelaar* en niet de *Kraanvogel*, gelijk hetgeen de Schrijver van zijn snavel zegt genoegzaam aanwijst. De Lepelaar is door verscheiden Schrijvers *pelicaan* genoemd, als door GESNER, ALDROVANDUS, MOEHRING, KOLBE. Hij is ook door veele *reiger* genoemd, maar ik vind hem nergens onder den naam van *kraanvogel*. VERTAALER.

ſtreeken, die door Vader HENNEPIN een *pelicaan* genoemd wordt, die omtrent van de grootte van den Europeeſchen Kraanvogel is, van eene graauwachtige kleur en met lange pooten, maar deeze ſoort verſchilt van alle de andere door zijn ſnavel, die omtrent twaalf duimen lang en anderhalven duim breed is, van welke breedte hij blijft tot het einde toe, daar hij ſtomp is en rond als een roeiſpaan; zijne tong is van dezelfde lengte.

EENDVOGELS.

Onder eene groote menigte wilde Eendvogelen, welker verſchillende ſoorten meer dan een twintigtal bedraagen, zal ik mijne beſchrijving bepaalen tot eene ſoort, namelijk, de Boſcheendvogel, (Wood-duck,) of, gelijk de Franſchen hem noemen de *Canard-branchu* (*a*). Deeze vogel ontvangt zijnen naam daarvan dat hij zig in de boſſchen begeeft, en op de takken der boomen gaat zitten, dat geen andere watervogel, voor zoo ver bekend is, ooit doet (een kenmerk dat zij altijd behouden.) Hij is ten naas-

(*a*) De *beau canard huppé*, *fraaie gekuifde Eendvogel* van BUFFON, *Hiſt. Nat. des Oiſ.* T. XVII, p. 351. *Sponſa* bij LINNÆUS, *le Canard d'Eté* van BRISSON *Ornithol.* T. VI p. 351. VERTAALER.

naastenbij van de grootte van andere Eendvogelen; zijne vederen zijn fraai gemengeld van kleuren en ſchitterende. Ook is zijn vleesch zeer lekker, en gaat dat van alle andere ſoorten te boven, alzoo hij zeer weinig op visch aast.

DE TALING.

Ik heb reeds in mijn Dagverhaal aangemerkt dat de Talingen, die op de *Vosſen-rivier*, en de voornaamſte takken van de *Misſisſippi* gevonden worden, misſchien hunne wedergaê in vetheid en lekkerheid van vleesch in de waereld niet hebben. In kleur, maakzel en grootte verſchillen zij niet veel van die in andere landen vallen.

DE LOON-DUIKER.

De *Loon* is een water-vogel, wat kleiner dan een taling, en is eene ſoort van duiker. Zijne vleugels zijn kort, en zijne pooten en vingeren groot naar evenredigheid van het lijf; zijne kleur is donker-bruin, bijna zwart, en naardien hij alleen van visch leeft, heeft zijn vleesch eene zeer ſlegte ſmaak. Deeze vogels zijn zeer vlug en zeer in het duiken bedreven, zoo dat het voor eenen, die alleen is, bijna onmogelijk is hen te ſchieten, alzoo zij de ſchoot ſnel ontduiken door onder water te gaan voor dezelve hen bereikt, zoo dat men met drie moet zijn om een derzelve

te

te dooden, en dit kan alleen geſchieden op het tijdſtip dat hij zijn kop uit het water ſteekt, naardien hij, geduikt hebbende, wederom op het water koomt. Hij betaalt egter de moeite, om hem te verkrijgen, alleen met het vermaak dat men daar van heeft.

DE PATRYS.

Daar zijn hier drie ſoorten van Patryzen, de bruine, de roode, en de zwarte, van welke de eerſte de meeste geacht is. Zij zijn alle veel grooter dan de Europiſche Patryzen, zijnde ten naasten bij van de grootte van eene hen-faiſant. Hun kop en hunne oogen zijn ook als die deezer vogelen, en zij hebben alle lange ſtaerten, welke zij als een waaier uitſpreiden, doch niet opligten; maar zij gaan tegens de gewoonte van die uit andere landen op de takken van den populier en zwarten berkenboom zitten, op welker knoppen zij 's morgens vroeg aazen, gelijk ook in de avondſchemering geduurende de winter-maanden, wanneer men dezelve gemaklijk ſchieten kan (*a*).

DE

(*a*) Daar is in deeze beſchrijving bijna niets dat op de Patrys is toetepasſen. Een Patrys van de grootte van eene hen-faiſant, met een langen ſtaert, dien hij uitſpreidt, die op de boomen gaat zitten, enz. kan niet wel een Patrijs zijn. De Reizigers en inwooners van Ame-

DE WOUD-DUIF.

Deeze is ten naasten bij aan de onze gelijk, en daar is zulk eene verbaazende menigte van dezelve op de oevers van de *Missisippi*, dat zij somtijds de zon enige minuuten lang verduisteren.

DE SPECHT.

Dit is een zeer fraaie vogel; daar is eene soort van dezelve, welker vederen met verscheiden kleuren gemengeld zijn, en eene andere, die bruin is over het geheel lijf, behalven den kop en den hals, die van eene schoone roode kleur zijn. Naardien men stelt dat deeze vogel op bijzondere tijden een grooter gerugt maakt dan gewoonlijk, denkt men dat zijn geschreeuw dan regen betekent.

DE BLAAUWE GAAI (*a*).

Deeze vogel is bijna eveneens van maakzel als de

Amerika, hebben zulk eene menigte verschillende vogelen met den naam van *patryzen* benoemd, voornamelijk duiven en tortelduiven, dat het uit zulk eene beknopte aanwijzing niet wel is optemaaken, welke vogelen de Schrijver bedoele; alleen ziet men 'er uit dat het geene waare patrijzen zijn. VERTAALER.

(*a*) Deezen zie ik aan voor de *Geay bleu de Canada* van BRISSON T. I p. 55. beschreven bij GUENEAU

de Europiſche Gaai of Broek-aakſter, behalven dat zijn ſtaert langer is. Op de kruin van zijn kop heeft hij eene kuif van blaauwe vederen, welke hij naar welgevallen kan opzetten en nederleggen. Het onderst gedeelte van den hals van agteren en de rug zijn van eene purpere kleur, en de boven zijden van de vleugelen en van den ſtaert, zoo wel als het onderst gedeelte van den rug en de ſtuit, zijn van eene ſchoone blaauwe kleur; de einden der vlerken zijn zwartachtig, flaauw met donker blaauw aan de randen getint, terwijl de andere deelen der vleugelen op eene ſierlijke wijze overdwarsch met zwarte banden getekend zijn. Over het geheel kan deeze vogel naauwlijks in ſchoonheid door enige van de gevleugelde bewooners van deeze of andere luchtſtreeken overtroffen worden. Hij heeft dezelfde ſnelheid van beweegingen, welke de Gaaien gemeenlijk onderſcheidt, en zijne ſchreeuw is veel aangenaamer.

DE WAKON-VOGEL.

De *Wakon-vogel*, gelijk hij bij de Indiaanen genoemd wordt, ſchijnt van dezelfde ſoort te zijn als

---

DE MONTBEILLARD onder den naam van *le Geay bleu de l'Amérique Septentrionale.* zie *Hiſt. des Oiſ.* T. V p. 165. VERTAALER.

als de paradijsvogel. De naam, welken zij hem gegeeven hebben, drukt zijne uitneemendheid uit, gelijk ook den eerbied, welken zij voor hem hebben, alzoo de naam van *Wakon-bird* in hunne taal de *vogel van den Grooten Geest* (*a*) betekent. Hij is bijna van de grootte van de zwaluw, bruin van kleur, aan den hals met licht groen geſchaduwd; de vleugels zijn donkerer bruin dan het lijf; zijn ſtaert beſtaat uit vier of vijf vederen, die driemaalen zoo lang zijn als zijn lijf, en die fraai geſchaduwd zijn met groen en purper. Deeze fraaie lange vederen draagt hij op dezelfde wijze als eene paauw haaren ſtaert, maar men weet niet of hij die immer opzet gelijk deeze. Ik heb deeze vogelen nooit in de volkplantingen gezien, maar de *Naudoweſſie* Indiaanen vingen verſcheiden derzelve toen ik mij in hun land onthield, en ſcheenen hen te behandelen als of zij van een hooger rang waren dan andere van het pluim-gedierte.

DE

(*a*) Behalven den naam heeft deeze vogel niets gemeen met de *Oiſeau de Dieu*, of de *Koningsvogel*, de *Manucode* van BUFFON T. V. p. 223. Indien de *Wakon-bird* waarlijk tot de paradijsvogelen behoort, ſchijnt hij eene onbeſchreven ſoort te zijn. VERTAALER.

DE MEEREL.

Daar zijn drie foorten van vogels in *Noord-Amerika*, welke dien naam draagen; de eerfte is de gemeene, of, gelijk hij daar genoemd wordt, de *Kraai-meerel* (*the Crow black bird*) die geheel zwart en van dezelfde groote en hetzelfde maakzel is als de Europifche, maar hij heeft die welluidendheid in zijn gezang niet, welke deeze laaten hooren. In de maand September vliegen zij in groote benden, en doen veel nadeel aan het Indiaansch koren, dat op dien tijd juist rijp is. De tweede foort is de *rood-vlerk* (*red-wing*) die wat kleiner is dan de eerfte foort, maar zij is, even als die, zwart over het geheel lijf, behalven aan den onderften rand der vleugelen, daar zij van een fraai fchitterend volkoomen fcharlaken rood is. Zij bouwt haar nest en onthoudt zig voornamelijk onder de kleine ftruiken, die in de weilanden en laage moerasfige plaatfen groeijen. Zij fluit enige toonen, maar kan in zang bij den Europifchen Meerel niet haalen. De derde foort is van dezelfde grootte als de voorgaande, en is git zwart even als deeze, maar het geheel bovenst gedeelte van de vleugelen, even onder den rug, is fraai helder wit, als of de natuur het geflacht rijk in verfcheidenheden hadde willen maaken, en het gebrek

aan

aan eene welluidende keel door de ſchoonheid der vederen vergoeden, want ook deeze ontbreekt vermogen tot zingen. De ſnavels van alle deeze drie ſoorten zijn volkoomen geel, en de wijfjens zijn roestig zwart, gelijk de Europiſche.

DE ROODE-VOGEL (*a*).

De Roode-vogel is omtrent van de grootte van eene musch, maar heeft eenen langen ſtaert, en is geheel van eene heldere vermilioen-kleur. Ik zag verſcheiden van dezelve omtrent de *Ottawaw*-meiren, maar ik kon niet hooren dat zij zongen. Ik zag ook in enige andere ſtreeken een vogel omtrent van hetzelfde maakzel, die geheel van eene fraaie geele kleur was.

DE ZAAGSLIJPER.

De Zaag-ſlijper is van het geſlacht der koekoeken, zijnde, gelijk die, een eenzaame vogel, die zelden gezien wordt. In de zomer-maanden hoort men hem in de boschjens, daar hij een geluid maakt als het vijlen van eene zaag, waar van hij ook zijnen naam ontleent.

DE

(*a*) EDWARDS beſchrijft pl. 39. een vogel onder den naam van *Red bird* uit Suriname, die een *Cotinga* is. VERTAALER.

DE KONINGS-VOGEL.

De Konings-vogel gelijkt naar eene zwaluw, en schijnt van dezelfde soort te zijn als de steen-zwaluw. Hij wordt de *Konings-vogel* genaamd omdat hij bijna alle vogelen, die 'er zijn, kan overmeesteren. Ik heb hem dikwijls een havik zien ter neder vellen.

HET BLOEM-ZUIGERTJEN.

Dit fraai vogeltjen, dat het kleinst is van de gevederde lucht-bewooners, heeft omtrent het derde gedeelte van de grootte van een winterkoningjen, en gelijkt zeer naar hetzelve in maakzel. Zijne pooten, die omtrent een duim lang zijn, vertoonen zig als twee naaldjens, en zijn lijf is daarnaar geëvenredigd. Maar zijne vederen gaan alle beschrijving te boven (*a*). Op zijn kop heeft het een kuifjen van eene git zwarte blinkende kleur; zijn borst is rood, de buik wit, de

(*a*) De kleuren deezer vogeltjens in het algemeen zijn zoo fraai, zoo gemengeld, zoo genuanceerd, en met zulke verschillende weêrschijnen, dat zij even min beschreven als wel afgeschilderd kunnen worden; het is daarom uit deeze beschrijving onmogelijk te onderscheiden, welke der talrijke bende Bloem-zuigertjens of vliegen-vogeltjens en colibris de bedoelde zij. VERTAALER.

de rug, vleugels en ſtaert van het ſchoonst bleek groen, en daar zijn over den geheelen vogel kleine gouden ſtippen met onuitdruklijke ſierlijkheid geſprenkeld; behalven dit wordt de kleur verzagt door een bijna onmerkbaar dons, dat de aangenaamſte ſchaduwen voortbrengt. Hij trekt met zijn bekjen, dat zoo klein is als alle andere deelen van zijn lighaam, uit de bloemen eene vogtigheid, die hem tot voedzel dient; hij zweeft over dezelve als eene bijë, zonder ooit op dezelve te gaan zitten, en beweegt zijne vleugels dan met zulk eene ſnelheid dat de beweeging derzelve onmerkbaar is; desniettegenſtaande maaken zij een brommend geluid, waarvan zij den naam van *humming-birds*, *brom-vogeltjens*, verkregen hebben.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Visſchen in de Rivier Misſisſippi.

Ik heb reeds eene beſchrijving gegeeven van de Visſchen, die in de groote meiren gevangen worden; die, welke men in de *Misſisſippi* vindt, zijn de Steur, de Katvisch, de Snoek, de Karper, en de Dikkop.

DE STEUR.

De versch-water-Steur is in geen opzigt gelijk in maakzel aan die, welke digt bij de zee gevangen worden, dan in de gedaante van zijn kop en staert, die van dezelfde gedaante zijn, maar het lijf is niet zoo hoekig, en daar zijn zoo veele hoornachtige schubben niet op als bij de laatste. Zijne lengte is gemeenlijk omtrent derdehalven, of drie voeten, maar zijn omtrek is niet naar evenredigheid, alzoo het een dunne visch is. Het vleesch is uitneemend lekker en aangenaam. Ik vong enige in het bovenst gedeelte van de rivier *St. Croix*, die veel beter waren dan forellen. Om hen te vangen beloert men hen, terwijl zij onder den oever liggen en steekt hen dan met eene visch-speer, want aan aas zullen zij niet bijten. Daar is ook in de *Missisippi*, en ook daar alleen, nog eene andere soort dan die, welke ik zoo even beschreven heb., die in alle opzigten naar dezelve gelijkt, behalven dat de bovenkaak veertien of vijftien duimen over de onderkaak uitsteekt; deeze lange kaak, die van eene kraakbeenige zelfstandigheid is, is drie en eenen halven duimen breed, en blijft van die breedte, enigzints in de gedaante van eene roeispaan, tot het eind toe, dat plat is. Deeze visch is egter niet in smaak te vergelijken

bij

bij de andere soort, en wordt, zelfs bij de Indiaanen, zoo veel niet geacht.

DE KATVISCH (*a*).

Deeze Visch is omtrent agttien duimen lang, bruinachtig van kleur en zonder schubben. Hij heeft eenen grooten ronden kop, waarvan hij zijnen naam ontleent, en op welken hier en daar drie of vier sterke scherpe hoornen groeijen, omtrent twee duimen lang. Deszelfs vinnen zijn ook zeer beenachtig en sterk, en zullen, als men niet sterk op zijne hoede is, de handen van degeene, die hem vatten, steeken. Hij weegt gemeenlijk omtrent vijf of zes ponden; het vleesch is zeer vet en laf, en gelijkt zeer veel naar dat van een paling in smaak.

DE KARPER *en* DE DIKKOP.

Deeze Visschen gelijken zeer veel naar dezelfde in Engeland, en zijn ten naasten bij van dezelfde grootte.

(*a*) *Silurus Catus* LINN. VERT.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de kruipende Dieren en Insekten.

De Slangen, die hier gevonden worden, zijn de Ratelslang, de lange zwarte Slang, de Muur- of Huis-adder, de Gestreepte- of Kousfenband-Slang, de Waterslang, de Schuiffelende-Slang, de Groene-Slang, de Doorn-staert-Slang, de Gespikkelde-Slang, de Ringslang, de Twee-hoofdige Slang.

DE RATELSLANG.

Daar schijnen twee soorten van deeze kruipende Dieren te zijn, van welke de eene gewoonlijk de zwarte, en de andere de geele genoemd wordt, en van deeze wordt de laatste gemeenlijk voor de grootste gehouden. Zij zijn, als zij volwassen zijn, meer dan vijf voeten lang, en het midden van het lijf, daar het dikst is, is omtrent negen duimen in de rondte. Daar van daan neemt het trapswijze af zoo wel naar den kop als naar den staert. De hals is naar evenredigheid zeer klein, en de kop breed en plat. De hals en de kop zijn licht bruin van kleur, de regen-boog

boog van het oog is rood, en geheel het bovenst gedeelte van het lijf bruin, met roodachtig geel gemengd en met veele regelmaatige ſtreepen van donker zwart getekend, die trapswijze in eene goud-kleur ſmelten. In kort, dat gevaarlijk kruipend dier is over het geheel zeer ſchoon en, als het met minder ſchrik konde beſchouwd worden, zou zulk eene ſchakeering van verſchillende kleuren zeer behaaglijk zijn; doch deeze kleuren zijn alleen in haare hoogſte volkoomenheid te zien, ten tijd dat het dier door gramſchap ontſtooken is, dan ſchiet elke tint uit haaren ſchuilhoek onder het vel, en geeft de oppervlakte van de huid eene dieper kleur. De buik is bleek blaauw, dat donkerer wordt naar de zijden, en zig eindelijk met de kleur van de bovenzijde vermengt. De ratel aan zijnen ſtaert, van welken het zijnen naam heeft, beſtaat uit eene vaste, drooge, eelt- of hoornachtige zelfſtandigheid, licht bruin van kleur, en uit een zeker getal zulke holle beentjens, die als geledereu in elkanderen vatten, en die elk jaar vermeerderen, waaruit men den ouderdom van het dier kan afneemen. Naardien deeze geledingen zeer los zijn, ſlaan de punten, die ingeleed zijn, tegens de binnenſte oppervlakte van de holle deelen of ringen, waarin zij ſteeken, en, als de Slang zijnen ſtaert drilt of ſchudt, maaken zij een ratelend geluid. Deeze waarſchuuwing

wing geeft zij altijd, als zij gevaar vreest, en eenen oogenblik daarna legt zij zig in eene spiraale kronkeling, in welker midden de kop regt overeind staat, wraak dreigende tegens mensch of dier, dat haar te na zal durven koomen. In deeze gestalte wagt zij de nadering van haare vijanden af, met haaren staert ratelende, als zij hen hoort of ziet aankoomen. Door deeze tijdige waarschuuwing, met welke de hemel haar schijnt voorzien te hebben als een middel om het nadeel te verminderen, welk dit vergiftig kruipend dier anders doen zoude, wordt de onbehoedzaame reiziger van het gevaar verwittigd en heeft gelegenheid om het te ontwijken. Men moet egter opmerken dat zij nooit aanvallender wijze te werk gaat; nooit vervolgt of ontvlugt zij iets dat haar nadert, maar blijft in den beschreven stand liggen, met haaren staert ratelende, als onwillig om te beschadigen. De tanden, met welke deeze Slang haar vergift mededeelt, zijn niet dezelfde, van welke zij bij gewoone gelegenheden gebruik maakt; zij zijn slegts twee in getal, zeer klein en scherp gepunt, en staan in eene zenuwachtige zelfstandigheid vast, die bij het eind van de opper-kaak ligt, naar de klaauwen van eene kat gelijkende, aan den wortel van elken deezer tanden, die uitgestrekt, ingetrokken, of geheel verborgen kunnen worden, naar

de

de nood het vereischt, zijn twee kleine blaasjens, welke de natuur zoodanig gevormd heeft, dat, op hetzelfde tijdstip dat 'er door de tanden eene wond gemaakt wordt, een druppel van een groenachtig vergiftig vogt in de wond wordt gestort, die het geheele bloed met zijne vernielende hoedanigheid besmet. In eenen oogenblik gevoelt het ongelukkig slagtoffer van haaren toorn eene kille beeving door alle zijne leden loopen; de plaats, daar de tanden gebeten hebben, begint terstond te zwellen, en deeze zwelling verbreidt zig trapswijze over het geheel lighaam, en brengt overal op de huid de bonte kleuren van de Slang voort. De beet van deeze Slang is min of meer vergiftig, naar den tijd van het jaar, waarop zij wordt toegebragt. In de honds-dagen wordt zij dikwijls terstond doodlijk, bijzonderlijk als de wond wordt toegebragt onder de zenuwen, in het agterste gedeelte van het been boven den hiel; maar in de lente, den herfst, of op eenen koelen dag, die in den zomer voorkoomt, kunnen derzelver kwaade uitwerkingen voorgekoomen worden door geschikte middelen, en deeze heeft de Voorzienigheid gunstig verleend, met te maaken dat de Ratelslang-weegbree, een beproefd tegengift tegens het vergift van dit dier, in grooten overvloed groeit op de plaatsen, daar men deeze dieren ontmoet. Daar zijn nog verschei-

den

den andere middelen behalven deeze tegens het fenijn van zijn beet. Een afkookzel van de knoppen of den bast van den witten Esſchenboom, inwendig gebruikt, kan derzelver doodlijke gevolgen voorkoomen. Zout is een nieuw ontdekt middel, en als het onmiddelijk op het gewonde deel gelegd, of de wond met pekel gewasſchen wordt, kan men van de geneezing verzeekerd zijn. Het vet van de Slang, op de wond gewreven, is ook menigmaalen zeer kragtig bevonden (*a*). Doch ſchoon het leven van degeene, die gebeten zijn, door deeze middelen kan gered en hunne gezondheid enigermaate kan herſteld worden, koomen egter jaarlijks omtrent den tijd dat zij het fenijn ontvingen, de toevallen enigzints weder. Hoe bijzonder het ook ſchijnen moge, is het egter zeeker dat, ſchoon het fenijn van dit dier alle dieren meer of min aandoet, het zwijn eene uitzondering van deeze algemeene regel maakt, naardien dit dier de Ratelſlangen gereedlijk zal dooden, zonder haare vergiftige tanden te vreezen en zig van haar vleesch zal vet mes-

(*a*) De wortel van de *Polygala Senega* is ook een tegengift tegens den beet van de Ratelſlang; maar het beste middel houdt men te zijn, dat men de wond opſnijdt en zeer veel laauwe melk drinkt. VERTAALER.

mesten. Men heeft dikwerf waargenoomen, en ik kan de waarneeming bevestigen, dat de Ratelslang door een welluidend geluid, hetzij van de stem of van speeltuigen, aangenaam aangedaan wordt. Ik heb haar dikwijls, zelfs als zij vertoornd waren, zig in eene luisterende gestalte zien plaatsen en onbeweeglijk in aandacht, en met vermaak aangedaan zien blijven, zoo lang de muzijk duurde. Ik moet nog aanmerken dat, als de Ratelslang bijt, zij haare onderkaak laat nederzakken, en de bovenkaak opgerigt houdende, zig in eene kromme lijn met groote kragt, en zoo snel als het weêrlicht op het voorwerp van haare gramschap werpt; als zij gebeten heeft, plaatst zij zig terstond weder in haare verdedigende gestalte, terwijl zij haare tanden met groote snelheid uit de wond heeft los gemaakt, door middel van de plaatsing, waarin zij haaren kop gesteld had, toen zij den aanval deed. Nooit strekt zij zig tot grooter afstand uit dan de helft van haare lengte, en schoon zij den beet somtijds twee of drie maalen herhaald, keert zij even zoo veele maalen met eene snelle terugtrekking tot haaren voorigen stand terug. De zwarte Ratelslang verschilt in geen ander opzigt van de geele dan dat zij wat kleiner is, en in de verscheidenheid van haare kleuren, die juist omgekeerd zijn: de eene is zwart, daar de andere geel is en om-

omgekeerd. Zij zijn even fenijnig. Men weet niet hoe deeze dieren voortteelen; ik heb dikwerf de eiëren van verscheiden andere soorten van slangen gevonden; maar schoon niemand meer moeite gedaan heeft om eene volkoomen kennis van alle de eigenschappen van deeze kruipende dieren te verkrijgen dan ik, heb ik egter nooit kunnen ontdekken hoe zij hunne jongen voortbrengen (*a*). Ik doodde eens een wijfjen, dat zeventig jongen in haaren buik had, maar die waren volmaakt volvormd, en ik zag hen even te vooren in den bek van de moeder kruipen, toen ik naderde, als in eene plaats van veiligheid. De gal van deeze Slang, wordt met krijt gemengd en, tot kleine balletjens gekneed, tot geneeskundige gebruiken, uit Amerika gevoerd. Zij zijn van aart als Gascoigns-poeders, en zijn een uitneemend geneesmiddel tegens de ziekten der kinderen. Het vleesch van de Slang, gedroogd en tot

(*a*) Sommige Schrijvers zeggen dat de Ratelslang een klein getal eiëren legt, gelijk LA CEPEDE zulks ook beweert; doch de Heer VALMONT DE BOMARE bericht in de laatste uitgave van zijn *Woordenboek van Nat. Hist.* dat de Ridder DE VILLARS, hem uit *Louisiana* geschreven heeft dat hij waargenoomen heeft dat zij leevendbaarende is, en dat elk wijfjen drie jongen voortbrengt. VERTAALER.

tot vleesch-nat gekookt, is veel voedzaamer dan dat der adders, en zeer goed tegens de teering.

DE LANGE ZWARTE SLANG.

Van deeze zijn ook twee soorten, die beiden in grootte en gedaante elkanderen naauwkeurig gelijken, maar de buik van de eene is licht rood, die van de andere licht blaauw; geheel het bovenste gedeelte van hunne lighaamen is zwart en schubachtig. Zij zijn, over het algemeen, van zes tot agt voeten lang en draagen hunne koppen, als zij voortkruipen, omtrent anderhalven voet van den grond. Zij beklimmen gemaklijk de hoogste boomen, om vogelen en inkhoorntjens te vervolgen, die hun voornaamste voedzel uitmaaken, en die zij, naar men zegt, met hun gezigt betoveren, zoo dat zij niet in staat zijn hen te ontvlugten. Hunne verschijning jaagt degeenen, die niet weeten dat zij niet schaaden kunnen, schrik aan; maar zij zijn volkoomen onschadelijk, en vrij van fenijn.

DE GESTREEPTE *of* KOUSSENBAND-SLANG.

Deeze is volkoomen dezelfde als de soort, die in andere landen gevonden wordt.

DE WATER-SLANG.

De Water-slang gelijkt veel naar de ratelslang in gedaante en grootte, maar is niet met

hetzelfde vergiftig vermogen bedeeld, zijnde geheel onschadelijk.

DE SCHUIFFELENDE SLANG.

Deeze Slang heb ik reeds omstandig beschreven daar ik, in mijn dag-verhaál, van het meir *Erie* sprak.

DE GROENE SLANG.

De Groene-slang is omtrent anderhalven voet lang, en in kleur zoo zeer naar gras en kruiden gelijkende, dat men haar niet ontdekken kan, als zij op den grond ligt; gelukkig is zij egter zonder fenijn, anders zou zij zeer veel kwaad doen, naardien de menschen, die door de weiden gaan, niet in staat zijnde haar te bespeuren, haar niet kunnen ontwijken.

DE DOORN-STAERT-SLANG.

Dit kruipend dier wordt in verscheiden deelen van Amerika gevonden, maar is zelden te zien; het is middelmaatig van grootte, en ontvangt zijnen naam van eene punt, als een doorn, in zijnen staert, waarmede men zegt dat het eene doodlijke wond toebrengt.

DE GESPIKKELDE SLANG.

Deeze Slang is eene water-slang, omtrent derden halven voet lang, maar zonder fenijn.

Der-

Derzelver vel, dat bruin en wit is met enige geele vlekken 'er op, wordt bij de Amerikaanen gebruikt om de steelen van zweepen te overtrekken en maakt haar zeer sierlijk.

DE RINGSLANG.

Deeze Slang is omtrent twaalf duimen lang; het lijf is geheel zwart, uitgezonderd eenen geelen ring om haaren hals, die zig als een smal lintjen vertoont, dat men haar om den hals zou gebonden hebben. Dit aardig kruipend dier wordt dikwijls gevonden in de basten van boomen en onder oude stronken.

DE TWEEHOOFDIGE SLANG.

De eenigste Slang van deeze soort, die ooit in Amerika gezien is, wierd omtrent het jaar 1762, bij het meir *Champlain* gevonden door den Heer PARK, een heer van Nieuw Engeland, en aan Lord ARMHERST tot een geschenk gegeeven. Zij was omtrent een' voet lang, en in gedaante als de gemeene slang, maar had twee koppen, elkanderen volkoomen gelijk, die zig aan den hals vereenigden. Of deeze eene onderscheiden soort van slang ware, en of zij in staat ware haare gelijken voorttebrengen, dan wel eene toevallige monsterachtigheid, kan ik niet bepaalen (*a*).

DE

(*a*) Deeze monsterachtigheid koomt meermaalen on-

DE LAND-SCHILDPAD.

De gedaante van dit dier is zoo wel bekend, dat het onnodig is het te befchrijven. Daar zijn zeven of agt foorten van hetzelve in Amerika, van welke enige zeer fraai getekend zijn, zelfs boven alle befchrijving. De fchilden van fommige hebben vlekken van rood, groen en geel, en zijn getekend met kleine vierkante vakken, die zeer aardig gefchikt zijn. De fraaiste van deeze dieren zijn de kleinfte, en hun beet is, zegt men, fenijnig.

HAGEDISSEN.

Schoon 'er zeer veele foorten van deeze dieren zijn, in het land, van welk ik fpreek, zal ik egter alleenlijk van twee derzelve handelen, die de fnelle en de traage Hagedis genoemd worden.

DE SNELLE HAGEDIS.

De Snelle Hagedis is omtrent zes duimen lang en heeft vier pooten en eenen ftaert: zijn lijf, dat

der de Slangen voor; REDI geeft de befchrijving van eene, welke hij leevende gezien heeft. In de nationaale verzameling van natuurlijke Hiftorie in Frankryk, wordt ook eene diergelijke bewaard, die men in het werk van LA CEPEDE over de Slangen vindt afgebeeld.
VERTAALER.

dat blaauw is, is aardig gestreept met donkere streepen, met geel geschaduwd; maar het eind van zijnen staert is geheel blaauw. Zij is zoo snel dat zij in eenen oogenblik buiten bereik van het gezigt is, en haare beweeging kan door het scherpzinnigst oog niet bespeurd worden, zoo dat men eer zou kunnen zeggen dat zij verdwijnt dan dat zij wegloopt. Men zegt dat deeze soort degeene, welke zij bijt, vergiftigt, maar zij is niet gevaarlijk, naardien zij de menschen, die haar naderen, nooit aanvallen, maar eerder verkiezen zig buiten hun bereik te begeeven.

DE TRAAGE HAGEDIS.

De Traage Hagedis is van dezelfde gedaante als de snelle, maar is bruin van kleur; zij is daarenboven van eene tegenovergestelde hoedanigheid, zijnde zoo traag in haare beweegingen als de andere snel is. Het is aanmerkenswaerdig dat deeze Hagedissen zeer broos zijn, en aan den staert zoo ligt als een pijpensteel zullen afbreeken.

DE BOOM-PAD.

Onder de kruipende dieren van Amerika is eene soort van Pad, die Boom-Pad genaamd wordt, en die bijna van dezelfde gedaante is als de gemeene, maar kleiner, en met langer klaauwen. Men vindt haar gewoonlijk op boomen, digt aan

den bast zittende, of in de ſpleeten liggende; zij gelijkt de kleur van den boom, aan welken zij zig hecht, zoo juist, dat men haar met moeite van denzelven kan onderſcheiden. Deeze dieren hoort men ſlegts geduurende de morgen en avond ſchemering, of even voor en na regen-buiën, wanneer zij een kwaakend geluid geeven, wat ſcheller dan dat van een kikvorsch, dat tot op eenen grooten afſtand kan gehoord worden. Zij zijn in zoo groote getallen in de bosſchen, dat hun geſchrei op die tijden, waarmede zij elkanderen andwoorden, de lucht doet weêrgalmen. Het dier vertoont zig ſlegts in den zomer, en wordt in den winter nooit gevonden.

INSEKTEN.

De binnenlanden van Noord-Amerika hebben bijna dezelfde inſekten als men elders op dezelfde breedten vindt, en de ſoorten zijn zoo talrijk en zoo verſcheiden, dat zelfs eene beknopte beſchrijving van die alle een boek zoude vullen. Ik zal mij dan tot enige weinige bepaalen.

DE ZIJDE-WORM.

De Zijde-Worm is ten naasten bij dezelfde als die in Frankryk en in Italie gevonden worden, maar zal niet zoo veel zijde voortbrengen.

DE

DE TOBAK-WORM (*a*).

De Tobak-Worm is eene rups van grootte en gedaante als de zijde-worm, fraai zee-groen van kleur; zij heeft eenen angel of hoorn op haar lijf ten naasten bij een vierde duims lang.

BIJEN.

De Bijen in Amerika leggen meest hunne honig in den grond op, om die voor het rooven der beeren te beveiligen, die zeer op dezelve gesteld zijn.

DE LICHTENDE KEVER, *of* VUUR-VLIEG.

Dit Insekt is omtrent van de grootte van eene bije, maar van het geslacht der Torren, hebbende, gelijk die insekten, twee paaren vleugelen, van welke de bovenste van eene harde zelfstandigheid zijn, die het voor beschadigen behoedt. Als het vliegt, en de vleugelen uitgespreid zijn, is onder dezelve eene soort van bekleedzel, ook als vleugelen gevormd, dat licht van zig geeft, en dat, als het insekt voorbijvliegt, het agterste gedeelte van zijn lijf als eene heldere vuurige kool doet vertoonen. Als men een deezer insekten op

(*a*) Het is eene groene pijlstaert-rups met geele luchtstippen en eenen zwarten kop. VERTAALER.

op zijne hand plaatst, geeft het onderste gedeelte slegts licht van zig, en verlicht de ruimte, die onder hetzelve is, maar zoo haast het zijne boven-vleugelen uitspreidt om weg te vliegen, vertoont zig het geheel lijf, dat onder dezelve is, geheel in de rondte verlicht. Het licht, dat het van zig geeft, is niet altoos even sterk, zelfs als het vliegt; maar schijnt aftehangen van de uitspreiding of zaamentrekking van het lichtend bekleedzel of de vleugelen, en is zeer verschillend van dat licht, hetwelk in het donker door verrot hout of enige soorten van visch wordt uitgegeeven; het heeft veel meer de gedaante van wezenlijk vuur. Zij schijnen bewust te zijn van het vermogen dat zij bezitten, en den besten tijd te weeten om het uitteoefenen, naardien zij in zeer donkere nagten veel talrijker zijn dan anders. Men ziet hen slegts geduurende de zomer-maanden van Juny, July en Augustus, en dan nooit anders dan in den nagt. Of zij door hunne kleur, die donker bruin is, dan niet te onderscheiden zijn, dan of zij in holen en spleeten kruipen, weet ik niet, maar nooit zijn zij bij dag te zien. Men ziet hen voornamelijk in laag moerassig land, en dan vertoonen zij zig als ontelbaare voorbij vliegende-vuur-vonken. In donkere nagten, als het sterk weêrlicht zonder regen, schijnt het als of zij wenschten het weêr-

licht

licht nabootfen of te helpen, want tusfchen beiden zijn zij ongemeen levendig, en tragten alle ftraalen, die zij kunnen bijbrengen, uitteschieten. Niettegenftaande dit lichten zijn deeze infekten egter volkoomen onfchadelijk; men kan hen op zijne hand laaten kruipen; als men dit met vijf of zes te gelijk doet en zij hunnen glans alle te zaamen vrijelijk uitgeeven, kan men bijna den kleinften druk leezen.

DE WATER-KEVER.

De Water-Kever is bruin van kleur omtrent van de grootte van eene erwet, en ten naasten bij eirond van gedaante: hij heeft veele pooten, met welke hij over de oppervlakte van het water loopt, met eene zoo ongelooflijke fnelheid, dat hij flegts fchijnt voortteglijden of voorttefchieten.

HET VLIEGEND HERT.

Dit Infekt is donker bruin van kleur naar het zwarte hellende, omtrent anderhalven duim lang en eenen halven duim breed. Het (*a*) heeft twee groote hoornen, die uit elke zijde van den kop fpruiten en horizontaal bij elkanderen koomen, en met welke het zeer fterk kan nijpen; zij zijn

(*a*) Namelijk het mannetjen. VERT.

zijn getakt als die van een hert, waarvan het zijnen naam ontleent. Zij vliegen in den avond rond, en zijn zeer lastig voor degeenen, die op dien tijd in het veld zijn.

SPRINGHAANEN.

De Springhaan is een zevenjaarig insekt, dat slegts alle zeven jaaren gezien wordt, (uitgezonderd enige weinige agterblijvers) en dan ziet men 'er groote zwermen van in deeze streeken, en de binnenlandsche volkplantingen, daar zij veel schade aanrigten. De jaaren, waarin zij koomen, worden de springhaanen jaaren genaamd.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Boomen en Heesters in Noord-Amerika.

Ik zal hier op dezelfde wijze als in de voorige Hoofdstukken te werk gaan en eene optelling doen van de boomen, daarna van de heesters enz. die in de binnenlanden van Noord-Amerika groeijen, en alleen in het bijzonder spreeken van dezulke, die van de voortbrengzelen van andere landen verschillen, of die, slegts weinig bekend zijnde, nog niet zijn beschreven geworden.

De

De voornaamſte boomen zijn de Eik, de Pijnboom, de Suiker-Ahorn, de Esſchenboom, de Kanadaſche Pijnboom, de Wit-hout-boom, de Ceder, de Olmboom, de Berkenboom, de Denneboom, de Zoethoutboom, de Populier, de Wickopick of Suckwick, de Harstboom, het Knoopen-hout. De Nootenboomen zijn de Boter- of Olienoot, de Ockernoot, de Hazelnoot, de Beukennoot, de Pecannoot, de Kastanjen- en de witte Walnoot. De vrugtboomen, die, gelijk men denken kan, alle wild zijn, zijn de Wijngaard, de Moerbezieënboom, de wilde Appelboom, de Pruimenboom, de Kersſenboom, en de zoete Gomboom of Liquidambar.

DE EIK.

Daar zijn verſcheiden ſoorten van Eikenboomen in deeze ſtreek: de zwarte, de witte, de roode, de geele, de graauwe, de moeras-eik, en de kastanjen-eik: de vijf eerſte verſchillen weinig in haare uitwendige gedaante, zijnde de vorm der bladeren en de kleur van den bast zoo zeer gelijk, dat zij naauwlijks van elkanderen te onderſcheiden zijn; maar de ſtam van den boom, doorgezaagd zijnde, ontdekt het verſchil, dat hoofdzaaklijk beſtaat in de kleur van het hout, zijnde zij alle zeer hard en goed tot timmerhout.

De

De Moeras - eik verſchilt wezenlijk van de andere, zoo wel in de gedaante van het blad, dat kleiner is, als in den bast, die gladder is, en ook omdat hij alleen in eenen vogtigen ſteenachtigen grond groeit. Het wordt voor het taaist van alle houten gehouden, zijnde zoo ſterk en egter buigzaam, dat men 'er dikwijls gebruik van maakt in plaats van baleinen en dat het daartoe even goed kan dienen. De Kastanjen - eik is ook zeer verſchillende van de andere, bijzonderlijk in de gedaante van het blad, dat zeer veel naar het blad van den kastanjenboom gelijkt, dat ook de reden is dat hij dus genoemd wordt. Hij is noch zoo ſterk als de eerſte, noch zoo taai als de laatſte ſoorten, maar het hout is goed om tot latten geſpleten te worden voor afheiningen, in welken ſtaat het eenen langen tijd duuren zal.

DE PIJNBOOM.

De ſoort van den Pijnboom, die dit gedeelte van het vast land bijzonder eigen is, is de witte, welks hoedanigheid ik niet behoef te beſchrijven, naardien het hout van denzelven zoo wel bekend is onder den naam van deelen. Hij groeit hier in grooten overvloed tot eene verbaazende hoogte en grootte, en geeft eene uitmuntende terbintijn, ſchoon niet in zulk eenen overvloed als die in de Noordlijke deelen van Europa.

DE SUIKER-AHORN.

Van deezen boom zijn twee ſoorten, de harde en de zagte, welke beiden een zoet vogt afgeeven, van welke de Indiaanen door kooking zeer goede ſuiker maaken. Het ſap van de eerſte is veel rijker en zoeter dan dat van de laatſte, maar de zagte geeft meer. Het hout van den harden Suiker-ahorn is zeer fraai geaderd en gekruld, en wordt zeer geacht om tot kabinetten, tafels, ſnaphaan-kolven enz. te verwerken. Dat van de zagte ſoort verſchilt in zijn zaamenweefzel en ontbreekt de verſcheidenerlei getekende aderen van het harde; het groeit ook regter op, en meer vrij van takken, en wordt gemaklijker geſpleten. Het kan ook daardoor van de harde onderſcheiden worden, dat deeze in weiden en laage landen groeit, en het ander op de bergen en hooge gronden. De bladeren zijn eveneens van gedaante, maar die van den zagten Suiker-Ahorn zijn verre de grootſte en donkerer groen van kleur.

DE ESSCHENBOOM.

Daar zijn verſcheiden ſoorten van deezen boom in deeze ſtreeken, maar ik zal mij ſlegts bepaalen tot den geelen Esch, die alleen gevonden wordt aan de bovenſte takken van de rivier *Misſisſippi.* Deeze boom groeit tot eene verbaazende hoogte, en

en de ſtam is zoo vast en gezond, dat de Franſche handelaars, die van *Louiſiana* naar dat land gaan, om pelterijen te koopen, kanos van denzelven maaken; zij hollen denzelven uit door middel van vuur, en als zij afgemaakt zijn, voeren zij de goederen, die zij gekogt hebben, in dezelve naar *Nieuw Orleans*, daar zij eene goede markt vinden voor de vaartuigen en voor de laading. Het hout van deezen boom gelijkt veel naar dat van den gemeenen Esſchenboom, maar hij kan van alle andere boomen onderſcheiden worden door zijnen bast; de ſchors of buitenſte bast is omtrent agt duimen dik en met groeven, die meer dan zes duimen diep zijn, waardoor de dikke ongemeen ruuw uitzien, en hier aan zijn zij gemaklijk te kennen. De binnenſte bast is van dezelfde dikte als die van andere boomen, maar van eene ſchoone helder geele kleur, zoo dat hij, als men denzelven maar even door de handen laat gaan, vlekken aan de vingers laat, die niet gemaklijk afgewasſchen kunnen worden, en als men in de lente den bast afſchilt en het ſap aanraakt, dat dan tusſchen denzelven en het ligbaam van den boom oprijst, zal het eene zoo donkere vlak nalaaten, dat het drie of vier dagen zal nodig hebben om afteſlijten. Ik twijfel niet of men zal met den tijd veele nuttige hoedanigheden van deezen boom ontdekken, behalven dat

dat hij voor den verwer eene kostbaare aanwinning zoude kunnen worden.

DE KANADASCHE PIJNBOOM.

De Kanadasche Pijnboom (*Hemlock Tree*) groeit in meerdere of mindere hoeveelheid in alle deelen van Amerika. Het is een altijd groene boom, die zeer groot wordt, en bladeren heeft die enigzints naar die van den Taxis gelijken; hij is egter geheel nutloos en slegts een hinder op den grond, vermits het hout zeer grof en vol bersten is.

DE WIT-HOUT-BOOM.

De Wit-hout-boom (*Bass or-White-wood*) is een boom van middelbaare grootte en het witst en zagtst hout dat 'er groeit; als het geheel volkoomen droog is, drijft het op het water als kurk; in de volkplantingen maaken 'er de draaiërs kommetjens, schotels en borden van, die glad worden en lang duuren; maar ergens anders toe gebruikt wordende, is het verre van duurzaam te zijn.

DE WICKOPICK *of* SUCKWICK.

Dus noemt men eene soort van Wit-hout, die van hetzelve onderscheiden wordt door eene bijzondere hoedanigheid van den bast, die, gestampt en

en met wat water vogtig gemaakt zijnde, terſtond eene ſtof wordt van zelfſtandigheid en aart als lijm. Met deeze lijm beſchilderen de Indiaanen hunne kanos en zij is veel beter dan pik of enige andere ſtoffe, die gemeenlijk daartoe gebruikt wordt; want behalven haare kleverigheid is zij zoo olieachtig van aart, dat het water 'er niet kan doordringen, en het vermogen dat zij heeft om het water aftekeeren, vermindert niet geduurende eenen aanmerklijken tijd.

HET KNOOPEN HOUT.

Deeze is een boom van de eerſte grootte, en is te onderſcheiden aan zijnen bast; die geheel glad en fraai getekend is. Het hout is zeer goed voor het gebruik van kabinet-werkers; het is bedekt met kleine harde knoppen, die uit de takken voortkoomen, en die niet ongelijk zijn aan knoopen, en van deeze heeft hij, geloof ik, zijnen naam verkregen.

Ik zal nu tot de Nootenboomen overgaan.

DE BOTER- *of* OLIE-NOOT.

Naardien geen Schrijver van deeze Noot gewag gemaakt heeft, zal ik wat omſtandiger in mijn bericht van dezelve zijn. De boom groeit in weiden daar de grond rijk en warm is. De ſtam is zelden meer dan eene el in den omtrek, is vol

tak-

takken, van welke de kleine takjens kort en ſtomp zijn, en de bladeren gelijken naar die van den Ockernootenboom. De noot heeft een dop gelijk de ockernooten, die, als zij rijp is, meer gegroefd en gemaklijker te kraaken is; zij is ook veel langer en grooter dan eene ockernoot en bevat meer pit, die olieachtiger en van eene rijke aangenaame ſmaak is; ik ben verzeekerd dat 'er uit deeze noot eene veel zuiverer olie dan olijvenolie zou kunnen gehaald worden. De binnenſte bast van deezen boom verwt goed purper en verſchilt, zegt men, in tint, zijnde lichter of donkerer naar de maand, waarin hij opgezameld wordt.

DE BEUKEN-NOOT.

Schoon deeze boom even eens groeit als die van denzelfden naam in Europa, brengt hij egter nooten voort zoo goed als kastanjen, op welke beeren, marters, inkhoorntjens, patryzen, kalkoenen, en veele andere viervoetige dieren en vogelen aazen. De noot zit als zij groeit, in eenen bolſter als een kastanjen, maar dezelve is niet zoo ſtekelig, en het binnenſte bekleedzel is ook glad, gelijk van den bolſter van de kastanjen; maar hij is bijna driehoekig. Daar liggen groote menigten van dezelve in de bosſchen verſpreid, die een groot getal der genoemde dieren voedzel verſchaffen. De bladeren, die wit zijn, blijven den

geheelen winter op de boomen. Een afkookzel van dezelve is een zecker en ſpoedig middel voor wonden, die van branden of zengen koomen, zoo wel als tot het herſtellen van leden, die bevroozen zijn geweest.

DE PECAN-NOOT.

De Pecan-noot is enigzints eene ſoort van ockernooten, maar wat kleiner dan eene ockernoot, zijnde omtrent van de grootte van eene middenmaatigen eikel en eirond van gedaante, de dop wordt gemaklijk gekraakt, en de pit is van gedaante als die van eene ockernoot. Deeze boom groeit meest bij de *Illinois-rivier*.

DE WITTE WALNOOT.

De Witte Walnoot (*Hickory*) behoort ook onder de ockernooten, en draagt eene vrugt ten naasten bij als die boom. Daar zijn verſcheiden ſoorten van, die alleen in de kleur van het hout verſchillen. Naardien het hout zeer taai is, wordt het gemeenlijk tot bijl-ſteelen enz. gebruikt. Het is ook zeer goed brandhout, en terwijl het brandt, ſijpelt 'er eene uitmuntende ſuiker uit.

DE WIJNGAARD.

De Wijngaard is hier zeer gemeen en van drieërleie ſoorten; van de eerſte verdient de vrugt naauw-

naauwlijks den naam van druif; de tweede gelijkt veel naar de Bourgonje druif, en als zij op de zon ſtond, zou 'er een goede wijn van te maaken zijn. De derde ſoort gelijkt naar korinthen, die in Europa zoo veel in gebak gebruikt worden en, als zij wel behandeld wierden, zouden zij zoo goed, zoo niet beter dan deeze zijn.

DE MOERBEZIEËN BOOM.

Daar zijn 'er van twee ſoorten, de roode en de witte, die omtrent van dezelfde grootte zijn als die in Frankryk en Italie, en in zulk eenen overvloed groeijen, dat 'er zoo veele zijde-wormen als men wilde van zouden kunnen onderhouden worden.

DE WILDE APPELBOOM.

Deeze draagt eene vrugt die veel grooter en lekkerer van ſmaak is dan die van Europa.

DE PRUIMENBOOM.

Daar zijn twee ſoorten van Pruimen in dit land, eene die groot is met eene purperen tint aan de eene zijde en rood aan de andere, de tweede geheel groen en veel kleiner. Beiden zijn goed van ſmaak, en zijn zeer in achting bij de Indiaanen, welker ſmaak niet verfijnd is, maar die vergenoegd zijn met de voortbrengzelen der natuur in haaren onverbeterden ſtaat.

DE KERSSENBOOM.

Daar zijn drie foorten van Kersfen in dit land; zwarte, roode en Zand-kersfen; de twee laatfte zouden met meer recht onder de heesters kunnen gerangfchikt worden, naardien de ftruik, die de Zand-kersfen draagt, bijna langs den grond kruipt, en de andere niet boven agt of tien voeten hoogte bereikt; ik zal egter van alle drie hier fpreeken. De Zwarte-kersfen zijn omtrent van de grootte van eene aalbezie, en hangen aan trosfen als druiven; naardien de boomen, die dezelve draagen, zeer vrugtbaar zijn, zijn zij gemeenlijk vol gelaaden, maar de vrugt is niet goed om te eeten; zij geeven egter eene aangenaame fmaak aan brandewijn, en verwen dien zoo rood als rooden wijn. De Roode-kersfen zijn de overvloedigfte, en hangen aan ftruiken gelijk de zoo even befchreven zwarte foort, zoo dat de ftruiken, die dezelve draagen, op eenen afftand zig als vaste lighaamen van roode ftof vertoonen. Sommige menfchen beminnen deeze vrugt, maar zij hebben iets van den aart en de fmaak van aluin, en laaten eene onaangenaame heeschheid in de keel, naardien zij zeer zaamentrekkende zijn. Naardien ik de Zand-kersfen alreeds befchreven heb, die de twee andere foorten en in fmaak en in grootte zeer te boven gaan, zal ik geene verdere

dere beſchrijving van dezelve mededeelen. Het hout van den zwarten Kersſenboom is zeer nuttig en zeer goed om in kabinet werk gebruikt te worden.

DE ZOETE GOMBOOM, GULDENBOOM *of* LIQUIDAMBAR-BOOM.

Deeze boom is hier niet alleen zeer gemeen, maar zij levert eenen balzem, welks deugden oneindig zijn. Deszelfs bast is zwart en hard, en het hout zoo teder en buigzaam, dat men, als de boom geveld is, uit het midden van denzelven teenen van vijf of zes voeten lengte kan aftrekken. Het kan niet tot timmerhout gebruikt worden, noch in het bouwen, noch voor huisraad, naardien het geſtadig krimpt. Het blad is getand met vijf punten als eene ſtar. De balzem wordt bij de Indiaanen voor een uitmuntend koorts verdrijvend middel gehouden, en geneest wonden in twee of drie dagen.

De Heesters zijn de Wilg, Scheen-hout, Sumack, Sasſafras, de doornachtige Esſchenboom, Elandshout, Lepelhout, de groote Vlierboom, de kleine Vlierboom, de vergiftige Vlierboom, de Jeneverboom, de laage Eik, zoete Varen, de Laurier, de Wichelhazelaar, de Wasch-mijrthe, Winter-groen, de Koortsſtruik, de Veenbezie-ſtruik, de Kruisbezie, de

Aalbezie, de Vosſenbezie, de West-Indiſche Braamboos, de Zwarte bezie, de Stikbezie.

DE WILG.

Daar zijn verſcheiden ſoorten van Wilgen, de aanmerklijkſte is eene kleine ſoort, die aan de oevers van de *Misſisſippi* en andere plaatſen daar omſtreeks groeit. De bast van deezen heester levert den Bever zijne winter-kost, en daar het water de aarde van de wortelen geſpoeld heeft, ziet men dat zij beſtaan uit vezelen, door elkanderen doorweven als draaden, die onuitdruklijk fraai ſcharlaken rood van kleur zijn; met deeze verwen de Indiaanen veele der ſieraadien van hunnen opſchik.

SCHEEN-HOUT.

Deeze zonderlinge heester groeit in de bosſchen, en, als een wijngaard opgroeijende, kruipt hij zes of agt voeten langs den grond en vat dan weder wortel; op deeze wijze ſlaat hij wortel en ſchiet op, beurt om beurt, zoo dat een ſtengel eene groote ruimte gronds bedekt; dit is zeer lastig voor den haastigen reiziger, naardien het hem tegens de ſcheenen ſlaat en in zijne beenen verwart, waarvan het zijnen naam ontleend heeft.

SASSAFRAS.

Sasſafras is een hout dat wel bekend is wegens zijne geneeskundige hoedanigheden; het zou met evenveel recht een boom als een heester genaamd kunnen worden, naardien het ſomtijds dertig voeten hoog opwast; maar over het algemeen rijst het niet hooger dan een heester. De bladeren, die eene lekkere reuk van zig geeven, zijn groot en bijna in drie deelen verdeeld. Het draagt eene roodachtige bruine bezie, van de grootte en gedaante van de Jamaïka-peper, en die in de volkplantingen ſomtijds in plaats van die ſpecerij gebruikt wordt. De bast of de wortelen van deezen boom zijn oneindig beter dan het hout voor het gebruik in de geneeskunde, en ik ben verwonderd dat men dien zoo zelden ontmoet, wijl derzelver kragt zoo veel grooter is.

DE DOORNACHTIGE ESSCHENBOOM.

De Doornachtige Esſchenboom is een heester, die ſomwijlen tot de hoogte van tien of vijftien voeten opgroeit en een blad heeft, dat naauwkeurig naar dat van den Esſchenboom gelijkt, maar hij ontvangt zijnen bijnaam van de menigte van korte doornen, met welke alle takken bedekt zijn en die hem zeer lastig maaken voor degeene, die over den grond gaan, daar zij in menigte groeijen. Hij draagt ook eene roode bezie,

die, als zij rijp is, eene heete ſmaak heeft als peper. De bast van deezen boom, vooral de bast van de wortelen, is bij de inboorlingen zeer geacht om zijne geneezende hoedanigheden. Ik heb reeds een voorbeeld van deszelfs kragt bijgebragt en daar is geen twijfel of het afkookzel van dezelve zal alle onzuiverheden van het bloed ſpoedig en in den grond geneezen.

ELANDSHOUT.

Het Elandshout (*Mooſe Wood*) groeit omtrent vier voeten hoog, en is zeer vol van takken; maar het is zijn bast die het aanmerkenswaerdig maakt; hij is van een zoo ſterk en buigzaam zaamenweefzel, dat hij, in welk jaargetijde ook, afgeſchild en gevlogten zijnde, zulk goed touwwerk levert als hennip.

LEPELHOUT.

Het Lepelhout is eene ſoort van Laurier en het hout gelijkt, als het gezaagd is, naar doozen-hout.

DE VLIERBOOM.

Deeze Vlierboom, gemeenlijk de vergiftige Vlierboom genoemd, gelijkt zeer veel naar de andere ſoorten in bladeren en takken, maar hij groeit veel regter en wordt alleen in grienten en vogtige gronden gezien: Deeze heester is met eene zeer

zon-

zonderlinge hoedanigheid begaafd, dat denzelven voor fommige lighaams gefteldheden vergiftig maakt, welke uitwerking hij heeft, als zoo iemand denzelven flegts tot op enige fchreden afftands nadert, terwijl andere zelfs de bladeren of den bast kunnen kaauwen, zonder 'er enig nadeel van te ontvangen: het vergift is egter niet doodlijk, fchoon het zeer hevig op den befmetten perfoon werkt, wiens hoofd en lighaam tot eene verwonderlijke grootte opzwellen, en met uitflag bedekt zijn, dat, als het op zijn hoogfte is, naar zaamenvloeiende kinderpokken gelijkt. Naardien hij ook in veele provintieën groeit, geneezen de inwooners deszelfs vergift door het drinken van faffraan-thee en door de uitwendige deelen te zalven met een mengzel beftaande uit room en moeras-maluwe.

DE LAAGE EIK.

De laage Eik is volkoomen gelijk aan den gewoonen Eik, zoo in hout als bladeren en draagt ook eenen eikel, maar hij wordt nooit hooger dan vier of vijf voeten, en groeit krom en knobbelig. Hij wordt meest op eenen droogen fteenachtigen grond gevonden.

DE WICHEL-HAZELAAR.

Deeze Hazelaar groeit zeer digt in een, omtrent tien voeten hoog en is vroeg in Meij bedekt met

eene menigte witte bloeizems. Als deeze heester in bloei is, achten de Indiaanen het een nader teken dat de vorst geheel voorbij is en dat zij hun graan kunnen zaaien. Men heeft denzelven het vermogen toegeschreven van goud en zilver aantetrekken en dat men zig van rijsjens van denzelven tot wichelroeden bedient om te ontdekken waar de aderen van deeze metaalen verborgen liggen; maar ik vrees dat dit slegts eene valsche vertelling is, waarop geen staat is te maaken; deeze onderstelling egter heeft hem den naam van Wichel-hazelaar doen geeven.

DE WASCH-MYRTE.

Dit is een heester omtrent vier of vijf voeten hoog, welks bladeren grooter zijn dan die van de gemeene mijrte, maar zij rieken juist even eens. Hij draagt zijne vrugt aan bossen als ruikers, die van dezelfde plaatsen in verscheiden stengels, omtrent twee duimen lang, oprijzen; aan het eind van elken stengel is eene kleine noot, die eene pit bevat, welke geheel bedekt is met eene lijmerige zelfstandigheid, die, in water gekookt zijnde, op de oppervlakte drijft en eene soort van groene wasch wordt; deeze wasch is kostbaarer dan bijenwasch, zijnde broozer van aart, maar, met dezelve gemengd, geeft zij eene goede kaars, die, als zij brandt, eene aangenaame reuk van zig geeft.

WIN-

WINTER-GROEN.

Deeze is een altijd groene boom van het geslacht der mijrten, en wordt op drooge heiden gevonden; de bloemen zijn wit en van gedaante als eene roos, maar niet grooter dan eene zilvere stuiver; in den winter is hij vol roode bezieën omtrent van de grootte van een wilde pruim, die glad en rond zijn; deeze worden geduurende den winter bewaard door de sneeuw en zijn op dien tijd in haare grootste volkoomenheid. De Indiaanen eeten deeze bezieën, en achten dezelve zeer balsemachtig en versterkende voor de maag. Het volk dat de binnenste volkplantingen bewoont, laat de bezieën en de spruiten in bier weeken en gebruikt het als eenen gezondheids drank om het bloed van scorbutieke stoffen te zuiveren.

DE KOORTS-STRUIK.

De Koorts-struik groeit omtrent vijf of zes voeten hoog; het blad is als dat van een Sering, en het draagt eene roodachtige bezie van eene specerijachtige smaak. De stengels zijn zeer broos. Het afkookzel van de spruiten of van het hout is een uitmuntend koortsweerend middel en van deeze nuttige eigenschap heeft het zijnen naam verkregen. Het is een oud Indiaansch middel voor alle ontsteekingen en ook in dit opzigt zeer geacht

bij

bij de bewooneren van de binnenfte deelen der volkplantingen.

DE VEEN-BEZIEËN-STRUIK, OF AMERIKAANSHE BRAAM.

Schoon de vrugt van deeze ftruik in grootte en gedaante zeer veel naar die van de gemeene foort gelijkt, die op eene kleine kruipende ftruik in moerasfen en poelen groeit, rijst deeze egter tot de hoogte van tien of twaalf voeten op; maar men ontmoet haar zelden. Naardien de Veenbezieën uit de weiden, die op hunne plaats moeten blijven en alleen in moerasfen groeien, niet verplant of aangekweekt kunnen worden, zou de eerfte, als zij in een behoorlijk jaargetijde verplant wierd, eene nuttige aanwinning voor den hof zijn en zou, als zij wel behandeld wierd, zoo goed, zoo niet beter worden.

DE STIK-BEZIE.

De heester, die door de inboorlingen dus genoemd wordt, groeit omtrent vijf of zes voeten hoog en draagt eene bezie omtrent van de grootte van een wilde pruim, git zwart, die binnen in het vleesch verfcheiden kleine zaadkorrels bevat. Het vogt van deeze vrugt, fchoon niet onaangenaam van fmaak, is uitermaate fcherp en laat, als men haar eet, eene heeschheid in den mond

en

en in de keel na, die haar den naam van Stik-bezie heeft doen verkrijgen.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Wortelen, Planten, Kruiden, Bloemen, enz.

Alant-wortel, Lavendel, Engel-wortel, Sarſaparilla, Heil-wortel, Aardakers, wilde Aardappelen, Liquorice, Slangen-wortel, Goud-draad, Salomons-zegel, Duivels-beet, Bloed-wortel, Ajuin, Knoflook, wilde Pinſternakel, Mandragoras, witte en zwarte Nies-wortel.

Kruiſenmunt, Netelen, Vijfvinger-kruid, Oogentroost, Beerenoor, Weegbree, Ratel-ſlang-weegbree, Weegbree *Poor Robins Plantain* genaamd, Padde-weegbree, Venus-hair, wilde Patientie, Rots-leverkruid, Edel-leverkruid, Bloedkruid, wilde Boonen, Aardveil, Waterkers, Duizendblad, Meij-distel, Gargit, Stink-kool, Wake-robin, Betonie, Schurftkruid, Wollekruid, wilde Erwten, Muizen-oor, wilde Indigo, Tobak en Kattenkruid.

Van de Bloemen vindt men 'er de Jacea, roode en geele Lelieën, de Water-lelie, Primaveras, Meij-

Meijbloemen, Jasſemijn, Kamperſoelie, Rots-kamperſoelie, roode en witte Roozen, wilde Nagelbloemen, de Gulden-roede.

LAVENDEL.

Deeze plant ſchijnt volkoomen dezelfde te zijn als de Aſiatiſche Lavendel, die bij de ouden zoo hoog gewaardeerd wierd. Zij groeit aan beekjens op rotsachtige plaatſen en het ſtammetjen, dat omtrent zoo dik is als eene ganzen-ſchaft, groeit op gelijk die van den Engel-wortel, omtrent anderhalven voet van den grond. Zij draagt bosſen bezieën in alle opzigten gelijk die van de Vlier, maar wat grooter. Deeze zijn van zulk eenen balzemachtigen aart, dat zij, in brandewijn geweekt, een lekker en verkwikkend hartſterkend middel maaken.

SARSAPARILLA.

De wortel van deeze plant, die het nuttigst gedeelte van dezelve uitmaakt, is omtrent van de dikte van eene ganzen-ſchaft en loopt in verſchillende rigtingen, zijnde tot op eenen verren afſtand in den grond door elkanderen gebogen en gevlogten; uit den voornaamſten wortel ſpruiten veele kleiner vezelen, welke alle taai en buigzaam zijn. Onmiddelijk uit den wortel ſchiet een ſtengel op omtrent anderhalven voet lang, die aan den top zig

zig in drie ſtengels verdeelt; elk deezer heeft drie bladeren, veel in grootte en gedaante naar het blad van den Ockernootenboom gelijkende en uit den vork van elken der drie ſtengels groeit eene bos blaauwachtig witte bloemen, welke naar die van de lavendel gelijken. De bast van de wortelen, die alleen in de geneeskunde gebruikt moest worden, is van eene bittere, maar ſpecerijachtige ſmaak. Hij wordt met recht hoog geſchat om zijne geneeskundige kragten, zijnde een zagt zweetmiddel en zeer kragtig in het verdunnen van het bloed, als het door dikke vogten belemmerd wordt.

HEIL-WORTEL.

Heil-wortel is een wortel, welke men voorheen meende dat alleen in *Korea* groeide, van waar hij gemeenlijk naar *Japan* gevoerd wierd, en van daar naar Europa; maar men heeft laatst ontdekt dat hij ook in Noord-Amerika gevonden wordt, daar hij even zoo goed tot volkoomenheid groeit en even nuttig is. De wortel is als een kleine peen, maar niet zoo puntig aan het eind; ſomtijds is hij in twee of meer takken verdeeld, en in alle andere opzigten gelijkt hij naar Sarſaparilla in groei. De ſmaak van den wortel is bitterachtig. In de Oosterſche deelen van Aſia wordt hij tot eenen hoogen prijs verkogt, wijl hij aldaar voor een algemeen geneesmiddel gehouden wordt, en de

de laatste toevlugt van de inwooneren is in alle ziekten. Als hij gekaauwd wordt, versterkt hij zeekerlijk de maag ten sterksten.

GOUD-DRAAD.

Dit is eene plant van het geslacht van de kleine wijngaard, die op moerassige plaatsen groeit en langs den grond ligt. De wortelen verspreiden zig even onder de oppervlakte van het moeras en worden gemaklijk bij handen vol uitgetrokken. Zij gelijken eene groote verwarde streng garen van eene fraaie heldere goudkleur en zouden, ben ik verzeekerd, eene fraaie en duurzaame geele verw leveren. Zij is ook zeer geacht bij de volkplantelingen en de Indiaanen als een geneesmiddel tegens zeer in den mond, maar de smaak is zeer bitter.

SALOMONS ZEGEL.

Deeze is eene plant, die aan de oevers van rivieren en in rijke weiden groeit. Zij groeit over het geheel tot de hoogte van drie voeten, zijnde de stengels twee voeten hoog, wanneer de bladeren zig beginnen uittespreiden en eenen voet verder reiken. Op elken wortel is een gedeelte, waarop een indrukzel is omtrent van de grootte van een schelling, dat zig vertoont als of het door een zegel gemaakt ware, en daar van daan heeft zij haaren naam ontvangen. Zij wordt als een goed bloedzuiverend middel zeer geacht.

DUIVELS-BEET.

Eene andere wilde plant, die in de velden groeit en haaren naam ontvangt van de indrukzelen die zig in de wortelen vertoonen, als of zij met tanden gemaakt waren; de Indiaanen zeggen dat dit voorheen een algemeen geneesmiddel was tegens alle kwaalen, welke het menschlijk geslacht onderworpen is; maar de een of ander kwaade geest, die den mensch het bezit van een zoo kragtig geneesmiddel benijdde, gaf den wortel eene beet, die hem van een groot deel van zijne kragt beroofde.

BLOED-WORTEL.

Eene soort van Weegbree, die uit den grond opkoomt met zes of zeven lange ruuwe bladeren, welker aderen rood zijn; de wortel gelijkt naar eene kleine peen, zoo wel in kleur als in gedaante; als hij gebrooken wordt, is hij van binnen donkerer rood dan van buiten en 'er sijpelen verscheiden druppels vogt uit, die naar bloed gelijken. Het is een sterk, maar zeer gevaarlijk braakmiddel.

BEEREN-OOR.

Beeren-Oor heeft eenen wortel, die aan het boven eind dik en van onderen vol kleine vezelen is; de bladeren zijn breed, rondachtig, hard, glad, en fraai blinkend groen van kleur; uit dee-

ze rijst een ſtengel een voet hoog, die geheel glad en zonder knobbels is en die op den top verſcheide kleine bloemen draagt roodachtig wit van kleur en van gedaante als eene wilde roos. Een aftrekzel van deezen wortel is wondheelend en balzemachtig.

RATELSLANG-WEEGBREE.

Dit nuttig kruid is eene ſoort van Weegbree en deszelfs bladeren, die zig langs den grond verſpreiden, zijn omtrent anderhalven duim breed, en vijf duimen lang; uit het midden van dezelve rijst een kleine ſtengel, omtrent zes duimen lang, die eene kleine witte bloem draagt; de wortel is omtrent van de dikte van eene ganzen-ſchaft, ſterk gebogen en in verſcheiden takken verdeeld. De bladeren van dit kruid zijn kragtiger dan enig ander deel van hetzelve tegens den beet van het kruipend dier, van hetwelk het zijnen naam ontleent, en als het gekaauwd en onmiddelijk op de wond gelegd, en wat van het vogt ingenoomen wordt, mist het zelden alle gevaarlijke verſchijnzelen te doen verdwijnen. De Indiaanen zijn zoo overtuigd van het vermogen van dit onfeilbaar tegengift, dat zij zig voor een weinigjen ſterken drank, ten alle tijden door eene Ratelſlang zullen laaten bijten. Het is opmerklijk dat, geduurende de maanden, waarin de beet van deeze ſchepzelen fenijnigst is, dit tegenmid-

del

del ook in zijnen grootste volkoomenheid is en weeldrigst in zijnen groei.

WEEGBREE *Poor Robins Plantain.*

Deeze Weegbree is van dezelfde soort als de voorige; maar in alle opzigten kleiner; zij ontvangt haaren naam van haare grootte en van het arm land, waarop zij groeit. Het is een goed geneeskundig kruid en wordt dikwijls met vrugt in koortsen en inwendige zwakheden toegediend.

PADDE-WEEGBREE.

Deeze gelijkt naar de gemeene Weegbree, maar groeit ranker, en wordt dus genaamd, omdat de padden zig gaerne onder dezelve verschuilen.

ROTS-LEVERKRUID.

Dit is eene soort van Leverkruid dat op rotsen groeit en van den aart van mos is. Het wordt voor een uitmuntend middel tegens buikloopen gehouden.

GARGIT.

Gargit of *Skoke* is eene groote soort van onkruid, welks bladeren omtrent zes duimen lang en twee en eenen halven duimen breed zijn; zij gelijken in kleur en zaamenweefzel naar de bladeren van spinagie, maar niet in gedaante. De wortel is zeer groot, en 'er schieten verschillende

ſtengels uit op, die agt of tien voeten hoog opgroeijen en vol van roode bezieën zijn; zij hangen in de maand September in bosſen aan dezelve en worden gemeenlijk *duiven-bezieën* genoemd, naardien deeze vogelen in dien tijd op dezelve aazen. Als de bladeren eerst uit den grond ſchieten, zijn zij, gekookt zijnde, eene voedzaame en gezonde groente, maar als zij ten naastenbij hunne volkoomene grootte hebben, neemen zij eene vergiftige hoedanigheid aan. De wortelen, aan de handen of voeten van iemand die de koorts heeft, aangelegd, zijn een zeer kragtig opſlurpend middel.

STINK-KOOL.

Stink-kool (*Skunk-Cabbage* of *Poke* genaamd) is een kruid dat op vogtige en moerasſige plaatſen groeit. Deszelfs bladeren zijn omtrent een' voet lang en zes duimen breed, ten naasten bij eirond, maar wat gepunt. De wortels beſtaan uit een groot getal vezelen, welke het volk van de volkplantingen in eene wasſching gebruikt om de ſchurft te geneezen. Dit kruid geeft eenen ſterken muskusachtigen reuk van zig, omtrent als het Stinkdier (*Skunk*), naar welk het om die reden genoemd is.

WAKE-ROBIN.

Het kruid, *Wake-Robin* genaamd, groeit op moe-

moerasfige plaatfen: deszelfs wortel gelijkt naar eene kleine knol en zal, als men dien proeft, de tong grootlijks ontfteeken en dezelve onmiddelijk van haare natuurlijke gedaante in eene ronde harde zelfftandigheid verkeeren, in welken ftaat zij enigen tijd zal blijven geduurende welken geen ander deel van den mond aangedaan zal worden. Maar als het gedroogd is, verliest het zijne zaamentrekkende kragt en wordt goed voor den mensch, want als het in koud water geraspt en inwendig gebruikt wordt, is het zeer goed voor alle pijn in de ingewanden.

WILDE INDIGO.

Wilde Indigo is een kruid van dezelfde foort als dat van welk in de Zuidlijke volkplantingen Indigo gemaakt wordt. Het groeit in eenen enkelen ftengel tot de hoogte van vijf of zes duimen van den grond, wanneer het zig in veele takken verdeelt, uit welke een groot getal kleine, harde, blaauwachtige bladeren uitfpruiten, die zig tot eene groote breedte uitfpreiden en onder deeze draagt het eene geele bloem; het vogt van dezelve heeft eenen zeer onaangenaamen reuk.

KATTEN-KRUID.

Katten-kruid heeft eenen houtachtigen wortel, die in verfcheiden takken verdeeld is en het fchiet eenen ftengel op, omtrent drie voeten hoog; de

bladeren gelijken naar die van den netel of naar betonie en geeven eenen sterken reuk van munte van zig met eenen scherpen bijtenden smaak; de bloemen groeijen op de toppen der takken en zijn van eene flaauwe purper of witachtige kleur. Het wordt *Katten kruid* genaamd, omdat men zegt dat de Katten het niet willen laaten groeijen. Het heeft omtrent dezelfde kragt als de gemeene munte.

Ik zal in geene omstandige beschrijving treeden van de bloemen, die ik voor aan in dit Hoofdstuk reeds heb opgenoemd, maar dit alleen aanmerken dat zij veel gelijken naar die van dezelfde naamen, welke in Europa groeijen en dat zij zoo fraai van kleur en zoo aangenaam van reuk zijn als men haar kan onderstellen te zijn in haaren wilden staat.

MAÏS *of* INDIAANSCH KOREN.

De Maïs groeit van zes tot tien voeten hoog op eenen stengel, vol geledingen, die stijf en vast is en, als hij nog groen is, veel zoet sap bevat. De bladeren zijn als die van riet, omtrent twee voeten lang en drie of vier duimen breed. De bloemen, die op enigen afstand van de vrugt op dezelfde plant voortkoomen, groeijen als haver - airen en zijn wit, of geel, of purperkleurig. De korrels zijn zoo groot als erweten en ook zoo glad en kaal, maar rondachtig van oppervlakte en als wat plat gedrukt. Eene air bevat gemeenlijk omtrent

zes

zes honderd korrels, die digt aan elkanderen in reien ſtaan van agt of tien in getal, en ſomtijds van twaalf. Dit graan is zeer gezond, ligt te verteeren en geeft een zoo goed voedzel als enig ander. Als de Indiaanen het tot meel geſtampt hebben, maaken zij er koeken van, die zij voor het vuur bakken. Ik heb reeds gezegd dat ſommige natieën het in koeken eeten voor het rijp is, in welken ſtaat het zeer aangenaam van ſmaak en zeer voedzaam is.

WILDE RIJST.

Dit graan, dat in den grootſten overvloed in alle binnen landen van Noord-Amerika groeit, is het best van alle de wilde voortbrengzelen van dat land. Behalven deszelfs nuttigheid, als voedzel voor de menſchen, die dit gedeelte van het vast land bewoonen, dat men zonder enige andere moeite verkrijgt dan die van het in te oogſten, lokt de zoetheid en voedzaamheid van hetzelve een oneindig getal wild gevogelte van allerlei ſlag naar zig, die uit verre landen koomen om deeze zeldzaame lekkernij te genieten, waarvan zij onuitſpreeklijk vet en lekker worden. In toekoomende tijden zal het van groot nut zijn voor de opkoomende volkplantingen, naardien het dezelve aanſtonds voedzel zal verſchaffen, tot dat men door beteeling der landen anderen voor-

raad zal bekoomen hebben, daar in de ſtreeken, die niet met deeze dierbaare gift van de Natuur beſchonken zijn, al is de luchtſtreek gemaatigd, en de grond goed, de eerſte planters dikwijls grooter ongelegenheid te lijden hebben door het gebrek van een onmiddelijk hulpmiddel voor hun noodzaaklijk voedzel. Dit nuttig graan groeit in het water daar het omtrent twee voeten diep is en daar het eenen rijken modderigen grond vindt. De ſtengels en takken of airen, die de korrels bevatten, gelijken naar haver, en in voorkoomen en in wijze van groeijen. De ſtengels zijn vol geledingen en rijzen meer dan agt voeten boven het water. De inboorlingen gaêren het graan op de volgende wijze. Omtrent den tijd dat het zijne melkachtigheid verliest en begint te rijpen, vaaren zij met hunne ſchuiten tot midden onder hetzelve, binden het aan bosſen even onder de airen met boomſchors, en laaten het drie of vier weeken lang in deezen ſtaat, tot het volkoomen rijp is. Omtrent het laatst van September keeren zij weder naar de rivier, wanneer elk gezin, zijne afzonderlijke portie hebbende, en wel in ſtaat zijnde om zijn eigendom te onderſcheiden aan de wijze van de ſchooven te binden, zijn deel in oogst. Dit doen zij door met hunne vaartuigen digt aan de ſchooven te vaaren, in zulk een plaatſing, dat het graan, als het afvalt, 'er in ſtort en dan ſlaan zij het uit

met

met ſtokken, die daartoe gemaakt zijn. Dit gedaan hebbende droogen zij het met rook en trappen of wrijven daarna de buiten-ſchil af; als het goed tot gebruik is, doen zij het in vellen van jonge herten of buffels, welke tot dat einde bijna geheel afgevild en tot een zak genaaid worden, waarin zij het bewaaren tot den volgenden oogst. Het is een onderwerp van veel beſpiegeling geweest waarom dit van zelf groeijend graan niet in enige andere ſtreeken van Amerika gevonden wordt of in die landen die op dezelfde breedte gelegen zijn, daar het water naar allen ſchijn even zeer geſchikt is om het te doen groeijen als in die luchtſtreeken, van welke ik handel. Bij voorbeeld geene der landen, die ten Zuiden of Oosten van de grooten meiren, zelfs van de provintieën ten Noorden van de *Carolinas* tot het einden van *Labrador*, brengen iets van dit graan voort. Het is waar, ik vond eene groote menigte van hetzelve in de bewaterde landen nabij *Detroit* tuſſchen het meir *Huron* en het meir *Erie*, maar, toen ik 'er naar vroeg, vernam ik dat het nooit verder kwam dan in bloeizem, en dat het dan verzengd geleek en ſtierf. Dit overtuigt mij nog meer dat de Noord-Westen wind, gelijk ik hier voor reeds heb aangeſtipt, meer kragts heeft in deeze dan in de binnenſte deelen, en dat hij nadeeliger is voor de vrugten der aarde, na hij over de meiren ge-

waaid, en zig vereenigd heeft met den wind, die bij denzelven koomt van de bevrozen Noordlijke ſtreeken, dan hij verder Westwaarts is.

BOONEN.

Deeze zijn omtrent van dezelfde gedaante als de Europiſche boonen, maar zijn veel grooter dan de kleinſte derzelve. De Indiaanen kooken die en eeten dezelve voornamelijk met beeren-vleesch.

KALEBASSEN.

Zij hebben ook verſcheiden ſoorten van Meloenen of Kalebasſen, die verſcheiden natieën gedeeltelijk in plaats van brood dienen. Van deeze hebben zij de ronde, de lang-hals, de kleine platte, en de groote langwerpig ronde. De kleinſte ſoorten worden gekookt gegeeten als aard-vrugten geduurende den zomer en zijn alle aangenaam van geur. De lang-hals, die alle de andere verre overtreft, wordt gewoonlijk opgehangen tot winter-voorraad en kan op deeze wijze verſcheiden maanden lang goed gehouden worden.

AAN-

De landen, die tusfchen de groote meiren en de rivier *Misfisfippi* liggen en van daar Zuidwaarts naar *West-Florida* ftrekken, fchoon midden in een groot vast land en op eenen grooten afftand van de zee gelegen, liggen egter zoodanig dat 'er gemaklijk eene gemeenfchap tusfchen dezelve en andere rijken zoude te maaken zijn, waardoor die rijken of volkplantingen, die daar in het vervolg mogen geflicht of gevestigd worden, handeldrijvende zullen worden. De groote rivier *Misfisfippi*, welke door dezelve ftroomt, zal derzelver bewooneren in ftaat ftellen eene vaart met vreemde landen te openen, zoo wel als de *Euphraat*, de *Nyl*, de *Donau* of de *Wolga* den volkeren, die op derzelver oevers woonen daartoe gelegenheid geeven, die geene andere middelen hebben om de voortbrengzelen van hunne landen uit of die van andere intevoeren dan booten en ligte vaartuigen, en die desniettegenftaande magtige en rijke Staaten geworden zijn.

De *Misfisfippi* loopt, gelijk ik hier voor reeds heb aangemerkt, van het Noorden naar het Zuiden en ftroomt door het vrugtbaarst en gemaatigst gedeelte van Noord-Amerika, naardien zij alleen de einden uitfluit, die aan de verzengde en

en koude luchtſtreeken grenzen. Dus gunſtig gelegen zijnde behoeven zij, als haare oevers eens met bewooneren bedekt zijn, niet lang verlegen te zijn om eenen uitgeſtrekten en voordeeligen handel te vestigen. Zij zullen bevinden dat het land Zuidwaarts bijna van zelf, zijde, katoen, indigo en tobak voortbrengt en de Noordlijker deelen wijn, olie, rundvleesch, kaarsſmeer, huiden, buffels, wol, en pelterijen, met lood, koper, ijzer, koolen, koorn, rijst, en vrugten, behalven aarden en basten om te verwen.

Deeze waaren, van welke het land zeer grooten overvloed heeft, kunnen naar den oceaan vervoerd worden door deeze rivier zonder meer moeijelijkheid, dan met het vervoeren van koopwaaren die andere rivieren af, welke ik zoo even opgenoemd heb, verzeld is. Het is zeeker dat, naardien de *Miſſiſſippi* de grensſcheiding is tusſchen de Engelſche en Spaanſche volkplantingen, en de Spanjaards in bezit van den mond van dezelve zijn, zij den uitgang uit dezelve kunnen hinderen en degeene, die het de eerſte onderneemen, grootlijks kunnen dwarsboomen, doch, wanneer de voordeelen, die 'er voor planters te haalen zijn, eens bekend zijn, zullen 'er menigten van fortuin-zoekers, door het vooruitzigt van zulke overvloedige rijkdommen aangelokt, naar toe vloeijen en zig, ſchoon ten koste

van

van ſtroomen bloeds, aldaar gaan ter nederzetten.

Doch zoo de natie, die in bezit van *Nieuw Orleans* is, den volkplantelingen in de binnenlanden vijandig mogt zijn, zoo zullen zij evenwel eenen weg tot in de Golf van Mexico kunnen vinden door de rivier *Iberville*, die zig uit de *Misſisſippi* ontlast, na door het meir *Maurepas* in het meir *Ponchartrain* gevloeid te zijn, dat gemeenſchap met de zee heeft binnen de grenzen van *West-Florida*. De rivier *Iberville* ſpruit uit de *Misſisſippi* omtrent tagtig mijlen boven *Nieuw Orleans* en ſchoon zij voor het tegenswoordige op ſommige plaatſen verzand is, zou zij egter met weinige kosten bevaarbaar kunnen gemaakt worden, zoo dat zij volkoomen aan het oogmerk zou beandwoorden.

Schoon de Engelſchen zedert den laatſten vrede eene uitgebreider kennis van de binnenlanden verkregen hebben dan men immer te vooren had, zijn egter veele voortbrengzelen nog onbekend. En ſchoon het mij aan geen ijver of oplettendheid ontbrak, geduurende den korten tijd, dat ik mij in dezelve heb opgehouden, moet ik egter bekennen dat de kennis, die ik 'er van verkreeg, niet zoo volkoomen was als ik wel gewenscht hadde en dat 'er nog meer naſpeuringen nodig zijn om de waereld volkoomen bekend te maaken

ken met de wezenlijke waarde van deeze lang verborgen ſtreeken.

De deelen van de *Misſisſippi*, die tot heden nog niet onderzogt zijn, vervatten eene uitgeſtrektheid van meer dan agt honderd Engelſche mijlen langs den loop van de rivier, dat is van de rivier *Illinois* tot de *Ouiſconſin*-rivier. Die, welke ten Noorden van de laatſte rivier liggen, zijn in de kaart van mijne Reizen vervat, terwijl 'er van de overige, welke van daar tot aan de Golf van Mexico ſtrekken, door verſcheidene landbeſchrijvers kaarten gemaakt zijn, en de landen langs de *Misſisſippi* tusſchen de rivier *Illinois* en de zee, met de rivieren *Ohio*, *Cherokee* en *Ouabache*, zijn door den Heer TH. HUTCHINS op de plaats afgetekend en uitgegeeven. Ik vleije mij dat de waarneemingen, door hem medegedeeld en dus door iemand die zelf onderzogt heeft, en een goed oordeel bezit, de aanmerkingen, die ik gemaakt heb, bevestigen en het ontwerp, dat ik hier geef, bevorderen zullen.

Ik zal nu voortgaan met een beknopt verſlag te doen van de hoedanigheid der landen langs de Oostlijke oevers van de *Misſisſippi* liggende, volgens den regel des Aardrijksbeſchrijvers van het Noorden beginnende, ten einde toekoomende fortuin-zoekers eene voordeelige en gemaklijke plaats kunnen uitzoeken om plantagieën aanteleg-

gen.

gen. Het is egter nodig aantemerken dat men, voor men zig daar kan nederzetten, eerst verlof moet hebben, op de gewoone wijze bij zulke gelegenheden, en de landen moet koopen van degeene, die door een langduurig bezit recht op dezelve hebben; maar dit zal geene grooter zwaarigheid ontmoeten dan de oorſpronglijke grondleggers van alle volkplantingen op het vaste land ondervonden hebben in het ter uitvoer brengen van hunne ontwerpen en naardien het getal Indiaanen, welke deeze deelen bewoonen, zeer onevenredig is aan derzelver uitgeſtrektheid, is 'er geen twijfel of zij zullen gereed zijn om, tot eenen redenlijken prijs, landen overtegeeven, die hun van weinig dienst zijn of, tot gerief van hunne nieuwe nabuuren, naar landen hooger aan de *Misſisſippi* verhuizen, vermits de ſcheepvaart op deeze rivier niet nodig is tot de welvaart van hunne maatſchappijen.

Het land, dat zig uitſtrekt van het groot meir tot de rivier *Misſisſippi*, honderd Engelſche mijlen van het Noord-Westen naar het Zuid-Oosten en honderd en twintig mijlen van het Noord-Oosten naar het Zuid-Westen, van den waterval van *St. Anthony* af, langs de rivier naar boven, is eene kouder landſtreek dan de andere, die laager aan de rivier liggen; ik ben egter zeeker dat de lucht 'er veel gemaatigder is dan in die provin-

tien

tieën, die in denzelfden graad van Breedte ten Oosten van dezelve liggen. De grond is uitsteekend goed en daar is veel land dat zonder bosschen is in die streeken, welke langs de *Missisippi* liggen, daar integendeel de Noord-Oostlijke oevers van dezelve met hout bezet zijn. Naar de bronnen van de rivier *St. Croix* groeit zeer veel rijst en daar is overvloed van koper. De waterval van *St. Anthony* zal de vaart uit deeze landen niet geheel stremmen, naardien de rivier *St. Croix*, die door een gedeelte van deeze streeken loopt, even beneden den waterval in de *Missisippi* valt en met zulk eenen zagten stroom vloeit, dat zij gemaklijk met schuiten te bevaaren is.

Van den waterval af begint eene landstreek in het land der *Ottigaumies*, omtrent honderd en tien mijlen lang en tagtig breed, die, gelijk ik reeds in mijne reizen beschreven heb, den hoogsten lof, dien ik het geeven kan, te boven gaat en desniettegenstaande is zij geheel onbewoond en de overvloed van zegeningen, welke de natuur over dit hemelsch stuk grond heeft doen regenen, keeren ongenoten weder in den schoot, waaruit zij gesproten zijn. Het meir *Pepin*, gelijk ik het, met de Franschen, genoemd heb, ligt binnen deeze streek; maar het meir, welk deeze naam eigenlijk toekoomt, ligt een weinig naar boven in

de

de rivier *St. Croix*; doch naardien alle de handelaars het benedenst meir met dien naam noemen, heb ik het ook zoo genoemd, strijdig met de berichten, welke ik van de Indiaanen ontvangen heb.

Hierop volgt eene landstreek grootendeels langs de *Ouisconsin-rivier* gelegen, van het Oosten naar het Westen omtrent honderd en vijftig mijlen, en van het Noorden naar het Zuiden omtrent tagtig mijlen groot. De *Ouisconsin-rivier* is voor schuiten bevaarbaar omtrent honderd en tagtig mijlen tot zij de overdraagplaats bereikt, die haar van de *Vossen-rivier* scheidt. Het land is hier in sommige gedeelten bergachtig en bestaat in andere uit vrugtbaare velden en schoone weiden. Het is ook voorzien van een goed deel schoon timmerhout en daar is, gelijk algemeen aan de oevers van de *Missisippi* en haare takken, veel schoon, open, onbewassen land, dat goed is om bebouwd te worden. Hier bij koomt nog eene onuitputbaare bron van rijkdommen in een getal lood-mijnen, die op eenen geringen afstand van de *Ouisconsin-rivier* naar het Zuiden liggen en die ongemeen vol erts schijnen te zijn. Schoon de *Saukies* en *Ottagaumies* een gedeelte van deeze landstreek bewoonen, is al het land, dat zij bebouwen, niet meer dan drie honderd akkers groot.

Agter deeze landstreek langs de *Vossen-rivier* tot en langs de oevers van het meir *Michigan* is eene andere omtrent honderd en zestig mijlen in

de lengte van het Noorden naar het Zuiden en honderd en veertig mijlen breed; het land is hier op fommige plaatfen zeer goed, op andere zeer flegt. Het beste ligt aan de oevers van de *Groene baai* en de *Vosfen-rivier*, daar ontallijke akkers zijn, met fraai gras bedekt, van welk het grootfte gedeelte tot eene verbaazende hoogte groeit. Deeze rivier geeft eene goede vaart voor fchuiten langs haaren geheelen ftroom, die omtrent honderd en tagtig mijlen lang is, uitgezonderd tusfchen het meir *Winnebago* en de *Groene baai*, daar verfcheiden overdraagplaatfen zijn in de ruimte van dertig mijlen. De *Vosfen-rivier* is aanmerklijk wegens den overvloed van rijst, die langs dezelve groeit en de oneindige menigte wild gevogelte, die haare oevers bezoeken. Het land dat digt aan dezelve ligt, fchijnt zeer vrugtbaar te zijn en belooft alle benodigdheden des levéns in genoegzaamen overvloed voor zoo veele inwooneren als 'er woonen kunnen te zullen opleveren. Zij die zig hier ter neder zullen zetten, kunnen eene gemeenfchap openen hetzij door de *Groene-baai*, het meir *Michigan*, het meir *Huron*, het meir *Erie* en het meir *Ontario* met *Canada*, of langs de *Ouifconfin* in de *Misfisfippi*.

Van de *Ouifconfin*- tot de *Illinois-rivier*, meer dan twee honderd mijlen van het Noorden naar het Zuiden en honderd en vijftig van het Oosten naar het Westen, is eene uitmuntende landftreek die,

die, haare binnenste gesteldheid in aanmerking genoomen zijnde, grooter voordeelen heeft dan men immer verwagten zoude; want de *Misfisfippi* aan haare Westlijke en de *Illinois* aan haare Zuid-Oostlijke grenzen hebbende, heeft zij eene zoo vrije scheepvaart als de meeste andere. De noordlijke deelen zijn wat bergachtig, maar zij bevat een goed deel kaal land, uitmuntend van grond, met veele schoone vrugtbaare velden en niet weinige rijke mijnen.

Hier agter van de *Illinois rivier* tot het *meir Erie*, honderd en zestig mijlen van het Noorden naar het Zuiden en honderd en tagtig mijlen van het Oosten naar het Westen is eene landstreek, die aan de bronnen van de *Illinois*- en *Oudbache-rivieren* gelegen, van welke de eerste zig onmiddelijk in de *Misfisfippi* en de laatste zig in dezelfde rivier door de *Ohio* ontlast, ligtlijk door deeze rivieren gemeenschap met de zee zal bekoomen. Naardien 'er ook de rivier *Miamis* doorloopt, die in het meir *Erie* valt, zou 'er eene gemeenschap met *Canada* kunnen gemaakt worden, ook door deeze meiren, gelijk ik boven heb aangetekend. Zij bevat een groot deel rijk vrugtbaar land en schoon het meer binnenlands ligt dan de andere, zal het egter eene zoo goede aanwinning zijn als de beste derzelve.

Hierop volgt eene landstreek, die met haare Westlijke grenzen langs de *Misfisfippi* en met haa-

re Noordlijke langs de *Illinois - rivier* ligt, omtrent honderd en vijftig mijlen van het Noorden naar het Zuiden en zestig mijlen van het Oosten naar het Westen, welker ligging om eene handeldrijvende gemeenſchap met vreemde natieën te openen zeer gemaklijk is. Zij heeft overvloed van alle de noodwendigheden des levens.

De landſtreek daar agter liggende langs de rivier *Ohio* en ter wederzijde van de rivier *Ouabache* Noordwaarts loopende ter breedte van honderd en dertig mijlen van het Oosten naar het Westen en ter lengte van honderd en veertig mijlen van het Noorden naar het Zuiden, zal de voordeelen van eene vrije ſcheepvaart genieten.

Het land in den ſcherpen hoek leggende tusſchen de *Ohio* en de *Misſisſippi*, gelijk ook dat aan de andere zijde der rivier van de *Ohio* is in ligging gelijk met de voorige en bezit omtrent dezelfde voortbrengzelen.

Na de beſchrijving van dit aangenaam land, die ik reeds gegeeven heb, behoef ik niet te herhaalen dat alle de landſtreeken, die ik dus heb opgegeeven als geſchikt om aldaar volkplantingen te ſtichten, niet alleen overvloed hebben van de noodwendigheden des levens, zijnde wel voorzien van rijst, herten, buffels, beeren enz. maar ook in even denzelfden overvloed zoodanige voortbrengzelen opleveren, welke men onder de aangenaamheden des levens kan rekenen, of ten minſten

ſten de te vooren opgenoemde artijkelen van koophandel, welke de bewooners zullen hebben te verruilen voor de voortbrengzelen van andere landen, die zij nodig hebben.

De ontdekking van een Noord-Wester doortocht naar Indie is het onderwerp van ontallijke beſpiegelingen geweest. Daar zijn ook veele pogingen gedaan om door de *Hudſons-baai* in den ſtillen *Oceaan* doortedringen, ſchoon vrugtloos. Ik zal mij dan de moeite niet geeven om de voordeelen optenoemen, die uit deeze zoo gewenschte ontdekking zouden voortſpruiten, alzoo derzelver nuttigheid reeds te wel bekend is bij de handeldrijvende waereld om opheldering te vereisſchen. Ik zal mij ſlegts bepaalen tot de opgave hoedanig het mij voorkoomt, dat zij, die in het toekoomende die onderneeming doen, de beste kans hebben om te ſlaagen.

De menigvuldige pogingen die tot hier toe tot dat einde gedaan, maar die alle mislukt zijn, ſchijnen een geest van nuttige ontdekkingen te doen in een ander kanaal geleid te hebben en deeze, die van het allergrootſte belang is, is als ondoenlijk opgegeeven, doch, naar mijne gedagten, moet het mislukken van dezelve eer daaraan toegeſchreven worden, dat zij niet op goede plaatzen begonnen zijn, dan omdat het onmogelijk is.

Alle ſcheepvaarers, die tot hiertoe deezen doorgang hebben gaan zoeken, zijn eerst de baai

van *Hudſon* ingevaaren, waarvan het gevolg geweest is, dat zij, het jaargetijde, geduurende welk deeze zeeën alleen bevaarbaar zijn, beſteed hebbende aan het naſpeuren van veele der ontelbaare inhammen, die daarin zijn, en zonder eene opening te ontdekken, door de aannadering van den winter afgeſchrikt, zig gehaast hebben om terug te keeren, uit vrees van bevrozen te geraaken en dus genoodzaakt te zijn aldaar te blijven tot de wederkomst van den zomer in deeze koude en akelige ſtreeken. Zelfs dezulke die gezien hebben dat de kusten zig ontwikkelden en die dus hoop hadden van te zullen ſlaagen, zijn afgeſchrikt geworden van het voortzetten van de reis, uit vrees dat de winter zoude invallen voor zij eene gematigder luchtſtreek konden bereiken.

Deeze vrees heeft de ſtoutſte onderneemers afgeſchrikt van de tochten te volvoeren, die zij ondernoomen hadden, en hunne poogingen te leur geſteld. Doch naardien door degeenen, die de Noordlijke deelen van den Stillen Oceaan bevaaren hebben, ontdekt is dat 'er veele inhammen zijn, die naar de *Hudſons-baai* loopen, is 'er niet aan te twijfelen of daar zou uit die ſtreeken een doortocht kunnen gevonden worden, als 'er in een behoorlijk jaargetijde naar gezogt wierd. En zoo men in deeze verwagting te leur geſteld wierd, zouden de onderneemers niet in dezelfde gevaarlijke omſtandigheid zijn als die, welke uit

Hud-

Hudſons - baai vertrekken, want zij zullen altoos van eenen veiligen terugtocht verzeekerd zijn, door eene open zee, naar warmer luchtſtreeken, zelfs na herhaalde reizen ongelukkig geſlaagd te zijn. En dit vertrouwen zal hen in ſtaat ſtellen om met meer kloekmoedigheid voorwaarts te ſtevenen, en waarſchijnlijk het middel zijn van ter uitvoer te brengen hetgeen door al te groote omzigtigheid of bevreesdheid mislukt is (*a*).

Deeze redenen om het ontwerp van onderzoek na deezen nuttigen doortocht te veranderen, zijn zoo overtuigend, dat in het jaar 1774 RICHARD WHITWORTH, *Schildkn.* Lid in het Parlement voor Stafford, een man van uitgeſtrekte kundigheid in de Aardrijkskunde, van eenen werkzaamen onderneemenden aart, en wiens weldaadige ziel altoos gereed is om het geluk van bijzondere perſoonen, of het algemeen welzijn te bevorderen, door de aantooning, die hem door mij en andere van de nuttigheid van hetzelve gedaan wierd, het voorneemen nam van het vaste land van Amerika doortereizen, en eene pooging te doen om een plan van dien aart ter uitvoer te brengen.

Hij was voorneemens ten naaſten bij denzelfden weg als ik te volgen en, na een fort aan het meir *Pe-*

(*a*) Men weet dat deeze doortocht zedert door den Kapitein COOK vrugtloos is beproefd. VERT.

Pepin gebouwd te hebben, de rivier *St. Pierre* optevaaren en van daar eenen tak van de *Mesſorie-rivier* op, tot hij, de bron van de *Oregan* of *West-rivier*, aan de andere zijde van het hooge land, dat de ſtroomen, die in de Golf van *Mexico* loopen van die, welke in den *Stillen Oceaan* vallen, ſcheidt, ontdekt hebbende, die rivier zoude afvaaren tot de plaats, daar men zegt dat zij zig bij de *ſtraat van Annian* ontlast. Hier eene andere volkplanting nedergezet hebbende op de eene of andere plaats, die best geſchikt zoude ſchijnen om zijn volk te onderhouden, in de nabuurſchap van enige der inhammen, die naar het Noord-Oosten ſtrekken, zou hij van daar zijne naſpeuringen begonnen hebben. Deeze heer zou op deezen tocht verzeld geworden zijn van Kolonel ROGERS, mij en andere en zou een genoegzaam getal werklieden en zeelieden medegenoomen hebben, om de nodige forten en vaartuigen te bouwen en de laatſte te bevaaren, in alles niet minder dan vijftig of zestig mannen. De verlofbrieven en andere vereischten tot dat einde waren ten naaſten bij gereed, wanneer de oneenigheden met Amerika begonnen, die eene onderneeming ſtuitеden, welke beloofde voor Engeland van een onbegrijplijk nut te zullen worden.

E I N D E.

BLAD-

BLADWIJZER.

A.

B.

C.

D.

G.

G.

H.

Huis-

Lijk-

N.

P.

P.

R.

S.

T.

Vroed-

Win-

BLADWIJZER.

DRUKFEILEN.

I Deel bl. 118 reg. 16 *staat* Sam *lees* Stam
—— —— 222 —— 18 —— merket *lees* merkte
II Deel bl. 85 —— 1 —— hunne *lees* haare

DE

PLAATEN

MOETEN GEPLAATST WORDEN.

Bij de Uitgeev[illegible]es, zijn onder anderen gedrukt de v[illegible]ende Werken.

I. COOKS Reize rondom de Waereld, eerste Deel, naar het oorspronkelijk *Engelsch*, door J. D. PASTEUR, met alle de *Plaaten*, *Portraitten* en *Kaarten*. Zeer prachtig uitgevoerd.

II. J. S. STAVORINUS, (Schout bij Nacht bij de Admiraliteit van Zeeland) Reize van Zeeland over de Kaap de Goede Hoop naar Batavia, Bantam, Bengalen enz. Gevolgd van eenige belangrijke Aanmerkingen over den Aart, Gewoonte, Levenswijze, Godsdienstplegtigheden, en Koophandel der Volkeren in die Gewesten, in 2 deelen, met Kaarten.

III. VOLNEY's Reize door Sijrie en Egijpte, *met Kaarten*, *en heerlijke Gezichten van de Puinhoopen van de Stad Palmijra in de Woestijn van Sijrie en van den Tempel van de Zon te Balbeck*, *door een der eerste Konstenaars te Parijs gegraveerd*, 2 deelen compleet.

IV. LE VAILLANTS Reize in de binnenlanden van Afrika langs de Kaap de Goede Hoop, *met fraaije Plaaten*, 2 deelen. — Het zelve Werk met *fraaije gecouleurde Plaaten*, *waar van de Hottentotten en Kaffers naar het leven uitmuntend gecouleurd zijn*.

V. J. VAN REENEN, Dagverhaal van eene Reis van de Kaap de Goede Hoop in de Binnenlanden van Afrika, uitgegeeven door Capitein RIOU, dienende tot een Aanhangzel op LE VAILLANTS Reize.

VI. JANSEN Reize door Italien, beschreeven in een reeks van Brieven aan Profr. SANDIFORT, 2 deelen compleet.

VII. GERKEN's Reize door Opper- en Neder-Saxen in Brieven.

VIII. J. A. COX, Reize naar verscheide Eilanden op de N. W. Kust van Amerika, uitgegeeven door G. MORTIMER, Luitenant onder de Zee-Troupen, naar het *Engelsch* door J. D. PASTEUR.